

KRISTILLINEN SIVEYSOPPI,

JONKA LUENNOISSA ESITTI

GUSTAF JOHANSSON

HELSINKI
SUOMEN LÄHETYSSEURA
1925

TURKU
KIRJAPAINO POLYTYPOS
1925

Alkulause.

Tietoisuus kristillisen siveyden olennosta on nyky-aikana himmentynyt. Usea kristitty ei tiedä, mitä tämä siveys oikeastaan on. Luther esitti selvästi kristillisen siveyden perusteet, mutta harvat teologit ovat uskollisesti näille rakentaneet, vaan useimmat ovat sekoittaneet kristillistä ja yleistä siveyttä.

Uskonpuhdistajilla oli rohkeutta perustaa kaikki kristillinen tieto Raamattuun. Sentähden aukenivat Jumalan sanan salaisuudet heille, ja he toimittivat runsaan kylvön kristikunnan vainiolla. Heille oli selvää, ettei kristillistä siveyttä ole olemassa ilman armoa ja ettei se ole oikea kristillinen armo, joka ei siveyttä kasvata. Nykyajan teologit kyllä kiittävät Lutheria, mutta he eivät noudata hänen esikuvaansa. Kristinuskon on ylimaailmallista olentoa ja siitä tehdään irvikuva, kun se esitetään sisämaailmallisena elimistönä. Ei kristinuskon ole sitä varten ilmestynyt, että se järjestäisi kansojen yhteiskunnallisia oloja, vaan sen esineenä on taivaan valtakunta, ja Jumala tahtoo sen kautta siunata ihmisiä taivaallisella siunauksella. Kuitenkin on esim. aviosäännöksiä tehty koko kansoille evankeliumin vaatimusten mukaan, vaikka nämä kohdistuvat tosikristittyihin. Siitä on syntynyt häiriötä. Vanha liitto lupaa etupäässä maallista siunausta, mutta uusi liitto taivaallista. Jumalan tahdon mukaan tulee lainkin toimia. Vanhan liiton määräykset ovat myös vaikuttaneet sapattilakeihin.

Ne jumaluusoppineet, jotka ovat Raamatusta luopuneet, sanovat, että he tekevät kristinuskon täydellisem-

mäksi historian ja järjen avulla, mutta heidän olisi suoraan sanottava, että he tekevät itselleen oman uskonnon. Itsetietoisena luulee kukin aikakausi olevansa kehityksen korkeimmalla kukkulalla, mutta aallot nousevat ja laskevat ihmiskunnan merellä. Kristinuskon seisoo ylimaailmallisena elämänelimistönä vielä kaikkia aikakausia ylempänä. Kristitty kulkee nöyränä oppilaana sitä kaitaa tietä, jota Raamattu viittaa, tulevaa maailmanuudistusta kohti, eikä hän rupea kaikenlaisia epäuskon riitakirjoja tutkimaan, vaan hän pysyy Jumalan ilmoittamassa totuudessa. Kristinuskon on todella, mitä se on, ja se ilmoittaa olentonsa Raamatun sanassa. Taivaan valtakunta on itsenäinen, ylimaailmallinen elämäpiiri, joka antaa iankaikkisen elämän uskovalle Jeesuksessa Kristuksessa. Vanhan liiton historiallisissa muodoissa on kallis, oleellinen ydin, joka olisi suuriarvoinen yhteiskunnalliselle ja valtiolliselle elämälle, ja varsinkin olisi maallinen oikeuspiiri saanut täältä oikeita perusteita. Mutta Rooman oikeusjärjestön moninaiset muodolliset säännöt ovat olleet lakimiehille tärkeämpiä, vaikka ne vievät harhaan. Vanhan liiton oikeussäännöissä on meidän eroittaminen ydin ulkonaisesta ja paikallisesta muodosta, mutta Vanhan Testamentin siveellinen sisältö esiintyy Uudessa Testamentissa, ja sen perustuksella liikkuu kristillinen elämä. Kristus ja apostolit noudattavat sen perusteita, ja kristinuskon rakentuu sen perustukselle. Kristinuskon ei halveksi yleistä siveyttä, vaan se kunnioittaa jokaista, joka vilpittömästi taistelee siveyden puolesta. Kristillinen siveys on ylimaailmallista olentoa, ja se perustuu Kristuksen Henkeen, joka uudestisyntymisessä tulee asumaan uskovan sydämeen. Jumala antaa taivaallista siunausta uskovalle Hengen kautta, ja sen perustuksella Hän vaatii jotakin ihmiseltä. Kristus viittaa käskyihin ja esikuvaansa. Ei kristityn tule noudattaa omia ajatuksia, tunteita ja vaikutteita, vaan hä-

nen on kysyminen Jumalan ja Kristuksen tahtoa. Kristillinen siveys on jotakin Kristukselta todella saatua ja Kristuksen henkivoimassa tehtyä, ja se on sentähden jotakin uuteen luomakuntaan kuuluvaa. Kristinuskossa on ylimaailmallista todellisuutta, mutta siinä ei ole sairaloista mystiikkaa. Kristillinen siveys on siis oleellisesti erotettu yleisestä siveydestä, joka perustuu ihmisessä olevaan siveelliseen kykyyn. Siveysopin käsite on saanut alkunsa kreikkalaisesta filosofiasta, joka jakaantui dialektiikkaan, fysiikkaan ja etiikkaan. Dialektiikka esitti harkitsevan ajatuksen laajaa toimipiiriä, fysiikka olioiden ja jumalten olemusta, ja etiikka oli tiede käytännöllisten järkisääntöjen toteuttamisesta. Etiikka kehittyi nopeasti, ja Aristoteleen siveysoppia luettiin kristikunnan opistoissa keskiaikana. Melanchthonkin luennoi tätä etiikkaa Wittenbergissä.

Etiikkaa esitettiin filosofian ja teologian alalla tavallisesti siihen tapaan, että hyvän käsite tahdon ohjeena oli sen ensimmäinen osa, hyvä tahdon ominaisuutena oli sen toinen, ja hyvä toteutuneena eli korkein hyvä oli sen kolmas osa. Kristinuskolle eivät nämä käsitteet ole vieraita, mutta niillä on siinä toinen sisältö kuin filosofiassa. Eikä kristinusko voi, kuten filosofia, edellyttää puhdasta järkeä, sillä tämä on himmentynyt ja monella tapaa sidottu, niinkuin filosofian historiakin kyllä todistaa. Kun ihmisen luonto on synnin kautta turmeltunut, on kristinuskolle toinen peruste tarpeen. Siveellinen kyky ei ole kristillisen siveyden peruste, vaan uudensyntymisen kautta saatu uusi luonto. Hyvä ei esiinny kristillisessä siveysopissa vain tahdon ohjeena, vaan hengen lahjana, jonka ihminen saa ylhäältä. Ja hyvä ei ole kristillisessä siveydessä vain tahdon laatu sen suhteessa lakiin, vaan se on itsiöllisen elämän ominaisuus ja voima, kun uskova on elämänyhteydessä Jumalan kanssa. Kristinusko esittää hyvän sekä sisällön että määrän puolesta täydellise-

nä. Se hyvä, mikä ihmiskunnassa on olemassa, ei ole kristinuskolle arvoton, mutta se ei esiinny maailmassa puhtaana, ja se on epätäydellinen. Tämä ei siitä syystä ole taivaan valtakunnalle riittävä, vaan kristinuskotahtoo tehdä sitä täydelliseksi uskovassa. Vanhassa liitosakin oli hyvä epätäydellinen. Jeesus sanoo vuorisaarnassaan: »Jollei teidän vanhurskautenne ole paljoa parempi kuin kirjanoppineiden ja fariseusten, niin ette pääse taivasten valtakuntaan» (Matt. 5, 20). Ja yleinen piirre nykyajan siveysalalla on suurten toimien tavoitteleminen. Jumala alkaa vähällä, joka elimellisesti kehittyy, mutta siihen nykyajan ihminen harvoin tyytyy. Hänestä on ala-arvoista toimia siinä vähässä, joka on tehtävä, ennenkuin voi korkeammalle päästä. Ne suuret asiat, jotka kuuluvat Jumalan toimiin, miellyttävät häntä enemmän kuin ne velvollisuudet, jotka Jumala on asettanut hänen tehtäväkseen. Nöyränä on kristityn toimiminen ja tyytyminen siihen, minkä Jumala antaa. Siinä asemassa, johon Jumala hänet asettaa, on hänen uskollisesti tehtävä työtä. Ehdottomat velvollisuudet, jotka kaikissa olosuhteissa ovat velvoittavia, ovat ehdollisia velvollisuuksia korkeammat. Suuriin toimiin useimmat pyrkivät. Jumala on suuri. Hän hoitaa suuret asiat. Kristitty tekee, minkä Jumala hänelle uskoo. Käsitteet eivät siveysopin alalla riitä. Ihmisen täytyy perehtyä taivaalliseen totuuteen, elää siinä ja omata se. Käsitteessä ei ole elämänvoimaa, mutta totuus tahtoo kotiintua henkemme elämään ja tulla sen omaisuudeksi. Jos hyvä on vain käsitteenä edessämme, niin emme sitä vielä tunne. Kristuksen Henki antaa sen Jumalan lahjana ja voimana uskovalle. Olen useamman kerran luennoinut kristillistä siveysoppia Yliopistossa, ja nyt olen pyytänyt esittää sen tärkeitä totuuksia kansalleni. Nykyisissä sivistyskansoissa on elämän ohjeita määräämässä yleinen tapa, silloinkin kun se ei ole sopusoinnussa kristinuskon perus-

teiden kanssa. Olen sentähden runsaasti esittänyt kristillisiä siveyssääntöjä, sillä ne ovat tarpeen uskonnollisen elämän vakaannuttamiselle.

Olen paljon käyttänyt Professori J. T. Beckin Siveysoppia: »Vorlesungen über Christliche Ethik». Herausgegeben von Jul. Lindenmeyer, Gütersloh, 1882—1883. Antakoon Jumala siunauksensa tälle Siveysopille!

Turussa 30 päivänä lokakuuta 1924.

Gustaf Johansson.

Lyhyt silmäys siveysopin historiaan.¹

§ 1.

Pakanakunnan siveyskäsite.

Pakanakunnassa ilmenee siveellinen tietämys sananlaskuissa, joissa viisaat jättävät elämänsä kokemukset tuleville sukupolville. Useassa kansassa on sananlaskukokoelmia, mutta vasituinen siveysoppi esiintyi vasta Kreikan järkeisopin kukoistusaikana.

Itämainen maailmankäsitys ei ole suotuista siveelliselle kehitykselle, sillä ihmisyyden käsite on täällä turmeltu, ja korkein hyvä on joko vain kielteistä luontoa tahi maallinen hyvinvointi. Tosivapaus ei ole tällä kannalla mahdollinen. *Kiinalainen* ei tunne korkeampaa siveellistä ihannetta, eikä hän tiedä vasituisesta siveellisestä kilvoituksesta, sillä nykyinen säännöllinen elämä on hänestä korkein hyvä. Yhä uusiintuvat luonnonsuhteet ja voimassaoleva valtiojärjestys ovat ennen kaikkea varjeltavat. Historian virta kulkee itsestään eteenpäin, ja ihmisen tulee kokonaan antautua sen kannettavaksi. Kohutus on ihmisen perussääntö. Perhe on siveellisen elämän keskus, ja valtio on vain kehittynyt perhe. *Hindulaisen* siveellisyys on ylipäänsä kielteistä luontoa, ja si-

¹ Useassa siveysopissa on esitetty silmäys sen historiaan. Niin esimerkiksi De Wette: »Christliche Sittenlehre», 2 Th. 1819; Wuttke: »Handbuch der christlichen Sittenlehre», 1861; Chr. Ernst Luthardt: »Geschichte der christlichen Ethik», 2 Bde. Leipzig, 1888—1893 ja »Compendium der theologischen Ethik», Leipzig, 1898.

veellisuuden perusluonne on kärsiminen ja itsensäkieltäminen. Korkein hyvä on itsiön kokonainen antautuminen alkuolennolle, Brahmalle, (brahmanismi) tahi hajoaminen tyhjyyteen, Nirvanaan (buddhismi). Kuten kilpikonna kätkee jäsenensä kilpeensä, niin tulee ihmisen vetää huomionsa pois maailmasta. Kaikki olemassaolo on paha, ja kaikki oliot ovat vieraantuneet Jumalasta, johon he vain puhdistusten kautta voivat palata. Tässä itsiön kuolettamisessa ei siveellinen henkilö voi kehittyä. Kiinalainen elää kokonaan nykyisyydessä, hindulainen muinaisuudessa ja *egyptiläinen* tulevaisuudessa. Tämä ryhtyy siveelliseen kilvoitukseen ja pyytää vapaantua luonnonelämän kahleista, mutta tässä elämässä hän ei pääse voitolle. Vapauden aamurusko on koittamaisillaan hänelle, mutta aurinko nousee vasta tuonelassa, jossa tosielämä muka alkaa. Osiris tuomitsee täällä vanhurskaudessa, ja hänen kanssaan saa vanhurskas keran autuaana iloita. Sentähden rakasti egyptiläinen tuonelaa, ja hän rakensi kuolleille ihmeellisiä asumuksia, vaikka hän itse eli kurjissa majoissa. *Persialainen* pani muinoin sen siveellisen tarkoituksen, jonka puolesta hän kilvoitteli, maallisen elämän piiriin, mutta hänen maailmakäsityksessään hallitsi kahtenaisoppi, dualismi. Korkein valo-olento on kokonaan pahasta eroitettu, mutta tätä valoa vastustaa valheen, saastaisuuden ja kuoleman kannattaja. Tätä vastaan taistelee ihminen, ja ennustus valaisee tätä kilvoitusta, sillä auttaja on tuleva, joka antaa sotivalle voiton. Tämä maailmakäsitys edisti elämää ja puhtautta. Uutteruus, rehellisyys ja siveellinen mieliala vallitsi muinoin Persiassa.

Kreikan lahjakkaassa kansassa syntyi tieteellinen siveysoppi, joka on ollut suuresta arvosta ja useassa kohden vaikuttanut tieteen piirissä meidän päiviimme asti. Tiede ja taide saavuttivat Kreikassa suuren kukoistuksen, mutta siveellinen elämä oli rappiolla. Siveyden aate

oli enemmän taiteellisen ihailun kuin siveellisen kilvoituksen esineenä. Naisellisia ihanteita on olemassa taiteen alalla, mutta elämän alalla on paljon epäsidevyyttä. Ihminen on itsessään hyvä, ja sideveys on luonnollisen ihmisen sopusointuinen kehitys. Siveellinen paha kätkeytyy melkein kokonaan. Aristoteles sanoo *Pythagoraan* ensiksi puhuneen hyveestä. Korkein hyvä on Pythagoraan mielestä Jumalan kaltaisuus, joka saavutetaan ruokouksella, siveellisellä harjoituksella ja hyvillä töillä. Ihminen on luonnostaan ylpeä olento, jonkatähden hänen tulee valvoa itseään, asettaa elämälleen ankara järjestys ja seurustella Jumalan kanssa. *Sokrates*, joka kuoli 399 e. Kr., käänsi tieteilijän huomion, joka oli liikkunut ihmisolennon ulkopuolella, ihmiseen ja ennen kaikkea hyveen olentoon. »Tunne itsesi» on hänen peruslauseensa, ja tällä hän tarkoitti ajattelevan ihmisolennon tuntemista. Järjellisen tiedon panee hän sideveyden lähteeksi ja oleeksi. Joka tietää, mitä hyve on, hänellä on hyve, sillä tietämisen ja tahtomisen välillä ei ole ristiriitaa. Ihminen on Sokrateen mielestä hyvä. Paha on vain tiedon puute. Sokrateen etevin oppilas on *Plato*, joka kuoli 348 e. Kr. Ihmiselämän korkein tarkoitus on Platon mielestä Jumalan kaltaisuus, sillä tämä on korkein hyvä, mutta tätä syvää aatetta hän ei voinut kehittää. Hyve on olentonsa puolesta tietämistä, ja tämän saavuttaa ihminen järkevällä ajattelemisella. Paha on olematon, muodoton alkuaine, ja se perustuu puuttuvaan tietoon. Ihminen ei pääse täydelliseksi tässä elämässä, sillä ruumis on hengen vankila. Ihmishenki teki pahaa, ennenkuin se tuli maailmaan, ja sentähden liitettiin se ruumiiseen. Viisas halajaa kuolla ja päästä aatteiden maailmaan. Hyve on olentonsa puolesta yksi, mutta se ilmenee viisautena, miehuutena, kohtuutena ja vanhurskautena. Korkein siveellinen valta on valtio, ja se polkee Platon opissa yksilön ja perheen pyhimpiä oikeuksia. Platon oppilas *Aris-*

toteles, joka kuoli 322 e. Kr., antaa siveysopille nimen ja tieteellisen muodon, jonka seuraava aika enimmäkseen omasi. Kreikkalainen tiede nousi hänessä korkeimmalle kukkulalleen. Nykyinen maailma on Aristoteleen mielestä aatteen täydellinen ilmenemys. Korkein hyvä on onnellisuus, joka on järjellisen hengen toimiva ja täydellinen elämä. Ihmisellä on aistillisuus ja järki. Sentähden on hyveelläkin kahdenlainen muoto: järjellinen hyve, jonka ihminen saavuttaa oppimisella, ja siveellinen hyve, joka saavutetaan harjoituksella. Eroitus hyvän ja pahan välillä on vain suhteellinen. Hyve on aina kahden liiallisuuden keskus. Perhe on siveyden alhaisimpia ilmenemysmuotoja. Valtio määrää kaikki, mutta sen valta ei ole niin jyrkkä kuin Platon opissa. Ihminen tyytyy Aristoteleen opissa täysin itseensä eikä tiedä mitään synnistä. *Stoalaiset* teroittivat siveellistä kilvotusta, mutta he halveksivat tätä ajallista elämää ja puolustivat itsemurhaa. Hyve on ainoa todellinen hyvä. Viisas on koroitettu yli kaiken. Milloin järki on herännyt, on ihminen kaikin puolin siveellinen, milloin järki nukkuu, on hän kaikin puolin epäsideä. »Noudata järjellistä luontoasi» oli stoalaisten perussääntöjä, mutta he eivät tietäneet sanoa, miten tämä oli elämässä käytettävä. Stoalaisuus hukkui ylpeyteen. *Epikurealaiset* polkivat kokonaan henkiolennon arvon ihmisessä. Totta on vain, mitä aisti huomaa, ja nautinto on korkein hyvä. Tämä oppisuunta sortui kokonaan siveettömyyden valtaan, niin että se joutui yleisen ylenkatseen alaiseksi. Pakanakunta sortui lopulta täydelliseen epätoivoon. *Skeptisismi*, joka ei otaksunut hyvää eikä pahaa, pääsi lopulta hallitsemaan. Epätoivon ja epäuskon ivalla kysy tämä: »mitä on totuus?» Pakanakunnan siveellinen ponnistus joutui haaksirikkoon, sillä se turvasi ihmisluonnon hyvään kykyyn.

§ 2.

Kristinuskon siveys.

Kristinuskossa esiintyy korkein siveys. Sen totuus on ylimaailmallista olentoa, ja niin on sen siveyskin ylhäältä syntyisin. Se esittää tälläkin alalla sitä, mitä ei silmä ole nähnyt. Hyvä on pakanakunnassa epätäydellinen ja epäpuhdas, mutta kristinuskossa astuu meidän eteemme hyvä, joka on sisällön ja määrän puolesta täydellinen. *Vanhassa kirkossa*, vaikka se on niin lähellä apostolista aikakautta, on tieteellisellä alalla paljon hämäryyttä kristilliseen siveyteen nähden. Siveysopillinen toimi on aluksi alkeista luontoa. Lauseita kootaan Raamatusta, varsinkin Vanhasta Testamentista. Yleisiä siveellisiä perusteita esitetään ja niihin liitetään Raamatun todisteita. Pakanakunnan kirjailijat olivat usein tieteen alalla kirkkoisille esikuvina. *Clemens Aleksandriasta*, joka kuoli 220 j. Kr., kokosi siveysopillisia aineksia, mutta hän ei päässyt perusteista selville. Usko on hyveen alhaisempi piiri, ja siveellinen viisaus kohoo tätä korkeammalle. Synti on se, mikä on oikeaa järkeä vastaan. Korkein laki on rakkaus Jumalaan. Samalla kannalla on *Origenes*, joka kuoli 254. Hänen teoksissaan liikkuu vakava siveellinen henki. Hän sanoo ihmisen voivan tehdä enemmän, kuin hänen on käsketty. Munkkilaisuus sai liiallisen arvon. Ihmissielu on ollut olemassa, ennenkuin ihminen syntyi maailmaan. *Tertullianus*, joka kuoli 220, vastusti aleksandrialaiden haaveilevaa suuntaa ja vaati kaikessa todellisuutta. Hän teroittaa ihmisen turmelusta. Korkein synti on luopuminen oikeasta uskosta. Yksinkertaisuutta on kaikessa noudatettava. Paastoaminen on tarpeen. Marttyyrikuolema on korkein kunnia. *Cyprianus*, joka kuoli 258, on Tertullianuksen oppilas, mutta hän on maltillisempi arvosteluissaan ja kirkollinen. *Basilius suuri*,

joka kuoli 379, kirjoitti siveysopin, jossa hän 80:ssä säännössä koettaa esittää Uuden Testamentin siveysoppia. *Johannes Chrysostomon* kirjoissa liikkuu hurskas, siveellinen henki. Hän kuoli 407. Rakkaus Jumalaan on siveyden perustus. *Ambrosius*, joka kuoli 397, kirjoitti katumuksesta, neitseistä ja velvollisuuksista, jossa viimeksimainitussa teoksessa hän paljon käyttää Ciceroa, mutta hyveet ja velvollisuudet asetetaan suhteeseen Jumalaan. *Hieronymus*, joka kuoli 420, kiitti munkkilaisuutta ja inhosi aviota. *Augustinus*, joka kuoli 430, vaikutti syvästi koko aikakauteen tälläkin alalla, mutta kokonaista siveysoppia ei hänkään kirjoittanut. Hän teroitti ihmisen turmelusta. Jumalan kaltaisuus on ihmisen tarkoitus. Tämän hän saavuttaa rakastamalla Jumalaa. Tämä rakkaus jakaantuu neljään hyveeseen: kohtuuteen, miehuuteen, vanhurskauteen ja viisauteen. Näitä korkeammalla ovat: usko, toivo ja rakkaus. Tämä jako pysyy voimassa kautta koko keskiajan. Augustinus erotti selvästi uskomisen tekemisestä ja panee uskon siveellisen toiminnan perusteeksi. Ihminen on kokonaan epävapaa. Luonnollisen ihmisen hyveet ovat vain paheita. Synti on rakkautta maailmaan. Hän suosii eroitusta Jumalan käskyjen ja neuvomain välillä. Aviollisuus on pyhä, mutta aviottomuus on parempi. Valtio syntyy itserakkaudesta. Seuraavalla aikakaudella himmentyivät Augustinuksen perusteet. Monenlaisia siveysopillisia aineksia käsiteltiin, alkeisia järjestelmiä tehtiin ja useassa kirkonkokouksessa tehtiin päätöksiä siveelliseen elämään nähden, mutta vasituista eheää siveysoppia ei tällä aikakaudella vielä syntynyt. Se esiintyy vasta keskiaikana.

§ 3.

Skolastiikan ja mystiikan siveyskäsitteet.

Skolastiikan aikakaudella esiintyy siveysoppikin vasituksena tieteenä. Jumaluusoppi pyytää kohota tieteiden

hallitsijaksi, mutta se orjistuu kokonaan kirkollisen opin alle, sillä tämä on ehdoton totuus. Usko asetetaan kyllä siveysopin perusteeksi, mutta se on vain totena pitämistä, suostumuksella ajattelemista, ja sentähden se tarvitsee täydennykseksi rakkautta. Raamatullinen tieto on hyvin heikko, ja järkeisopilliset määrelmät hallitsivat. *Hildebert Tours'ista*, joka kuoli 1134, kirjoitti filosofisen siveysopin, ja *Abelard*, joka kuoli 1140, kirjoitti siveysopin, jossa hän asettaa omantunnon siveyden ainoaksi perusteeksi, mutta hän ihannoii pakanakuntaa, eikä hän tunne kristinuskon ylimaailmallista olentoa. *Pietari Lombardus*, joka kuoli 1164, on useassa suhteessa esikuvana aikakauden tieteilijöille. Teoksessaan »*Libri Sententiarum*» esittää hän uskonoppia ja siveysoppia yhdessä. Siveelliset käsitteet liitetään uskonopillisiin. Siveellisen hyvän edellyttämys on tahdon vapaus, joka on kolmea lajia: vapaus välttämättömyydestä, synnin ylivallasta ja sen kurjuudesta. Vapaus on järjellisen tahdon kyky armon avulla valita hyvä. Hyve on ihmistahdon hyvää tarkoittaminen. Perushyve on rakkaus Jumalaan. Tähän liittyy usko, toivo ja rakkaus. Vielä jakaantuu hyve Platon neljään hyveeseen, ja näihin liittyy vielä 7 hengellistä kykyä (Jes. 11, 2. 3). Samalla kannalla on *Aleksander Halesius* (kuollut 1245), joka ensimmäkseen käyttää Aristoteleen järkeisoppia, ja *Albertus Suuri* (kuollut 1280), joka koettaa sulattaa yhteen Aristoteleen siveysoppia kirkonopin kanssa. Kasuistinen henki alkaa jo hallita. Korkeimmalle kukkulalleen vie skolastiikan siveysopin *Tuomas Aquinas*, joka kuoli 1274. Hän esittää siveysoppia erikseen »*Summa theologiae*»-teoksensa toisessa osassa. Siveysoppi on parhaasta päästä oppi hyveestä. Ihminen on ensi kädessä järkensä puolesta Jumalan kuva. Korkein hyvä on yhdistys Jumalan kanssa. Ihmisen tahto on vapaa, mutta tosihyvä saavutetaan Jumalan vaikutuksen kautta.

Tahto on hyvä, kun se tottelee järkeä. Hyve on sielun kykyisyys ja tottumus tehdä hyvää. Hyve on kahden liiallisuuden keskus. Jumalan laki on eroitettava neuvoista, joiden noudattaminen antaa korkeamman täydellisyyden. *Duns Scotus* (kuollut 1308) alkaa jo siirtyä skeptisismiin kannalle. Tahdon vapaus on mielivalta Jumalassa ja ihmisissä. Yhdentekeviä toimintoja on olemassa. Valhe ja ulkokullaisuus ovat välistä luvallisia.

Skolastiikan tieteilevä muodollisuus ei tyydyttänyt ihmishenkeä, eikä se riittänyt ulkoelämän tarpeisiinkaan. Sentähden koetti *mystiikka* sen puutteita parantaa. Usko ei ole vain suostumuksella ajattelemista, vaan se on ihmisitsiön välitön suhde Jumalaan, joka sisällisesti uudistaa ihmisen. Mutta uskon yhteyttä sovintoarmon kanssa mystiikka ei käsittänyt Vanhurskauttamus Kristuksessa välittää uskovan yhdistyksen Jumalan kanssa, ja sovintoarmo on uudistavan uskon sisältö, mutta mystiikka pani itsekohtaisen uskon niin välittömään yhteyteen Jumalan kanssa, että jumaluus muka ihmistyi uskovaan. Ja yksipuolinen kidutus synnytti mystiikassakin omavanhurskautta. Siveelliset perusteet syventyivät kuitenkin useassa. *Bernhard Clairveaux'lainen*, joka kuoli 1153, vastusti senaikuista tiedettä ja teroitti uskon käsitteessä valistusta ja pyhitystä. Tosihyveeseen kuuluu Jumalan armo ja vapaa omatoimisuus. Vapaus on kolmea lajia: luonnon, armon ja kirkkauden. Hänkin omaksuu neljä perushyvettä. Viisauden olento on kaikissa nähdä ja rakastaa Jumalaa. *Richard St. Viktore luostarista* (kuollut 1273) esittää kirjoissaan hurskaan sisällistä elämää. Ihminen ei käsitä Jumalaa ajatuksella eikä toimella, vaan välittömällä sisällisellä katselemisella. Sielun tulee puhdistua maallisesta rakkaudesta, niin että ihminen pääsee täydelliseen lepoon Jumalassa. *Bonaventura* (kuollut 1274) koetti yhdistää dialektiikkaa ja mystiikkaa. *Tuomas Kemppiläinen* (kuollut 1471) ja

Tauler (kuollut 1361) teroittavat sisällistä elämää ja vaativat lihallisuuden kuolettamista. Siveyden olento on hengellinen köyhyys. Ainoa tosieto on välitön Jumalan katseleminen. Ainoa hyve on Jumalan rakkaus.

Aikakauden turmiota vastusti usea nerokas tieteilijä. Näitä on *Roger Baco* (kuollut 1294), keskiajan oppinein mies. Hän kehoittaa luonnon ja Raamatun tarkempaan tutkimiseen ja vaatii tieteen uudistusta näiden perustuksella. Eteivät ovat myös *Johannes Salisburystä* (kuollut 1180) ja *Robert Sorbonne'sta* (kuollut 1274), jumaluusopillisen kollegiumin perustaja Pariisissa. *Savonarola* vaati yksinkertaisuutta elämässä, ja hän saarnaa parannusta papeille ja maallikoille, ruhtinaalle ja kansalle, mutta hän sekaantuu valtiollisiin puuhiin, joissa hän sortuu.

Humanismi pyysi muinaisen klassillisen sivistyksen kirjallisuuden avulla antaa valistusta aikakaudelle, mutta uskonnollinen henki haihtui siitä, ja eroitus yleisen ja kristillisen siveyden kesken hävisi.

§ 4.

Uskonpuhdistajain siveyskäsité.

Uskonpuhdistajat esittivät siveelliset perusteet Raamatun valossa. Heidän huomionsa oli kyllä etupäässä kiintynyt uskonoppiin, kun uudistustyö tällä alalla oli tärkein, mutta he teroittivat myös kristillisen siveyden olokohtaisia perusteita. Ihmisitsiö on pelastettava iankaikkiseen elämään. Sen saavuttaa ihminen vain siten, että hän elävällä uskolla omistaa Jumalan armon Kristuksessa. Lunastuksen ja uuden luonnon saamisen kautta vain on iankaikkinen elämä ihmiselle mahdollinen. Tässä piirissä liikkuu vasituinen kristillinen siveys, ja täällä ovat uskonnollinen ja siveellinen elämä sisimmässä yhteydessä keskenään, sillä elämän pyhitys on uskon

hedelmä. Kristityn tulee aina olla omalletunnolleen kuuliainen. Katolikunta antoi ihmisen siveelliselle kyvyille liiallisen arvon, eikä se tuntenut ihmisluonnon turmelusta. Sentähden teroittivat protestanttiset teologit tätä, ja heille oli uskon vanhurskaus tärkeä. Opissa he aina vaativat itsekohtaista kääntymystä ja sisällistä muutosta, sillä kääntymys käy vanhurskauttavan uskon edellä, ja elämän vanhurskaus seuraa tätä. Kuitenkin himmeni täällä pyhityksen määrä: uudistus Kristuksen kuvaan ja Jumalan kaltaisuus. Teologit puhuvat enimmäkseen vanhurskaudesta, joka luetaan uskolle ja joka ei tule ihmisen henkiseksi omaisuudeksi. Uskonpuhdistajat antoivat Raamatulle itsenäisen arvon ja asettivat sen korkeammalle perimätietoa ja kirkonoppia, oikaisten siten skolastiikan käsitystä, ja korkeammalle välitöntä uskonnollista sisällisyyttä, oikaisten siten mystiikan erehdystä. Raamatun oppia kannattaa totuuden Henki, joka ei riipu kirkosta eikä tieteestä, vaan on vapaa itsenäinen elämänperuste Jumalassa. Tämä Henki on Raamatun sanan luonut. Hän elää ja toimii siinä, ja Hän yhdistyy sanassa heränneen omantunnon kanssa. Tämä Jumalan henkitoimen ja omaavan ihmishengen yhdistyminen on usko, jossa Jumalan vaikutus ja ihmisen omaavaisuus yhtyvät. Tällä uskolla on arvoa siihen määrään kuin sana pääsee sen omassa henkivoimassa muodostamaan ihmisen ajatusta ja tointa. Ja autuuttavan uskon sisältönä on esineinen sovintoarmio Jeesuksessa Kristuksessa. Raamatun perusteet pääsevät täten teologian perustuksiksi, ja kristillinen siveys eroitetaan yleisestä, mutta näitä perusteita eivät teologit uskollisesti käyttäneet, vaan he rupesivat kulkemaan taannehtivaa suuntaa.

Luther kirjoitti monesta tärkeästä siveysopin kohdasta evankelisessa hengessä ja syvällä tarkkuudella. Kristinuskon vasituista olentoa on *Luther* parhaiten selittänyt. *Luthardt* esittää teoksessa »Die Ethik Luthers»,

toinen painos 1875, lyhyesti Lutherin siveellisiä käsitteitä, mutta hän ei ole niitä täysin käsittänyt. *Melanchthon* kirjoitti »Epitome philosophiae moralis», 1538, joka ilmestyi korjattuna 1550 nimellä »Ethicae doctrinae elementa». Ne esiintyivät useassa painoksessa ja edistivät suuressa määrässä yleisen siveysopin lukemista yliopistoissa, mutta eivät kajonneet kristilliseen siveysoppiin. Tärkeämpi kristilliselle siveysopille on hänen teoksensa »Loci», jossa kristillisen siveysopin tärkeimmät kohdat esiintyvät puhdistettuina, mutta katkonaisina, siellä täällä liitettynä uskonnollisiin totuuksiin. *Calvin* esitti kirjassaan »Institutiones» lyhyesti Raamatun mukaan kristillisen siveyden perusteet. *Danaeus* (kuollut 1596) on ensimmäinen, joka nojautuen Calvinin teokseen koetti itsenäisesti esittää koko siveysopin. *Yrjö Calixtus* esitti ensimmäiseksi luterikunnassa erityisen siveysopin »Epitomes theologiae moralis» (1634), mutta tässä haihtuu jo yleisen ja kristillisen siveyden eroitus suhteelliseksi. Vaikka tämän teoksen tieteellinen arvo ei ole suuri, vaikutti se virikkeenä siveysopin itsenäiseen käsittelemiseen. Uusi skolastiikka ja kasuistiikka alkoi syntyä, joka tyhjiissä riidoissa kadotti ne perustotuudet, jotka uskonpuhdistajat olivat tuoneet ilmi. Aristoteles pääsi taas hallitsemaan.

Tätä skolastiikkaa vastusti *J. Val. Andrea*, joka useassa teoksessa rusikoitsi aikakauden yksipuolisuutta, ja *Johann Arndt*, jonka kirja »Totisesta kristillisyydestä» paljon vaikutti uskonnollisen elämän syventymiseen. Siveyden edistäjä on *pietismi*, joka pyysi parantaa elämää. *Spenerin* teokset »Pia desideria» ja »Theologische Bedenken» ovat arvosta kristilliselle siveysopillekin. Hän teroitti uudensyntymisen arvoa ja pani Pyhän Hengen siveyden perusteeksi. Uskonnollinen liike syntyi, joka pyysi Raamattuun syventyä, mutta puhdasuskoisuuden vastarinta oli niin jyrkkä, että Spenerin hengessä työs-

kentelevät keskittivät työnsä käytännölliselle alalle. *Buddeus, Rambach, Pfaff* ja *Mosheim* koettivat kyllä yhdistää raamatullista kristillisyyttä ja jumaluusopillista tiedettä, mutta he parantelivat vain yksityiskohtia eivät-kä saaneet teologian alalla uudistusta Raamatun perusteilla aikaan. Spenerin oppiryhmän sijalle astui myöhemmin suunta, jossa tunteellinen subjektivismi vallitsi. *Herrnhutilaisuus* halveksi lakia ja tiedettä ja teroitti sillä tapaa Kristuksen ristinkuolemaa, että kristinopin muut totuudet osaksi syrjäytettiin. Sielullinen tunteellisuus vallitsee täällä, mutta epäuskon aikana tarjosi herrnhutismi tyyssijan usealle sorretulle. *Spangenbergin* teos »*Idea fidei fratrum*» on pääasiassa Raamatun mukainen.

Katolikunnassa muuttuu siveysoppi uskonpuhdistuksen jälkeen kasuistiikaksi, jossa kirkollinen etu ja ulkonaiset tarkoitukset astuvat siveellisten aatteiden sijalle. Jesuiitat tekivät siveysopista »kultaisen verkon, jolla kietoivat sieluja». Vastoin tätä turmelusta nousi kyllä *jansenismi*, mutta katolikunnan perusteista ei tämäkään suunta vapaannu. Syviä totuuksia esiintyy *Pascalin* teoksissa, mutta johdonmukaisuutta puuttuu. Mystillinen suunta syntyi vielä katolikunnassa, mutta sen vaikutus ei ole puhdas. Tosisiveys, sanoo *Michael Molinos*, ei ole toimintaa ulospäin, vaan kääntyminen sisäänpäin. Ihmisen on oltava sisällisessä levossa vaiti Jumalan edessä ja antaa Hänen vaikuttaa sieluun, jonka tulee pysyä vaikuttamattomana. Mietiskelyssä käsittää ihminen iankaikkisen totuuden. Vielä kauemmaksi meni rouva *de la Mothe Guion* (kuollut 1717). Mystiikan jaloimpia edustajia on *Fénelon*, joka pyysi vapaantua sen yksipuolisuuksista.

§ 5.

Uudemman aikakauden siveyskäsite.

Uudempana aikakautena vallitsee *subjektivismi*, joka synnyttää jyrkkiä vastakkaisuuksia ja vääriä välitysko-

keita. Puhdasuskoisuuden kylmistä kaavoista pakeni moni hurskas tunteelliseen subjektivismiin, joka ei kuitenkaan voi henkeä tyydyttää. Tämän rinnalla syntyi aatteellinen subjektivismi, joka asetti yksilön järjen totuuden määrääjäksi. *Deismi* ja *naturalismi* koettivat muodostaa kristinuskoa ajanmukaiseksi, kunnes Jumala-käsite muuttui siveelliseksi maailmajärjestöksi ja Kristus tuli vain siveyden opettajaksi. *Supranaturalismi* vastusti näitä suuntia, mutta oli itse kietoutunut aikakauden erhetyksiin ja jätti kristinuskolle vain yksityiskohdissa ylimaailmallisen sisällön. *Bengelin* koulukunta vaikutti hiljaisuudessa, ja se perustaa oppinsa kokonaan Raamattuun, jonka ylimaailmallista elämänjärjestöä se pyysi esittää. *Wolffin* yleinen siveyssääntö kuului: »tee se, mikä saattaa sinua tahi muita täydellisemmäksi». Hänen järkeisoppiaan käyttivät *S. Baumgarten* ja *Canz* kristinuskon alalla. Sitä vastusti *C. H. A. Crusius*, jonka teos »Kurzer Begriff der Moraltheologie», 1772, on etevä. *Spinozan* (kuollut 1677) kaikkijumalaisuus ei voittanut hänen aikanaan alaa, mutta myöhemmin rakensi usea tieteilijä hänen perusteilleen. Jumala on ainoa todellinen oloaine, jolla on kaksi ominaisuutta: ajatus ja laajuus. Kaikki erityinen olemus on vain Jumalan olemisen olotapa. Ihmisen ajatus ja tahto ovat epävapaat. Välttämättömyys hallitsee kaikkea. Hyvän ja pahan välillä ei ole eroitusta, sillä kaikki on itsessään hyvää. Kun ihminen ajattelee, ajattelee Jumala itse. Spinoza kirjoitti siveysopin. Deismi ja naturalismi Englannissa ja Ranskassa vieraantuivat yhä enemmän siveyden ja uskon perusteista ja sortuivat järjettömyyteen. *Locken* empirismi (kuollut 1704) kieltää aatteellisen totuuden ja panee aistillisen onnellisuuden siveyden perusteeksi. Ihmishenki on vain tyhjä taulu, johon kuvaukset ulkomaailmasta piirtyvät. Samalla kannalla on myös *Thomas Hobbes*. Siveyslaki on hänen mielestään sama kuin

luonnonlaki. Ihmistoimella on vaikutin, mutta ei tarkoitusta. Hyvää ja pahaa on se, mikä minua ilahuttaa tahi murehuttaa. Omarakkaus on korkein siveyssääntö. Hallitsija on yksinvalti, joka määrää, mitä kansalaisen tulee uskoa, mitä ei. Hyvä ja oikea on se, minkä hallitsija siksi mielivaltaisesti määrää. Mainio historioitsija ja skeptikko *Dan. Hume* (kuollut 1776) esittelee myös siveysoppia. Kaiken toiminnan lopputarkoituksena on onnellisuus, joka riippuu tunteista. Yleisiä perusteita ei löydy. Velvoitus hyveeseen syntyy siitä onnellisuudesta, minkä tämä antaa. Itsemurha on oikeutettu. Lord *Bolingbroke* (kuollut 1751) piti Platoa puolihulluna. Itse sanoi hän siveyden perustuvan itserakkauteen. Aistillinen nautinto on kaiken toiminnan tarkoitus. Kainous on ylpeyttä, sillä ihminen tahtoo olla eläintä parempi. Ranskassa perusti *Helvetius* oppinsa Locken järjestelmään, ja hänen teoksissaan esiintyy samoja perusteita kuin edellisten kirjoissa. Syvästi vaikuttaa *J. J. Rousseau* (kuollut 1778) aikakauteen. Hän on epätosi luonne, joka tieteellisyyden ja siveyden vaipalla turmelee kumpaakin. Kirjansa »Contrat social» (1761) on Ranskan vallankumouksen peruskirja, ja »Émile» on epäkristillisen kasvatuksen oppikirja. Siveettömyys syntyy muka sivistyksestä ja kasvatuksesta. Oikea kasvatusta on antaa lapsen luonnollisesti kehittyä. Kaiken siveyden perussääntönä on luonnollisten himojen vapaa hallinta. Toinen kiitetty, mutta epäside kirjailija on *Voltaire* (kuollut 1778). Siveysoppi perustuu luontaiseen viettiin. Ihmisen etu on hyvän ja pahan ainoa mittamäärä. Aviorikos, sukurutsaus, ryöstö ja valhe ovat välistä oikeutettuja. Ja vielä alemmaksi painuvat *Diderot* ja *de la Mettrie*. Ihmisen ja eläimen välillä ei ole oleellista eroitusta. Ihminen syntyi muka usean eläinsuvun sekaantumalla. Aivot ovat sielu. Ihminen on kone. Katumus on tyhmyyttä. »Système de la nature» on Ranskan materialismin si-

veysoppi, josta siveyden perusteet ovat kadonneet. Järkeisopillinen vuosisata sortuu inhottavaan siveettömyyteen ja järjettömyyteen.

Tätä epäsideää onnellisuusoppia vastaan nousi *Imm. Kant* (kuollut 1804), joka kumosi sen vallan tieteen alalla. Hän teroitti luonnollista siveyslakia, jonka hän nimitti kategoriseksi imperatiiviksi, ja näytti toteen hyveen yleyyden. Järki on ajatteleva ja tahtova. Toimessa on ihminen vapaa, sillä hän voi valita, minkä tarkoituksen tahtoo. Toiminnan korkein sääntö on: toimi niin, että toiminnan perusteet voivat olla yleisinä sääntöinä kaikille ihmisille. Korkein hyvä ei ole hyve itsessään eikä onnellisuus, vaan molemmat yhdistettyinä. Tämä hyvä on käytännöllisen järjen vaatimus, mutta sen toteuttaminen ei ole ihmisen vallassa, mutta tämä edellyttää Jumalaa. Hän auttaa tähän, mutta se ei tule maan päällä täydelliseksi, vaan se edellyttää ihmisen kuolemattomuutta. Siveellinen aate ei perustu uskontoon, vaan uskonto perustuu siveyteen. Tämä siveysoppi on vain järjen asia, ei sydämen, ja se on mahdollinen vain synnittömälle olennolle. Kuitenkin myöntää Kant ihmisessä olevan perinjuurisen pahan. — Koko joukko jumaluusoppineita kiiruhti parantelemaan kristinuskoa tällä järjettöllä. Usea näistä on tarkka sieluopillisissa määremissä ja teroittaa velvollisuuden pyhyyttä, mutta kristinuskon perusteet kielletään osaksi ja osaksi ne muunnetaan taikka liitetään ne sivuasioina järkeisopillisiin perusteisiin. Siveysoppi pannaan uskonopin perustukseksi. Tällä kannalla ovat *Stäudlin*, *Ammon* ja *Vogel*, jotka myöhemmin vapaantuivat Kantin perusteita, ja *J. W. Schmid*. *Supranaturalistit* nousivat tätä järkeisoppia vastustamaan, mutta vastustus oli heikkoa, kun he tieteellisesti olivat samalla kannalla. Tähän suuntaan kuuluvat myös *Reinhard* ja *Flott*, joiden teoksia paljon käytettiin. *Fichte* (kuollut 1814) oli parantavinaan Kantin järkeisoppia. It-

se toiminta on itsensä takia korkein peruste, ja siveellinen maailmajärjestys on Fichten jumala. Kaikki olokohtainen oleminen riippuu minuudesta. Joko panee minuus itsensä ei-minuuden määrättäväksi ja on tietävä toimi, taikka määrää se ei-minuuden ja on tahtova. Tämä on itsekkyyn maailmakäsitys, jossa ei Fichtekään voinut kauan viihtyä. Fichten perusteille rakensi *J. Chr. E. Schmidt* siveysoppinsa. *Schelling* käsitti ehdottoman minuuden ja ei-minuuden ykseydeksi, joka eroittaa itsensä luontoon ja henkeen. Kolmiyhteys ja Jumalan ihmistyminen ovat hänen mielestään vain kuvauksia äärettömän ja äärellisen keskinäisistä suhteista. Myöhemmin siirtyy *Schelling* *J. Böhmen* kannalle, mutta hän ei viihdy tässäkään. *Daub*, joka siirtyi järjestelmästä toiseen, kirjoitti *Schellingin* kannalla teoksensa »*Judas Ischariot*». *Hegel* antoi perheelle, yhteiskunnalle ja valtiolle olokohtaisen, siveellisen arvon. Järjellinen henki tuntee itsensä kaikessa ja kaikki itsessään. Se toteuttaa itsensä maailmassa ja luo historiallisen olemuspiirin. Vapaa tahto on ensiksi muodollinen yksityistahto, joka panee omaisuuden erityiseksi piiriksi vapaudelle. Toisella asteella ovat oikeus ja laki vapaan itsemääräyksen sisältönä. Kolmannella asteella pääsee itsekohtainen ja olokohtainen hyvä yhdistymään. Tähän piiriin kuuluvat perhe, yhteiskunta ja valtio. Järjen korkein ilmenemys on valtio. Ylimailmallista piiriä ei muka ole. *Marheineke* ja *Daub* koettivat turhaan yhdistää *Hegelin* kaikkijumalaisuutta ja kristinuskoa. *Hegelin* koulukunnasta lähtee *J. U. Wirthkin*, joka kirjoitti »*Speculative Ethik*», 1841, mutta hän pyytää tästä koulukunnasta vapaantua. Aatteiden piiristä laskee järkeisoppi jälleen alas päin ja hukkui materialismiin. *Moleschott*, *Vogt* ja *Büchner* eivät tiedä mitään aatteellisesta totuudesta. *Vogt* sanoo sen ylpeydeksi, jos ihminen tahtoo olla oleellisesti parempi eläintä. Rikokset ovat seurauksia huonosta ra-

vinnosta. Hyvän ja pahan välillä ei ole eroitusta. Hyvällä ravinnolla jalostuu muka ihminen. Ripeästi kehittyvä järkeisoppi herätti paljon innostusta, mutta aika-kausi pettyi toiveissaan, ja luottamus siihen katosi.

Kristinuskon siveellisiä perusteita poljettiin, ja epäusko kasvoi kansojen keskuudessa. Uusia siveysopillisia järjestelmiä muodostettiin järkeisopillisille perusteille, jotka eivät voineet asemaa parantaa. Kantin oppilas *Herbart* esitti siveysopin arvostelun tieteenä, jossa vapaus, täydellisyys, hyvántahtoisuus, oikeus ja kohtuus olivat periaatteina. Siveysoppi on tällä kannalla vain muodollinen, eikä se voi olioiden olentoa tuntea. *Fries* pani tunteen järkeisopin perusteeksi, ja hän arveli ihmishengessä olevan tietämystä olemusten olennosta. Hänen järjestelmänsä perusteille rakensi *de Wette* siveysoppinsa. Historiallisia aineksia on teoksessa paljon, mutta subjektivismi vallitsee siinä, ja Kristus on vain ihmiskunnan ihanne. Siveysopin alaan vaikutti syvästi *Schleiermacher*, joka lähti Platon ja Spinozan perusteista. Kehityksessään tuli hän kristinuskoa lähemmäksi, mutta panteismin perusteista hän ei vapaantunut. Teoksessaan »Grundlinien einer Kritik der bisherigen Sittenlehre» (1803) arvosteli hän siveysopillisia teoksia Platoniasta Fichteen asti, eikä anna yhdellekään täyttä tieteellistä arvoa. Hän kirjoitti järkeisopillisen siveysopin »Entwurf des Systems der Sittenlehre» (1835), jossa hän ei tiedä mitään persoonallisesta Jumalasta eikä uskonnollisesta tietämyksestä. Aivan toinen käsitys esiintyy hänen teologisessa siveysopissaan »Die christliche Sittenlehre» (1843). Täällä johtuu siveyden käsite kristillisestä itsetietämyksestä. Tämän tietämyksen yhdistys Jumalan kanssa Kristuksessa on autuus. Hyvä on järjen toiminta luonnossa, ja paha on valmistumaton hyvä. Syöminen ja juominen ovat siveellisiä toimintoja. Taidokkaasti esittelee hän siveellisten toimien syntyä ja kehi-

tystä, mutta toiminnalla ei ole todellisuudessa siveellistä sisältöä. Kristillisen tavan hän johtaa kirkosta, mutta kirkkoa kannattava henki on vain kirkonjäsenten yhteishenki. Usea teologi rakensi siveysoppinsa Schleiermacherin perusteille.

Jumalan valtakunnan ylimaailmallinen elimistö hajoittaa lopullisesti voimallaan koko tämän maallisen maailmajärjestön, joka on synnin turmelema, ja luo uuden luomakunnan ja uuden ihmiskunnan. Taivaan valtakunnan elämää ja voimaa ikävöi ihmishenki. Tässä piirissä tulee kristillisen tieteenkin liikkua. Kun se haki perusteitaan maailmallisesta piiristä, rupesi luottamus sen järjestöihin horjumaan. Tieteen piirissä kasvoi hämmennys. Perusteita valikoitiin sieltä täältä, ja kristillisen siveyden vasituiset perusteet himmentyivät. Epäuskon henki rupesi tieteen ja elämän alalla hedelmiään ilmituomaan. Kumoukselliset voimat häiritsivät kaikkialla kansojen elämää. Koulu, valtio ja kirkko ponnistelivat voimiaan voidakseen näitä vastustaa. Sota-ahdingot olivat herättäneet uskonnollista ikävää. Teologiakin rupesi lopulta pyrkimään entisiin oloihin ja taannehtivassa liikkunnossa arveltiin apua saatavan. Mutta epäusko ja epä-siveys, joita tieteilijätkin osalta olivat edistäneet, tunkeutuivat alhaisiin kansankerroksiin. Turmio, joka puhkesi ilmi vallankumouksissa, oli hedelmä edellisten vuosisatojen synneistä, eikä se ollut parannettavissa sillä taannehtivalla liikkeellä, joka monimuotoisena vaikutti valtion, kirkon ja koulun alalla. Teologiset suunnat kääntyivät joko puhdasuskoisuuden kukoistusaikaan, taikka pyrkivät ne uskonpuhdistuksen kannalle, jonka kirjaimellisiin kaavoihin ne vaativat aikakautta palajamaan, tahi tahtoivat ne palata apostolisen aikakauden muotoihin. Bengelin koulukunta oli kääntynyt kristinuskon peruslähteeseen, Raamatun oppiin ja Henkeen. Tämä hiljainen vuolle onkin ollut edelleen toimimassa

Hyvä siveysopillinen teos viime vuosisadalta on *J. M. Sailerin* »Handbuch der christlichen Moral», 3 Bde. 1817, jossa raitis, uskonnollinen henki liikkuu. Hän on katolilainen, mutta tunkeutuu kristinuskon vasituiseen olentoon, ja hän on vapaantunut järkeisopillisesta kaavailemisesta. Evankelinen henki liikkuu tässä teoksessa, mutta katolilaisuuden vaikutuksista ei se ole aivan vapaa. Yksilön itsetoiminta astuu niin esille, ettei kristinuskon olokohtainen vaikutus pääse oikeaan arvoonsa, ja velvollisuusoppi anastaa itselleen liian avaran alan. Kristilliset käsitteet eivät ole tässä teoksessa kylliksi Raamattuun perustetut. Toinen etevä teos katolikunnan piirissä on *Hirscherin* »Christliche Moral», 1835, joka on ilmestynyt useana painoksena. Hän on vapaantunut koulukuntain kaavoista ja tunkee kristinuskon vasituiseen olentoon. Hän tahtoo elähyttää, puhdistaa ja uudistaa katolikunnan siveysoppia. Kristillisen siveysopin tehtävä on esittää kristillisen siveyselämän elimellistä rakennusta. Ja tätä elämää kannattaa Jumalan valtakunta, joka on itsenäinen elämäpiiri. Kristus on Jumalan valtakunnan välimies, ja tähän maailmansovittajaan tulee siveysopin perustaa oppinsa ja elämänsä. Raamattuun ei Hirscher pitäydy kyllin uskollisesti, ja sinä aikakautena liikkuvat käsitteet pääsevät välistä määräämään ainetta. Luterikunnassa ansaitsee *Schwarzin* »Evangelisch-christliche Ethik» (1821, 1830, 1836) kiitosta. Evankelinen henki liikkuu tässä, mutta itsenäistä asemaa Schwarz ei voi antaa siveysopille, eikä kristillisen elämän elimistö esiinny tässä selvänä. Jumalan valtakunnan käsite on epäselvä, ja se liitetään loppuun. Se ei ole ylimaailmallinen elämäjärjestö, vaan se on aatteellisesti olemassa kristityissä ja kirkossa. Paremmin Raamattuun perustuva ja tarkempi käsitteiden määräämisessä on *Harlessin* teos »Christliche Ethik», 1842, 3:s painos 1893, joka on luterikunnan parhaita. Raamatusta ottaa

Harless sisällön, mutta paikoittain häiritsee teosta kaa-vamainen kirkollisuus. Kristillinen siveys perustuu kokonaan lunastusarmoon Kristuksessa, ja se välittyy uskon kautta. Mutta sieluopilliset käsitteet ottaa Harless järkeisopillisista järjestöistä eikä Raamatusta. Teoksen jako ei ole onnistunut, ja esitys on raskas ja epäselvä.

Kun siveysoppia esiteltiin erikseen uskonopista, irtaantui se usein siitä liiaksi. Sentähden koetti *Nitsch* esitellä näitä molempia tieteitä yhdistettyinä kirjassaan »System der christlichen Lehre». Häneltä puuttui riittä-vää Raamatun tietoa. Sentähden ovat kristilliset käsitteet tässä teoksessa epäselvät, vaikka vakava, hurskas mieliala liikkuu siinä. Samalla tapaa yhdistää *J. T. Beck* teoksessaan »Die christliche Lehrwissen-schaft», 1841, uskonoppia ja siveysoppia. Tämä pyytää uskollisesti esittää Raamatun omaa elimistöä, ja siinä on runsaasti raamatullista sisältöä, ja käsitteet ovat tarkat. Mutta esitys on niin keskittynyt, että teoksen lukeminen kysyy työtä. Julius Lindenmeyer on toimittanut painosta *J. T. Beckin* »Die Vorlesungen über christliche Ethik», Gütersloh, 1882—1883. Tämä on siveysopin alalla etevä teos, joka syventyy Raamatun oppiin ja Henkeen. Kristuksen armo on taivaan valtakunnan ylimaailmallinen elämä, joka omalla voimallaan vaikuttaa uskovassa uuden elämän. Kristuksen Henkeen ja Juma-lan sanaan perustaa tämä teos kristillisen siveyden.

Sartorius kirjoitti opin pyhästä rakkaudesta (*Die Lehre von der heiligen Liebe*, 1840), jossa hän esitteli rakkauden sen laajimmassa mielessä. Hän hylkää koulukaavat ja esittää kristilliset perustotuudet, mutta tarkkuutta ja täydellisyyttä kaipaava lukija. Raitis, elävä henki liikkuu teoksessa. Omituisella kannalla on *Richard Rothe*. Hänen laaja teoksensa »Teologinen Siveys-oppi», 3 osaa (1845—49; toinen painos 1869—71), sisältää paljon uskonoppia ja muita vieraita aineksia. Va-

kava henki liikkuu siinä, mutta se nojautuu Hegelin dialektiikkaan ja tahtoo kehittää siveysopin sisältöä siveellisestä tietämyksestä, mutta Schleiermacherin perusteet esiintyvät tässä teoksessa, ja siinä on paljon mielivaltaista mystiikkaa. Hyviä ja syviä kohtia on teoksessa paljon, mutta se on kuitenkin ylipäänsä pidettävä suurena hairahduksena. Tyhjää haaveilemista on teoksessa yllinkyllin, eikä väärää Raamatun selitystäkään puutu. Uskonoppi on Rothen mielestä historiallinen tiede, jonka tulee esittää kirkon oppia, mutta siveysoppi kuuluu mietiskelevään teologiaan, joka olisi ajatuksen toiminnalla kehitettävä kristillisestä tietämyksestä. Ihmisitsiö kohoaa tässä yli kristinuskon, ja kaikki totuus olisi muka kätkeyty tieteilijän tietämykseen. Kristillinen totuus on kuitenkin ihmisitsiötä korkeampi, ja tieteilijän täytyy, kun hän lähtee tällaiselle valloitusretkelle, tehdä virheitä ajatustoiminnassaan. Rothe tahtoo näet ihmisen järjestä ammentaa kaiken totuuden. Maailman alkusynty ja kehitysjuoksu, taivaan ja maan salaisuudet olisivat ihmisjärjellä saatavat selville. Nuo suuruuden ajatukset ovat filosofian piiristä kotoisin, ja ne ovat jo haaksirikkoon joutuneet. Mitä ei ihmisen tietämykseen pääse kokemuksen kautta, sitä hän ei tiedä. Ajatusmuodot eivät ole olioiden olentoa. Rothe myöntää yksilön clevan erhetuksen alaisen, mutta arvelee ihmiskunnan kykenevän siihen, mitä yksilö ei voi saada aikaan. Mutta tuhannesta syntisestä ei tule yhtä synnitöntä, eikä sadasta sairaasta yhtä tervettä. *Chr. Fried. Schmidin* »Kristillinen siveysoppi«, 1861, toinen painos 1867, on etevä tarkkuuden ja kristillisen mielialan puolesta. Mutta aikakauden riitakysymykset ja järkeisopilliset perusteet häiritsevät kirjailijaa, niin ettei hän pääse oikein syventymään Raamatun sisältöön. Paljon kiitosta on *Wuttken* »Handbuch der christlichen Sittenlehre« (1861, 1863 kolmas painos, 2 osaa, 1874, 1875) saanut niiltä jotka

ovat kirkollisella kannalla olevinaan, mutta Raamatun kannalta hän ei kiitosta ansaitse. Hän esittää ensiksi siveyttä yleisesti, sitten sen turmeltumista synnin kautta ja lopulta siveellistä elämää uudistuneena. Raamatun henkeä tahtoo Wuttke auttaa sisälliseen itsekehitykseen ja johdattaa tieteelliseen muodostukseen. Teologinen siveysoppi kohoaa täten Raamattua ja kristillistä siveysoppia korkeammalle. Jumalan ilmestys ei tiedä mitään tällaisesta korkeasta tietämyksestä. Wuttken korkealta tieteellisyydeltä puuttuu elimellistä järjestystä, ja käsitteet ovat epätarkat. Esitys on hajanainen ja katkonainen. Historiallisia aineksia on teoksessa paljon. *Culmann* kirjoitti »Christliche Ethik», 1 osa 1863, 2 painos ja 2 osa 1873, 3 painos 1873. Hän lähtee Jumalan kuvan aatteesta ihmisessä ja nojautuu Baaderin ja Schadenin mystillisiin perusteisiin. Epäraitis henki, joka rakentelee tuulentupia, tekee koko perustuksen horjuvaksi. Monta tarkkaa havaintoa ja syvää totuutta esiintyy kyllä tässä teoksessa, mutta Raamatun totuudet muodostellaan vierasten perusteiden mukaan, ja esitys nousee ihmistiedon rajoja korkeammalle. Tieteelliset lähteet ovat Culmannille Raamattua tärkeämmät, ja tätä käyttää hän vain katkonaisesti. Teos on aikanaan viehättänyt monta vakavaa tieteilijääkin, mutta sitä on käytettävä varovaisuudella, sillä se kaipaa kaikkialla oikaisua. *B. Wendtin* teoksessa »Die christliche Ethik» (2 osaa, 1864) esiintyy syviä ja tarkkoja määrelmiä, mutta niiden rinnalla on mielivaltaisia käsitteitä. Teokselta puuttuu eheyttä ja luonnetta. Etevä on *Vilmarin* teologinen siveysoppi, 1871. Vakava, siveellinen henki liikkuu teoksessa, ja useat määrelmät lähtevät syvästä elämäkokemuksesta, mutta hän liioittelee ja kaavailee, ja esitys on katkonainen. Paljon hyvää on *Hofmannin* kirjassa »Teologische Ethik», 1875, mutta siinä on myös paljon kaavamaisuutta. Raamatusta tuo hän esiin paljon hyvääkin, mutta hä-

neltä puuttuu raitis henki. *Ernesti* on koettanut esittää apostoli Paavalin siveysoppia (Die Ethik des Apostels Paulus), mutta alkuperäiseen henkisisältöön hän ei ole voinut tunkea. *Martensen* kirjoitti »Grundrids till Moralphilosophiens System» (1845) ja »Den christelige Ethik» (yleinen osa 1871, erityinen 1878). Tämä teos osoittaa, kuinka suuri epäselvyys on siveysopin tieteelliseen rakenteeseen nähden. *Martensen* jakaa siveysopin kahtia: tietopuoliseen ja käytännölliseen osaan. Edellinen osa alkaa yleisestä totuudesta (Jumalan valtakunnasta) ja laskee alas erityiseen, jälkimäinen alkaa erityisestä totuudesta (elämästä lain ja synnin alla) ja nousee yleiseen. Mutta tieteen tulee kuitenkin esiintyä yhdessä elimellisessä rakenteessa. Esitys on oivallinen, selvä ja säntillinen, mutta usein saa kaunis muoto liiallisen arvon, ja esine revitään irti oikeasta yhteydestään. *Martensen* oli aluksi lähellä Hegeliä, mutta hän on pyytännyt tunkeutua kristinuskon olentoon. Evankelinen ja kirkollinen mieliala pääsee tässä teoksessa esiintymään. Yleiset siveelliset perusteet ovat selvät, mutta vasituiset kristilliset määrelmät eivät ole kylliksi tarkat, ja järkeisopilliset käsitteet määräävät usein kristillisiä perusteita. *Martensen* viehättää enemmän kuin hän opettaa, sillä hän ei tunge riittävän syvälle. Hän on henkevä ja aaterikas ja tuo viehättäviä ajatuksia esille, mutta hän ei niitä näytä toteen, eikä hän vaivaa lukijaa asian tutkimisella, niinkuin hän ei vaivaa itseäänkään sillä. *Granfeltin* siveysoppi (Kristlig Dogmatik) käyttää vanhaa jakoa: oppi laista, hyveestä ja korkeimmasta hyvästä, ja teos kärsii siitä. Kristillinen siveys ei esiinny selvänä, vaan se sekaantuu yleisen siveyden kanssa. Yhteiskunnalliset, taiteelliset ja valtiolliset kohdat esiintyvät korkeimpana hyvänä, joista usea ei kuulu kristillisen hyvän piiriin. Esitys on selvä, mutta liian kaavaomainen, ja määrittelee liiaksi yksityiskohtia. Lempi-

vällä silmällä tarkkaa kirjailija ilmiöitä siveellisellä alalla ja pyytää sovittaa epäkohdat rakkaudessa. Lunastusarmo Kristuksessa on kristillisen siveyden lähde. Elimellinen kehitys pääsee arvoonsa, ja omaatuntoa teoritetaan. Mutta Raamatun elämänelimistö ei pääse puhtaana esiintymään. *Dornerin* »System der christlichen Sittenlehre» ilmestyi painosta 1855, hänen kuolemansa jälkeen.

Paljon työtä on tehty siveysopin alalla ja paljon toituksia on ilmituotu, mutta Raamatun siveelliset perusteet ovat harvoissa teoksissa päässeet esiintymään niiden elimellisessä yhteydessä ja ylimaailmallisessa sisällyksessä. Epäselvät käsitteet ovat vielä synnyttämässä paljon häiriötä tällä alalla. Raamattuun täytyy meidän yhä syventyä ja sieltä tuoda esille kristinuskon siveellinen elämänelimistö.

Ensimmäinen osa.

§ 6.

Kristillisen siveysopin käsite.

Nykyiseltä teologialta puuttuu ylipäänsä selvempää tietoisuutta inhimillisen tiedon rajoituksesta ja voimattomuudesta. Tieteilijä luulee tavallisesti voivansa tieteen avulla saada selville kaikki uskonnolliset totuudet. Mutta ihmisjärki ei voi mitään luoda, eikä se voi järjellään käsittää olemuksen olentoa sen syntyyn ja määrään nähden. Me elämme alun ja lopun välillä, jossa kehitys kulkee eteenpäin, ja arvoituksia astuu eteemme, joita ei järki voi selvittää. Mitä laajemmalle tieteet voivat siirtää rajansa, sitä enemmän esiintyy uusia arvoituksia. Kaikilla aloilla tulee tieteiden todellinen voimattomuus näkyviin. Kirkon, yhteiskunnan ja valtion alalla kasvaa hämmennys. Kristinuskoko yksin voi auttaa. Ja kristillinen siveysoppi nykyaikana on ertyisestä arvosta. Mutta sen täytyy kokonaan nojautua Raamatun sanaan. Järjestelmällisen teologian tulee esittää kristinuskon elämäläisyyttä sen sisällisessä yhteydessä, niinkuin tämä on meille Raamatussa ilmestynyt. Tämä piiri jakaantuu uskonoppiin ja siveysoppiin. Raamatussa ei esiinny tätä jakoa, sillä siinä ovat ne yhdessä, mutta tieteen on vaikea olla niitä eroittamatta, kun kristinuskon olentoon kuuluu uskonnollinen ja siveellinen piiri. *Jumalan pelastava armo Jeesuksessa Kristuksessa* on kristinuskon perustotuus, ja tässä ovat uskonopin ja siveysopin perusteet

olemassa. Kristuksessa ilmenee Jumalan rakkaus armona syntisille, joita se vapahtaa turmiosta. Apostoli sanoo: »Jumalan armo on ilmaantunut pelastukseksi kaikille ihmisille ja kasvattaa meitä, jotta me, hyljäten jumalattomuuden ja maailmalliset himot, eläisimme siiveästi ja vanhurskaasti ja jumalisesti nykyisessä maailmanajassa» (Tiit. 2, 11. 12). Jumalan armo on ulko-kohtaisesti ilmestynyt totuutena Kristuksessa. »Laki on annettu Mooseksen kautta; armo ja totuus on tullut Jeesuksen Kristuksen kautta» (Joh. 1, 17). Ja tämä armo pelastaa syntisen, kun se pääsee ihmisen itsekohtaiseksi omaisuudeksi, joka hallitsee hänen elämänsä. Apostoli sanoo: »Hänen täyteydestään me kaikki olemme saaneet, ja armoa armon lisäksi» (Joh. 1, 16). Tässä tulee kaksi perustetta ilmi kristinuskon ytimessä, jotka kehoittavat tieteilijää esittämään ne erikseen.

Kristuksessa keskittyy kaikki Jumalan ilmestys, Hän on Jumalan Sana. Kaikki, mitä Jumala on vaikuttanut luomisesta asti ja mitä Hän edelleen vaikuttaa maailman uudistukseen saakka, on olemassa Kristuksessa iankaikisena armona. Jumalan armo ei ole vain kerran ilmestynyt, vaan se on olemassa tyhjentyvätönä täydellisyytenä, joka on ihmisten omattavana, ja tulevana maailmanaikoina osoittaa se ylenpalttisen runsautensa. Jumala on »yhdessä Hänen kanssaan herättänyt ja yhdessä Hänen kanssaan asettanut meidät taivaallisiin Kristuksessa Jeesuksessa, osoittaakseen tulevana maailmanaikoina armonsa ylenpalttista runsautta, hyvytykseen meitä kohtaan Kristuksessa Jeesuksessa» (Ef. 2, 6. 7). Armo on olennaisesti ilmestynyt, ja se on olemassa Jeesuksessa Kristuksessa maailmaa varten ja maailmassa. Tällä armolla on ylimaailmallinen elinvoima, joka vaikuttaa henkisenä siunauksena Kristuksessa. »Ylistetty olkoon meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen Jumala ja Isä, joka on siunannut meitä taivaallisissa kai-

kella hengellisellä siunauksella Kristuksessa» (Ef. 1, 3). Ja tämä taivaallinen voima vaikuttaa Kristuksen Hengessä, jota sanotaan Raamatussa »voimaksi korkeudesta», ja tästä Hengestä lähtee uusi ylimaailmallinen elämä, joka katoamattomana elämänelimistönä yhdistää Kristuksen jäsenet yhdeksi henkiseksi ruumiiksi. Niinkuin luonnon piiri on eheä elimellinen rakenne moninaisine voimineen ja elimineen, niin on Jumalan armo Kristuksessa ylimaailmallinen elimistö, jonka keskus on Kristus ja jonka elämänjärjestö omituisine elimineen ja voimineen vaikuttaa Jumalan valtakuntana maailmassa. Se on olemassa maailmaa korkeampana ja käsittää koko maailmankaikkeuden. »Se Jerusalemi, joka ylhäällä on, on vapaa, ja se on meidän äitimme» (Gal. 4, 26). Jumalan valtakunta, joka tuli Kristuksessa maailmaan, ei ole ihmistoiminnan tuotetta, eikä se korkeimpana hyvänä synny siveellisessä yhteistyössä, eikä se ole yhtäinen jonkun kirkkokunnan kanssa, vaan se on itsenäisenä oleva ja itsestään kehittyvä iankaikkinen elämänjärjestö, jonka voima aikanaan hajoittaa tämän maailman ja luo uudet taivaat ja uuden maan, joissa vanhurskaus asuu (2 Piet. 3, 10, 13). Uskonopin tulee esittää tätä ulkokohteisesti ilmestynyttä Jumalan armoa sen elimineen, tarkoituksineen ja tuloksineen.

Mutta tämä armo tahtoo myös itsekohtaisesti asettua asumaan ihmiseen ja voimallaan pelastaa ja uudistaa hänet. Jumalan armo Kristuksessa tahtoo tulla meidän henkiseksi omaisuudeksi ja muodostaa sisällistä ja ulkonaista elämäämme Jumalan mielen mukaan. Jumalan rakkaus Kristuksessa tulee uskovaan asumaan, niin että hänellä on osallisuus Isän ja hänen Poikansa, Jeesuksen Kristuksen, kanssa (1 Joh. 1, 3). Jeesus rukoilee Isää: »Jotta se rakkaus, jolla olet rakastanut Minua, olisi heissä ja Minä olisin heissä» (Joh. 17, 26). »Teidän elämänne on kätkeytynä Kristuksen kanssa Jumalassa» (Kol. 3, 3). Tähän

perustuu kristillinen siveysoppi. Jumalan armo Kristuksessa tahtoo muodostua yksilölliseksi ihmiselämäksi, ja Jeesus Kristus on Ihmisen Poikana se perusmuoto, jonka kuvaan ihmisen tulee uudistua. Sentähden on jumalallinen rakkauselämä Kristuksessa muodostunut siveelliseksi elämäksi inhimillisessä elämänmuodossa. Hän »on tullut meille viisaudeksi Jumalalta ja vanhurskaudeksi ja pyhitykseksi» (1 Kor. 1, 30). Meidän on tultava Jumalan vanhurskaudeksi Hänessä (2 Kor. 5, 21), meidän on tultava vanhurskaiksi, »niinkuin Hän on vanhurskas» (1 Joh. 3, 7), ja pyhiksi, niinkuin Jumala on pyhä (1 Piet. 1, 15). Niin on Kristuksessa jumalallinen voima, joka kutsuu meitä kirkkaudellaan ja hyveellään (2 Piet. 1, 3), ja meidän tulee julistaa sen hyveitä, joka on pimeydestä kutsunut meidät ihmeelliseen valoonsa (1 Piet. 2, 9). Kristus on itse korkein siveellinen peruste, sillä Hän on Ihmisen Poikana siveellisesti täydelliseksi tullut, ja Hän on se, joka siveellisesti tekee uskovan täydelliseksi ja pyhittää hänet. — Tämä Jumalan armo Kristuksessa antaa jumalallisesta voimastaan kaikki, mitä elämään ja jumalaisuuteen kuuluu, ja Hän synnyttää uskovassa kristillisen hyveen ja siveellisen toiminnan. Hän »on kutsunut meidät kirkkaudellaan ja hyvyydellään, joiden kautta Hän on lahjoittanut meille kalliit ja mitä suurimmat lupaukset, jotta niiden kautta tulisitte jumalallisesta luonnosta osallisiksi» (2 Piet. 1, 3. 4). Tämä siveellinen kehitys tapahtuu uskon välityksellä ihmisen vapaan tietämisen ja tahtomisen kautta. Se ei kehity välittömästi luonnolain vaikutuksen tapaan, vaan ihmisen täytyy oma-toimisesti ajatuksellaan ja tahdollaan toiminnassaan yhdistyä armon välinten ja vaikutteiden kanssa. Uskon kuuliaisuudessa syntyy jumalaisuus Raamatun mielessä. Ja tämä edistyy elimellisen kehityksen kautta. Ihminen tahtoo pian päästä siveyden kukkuloille. Kun hän on saanut jotakin kokea Jumalan armosta, luulee hän usein

olevansa uusi ihminen. Ja kun eivät tosiolot vastaa hänen taitamattomia odotuksiaan, syntyy epäröimistä yksinkertaisimmista uskontotuuksista. Mutta kärsivällisyys on tarpeen. Säännöllisessä kehityksessä lasketaan perustus, ja luonnollisesta piiristä nousee kehitys henkiin. Peltomies tekee tehtävänsä ja kylvää siemenen peltoon ja odottaa sen kasvamista. Oras, korsi, tähkää ja jyvä kasvavat vähitellen. Samanlainen on kasvaneminen siveydenkin alalla. Ihmisen täytyy oppia odottamaan hedelmän tuloa, Jumalan panemia sääntöjä ei saa rikkoa. Kristuskaan ei antanut oppilailleen kaikkea yhtähaavaa, vaan sen mukaan kuin kykenivät käsittämään, ja näiden tuli olla uskolliset vähässä. Kristus tahtoo saada muodon meissä. Se on korkein siveyden määrä, jonka puolesta kristityn tulee kilvoitella. Vapauteen on Jumala meidät kutsunut, ja vapautta rakastaa nykyinen ihmispolvi, mutta Jeesus sanoo: »Jos siis Poika tekee teidät vapaiksi, niin te tulette todella vapaiksi» (Joh. 8, 36). Jeesuksen Kristuksen Hengestä tulee oikea vapaus, ja sillä on sääntönsä. Ainoastaan Hengen laki vapauttaa synnin ja kuoleman laista. Ei ole siinä vapautta, missä synnin laki hallitsee. Kallis ja korkea on vapaus, mutta se ei ole mielivaltaa. Niin toteentuu armo ihmisessä korkeimmasta siveellisestä perusteesta, Kristuksesta, joka Hengen voimalla muodostaa uskovan Kristuksen kuvan kaltaiseksi, kun kristitty elää uskonkuuliaisuudessa. Kristillinen siveysoppi esittää tieteellisesti Jeesuksen Kristuksen armon toteentumista ihmisessä.

Kristillinen siveysoppi edellyttää Raamatun selitysooppia, sillä se ammentaa Raamatusta sisältönsä ja tahtoo olla sopusoinnussa sen kanssa. Selitysoppi taas johdattaa järjestelmälliseen jumaluusoppiin, sillä tämä pyytää järjestää kristinuskon ainekset sisäiseen yhteyteen ja järjestöön. Mutta Raamatun perustuksella syntynyt op-

pijärjestö astuu historian alalle ja joutuu kosketukseen eriävien käsitysten kanssa. Näitä vaiheita esittää kirkkohistoria. Siveysopin on yhteyttä käytännöllisen jumaluusopin kanssa, sillä jälkimäinen esittää kirkon toimintaa, edellinen etupäässä yksilön. Käytännöllisellä jumaluusopilla on aatteellinen perustuksensa järjestelmällisessä jumaluusopissa. Yhteyttä kristillisen siveysopin kanssa on järkeisopillisella siveysopillakin, sillä molemmat esittävät siveyden piiriä, mutta edellisen tietolähde on yleinen siveellinen tietämys ja puhdas järki, jälkimäisen kristinuskon ilmestys Jeesuksessa Kristuksessa. Edellinen esittää yleistä siveellistä hyvää, joka on ihmisen siveellisellä toimella saavutettava, jälkimäinen etsii tätä hyvää Jeesuksessa Kristuksessa, jossa se ilmestyy ylimaailmallisena elämänä. Ihminen ei voi sitä muualta saada.

Kristinusko tunnustaa kyllä todellista siveyttä pakanoissa ja juutalaisissa, ja se puhuu vanhurskaista ja hurskaista ulkopuolella kristikuntaa, mutta tämä siveys on epätäydellinen, sillä ylimaailmalliseen elämään nähdessä ovat kaikki ihmiset kuolleet ylikäymisissä ja synneissä (Ef. 2, 1). Ihminen tarvitsee todella Jumalan henkielämää sydämensä tavaraksi, sillä lihallinen elämä on kuoleman alainen, ja tämän hallittavana on luonnollinen ihminen. Ulkopuolella kristinuskoa ei ole edes puhdasta tietoa siveellisestä totuudesta, sillä siveelliset käsitteet ovat täällä hämärät ja turmeltuneet, niin että ne usein ovat ristiriidassa tosisiveyden kanssa. Jumalan laki on kyllä olemassa ihmisluonnossa, ja se vaikuttaa historian piirissäkin, mutta tämä pyhä laki ei ole missään toteentunut, eikä se voi synnin turmion tähden toteentua yleisen siveyden alalla. Kristinusko tahtoo omalla voimallaan synnyttää siveellisen hyvän, joka on yleisen siveyden täyttämys ja määrä. Kristus kutsuu tykönsä kaikki, jotka yleisen siveyden alalla kilvoittelevat, jotka ovat

totuudesta ja Jumalasta. Hän kutsuu tykönsä publikaa-nit ja syntisetkin ja tekee niistä vanhurskaita ja jumalia uuden liiton mielessä, jos antautuvat Hänelle. Kaikki täydellinen siveellinen hyvä ja voima on olemassa kristinuskossa, eikä se ole muualta saatavissa. Yleiset siveelliset voimat ovat kristinuskossa tunnetut, mutta ne eivät tätä määrää, vaan ne ovat sen määrättäviä.

Kun kristinuskko on yleisen siveyden täyttymys, on se, niinkuin korkeamman laita aina on, jossakin vastakkaisuudessa alhaisempaan. Se ei anna hyväänsä vain jonakuna onnellisuutena taikka siveyslakina, vaan siveellisesti kasvattavana armona. Luonnollisen ihmisen ja siveyslain välillä on asiallinen ristiriita, sillä siveyslain vaatimusta vastaan seisoo ihmisessä lihallinen mieli, joka vain lisää vastarintaa, mitä enemmän ihminen siveellisesti voimiaan ponnistaa. Omilla neuvoillaan ihminen ei pääse olennollaan yhdistymään siveyslain kanssa, sillä hänen lihallisessa mielessään on pitkiintyvä vastakkaisuus Jumalan lakiin, joka toimii välittömästi omassatunnossa. Ja laki on elävä voima. Sekin vastustaa ihmistä, todistaa hänet syylliseksi ja tuomitsee hänet. Ihminen on luonnostaan nyt lain kirouksen alla. Tässä siveellisessä ja tuomiollisessa vastakkaisuudessa, mikä on olemassa ihmisen ja lain välillä, tahtoo kristinuskko antaa todellista apua. Se valmisti vapautuksen syyllisyyden tuomiosta, kun Jeesus Kristus synnittömänä ja vanhurskaana täytti lain siveelliset vaatimukset ja antaa itsensä Ihmisen Poikana uhriksi synnin tähden. Lain tuomiollinen vaatimus täytettiin ulkokohtaisesti ihmiskunnan välimiehessä, joka oli kuolemaan asti Jumalalle kuuliainen. Niin on syntien anteeksiantamus siveellisesti välitetty maailmansovinnon ulkokohtaisessa ilmenemyksessä. Itsekohtaisesti välittyy vapautus syyllisyydestä ihmisen katumuksessa, jossa hän tunnustaa syntinsä, ja itsekohtaisessa uskossa, jossa hän omistaa Lunastajan ja So-

vittajan ja antautuu Hänelle. Siveellisesti voittaa tällä tapaa armo lain tuomiollisen vastakkaisuuden.

Armo voittaa myös ihmisen siveellisen vastakkaisuuden lakiin, ja armo yksin voi sen aikaansaada. Katumuksessa ihminen murheella tunnustaa sen vastakkaisuuden, mikä hänen luonnossaan on Jumalan lakiin, ja uskolla hän saa synnit anteeksi, mutta ihmisen turmelunut luonto kietoo uudestaan hänen tahtonsa ja mielensä pahaan. Tosi apu tulee hänelle vain luonnon uudistuksen kautta, jossa heikkous poistuu ja uusi elämä istutetaan ihmisen luontoon. Jumalan omasta Hengestä lähtee tämä uusi peruste, joka Jumalan voimana luo katuvassa ja uskovassa uuden ihmisen. Tämän vaikuttaa armo Jeesuksessa Kristuksessa. Lain olento on hengellinen (Room. 7, 14), ja Pyhän Hengen kanssa astuu lain olento ihmisen luontoon, ja täten syntyy asiallinen sovinto ihmisen ja lain välillä. Jumalan Hengen voima vaikuttaa ihmisessä uuden siveellisen elämän ja toiminnan, jossa laki ei enää ole tuomitsevana ulkopuolella ihmistä ja vastoin häntä, vaan se on asuvana ja toimivana ihmisessä. Ihminen ei enää ole lakia vastaan eikä lain alla, vaan hän on laissa. Tällä tapaa on kristinuskon anteesiantava ja siveellisesti uudistava armo, joka vahvistaa lain ja täyttää sen.

Siveyslaki on kristinuskossa kaikin puolin täydellinen, sillä tämä laki ei ole vain velvoittava valta, vaan se on elähyttävä henkivoima, joka antaa uusia voimia ja lahjoja. Omatunto, joka ihmisolennossa vaatii, mitä on oikein, ja tuomitsee, mitä on väärin, muuttuu Hengen vaikutteeksi ja todistukseksi uudessa ihmisluonnossa. Ja kirjaimen laki, joka esiintyy ulkonaisessa käskymuodossa, on muuttunut todelliseksi uskonelämäksi Kristuksessa, joka on uskovien esikuva. Lain sisältö on ylimaailmallinen elämäjärjestö, se on Jumalan vanhurskaus, jossa iankaikkisen elämän siveyssääntö on ole-

massa. Jeesus Kristus on ulkokohtainen ja persoonallinen laki, joka uudessasyntymisessä ja uskon kuuliaisuudessa muodostuu oleelliseksi elämän laiksi ihmisessä. Tämä täydellinen henkilaki, joka ei ole maailmallista luontoa, vaan Jumalan elämää, pääsee nyt todelliseksi olioksi ihmisen itsekohtaisessa ajatuksessa ja tahdossa, hänen sisäisessä ja ulkonaisessa toiminnassaan. Tämä Kristus-kuva, joka käsittää taivaan valtakunnan armonhyvän, on vasituinen kristillinen hyve.

Kristillinen siveysoppi ei siis perustu lakiin, joka käsketään vaatimuksena astuu ihmisen eteen, eikä lakiin, joka on sisäisenä ihmislunnossa, eikä lakiin, joka välittömästi lähtisi kristillisestä tietämyksestä, vaan sen perustuksena on Jumalan kaltaisuuden elävä laki Kristus-itsiössä. Tämä laki on kyllä aluksi ulkopuolella ihmistä, mutta uskonyhteydessä Jeesuksen Kristuksen kanssa pääsee tämä elävä laki Kristuksen Hengessä uudistuneeseen ihmiseen. Ja tämä henkilaki ei vain tule ihmisen tietoisuuteen sääntönä, vaan Hengessä tulee se sisäiseksi henkiseksi olemiseksi, »elämän Hengen laiksi Kristuksessa Jeesuksessa» (Room. 8, 2). Kristillinen siveysoppi ei voi sentähden perustua yleiseen siveelliseen kykyisyyteen, niinkuin järkeisopillinen siveysoppi tekee, eikä kristilliseen tietämykseen, niinkuin usea kristillinen tieteilijä tekee, sillä kristillinen siveys ei synny velvollisuuskäsitteen vaatimuksesta eikä itsekohtaisen tahdon yhtymisestä veloituksen kanssa, vaan todellisesta yllämaailmallisesta olemisesta, Jumalan henkielämästä ja sen voimavaikutuksista. Muussa tapauksessa puuttuu aina voimaa, tosietoa ja tahtoa vasituiseen kristilliseen siveyteen nähden. Kristillinen siveys ei kasva mistään maailmallisesta oliosta, vaan Kristus-itsiöstä, eikä vain aatteellisesta yhdistyksestä Kristuksen kanssa, ei Kristus-ihanteesta, jota ajatus ja tahto tarkkaa ja tavoittelee, vaan itsekohtaisesta yhdistyksestä Kristuksen

kanssa, jossa Kristuksen Henki uutena elämänperusteena asustuu ihmiseen. Ihmisen turmeltuneen luonnon uudistus, minkä kristillinen siveys vaatii, ei voi tapahtua vain ajatuksen ja tahdon yhdistymisellä ihanteeseen, vaan siihen on syntyminen ylhäältä tarpeen. Sitä ei ole vaikea käsittää, mutta ihmisen itsekkyyys tekee tässä vastarintaa, kun se ei tahdo uhrata rakasta itseänsä semmoisena, kuin se on lihallisuuteen kietoutunut. Tosi katumus ja usko on tässä tarpeen, jossa ihminen omistaa sovintoarmon Jeesuksessa Kristuksessa.

Kristillisessä siveysopissa yhdistyy ylimaailmallinen oleminen ja siveellinen täytyminen, ja kristillinen elämä perustetaan ihmisessä omituisena elämäjärjestönä, josta lähtee siveellinen velvoitus, itsemääräys ja omatoimisuus, jotka ovat henkisten vaikutinten määrättävinä. Kristillinen siveysoppi ei ole vain velvollisuusoppia, johon kristillisyyys liittyisi, eikä se ole vain kehityshistoriaa, siveellinen luonnekertomus, jossa vapaa omatoimisuus olisi tarpeeton, vaan tässä esiintyy täydellinen hyvä Jumalan armona Jeesuksessa Kristuksessa pelastavana voimana, jonka kautta Kristus saa muodon ihmisessä. Ulkokohtainen todellisuus on peruskohtana, sillä armon luova toimi määrää kehityksen ja kannattaa sitä, mutta armo toimii siveellisellä alalla ja kysyy aina ihmisen vapaata antautumista ja kuuliaisuutta.

§ 7.

Kristillisen siveysopin rakenne.

Jumalan armo on ilmestynyt Kristuksessa, ja Kristuksessa se yhä vaikuttaa ylimaailmallisena elämänvoimana. Ulkokohtaisena toimii tämä armo Kristuksen Hengessä ja sanassa, ja niissä ihmisissä, jotka antautuvat Kristukselle, syntyy itsekohtainen siveellinen kehitys semmoisena, kuin se on Kristuksessa Ihmisen Poika-

na täydellisenä esiintynyt. Armo kutsuu ihmisen ja kasvattaa uskovan, niin että Kristus tulee hänelle vanhurskaudeksi ja pyhitykseksi. Kristus täyttää Hengellään oppilaansa, ja Hän tulee Kristukseksi hänessä, ja siten syntyy uusi ihminen, niin että kristillinen siveys ylimaailmallisena voimana esiintyy ihmisessä. Kristuksen armo yhdistää Kristukseen uskovat seurakunnaksi, joka on Kristuksen ruumis, ja joka elää ja kehittyy armon välikappaleita käyttäessä.

Pyhä Henki kasvattaa Kristukseen uskovaa uskon, toivon ja rakkauden voimilla. Ja Kristuksen rakkaus hallitsee Jumalan rakkautena, oikeana itserakkautena ja lähimäisen rakkautena uskovan elämää. Kristillinen elämä järjestyy seurakunnassa, ja Kristuksessa oleva elämänjärjestö vaikuttaa armona ihmiseen, joka uskolla omistaa Kristuksen ja oppii hänen hyveitään. Kristitty kilvoittelee Kristuksen esikuvaa tavoittaakseen ja muodostuu siten kristilliseksi henkilöksi, ja kristilliset henkilöt muodostavat kristillisen yhteiskuntajärjestön.

§ 8.

Kristillisen elämän synty.

Kristillisen siveyden perusteet ovat Kristus, Hänen Henkensä ja sanansa. Kristuksessa on siveyden oleellinen peruste, ja tässä on siveyden korkein laki ja korkein velvoitus. Kristuksen Henki on uskovan tahdon hallitsija, ja hänen sanansa on korkein tiedonlähde. Kaikki perusteet yhdistyvät Kristuksessa, joka ilmestyy Hengenä sanassa. Itsekohtaisesti keskittyy kaikki uskon suhteessa Kristukseen. Tällä Hengen ja elämän alalla katoaa se koneellisuus, mikä tavallisesti vallitsee tämän tieteen alalla. Tavallisesti järjestetään siveyssäännöt ja velvollisuudet, ja eri perusteitakin käytetään tiedolle, tahdolle ja velvoitukselle, jopa esiintyy välistä siveys-

peruste yleisimpänä sääntönä, josta muut tärkeimmät säännöt olisivat johdettavat. Mutta tällä tapaa hajaantuu esitys.

a) Kristus.

Jumalan isänrakkaus, joka iankaikkisena elämänä antautuu syntiselle ihmiskunnalle, on Kristuksen elämänsisältö. Kaikki, mikä Kristuksella on, on Isän antamaa, ja mitä Kristus vaikuttaa, sen sanoo Hän Isän työksi. Kristuksessa ilmestyneen armon peruste on siis Isässä, ja tämän armon vaikutus on Isän vaikutusta. Mutta ennen maailman perustamista on Kristus olemassa Jumalan rakastamana, ja Jumala on Kristuksessa koko elämänsä ja rakkautensa täydellisyydellä. Tämä ennenmaailmallinen Jumalan rakkaus Pojassa on aiheena maailman luomiseen ja maailman sovitukseen. Kristus on kaiken Jumalan armon perusteellinen lähde ihmiskunnalle. Ja kaikki, minkä Isä ihmisille antaa, on olemassa itsenäisenä elämänä Kristuksessa. Hän on kaiken jumalallisen armon välittäjä, ja Hän antaa omillensa oman elämänsä, niinkuin Isä antoi oman elämänsä Hänelle omaksi. Kun Kristus antautuu ihmiskunnalle ja saapi muodon ihmisessä, kirkastuu Isä ihmiskunnassa, ja ihminen kirkastuu Jumalassa, niinkun tämä keskinäinen kirkastus aluksi toteutui Kristuksen itsiössä, kun Hän ihmisenä kehittyi. Kristus on siis kaiken armon peruslähde ja perusvälittäjä, jonka Isä on ihmiskunnalle antanut. Kaikki, mikä Kristuksella on, ja minkä Kristus antaa, on se rakkaus, jolla Isä rakastaa Poikaa, ja Kristuksessa ja Kristuksen tähden rakastaa Isä meitä. Kristuksessa vaikuttaa Isä kaikki, ja Kristuksessa me kokonaan riipumme Jumalasta. Isä on tehnyt Jeesuksen Herraksi ja Kristukseksi (Ap. t. 2, 36), ja Hän on Isän istuimella Jumalan valtapiirin keskuksessa. Kun Kristus on armon ja uuden elämän keskusperuste, joka itsessään käsittää

kaikki, mikä on Jumalasta, ja joka Herrana antaa kaikki itsestään, on itsekohtainen yhdistys Jeesuksen Kristuksen kanssa perusehto ihmisen tosielämälle ja kristilliselle siveydelle.

Kristus sanoo rukoillessaan Isää: »Minä olen kirkastanut Sinut maan päällä» (Joh. 17, 4). Kristilliselle siveydelle on tärkeää, että Jumalan isänrakkaus on Kristuksen elämän sisältönä. Ilman itsekohtaista yhdistystä Jeesuksen Kristuksen kanssa ei ihminen pääse iankaikkisen elämän piiriin eikä todelliseen kristilliseen siveyteen. Eivät käsitteet tässä riitä, ja niin kauan kuin ihminen välttää itsekohtaista yhdistystä Kristuksen kanssa, on hänelle tosielämä vieras. Vanhassa liitossa oli kyllä syntien anteeksiantamusta, mutta siellä ei ollut uutta elämää Jumalassa. Jumala oli antanut lupauksen tästä, ja se herätti ikävää ja toivoa, mutta iankaikkinen elämä tuli Jeesuksessa Kristuksessa. Ihmisen pelastukseen ei riitä vain yksityisten syntien anteeksisaaminen, vaan ihmisluonnon synty, joka asuu lihassa, on voitettava. Ihmisen täytyy kuolla lihalle, niin että »elämän Hengen laki Kristuksessa Jeesuksessa on vapauttanut hänet synnin ja kuoleman laista, ja sentähden», sanoo apostoli, »me emme vaella lihan mukaan, vaan Hengen.» »Lihan mieli on kuolemaa, mutta hengen mieli on elämää ja rauhaa» (Room. 8, 2. 4. 6). Kristinuskko tahtoo saada todellisen uudistuksen ihmisessä aikaan, ja kristillinen siveys on korkeampi kuin yleinen. Kristitty ei pääse lakia kiertämään, vaan liha on uhrattava Kristuksen kanssa, niin että Henki pääsee ihmisessä hallitsemaan. Sentähden lähetti Jumala »oman Poikansa syntisen lihan kaltaisuudessa ja synnin tähden ja tuomitsi synnin lihassa» (Room, 8, 3). Tämä kuoleminen Kristuksen kanssa tapahtuu vähitellen, sillä me olemme heikkoja, mutta Kristuksen Henki vie uskovan ahtaan portin kautta kaidalle tielle vaeltamaan Hengen mukaan. Kun ratsionalismi

polkee Kristuksen jumaluuden, hajoittaa se myös kristillisen siveyden. Ei siitä jää mitään. Henki ja sana eivät ole eri perusteita Kristuksen rinnalla, vaan ne ovat Hänessä, ja Hän on niissä. Hän on itse Sana, perussana, joka ilmoittaa armon sanat, ja Hän on itse Henki, joka toimittaa Hengen vuodattamisen, ja joka lähettää Hengensä. »Herra on Henki» (2 Kor. 3, 18). Kristus keskittää siis Herrana itsessään uuden elämän oloaineen, ja Hän antaa sen sanassa ja Hengessä itsestään. Sentähden on Hän kristillisen elämän ja siveyden keskusperuste.

Kristuksen oikea arvo ei selvene meille, jos vain lähemme lakikäsitteestä ja ihmisen väärästä suhteesta siihen, sillä kirjaimen laki ilmestyi synnin tähden. Ainoastaan alkuperäisen aseman uudistus ja tämän kehittäminen määräänsä antaa Kristuksen tehtävälle arvonsa. Ihmisen olisi pitänyt viattomuuden tilasta kehittyä ja tulla jumalallisesta luonnosta osalliseksi. Mutta tämä kehitys taukosi ja tuli mahdottomaksi synnin tähden, sillä ihminen siirtyy pois luontaisesta perusasemastaan, ja luopumus Jumalasta tuotti hänelle henkisen ja luonnollisen kuoleman. Ihmiskunnan historiallinen kehitys on tämän takia vastakkaisuudessa sekä ihmisen luontaiseen kykyisyyteen että ylimaailmalliseen Jumalan olentoon. Ja Jumalan olento on vastakkaisuudessa ihmiskunnan elämän kehitykseen, sillä tämä on kasvava vieraantuminen Jumalasta. Tässä keskinäisessä olennon vastakkaisuudessa on oleellinen sovinto Jumalan ja ihmiskunnan kesken tarpeen, ja tämän toimittaa Jeesus Kristus. Jumalan ja ihmisten kesken on kuitenkin olemassa luontainen olennonyhteys, sillä ihminen on Jumalan kuvaksi luotu, ja tämä yhteys välitetään Kristuksen olennossa, joka on Jumalan olennon oleellinen kuva ja ihmisen oleellinen peruskuva. Kristus on yhtä Isän kanssa. Hän sanoo kaiken, mikä Hänellä on, Isän lah-

jaksi. Kristus on Isässä ja Isä Pojassa. Viha ei ole Isän olentoa, vaikka Hän vihaa syntiä, vaan Hän sovittaa Kristuksessa maailman ja on meille sovitettu Isä. Sentähden on maailmansovinto Isän tointa Pojassa. Kun Kristuksen olennossa välitetty olennonyhdistys Jumalan ja ihmiskunnan kesken rupesi hajaantumaan, voi Kristus yksin sen uudestaan rakentaa. Kristus ei astu vain ulkonaisella toiminnalla Jumalan ja ihmiskunnan väliin sovittamaan kaksi toisistaan vieraantunutta oliota, eikä Jumala, Kristus ja ihminen täällä tule esille vieretysten olevina yksilöinä, vaan Jumalan ja ihmisen oleellinen olento on uudestaan yhdistettävä. Uusi yhdistys on rakennettava lihaksi tulleen ihmisluonnon ja Jumalan henkiolennon välillä. Sentähden Kristus ihmistyi ja muodostuu omassa itsiössään Jumalan henkiolentona ihmisluonnoksi. Sentähden uhraa Hän lihansa ja antaa ruumiinsa kuolemaan, että ihmisolento voisi oikein omistaa Jumalan olennon ja kirkastua. Tämän lunastustoimen kautta syntynyt ihmisolennon ja Jumalan olennon, ihmisen lihallisen luonnon ja Jumalan henkiolennon yhdistys on sovinto. Se on jotakin Kristuksessa ja hänen jumalinhimillisen olentonsa kehityksessä tapahtunutta, ja se on hänen itsiössään oleellisesti oleva todellisuus. Tämä sovitus on oleellisesti toteutunut, ja se on olennollisesti Kristuksessa pysyvä, eikä se ole vain historiallinen tapahtuma, jonka Kristus yksilönä olisi pannut toimeen Jumalan ja ihmisyksilöiden yhdistämiseksi, niin että Jumala katsoisi Jeesuksen teon kaikkien ihmisten tekemäksi ja ulkonaisesti lukisi tämän ihmisille hyväksi. Jumala ei ole sovitettava henkilö, vaan Jumala on ehdoton olento Kristuksessa, ja Hän sovittaa Kristuksessa maailman itsensä kanssa. Jumala on oleellisesti olemassa Kristuksessa, ja Hän panee Kristuksessa toimeen sovit-tavan yhdistyksen ihmisluonnon kanssa Jeesuksen syntymisestä saakka kautta koko hänen kehityksensä

Ihmisen Poikana kirkastumiseen asti, jolloin Jumalan olento täysin asettuu asumaan ihmisluonnon olentoon.

Kristus on tie. Taivaallinen elämä on Hänessä valmistettu, sen suunta tulee Hänessä ilmi ja Hänessä sen määrä saavutetaan. Joka pitää Jeesusta paimenenaan, hän on elämän tiellä, vaikka hän olisikin sen alkupuolella. Paimen johdattaa eteenpäin. Ja Kristus on elämän leipä. Hänen sanassaan saa isoova ravintoa. Ja Kristus on esikuva. Kun uskova saa Kristuksen Hengen, voi hän seurata Häntä. Hänellä on Kristuksen mieli, ajattelee kuin Hän, toimii kuin Hän. Ilman Kristuksen Hengeä ei tämä ole mahdollista. Kun Kristus Jumalan Sanana tuli lihaksi, oli Jumalan elämä Hänessä. Hän varjeli tätä kaikissa suhteissaan maailmaan ja muodosti sen ihmiskuntaan, niin että uskovat tulevat pyhiksi. Kristus on meidän vanhurskaudemme ja pyhityksemme. Hän on sovintomme. Ei ole ihmiskunta yksilöisenä moninaisuutena sovituksen ulkonainen esine, vaan ihmisluonnon olento on Kristuksessa oleellisesti olemassa, ja se on olennollisesti sovituksen kautta muodostunut jumalallisen luonnon olennoksi, niin että ihmisyyys kirkastuu Jumalassa. Sovitus on siten sisällisesti ja oleellisesti tapahtunut Jumalan ja ihmisen välillä Kristuksessa, joka sisäisessä olennossaan käsittää ja yhdistää molemmat itsessään. Sentähden lähtee syntein anteeksisaaminen, puhdistus ja pyhitys Kristuksen verestä, hänen ruumiistaan ja Hengestään, hänen itsiöllisestä olennostaan, kun ne itsekohtaisesti omistetaan uskossa. Kun usein sanotaan, että me saamme synnit anteeksi Kristuksen ansiosta, on tuossa lauseessa ajatus, jota ei ole Raamatussa, ja sen on inhimillinen ajatus muodostanut, kun luuli taivaallisen hyvän ulkonaisesti siirtyvän ihmiselle, niinkuin maallinen voi siirtyä. Sovintoon Jumalan kanssa pääsee siis ihminen, kun uskossa omistaa Kristuksen välittäjänä ja sovittajana, niin että hän istutetaan Kristukseen, ja

Kristus asustuu häneen. Mutta se on inhimillinen käsi-
tys, joka panee sovituksen vain ulkonaiseksi, historialli-
seksi toimeksi, jonka Jumala vieraana ansiona ulkonai-
sesti lukisi ihmisille omaksi. Jumala tahtoo vapauttaa
ihmisen synnin ja kuoleman laista. Ja Hän on säätänyt
tien, joka vie tuohon määrään. Ihmisen puolelta kysy-
tään mielenmuutosta ja uskoa, joka on Jumalalle kuu-
liainen. Jumala tekee aikanaan ne suuret asiat, joihin me
lyhytnäköiset ihmiset emme pysty. Meidän tulee kilvoi-
tella elämän tiellä, mutta meidän on luottaminen Juma-
laan, joka kaikki hyvin tekee. Kristuksen kärsiminen
ja kuolema ovat ulkonaisina toimina välimiä, joiden
kautta Kristus toimitti sovituksen, kun Hän antoi lihan-
sa uhriksi ja yhdisti tämän Jumalan henkiolennon
kanssa. Kristuksen keskusitsiössä, jossa ihmisluonnon
olento, liha, on täysin yhdistynyt Jumalan henkiolennon
kanssa, on sovinto, ja kun ihminen itsekohtaisesti yhdis-
tyy Kristus-itsiön kanssa, poistuu luonnollinen ja si-
veellinen vastakkaisuus Jumalan ja ihmisen välillä, sillä
Kristus meidän edestämme tulee Kristukseksi meissä
uudensyntymisen kautta.

Kristus on esikuvamme. Kyllä luetaan paljon ihmis-
ten elämäkertoja, mutta Kristuksen elämäkerta on Raa-
matussa, ja siihen tulee kristityn ennen kaikkea pereh-
tyä, sillä Hänen tulee saada muoto meissä. Hänen
luonnepiirteensä tahtovat tulla luonnepiirteiksi meihin.
Siihen asti kuin tämä uudistus tapahtuu, siihen asti kuin
Kristus tulee meille vanhurskaudeksi ja pyhitykseksi,
täytyy ihmisen uskossa omistaa Kristus omaksi ulko-
kohtaisena sovintona, ja aina täytyy hänen pysyä tässä,
sillä Kristus meissä perustuu aina Kristukseen meidän
edestämme. Milloin Kristus meidän edestämme katoaa,
katoaa myös Kristus meissä. Kristus on siis uuden elä-
män oloaine, joka tahtoo meissä muodostua itsekohtai-
seksi elämäksi, ja Hän tahtoo olla meissä, mitä Hän it-

sessäänkin on, viisaus, vanhurskaus ja pyhitys (1 Kor. 1, 30). Kristus meissä on kirkkauden toivo (Kol. 1, 27). Hän on elämän leipä (Joh. 6, 35), joka tuli alas taivaasta. Joka syö siitä leivästä, hän on elävä iankaikkisesti. Kristus on elävä vesi, joka kumpuaa iankaikkiseen elämään (Joh. 4, 14). Hän on tie, totuus ja elämä (Joh. 14, 6). Mutta kun Kristus on ylimaailmallisen elämän oloaine, tulee uskovan Hänessä pysyä ja kaikin puolin kasvaa Häneen. Jeesus sanoo: »Pysykää Minussa, niin Minä pysyn teissä. Niinkuin oksa ei voi tuottaa hedelmää itsestään, ellei se pysy viinipuussa, samoin ette tekkään, ellette pysy Minussa» (Joh. 15, 4). Ja apostoli sanoo: »Että me totuutta noudattaen rakkaudessa, kaikin tavoin kasvaisimme Häneen, joka on pää, Kristus» (Ef. 4, 15). Kristuksesta tulee siis uusi elämä meihin, kun Kristuksessa olemme ja pysymme. Milloin Kristuksesta vieraannumme, niin ettemme Hänessä ole, kadotamme myös uuden elämän, sillä tämä pysyy aina Kristuksessa, emmekä tätä koskaan saa sillä tapaa omaksi, että voisimme sitä käsittää olematta Kristuksessa. Apostoli sanoo: »Jossa koko rakennus liittyy yhteen ja kasvaa pyhäksi temppeliksi Herrassa» (Ef. 2, 21). Eikä kristityllä ole kaikkea, mikä Kristuksessa on, vaan vähitellen saapi hän enemmän ja enemmän, kun kasvaa Häneen. Niinkauan kuin uskova itsekohtaisesti on Kristuksessa, on hänellä siis elämä, ja Kristuksen täyteydestä ottaa hän armoa, mutta milloin hän joutuu pois Kristuksesta, kadottaa hän tämän elämän. Kristitty ei kasva henkisesti vain sillä, että hän ulkonaisesti liittyy kirkkoon tahi muihin uskontokuntiin, vaan siihen määrään kuin hän elää ja kasvaa Kristuksessa, yhdistyy hän Kristuksen seurakunnan ja tosiuskovien kanssa, ja siten edistyy kristillinen elämä. Ei ole uskovan siten antautuminen uskontokuntiin, että sen kautta yhdistys Kristuksen kanssa

katoaa, sillä silloin hän irtaantuu seurakunnasta, ja yhdistys Kristuksen jäsenten kanssa raukee.

Uuden elämän perusmuoto on Kristuksessa, niin että kristillisen elämän kehitys lähtee Kristuksesta, joka on elämän oloaine, ja Kristuksessa on elämän perusmääre, niinkuin Kristus on elämän perusmuoto. Kristityn elämä on kasvava muodostus Kristuksen kuvan kaltaiseksi, sillä Hänessä on se Jumalan ihminen, joka on päälle puettava. Jumala on meidät edeltämäärännyt Poikansa kuvan kaltaiseksi (Room. 8, 29); »pukeutukaa Herraan Jeesukseen Kristukseen» (Room. 13, 14); »niinkuin meissä on ollut maallisen kuva, niin meissä on myös oleva taivaallisen kuva» (1 Kor. 15, 49). Siveellisellä voimalla muodosti Kristus kuuliaisena Isälleen tätä elämää itsessään kaikissa ihmiselämän oleellisissa muodoissa, ja sentähden on Hän esikuvana uudestisyntyneille. Mutta esikuvana voi Hän vain olla niille, joilla on oleellinen yhdenlaisuus Hänen kanssaan. Kristus tuli meidän tähtemme lihaksi, mutta Hän on myös Henki. Sentähden täytyy meidän uudesti syntyä ja saada Henki, jotta voisimme muodostua Hänen kaltaisikseen. »Te ette ole lihan hallittavina, vaan Hengen, jos muutoin Jumalan Henki asuu teissä. Mutta jolla ei ole Kristuksen Henkeä, se ei ole hänen omansa» (Room. 8, 10). Maailma ei tunne Kristusta eikä voi Häntä esikuvakseen ottaa, sillä luonnon vastakkaisuus on tässä estämässä, ja se paheenee Häneen. Hengessä ja totuudessa pyytää kristitty noudattaa Kristuksen esikuvaa. Apostoli sanoo: »Jos olemme Hänen kanssaan kasvaneet yhteen yhtäläisessä kuolemassa, niin kasvamme yhteen myös yhtäläisessä ylösnousemuksessa» (Room. 6, 5); me olemme »haudattuina Hänen kanssaan kasteessa, jossa te myös Hänen kanssansa olette herätetyt uskon kautta, jonka vaikuttaa Jumala, joka herätti Hänet kuolleista» (Kol. 2, 12). Paavali sanoo: »Tunteakseni Hänet ja hänen ylösnou-

semisensä voiman ja hänen kärsimyksiensä osallisuuden, tullessani Hänen kaltaisekseen hänen kaltaisensa kuoleman kautta» (Fil. 3, 10). Kristuksen elämä alkaa kristityssä ja kehittyy samoissa perusmuodoissa, kuin se kehittyi Hänessä Ihmisen Poikana. Kristitty syntyy Hengestä, vaikuttaa Hengessä, kärsii, kuolee ja ylösnousee. Tämä muodostus Kristuksen esikuvan kaltaiseksi tapahtuu sisäisen elämän salaisuudessa eikä ulkoisissa toimissa ja muodoissa, mutta Kristuksen kaltaisuus ilmenee hedelmänä siveellisissä avuissa. Kristuksen kuvan piirteitä ilmenee uskovan henkisessä mielialassa ja vaelluksessa. Tämä sisäinen muodostus Kristuksen kuvaan vakuuttaa meitä tulevasta täydellisestä muodostumisesta hänen kuvansa kaltaiseksi kirkastuksessa.

b) Kristuksen Henki.

Ennen maailmansovintoa vaikutti Jumalan Henki maan päällä joko luonnon Henkenä, joka elähytti tätä maailmanelämää, tahi Jehovan Henkenä, joka vanhassa liitossa ajottain ja määrättyjä tarkoituksia varten vaikutti ihmisissä, mutta Jumalan vasituisen elämän Henki ei päässyt ihmisen sisäiseksi luonnonomaisuudeksi, ennenkuin Kristuksen Henki ensimmäisenä Helluntaipäivänä vuodatettiin kaiken lihan yli. Tämä on lupauksen Henki, jota vanhan liiton hurskaat odottivat ja joka uudessa liitossa annetaan lahjana ja siunauksena. Henki on aina voimaperuste, ja niin keskittyvät kaikki Kristuksesta lähtevät voimat Kristuksen Hengessä, joka puettaa uudestisyntyneen voimalla korkeudesta ja jonka kautta Kristus, armon ruhtinas, sisäisesti syntyy uskovassa. Hengen kanssa tulee Jumalan armovoima uskovaan ja varustaa hänet uuden elämän voimilla. Jeesus sanoo: »Te saatte voiman, kun Pyhä Henki tulee teihin» (Ap. t.

1, 8); »pysyäkää tässä kaupungissa, kunnes päällemme puetaan voimaa korkeudesta» (Luuk. 24, 49). Ja apostoli sanoo: »Siitä me tiedämme Hänen meissä pysyvän, siitä Hengestä, jonka Hän on meille antanut» (1 Joh. 3, 24); »siitä me tiedämme pysyvämme Hänessä ja Hänen pysyvän meissä, että Hän on antanut meille Henkeänsä» (1 Joh. 4, 13); »että Hän kirkkautensa runsauden mukaisesti antaisi teidän, sisällisen ihmisen puolesta, voimassa vahvistua hänen Henkensä kautta» (Ef. 3, 16). Ennenkuin tämä uuden liiton Henki voi asettua ihmiseen, täytyi Hänen ensin muodostaa keskusluonto ihmiskunnassa, jonka sieluruumiilliseen ihmisluontoon Henki asettui, joka teki lihan Hengen elimeksi. Tämän keskusitsiön, Kristuksen, täytyi synnin tähden sovittaa vapaassa uhrikuolemassa maailma Jumalan kanssa ja kirkastaa lihassa Jumala henkiolennoksi. Siveysoikeudellisesti avaantui täten maailman elämä Jumalan henkivaikutukselle, ja Kristuksen Henki vuodatettiin iankaikkisena elämänvoimana kaiken lihan päälle (Ap. t. 2, 17). Niinkuin yleinen maailmansovinto välittää yksilöllisen sovinnon, niin yleinen Henki-vuodatus välittää yksilöllisen uudestisyntymisen. Aluksi saivat yksilöt Helluntaipäivänä itsekohteisesti Kristuksen Hengen, ja Kristuksessa tapahtuneen maailmansovituksen tähden lähetettiin Henki ylimaailmallisesta elämäpiiristä maailmassa toimivaksi voimaksi, joka asuu ja vaikuttaa uudestisyntyneessä. Vapaana toimii tämä Henki itsenäisenä maailmassa. »Kun Hän tulee, niin Hän näyttää maailmalle todeksi synnin ja vanhurskauden ja tuomion» (Joh. 16, 8). Pyhän Hengen vaikutus ihmiskunnan sivistyselämään on ollut syvä ja moninainen. Milloin kristillinen elämä oli raittiimpi, toi se valoa pimeään. Minkätähden keskiaika oli monessa suhteessa niin pimeä? Sentähden että kristinuskon valo oli pantu vakan alle. Uskonpuhdistus toi valoa, sillä se toi Kristuksen Henkeä. Ei ihmistahto kykene luomaan

valoisampia aikoja ihmiskunnalle, vaan sen tekee Kristuksen Henki, joka ajottain toimii suuremmalla voimalla. Vastoin valheen ja pimeyden henkeä, joka maailmallisena valtana toimii tämän maailman ruhtinaana, ei vain yksilöissä, vaan myös itsenäisesti maailmassa, seisoo nyt Kristuksen Henki, joka maailmallisena valtana Häntäkin toimii näkymättömänä maailman hallitsijana maailmaa tuomiten ja Kristuksen seurakuntaa rakentaen.

Uuden liiton Henki tulee Jumalan vasituisena henkiolentona uskovan omaisuudeksi, ja sentähden sanoo Herra, että vähin taivaan valtakunnassa on suurempi vanhan liiton suurinta. Vähimmälläkin uudessa liitossa on Kristuksen Henki, jota ei vanhan liiton suurimmallaakaan vielä ollut. Mutta vaikka Hengen saaminen on niin tärkeä asia, ei ole silti sitä, joka on Jeesuksen opetuslapsi, mutta jolla ei vielä ole tätä Henkeä, pidettävä Jumalalle vieraana. Jeesus sanoo opetuslapsensa ystävikseen, vaikka heillä ei ollut Kristuksen Henkeä ennen Helluntaita. Opetuslapsen koulussa saadaan tämä Henki. Ei ole ihmisellä tätä Henkeä sentähden, että hän ulkonaisesti kuuluu kirkkoon tahi johonkuhun uskontokuntaan, vaan tämä Henki pyydetään rukouksella ja Jumalan sanan kätkemisellä sydämeen uskolla ja kuuliaisuudella. Jumalan sana ei ole ulkonainen kirjain, vaan se on Henkeä ja elämää. Lupauksena esiintyy Kristuksen Henki vanhan liiton uskovalle, ja lupauksena on Hänen uudenkin liiton lapsella, kunnes Hän annetaan isovalle ja janoovalle sydämen tavaraksi. Ei tule Henki ihmisen omaksi vain jumalanpalvelus-menoilla, kuten katolikunta luulee. Tämä henkitoimi ei vain liiku siveellisessä ja henkisessä piirissä, vaan myös aineellisessa. Jeesus sanoo: »Tulta Minä olen tullut heittämään maan päälle» (Luuk. 12, 49). Johannes Kastaja sanoo Jeesuksesta: »Hän kastaa teidät Pyhällä Hengellä ja tulella» (Luuk. 3, 16). Tämä yleinen henkitoimi tarkoittaa koko ole-

mistoa, ja tämä yhdistyy luonnon alkeitten kanssa. Jeesus sanoo: »Totisesti, totisesti Minä sanon sinulle: jos ihminen ei synny vedestä ja Hengestä, ei hän voi päästä sisälle Jumalan valtakuntaan» (Joh. 3, 5); Johannes sanoo: »ja Hän näytti minulle elämän veden virran» (Ilm. 22, 1). Jumalan henkinen luontovoima vaikuttaa maailmallisena valtana luontoelämän muodoissa taivaan valtakunnan tarkoituksia varten. Henki välittää lihallisen maailman vapaantumisen ja muodostumisen hengettömästä luonnollisuudesta henkiseen ruumiillisuuteen. Kristuksen Henki toimii pyhänä eläväksitekevänä voimana maailmassa vastoin pimeyden epäpyhää henkeä ja muodostaa ylimaailman elämää ihmiskuntaan ja lopulta koko luontoon. »Itse luomakuntakin tulee vapauttavaksi turmeltuneisuuden orjuudesta Jumalan lasten kirkkauden vapauteen» (Room. 8, 21).

Kun synti kasvoi ihmiskunnan alkuaikana, vetäytyi Jumalan Henki pois eikä enää nuhtelevana toiminut sen keskuudessa (1 Moos. 6, 3), mutta kun maailmansovitus on tapahtunut ja Kristuksen Henki on vuodatettu kaiken lihan päälle, alkoi tämä Henki uudestaan tuomitsevaa toimintaansa maailmassa, näyttäen toteen synnin, vanhurskauden ja tuomion (Joh. 16, 8). Paljon, mikä ennen pidettiin oikeutettuna, jopa jumalanpalveluksena, on tämän henkitoimen kautta tullut tunnetuksi synniksi, ja ihmisyyden edistyminen on tämän henkitoimen hedelmänä. Kristuksen Henki saattaa valkeuteen pimeyden teot ja tuo ilmi totuuden opissa ja elämässä (Ef. 5, 13), ja tämä toimi kehittyy tulen todistukseksi, joka aikanaan kuluttaa jumalattomat. »Meidän Jumalamme on kuluttava tuli» (Hebr. 12, 29). Profeetta sanoo: »Hän lyö maata suunsa sauvalla ja huultensa hengellä tappaa jumalattomat» (Jes. 11, 4). Ajottain keskittyy tämä Hengen tuomitseva voima henkilöissä ja tapahtumissa niin väkeväksi, että jokaisen ajattelevan täytyy sitä

huomata. Henki ja luonto ovat alkuaan yhdistyneitä, mutta kehityksen aikana ne eroavat, lopulta kuitenkin luonnollinen ja henkinen toimi menevät yhteen. Se henkisyys, mikä liikkuu pahassa, aineellistuu yhä enemmän. Hyvän piirissä vaikuttaa Henkikin luontoa jalostaen, ja lopulta tulee henkinen tuli luonnolliseksikin, joka valaisee, lämmittää ja elähyttää hyvää, mutta sulattaa, hajottaa ja kurittaa pahaa. Henkinen ja luonnollinen valo yhdistyvät lopulta. Henkinen tuli esiintyy usein historiallisissa tapahtumissa tuomiollisena voimana. Vallankumouksellisina aikoina liikkuu kansoissa tuomiollinen tuli, joka kalvaa ja puhdistaa. Mutta intohimot eivät tätä tuomiota ota huomioon. Historia tietää kertoa paljon tästä Hengen tulen vaikutuksesta, jos historiaa käsittelee oikein. Raitis elimistö työntää pois, mitä sille ei kelpaa tahi mikä on sille vanhingollista. Kristinuskon aikana suuressa maailmanuudistuksessa työntävä pois kaiken väärän ja valheen, mikä on Jumalan tahtoa vastaan. Niin tulee kansankin eroittaa itsestään paha ja väärä, ja esivallan velvollisuus on rangaistuksella estää ja tuomita paha. Jos paha pääsee toimimaan kansan elimistössä, tulee sille turmio. Tässä pahan paljastamisessa ja tuomitsemisessa toimii Kristuksen Henki. Hengen tuomitseva toimi valmistaa viimeistä tuomiota, jolloin se syttyy ilmituleen. Henki muodosti itsellensä elimen pyhässä sanassa, joka lähtee kaikkeen maailmaan ja vaatii ihmisiä parannukseen ja uskoon. Henki vaikuttaa aluksi ulkoa ihmiseen ja valmistaa häntä, kunnes Hän kuuliaisessa ihmisessä pääsee itsekohtaiseksi omaisuudeksi. Ihmisen täytyy ensin oppia tuntemaan tätä Henkeä. Jeesus sanoo: »Totuuden Hengen, jota ei maailma voi ottaa vastaan, koska se ei näe Häntä eikä tunne Häntä; mutta te tunnnette Hänet, sillä Hän pysyy teidän tykönänne ja on teissä oleva» (Joh. 14, 17). Kristuksen puheissa ja teoissa läheni Henki heitä,

ja he pysyivät tämän Hengen läheisyydessä ja oppivat niin Häntä tuntemaan ja näkemään. Tällä tapaa tulee Henki nytkin apostolien sanassa ihmistä lähelle, ja ken alistuu Hengen todistuksen alle ja omistaa hänen vaikutuksensa, hän oppii Henkeä näkemään ja tuntemaan. Ja täten syntyy sisäinen ilmestys ihmisessä, jossa Kristuksen rakkaus tulee hänelle tunnetuksi, ja hän astuu elämänyhdistykseen Jumalan kanssa Kristuksessa. Jeesus sanoo: »Maailma ei enää näe Minua, mutta te näette Minut; koska Minä elän, niin tekin saatte elää»; »jos joku rakastaa Minua, niin hän on pitävä minun sanani, ja Isäni on rakastava häntä, ja me tulemme hänen tykönsä ja teemme itsellemme asumuksen hänessä» (Joh. 14, 19. 23). Isä ja Poika tulevat Hengessä asumaan uskovaan, joka rakastaa Jeesusta, ja hän saa Jumalan Hengen, niin että Isä ja Poika asuvat hänessä. Apostoli sanoo: »Te olette saaneet lapseuden hengen, jossa huudamme: Abba, Isä! Henki itse todistaa meidän henkemme kanssa, että olemme Jumalan lapsia» (Room. 8, 15. 16). Johannes sanoo: »Teissä pysyy se voitelu, jonka olette Häneltä saaneet, ja te ette ole kenenkään opetuksen tarpeessa; vaan niinkuin hänen voitelunsa opettaa teille kaikkea, niin se on totta eikä ole valhetta; ja niinkuin se on opettanut teitä, niin pysykää Hänessä» (1 Joh. 2, 27). Mitä Jumala antaa uskovalle taivaasta, sen Henki painaa uskovan tietämykseen, ja mikä Jumalan lasta painaa ja ahdistaa, sen muodostaa Henki rukoukseksi, joka nousee Jumalan tykö. Niin on Henki itsenäinen Jumalan Henki, joka on elämänyhteydessä Jumalasta ihmisessä syntyneen hengen kanssa ja vaikuttaa sisällisesti määräävänä valtana ja elämänvoimana. Apostoli sanoo: »Jos olette Hengen kuljetettavina, niin ette ole lain alla» (Gal. 5, 18). »Kaikki, joita Jumalan Henki kuljettaa, ne ovat Jumalan lapsia» (Room. 8, 14). Henki on voimaperuste, joka vapaasti toimii siveellisesti määräävänä, itsenäisenä Juma-

lan Henkenä, ja Hän toimii yksilöllisesti ihmisessä olevana. Vapaasti omattuna Hän tulee ihmiseen, ja siveellisesti määräävänä Hän toimii uskovassa. Hän tahtoo ihmisessä synnyttää Hengen mielialaa, jossa Hengen vaikuttimet ja tarkoitukset ihmistä määräävät. Ihmisellä voi olla suuret henkilalahjat ja kuitenkin hukkua, ellei hän itsekohtaisesti omista, mitä Henki antaa. Kristuksen täydellisyydestä ottaa Henki oloaineensa, ja sana tulee omassa henkivoimassaan sisäiseksi elämäksi ja kehittää täyden sisältönsä. Kristus on Hengen kautta ihmisessä elävä itsiö, ja Jumalan kuva on päässyt uuden elämän esikuvaksi. Kristinuskko on kaikkia maailman suhteita korkeampi, eikä se orjistu maailmallisen näkökannan hallittavaksi. Siveellinen henkitoimi on kristitylle tarpeen, sillä muutoin menevät suurimmatkin lahjat hukkaan. Herra vastaa tuomiopäivänä niille, jotka sanovat tehneensä suuria tekoja hänen nimeensä, ettei Hän heitä tunne. Jumala ei tahdo, että yksikään ihminen hukkuisi, mutta ihmisen täytyy uudistua Kristuksen Hengen kautta.

Jumalan kuvaan kirkastunut ihmiskunta on Kristuksen henkitoimen tarkoitus. Koko ihmiskunta, jopa koko maailma on uudistettava. Ja tämä tehtävä on perusteellisesti jo toteentunut Jeesuksessa Kristuksessa, joka omassa itsiössään on toimittanut kaikki välitykset jumaluuden ja ihmisyyden kesken. Jumalihminen on peruskuvana kristillisen siveyden kannattaja ja jumalinhimillinen Kristus-kuva on sen määränä. Kehitys kulkee eroituksen kautta, jossa vanha elämänmuoto riisutaan pois kuolemisessa Kristuksen kanssa, ja ylösnousemisessa Kristuksen kanssa puetaan uskova uuteen elämänmuotoon, ja hänen elämänsä on kätkeyty Kristuksen kanssa Jumalassa. Kristuksen Hengessä on ylimaailman elävä ja elähyttävä voima, jota juuri ihminen kaipaa. Jumalan elämää tuo tämä Henki oloaineena ja tai-

vaan voimana, joka yhdestä keskuksesta, Jumalan valtaistuimelta, vaikuttaa kaikkialla, ja vuodatettuna Henkenä toimii koko maailmassa. Tämä Kristuksen Henki tuomitsee ja eroittaa synnin ja pahan ja kirkastaa ja yhdistää ne, jotka Jumalaan yhtyvät. Kaikki, jotka antautuvat tälle Hengelle, muodostetaan Jumalan voimassa uusiksi luomuksiksi, ja kaikki, mikä vastustaa tätä Henkeä, työnnetään lopulta toisen kuoleman tuleen, jossa on ikuinen turmio.

c) Kristuksen Sana.

Kristillisen siveyden oloaine ja voima, Kristus ja hänen Henkensä, vaikuttavat yhdessä elimessä, evankeliumin sanassa. Sana on Jumalan suun Henki, ulkoutuva ja vaikuttava Henki, jossa Jumalan voima keskittyy henkisessä elimessä. Luomisessa ulkoutui Jumalan Sana ja tuli elämän perustukseksi sisäisenä maailmaan. Jeesus sanoo: Ihminen elää »jokaisesta sanasta, joka lähtee Jumalan suusta» (Matt. 4, 4). Ihminen pyytää usein vapaantua Jumalan sanasta sillä, että tahtoo olla vapaa kirjaimesta, mutta Jumalan sana ei ole tyhjä kirjain, vaan siinä on Henkeä ja elämää. Uusi luominen Kristuksessa perustuu omituiseen Jumalan sanaan, joka syntyi Hengen vuodatuksen kautta ja esiintyy apostolien sanassa. Pietari sanoo: »Te, jotka olette uudestisyntyneet, ette katoavasta, vaan katoamattomasta siemenestä, Jumalan elävän ja pysyvän sanan kautta» (1 Piet. 1, 23). Evankeliumi on uuden elämän siemen, Henki on sen voima ja Kristus sen oloaine. Tällä sanalla on, niinkuin siemenellä ainakin, omituinen oloaine ja muodostusvoima. Sentähden sanoo Kristus sen olevan Henki ja elämä. »Jumalan sana on elävä ja voimallinen» (Hebr. 4, 12); evankeliumi »on Jumalan voima itsekullekin uskovalle pelastukseksi» (Room. 1, 16). Se on siis Jumalan määräävä uuden elämän synnyttäjä ja muo-

dostava elin. Se antaa ravinnon uskonelämää alkaville ja täysikasvaneille. Ja Hengen elimenä sana nuhtelee synnistä ja eroittaa aistielämän ja henkielämän. Jumalan sana »eroittaa sielun ja hengen, liitokset sekä ytimet» (Hebr. 4, 12). Jollei sana pääse sydämeen, osoittaa se kuitenkin itsensä totuudeksi ihmisen omassatunnossa. Ja sana kirkastaa Hengen elimenä Kristusta. Kun ihminen uskolla omistaa sanan, saapi Kristus sisäisen muodon hänessä, ja hän oppii tuntemaan totuuden ja vapaantuu. Jeesus sanoo: »Jos te pysytte minun sanasani, niin todella olette minun opetuslapsiani; ja te tullette tuntemaan totuuden, ja totuus on tekevä teidät vapaiksi» (Joh. 8, 31). Ja Jaakob sanoo: »Omaksukaa sävyisyydellä sana, joka on teihin istutettu ja joka voi sie lunne pelastaa» (1, 21). Se on Hengen täydellinen elin, jonka kautta ihmisen kirkastus Jumalan kuvaksi tapahtuu. Kristus, hänen Henkensä ja sanansa ovat tässä sisäisessä yhteydessä kristillisen siveyden perusteet.

§ 9.

Ihmisen siveellinen kyky.

Jumala ei vaadi ihmiseltä mitään, ennenkuin Hän on antanut voimia ja kykyä. Mutta kun Hän antaa lahjojaan, tahtoo Hän, että ihminen käyttää niitä. Jumala antoi ihmiselle siveellistä kykyisyyttä. Se on synnin kautta turmeltunut, mutta siihen liittyy Jumalan armo. Ja kehitys käy Jumalan valtakunnan piirissä vähitellen. Ei sovi ihmisen halveksia luontaisia voimia, jotka Jumala on hänelle antanut, vaan Jumalan säätämässä järjestyksessä kulkee kehitys ylöspäin. Kristuksen esikuva velvoittaa uskollisuuteen. Hän teki, minkä Isä käski, puhui, mitä Isä sanoi. Ihmisenkin täytyy oppia odottamaan ja käyttämään sitä, minkä Isä antaa. Ja siinä piirissä, mihin Jumala asettaa ihmisen, tulee hänen uskollisesti

toimia. Jumala hoitaa suuret asiat, meidän tulee olla vähässä uskolliset.

Ihmisessä on sielu elämän kannattajana ja ruumiin elimistön yhdistäjänä. Sielu toimii ruumiissa ja on aistimaailmaan kääntynyt. Tämmöisessä yhteydessä aistimaailman kanssa toimii sielu henkäyksenä, ja yhdistyy ruumiillisen elämän kehitystä varten veressä, joka kiertää ruumiissa, henkäyksenä hienoimpien ruumiin ainesten kanssa. Sielu on veressä, ja lihan sielu vuodatetaan sentähden veren kanssa. Raamatussa sanotaan, että murhatun sielu huutaa kostoa, mutta ihmissielussa on myös ylimaailmaan kääntynyt voima, joka voi kohota yli aistimaailman ja yhdistyä Jumalan kanssa, sillä ihminen luotiin siten, että Jumalan elävä henkäys yhdistyi ihmisen ruumiillisuuteen. Ylimaaillmainen elämänvoima asustui silloin ihmisen aistilliseen elämänmuotoon. Sentähden on ihmisellä itsetietoisuutta ja mahdollisuus kirkastua jumalalliseen elämänmuotoon, kun sielu kääntyy Jumalaan ja saapi elämää ylhäältä. Ihmisen yhdistyessä Jumalan kanssa kirkastuu hänen aistillisuutensaakin. Mutta jos sielu kääntyy pois Jumalasta ja kietoutuu aistimaailmaan, katoaa ylimaillmainen henkivoima. Sielulla on siis ruumiin aistillisuus elimenä ja henkisyys elämänvoimana. Sielun kautta tunkeutuu henkisyys ruumiillisuuteen, niin että tämä tulee sielun elimeksi, joten yksilöllisyys syntyy. Luonnossakin on henkisyyttä yleisenä luonnonvoimana. Sentähden voidaan joitakuita kasveja jakaa ja niiden oksia istuttaa, kun ne pannaan säännölliseen yhdistykseen yleisen luonnonvoiman kanssa.

Aistillisuuden piirissä liikkuu sielun alhaisempi toimi. Ruumiilla on tunteita ja viettejä, niin kauan kuin sielu toimii siinä, mutta tietoiseksi tunteen ja vietin halusta tai haluttomuudesta tulee vietti ja taipumus vain siten, että sielu yhdistyy henkisen elämänvoiman kanssa. Ruu-

miällisyys ja henkisyys voivat muuttua sielullisiksi, mutta ruumiillisuuden täytyy kääntyä sisäänpäin, ja henkisyys täytyy ulkoutua tullakseen sielulliseksi toimeksi. Kun sielussa aistillisuus ja henkisyys yhdistyvät, voi ihminen astua tietoiseen yhdistykseen joko aistimaailman tahi ylimaailman kanssa. Mikä mielen omaisuudeksi tulee, on sielun omattava, mutta henkisyys ja aistillisuus eivät jää erikseen olemaan, vaan ylimaailmallinen vaikute, kun se tulee sielulliseksi, muuttuu tietoisuudeksi ja tahdoksi, joka painuu tunne- ja viettielämän piiriin. Ja mikä aistimaailmasta tunkeutuu tunne- ja viettielämän piiriin, muuttuu sielun henkisen voiman kautta tietoiseksi tietämykseksi ja tahtomiseksi. Henkisyys ja aistillisuus saavat sen kautta siveellisen ja järjellisen luonteen. Sielun toimi keskittyy ruumiillisuuden sisimmässä ja ulkoutuu aistitoiminnoissa. Silmä ja korva tarkkaavat esinettä ajan ja paikan piirissä ja välittävät vaikutteita. Koko ulkomaailma lähenee aistimissa sielua ja pyytää siihen vaikuttaa.

Jumala on Henki. Ja Jumalassa vain on itsenäinen elämä. Kaikki elämä on Jumalan Hengen kannattama, ja henkisyys yhdistää koko luomakunnan Jumalan kanssa. Henkisyys on joko koko olemuksen olento, niinkuin henkimaailman laita on, tahi on henkisyys sisäinen sieluntoimi maallisessa ruumiillisuudessa, niinkuin ihmisen ja eläimen laita on; taikka liikkuu henkisyys koko ruumismaailmassa yleisenä henkäyksenä. Tämä yleinen luonnon henkikin on Jumalan suun henkäystä (Ps. 33, 6), joka kannattaa kaikkea elämää ruumismaailmassa. Tämä Henki asustui maailmaan, kun Jumalan Henki luomisessa liikkui elähyttävänä vesien päällä. Yksilöllisessä elämässä on henki elämänperusteena, joka sielun kautta elähyttää ruumista. Sielu toimii ruumiissa ja henki sielussa. Sielu yhdistää henkivoiman ja ruumiselimestön yhdeksi yksilöllisyydeksi, mutta sielun toimes-

sa ruumiin sisäelämä ulkoutuu, kun hengen toimessa näkymätön, ruumiista vapaa sisäelämä esiintyy. Sidottuna ruumiiseen on elämä ruumiissa elämistä lihassa, mutta vapaana ruumiista on se elämistä hengessä. Sielun välityksen kautta henki esiintyy aistillisissa liikutuksissa, ja siihen määrään kuin henki tämän tekee, saa tunne ja vietti voimaa. Itsekohtainen itsemääräys ja siveellinen toimi syntyy hengen vaikutuksesta. Se henkinen perusvoima ihmisessä, joka ulkomaailmassa toimii, on *mieli*, joka on ihmisen sydämen ulospäin toimiva voima. *Sydän on ihmisolennon keskus, jossa elämän ulkoutuva ja sisäytyvä virta yhdistyvät.* Tähän kokoontuu hyvä ja paha, ja tämä aarre kasvaa ja kypsyy sydämessä, niin kuin siemen pellossa, kunnes se hedelmänä ilmenee puheissa ja teoissa. Sydämen ulkoutuva toimi on mieli, sen sisäytyvä omatunto.

a) Omatunto

on välitön tietäminen olemisen muodossa, joka valvoo henkilön siveellistä asemaa ja tehtävää. Omatunto on ihmissydämen välitön keskustietämys, joka todistamalla vaikuttaa *ajatukseseen* ja *tahtoon*, jotka ovat sydämen ulospäin toimivat voimat, ja se pyytää ohjata aistia ja viettiä. Omatunto ei ole epäröivä, horjuva, ahdas, niin kuin usein sanotaan, sillä se on varma tietäminen, mutta ihmisjärjen suhde omaantuntoon on usein väärä. Omatunto ei ole ihmisen itsekohtaista suhtautumista siihen. Omatunto ei horju, eikä se nuku, vaan ihmisen mieli on väärässä suhteessa omaantuntoon, milloin siitä näin sanotaan. Omatunto ei tiedä sanoa, mitä yksityiskohdassa on oikein tahi väärin, vaan järjen tulee sanoa se. Ihminen joutuu usein harhaan sentähden, ettei hän tiedä, mitä on oikein. Tunnollinenkin laiminlyö usein oikean tiedon hankkimisen. Ihmisen tulee tehdä ajatuksellaan

työtä, jos tahtoo tuntea totuuden. Ehdottomalla voimalla puolustaa omatunto henkistä hyvää, eikä se kysy ihmisen tahtoa tahi tunnetta. Huolimatta kaikista esteellisistä velvoittaa se siveellisenä valtana ehdottomasti hyvään. Mutta korkein hyvä ei ole selvänä tietona olemassa omassatunnossa, vaan ehdottomana vaatimuksena ja siveellisenä sääntönä, ja se toimii aistin ja vietin muodossa. Omatunto on ihmisen siveellinen perussääntö, se on Jumalan lakivoima ihmishengessä. Ylimaailmallinen oloaine ja korkein hyvä ovat Jumalan Hengessä.

Omatunto toimii lakia laativana ja vaatien siveellistä mielialaa. »Ole tosi! Tee oikein itsekohtaisessa ajatuksessa ja toiminnassa!» Omatunto ei sano selvään, mitä on hyvää ja oikein, ja mitä on tehtävä tahi jätettävä, vaan se vaatii hyvää mielialaa, joka aina oikeutta ja totuutta tarkoittaa. Sentähden kehoittaa omatunto ajatusta miettimään, mikä on oikein, ja tahtoa tekemään tunnettua hyvää. Mutta tehty työ vaikuttaa omaantuntoon ja synnyttää siinä jälkitointa, joka hyväksyy tahi tuomitsee tekoa ja tekijää. Välittömästi tuo omatunto ilmi sitä mielialaa, mikä tekoa kannatti, onko tekijä todella tehnyt, minkä tiesi oikeaksi. Jos niin on asianlaita, antaa omatunto suostumuksensa ja tunnustuksen, jollei, lausuu omatunto ihmisen syylliseksi. Salamana leimauttaa todistus mieleen: sinä olet tehnyt oikein tai väärin. Tätä mielialan todellista asemaa paljastaa omatunto kohta, eikä siihen tarvita syvempää ajatustointa, mutta ulkokohtaista asianlaitaa ei omatunto voi järjen välityksettä tässäkään selville saada. Siihenkin tarvitaan ajatuksen tarkkaamista. Omantunnon toimi riippuu siis järjen uskollisesta käyttämisestä, sillä omatunto ja mieli ovat sisimmässä yhteydessä keskenään. Omatunto ei koskaan erehdy, sillä se sanoo oikein, mikä mieliala, mitkä vaikuttimet tekoa kannattivat, mutta ihmisellä voi olla väärä tieto, kun hän ei ole oikein käyttänyt ajatus-

taan uskollisesti tutkimaan asiaa eikä tahtoaan teemmään, mitä oikein on. Sentähden voi omatunto velvoittaa asiaan, joka itsessään ei ole oikea, mutta jonka ihmisen oikeaksi luulee. Ihmisellä ei ole muuta neuvoa kuin tehdä, mitä omatunto vaatii, mutta syyllinen hän on, jollei ole oikeata siveellistä tietoa itselleen hankkinut. Tähän omantunnon ja mielen olentoon ja keskinäiseen suhteeseen perustuu

b) Vapaus.

Kasvi kehittyy sisäisen säännön mukaan, eläimen elämää määrää vaisto, ja ihmisellä on henkinen laki omassa itsessään, omatunto. Ihminen on itsellensä laki (Room. 2, 14), mutta Jumala on ainoa lainantaja. Ihminen ei voi antaa itselleen omaatuntoa, eikä se riipu hänen tahdostaan. Eikä ihminen voi omaatuntoa poistaa, vaan se toimii itsenäisenä ilman häntä ja usein vastoin häntä. Siinä on ihmisen aateluus, että hänellä on tämä Jumalan laki omassa sydämessään. Kun Luther Worms'issa sanoi: »Tässä seison, muuta en voi, auttakoon minua Jumala!» silloin hän totteli omaatuntoa. Omatunto on korkein laki, sillä se on Jumalan laki. Jos ihminen valintavapaudellaan sortaa omantunnon vaatimuksen, niin häneltä katoaa todellinen vapaus, ja hänelle jää vain vapauden muoto. Tunnollinen ihminen on lujaluonteinen. Sentähden on kurjuus nykyaikana niin suuri, että omaatuntoa niin vähän viljellään. Se vastakkaisuus, mikä on ihmisessä, kun synnin laki seisoo mielen lakia vastaan, on voitettava, ja Kristus yksin voi antaa olennon sopusoinnun ihmiselle, kun Hengen laki voittaa synnin lain. Jos tunnollinen rikkoo omantunnon vaatimusta vastaan, tunnustaa hän sen ja pyytää anteeksi, ja Jumala auttaa häntä paremmin tottelemaan hänen tahtoaan. Luontaisena on siveellinen laki ihmisen omassatunnossa. Ihmisen elimistöön on tämä luonnonlahja istutettu. Omatun-

to toimii itsenäisenä valtana, eikä se kysy ihmisen tahtoa. Ihminen voi kyllä toimia omaatuntoa vastaan, mutta vapaaksi omantunnon säännöstä ja tuomiosta hän ei pääse. Omassatunnossa on hän sidottu ylimalmalliseen sääntöön, ja tämän kautta on hän vapaa. Hän on tavallaan itse lainlaatija ja tuomari, kun hän Jumalan kuvaksi luotuna huomaa lain olevan omassa itsessään. Ulkoa ei vieras laki ihmistä määrää, eikä omassa itsessä oleva laki sido ulkomaailmaan eikä luontoon, vaan se toimii usein vastoin luontoa ja maailmaa ja korottaa ihmisen niiden yli. Omatunto ei ole maailmallinen laki, vaan se on ylimalmallinen valta, Jumalan laki, joka velvoittaa ihmistä ja kehoittaa häntä määräämään ja tuomitsemaan itsensä Jumalan tahdon mukaan. Omantunnon vapaus ei ole mielivaltaa, joka ei mistään rajoituksesta huoli, vaan Jumalan iankaikkisissa määräyksissä pysyvä. Ehdottomasti vapaa on vain Jumala.

Ihminen on omaantuntoon sidottu, mutta omatunto vain todistaa ja kehoittaa ajatusta ja tahtoa. Ihminen voi joko noudattaa omantunnon vaatimusta tahi tehdä sitä vastaan, sillä hänellä on valintavapaus, jossa hän ajatuksellaan ja tahdollaan määrää toimensa omantunnon mukaan tahi sitä vastaan. Tämä valintavapaus ei lähde omantunnon vaikutuksen alaisesta tahdosta. Tässä on juuri ihmisvapauden pulma, jossa kysytään, määrääkö hän itsensä omantunnon mukaan, ollen tunnollinen, tahi sitä vastaan, jolloin hän on tunnoton. Ihmisen vapaudessa on kaksi kohtaa: muodollinen tahi itsekohmainen, jonka perustus on järjessä, ja asiallinen, ulkokohmainen, jonka perustus on omassatunnossa. Jos järki valintavapaudellaan määrää itseään vastoin omaatuntoa tahi sitä kysymättä, on ihminen mielivaltaa käyttänyt, jossa vain muodollinen vapaus esiintyy. Sillä tien ihminen kadottaa sen asiallisen vapauden, mikä omantunnon määreessä on. Tämä tunnottomuus kehittyy siveelli-

seksi tietämättömyydeksi, ja ihminen, joka tyhjässä vapauden muodossa kerskailee, orjistuu maailman ja luonnon vallan alle, sillä omassatunnossa yksin on se voima, joka koroittaa hänet näiden yli. Kun taas järki valintavapaudellaan määrää itsensä omantunnon mukaan, omistaa ihminen ajatuksessa ja tahdossa vapauden oloaineen, mikä on ylimaailmallisena ituna ihmisessä. Valintavapaus muodostuu tunnollisuudeksi, jossa ihminen vapaasti sitoutuu ylimaailman määreisiin. Täten syntyy siveellinen tieto ja mieliala, joka antaa siveellisen vapauden ja luo siveellisen luonteen. Tässä yhtyy muodollinen ja oloaineellinen vapaus, järkielämä ja omantunnon lakia laativa ja tuomitseva toimi.

Ihminen voi määrätä itseään vastoin omaatuntoakin, sillä valintavapautta yllyttää ihmisessä oleva, omaatuntoa vastustava luonnonlaki, maailmallinen ja aistillinen mieli, joka vetää ihmistä alaspäin. Tämä kiusaus alhaalta on aina tahdon yllykkeenä, niin ettei tämä koskaan ole epämääräinen, ja tämä halu asuu lihassa, aisti-piirissä, mutta vaikuttaa suoraan ajatukseen ja tahtoon laittomana, epäsideänä kiihoituksena. Tämä lihallinen mielihalu on luonnollisessa ihmisessä omantunnon valtaa mahtavampi. Luonnollinen ihminen on aina näiden kahden vallan keskellä, omantunnon ja lihallisen halun. Mielen täytyy aina ajatuksessa ja tahdossa voittaa synnin vastustus, milloin tahtoo hyvää tehdä, eikä sittenkään voi mitään kokonaista toimeen saada. Vain yksityiset paremmat ajatukset ja toiminnot ovat hänelle mahdolliset, ja nämäkin ovat epäpuhtaat, sillä synnin laki on voitolla ja sortaa luonnollisessa ihmisessä mielen lakia. Mutta ihminen voi mielen lailla yhtyä hyvään, voi ajatuksellaan ja tahdolla suostua siihen ja tuomita pahan pahaksi. »Sisällisen ihmiseni puolesta minä ilolla yhdyn Jumalan lakiin» (Room. 7, 22). Tunnollinen ihminen on siis siveellisessä sortotilassa. Hänellä on elä-

määnsä nähden paha omatunto, sillä hän ei ole tehnyt, mitä omatunto vaatii. Tietoisuus syntisyydestä painaa häntä. Mutta mielialaan nähden on hänellä suhteellisesti hyvä omatunto, sillä ajatuksensa ja tahtonsa ovat yhdistyneet omaantuntoon ja puoltavat sen vaatimuksia. Tunnollinen ihminen rakastaa hyvää ja tuomitsee synnin omassa itsessäänkin. Niin on parhaimmassakin ihmisessä vastakkaisuus, jota ei hän tällä kannalla ollen voi poistaa. Siihen tarvitaan korkeampaa apua.

Uuden elämän perusjärjestys.

§ 10.

Jumala on määrännyt maailmalle elämän Kristuksessa. Kristus on se leipä, joka tulee taivaasta alas ja antaa maailmalle elämän. Ulkopuolella Kristusta on kuolema ja kadotus. Luopuneella maailmalla on uusi elämä saatavana vain Kristuksessa. Armo lähenee kaikkia, mutta se ei pääse kaikkiin toimimaan, kun eivät kaikki ota sitä vastaan. Jumalan armossa on pelastava voima, ja se on ilmaantunut kaikille ihmisille. Se kasvattaa ihmistä, jotta hän hylkäisi jumalattomuuden ja maailmalliset himot ja eläisi siveästi, vanhurskaasti ja jumalisesti (Tiit. 2, 11. 12). Mutta luonnollinen ihminen ei tahdo ottaa vastaan pelastusta armona, sillä hän on itsekäs, ja Jumalan pelastus ei tule ihmisen osaksi muuna kuin armona. Ja armon kasvattava voima kysyy ihmiseltä kuuliaisuutta ja nöyryyttä. Jumalan koulussa valmistuu ihminen armoa rakastamaan ja etsimään, isoamaan ja janoamaan ja kilvoittelemaan, jotta hän saisi sitä omakseen. Vähitellen tulee ulkokohtainen armo ihmisen itsekohtaiseksi omaisuudeksi. Jeesus sanoo: »Niin on Jumalan valtakunta, kuin milloin mies kylvää siemenen maahan, ja nukkuu ja nousee, yöllä ja päivällä; ja siemen orastaa ja

kasvaa, hän ei itse tiedä miten. Sillä itsestään maa tuottaa viljan, ensin korren, sitten tähkän, sitten täyden jyvän tähkään» (Mark. 4, 26—28). Välistä voi elämä äkkiä tulla näkyviin, mutta Jumala on sitä silloin valmistanut. Jumala tekee hiljaisuudessa työtä ihmisen sydämessä, ja Hän toimii järjestyksessä. Ihminen valittaa usein sitä, ettei hän saa armoa tuntea ja että hän saa kärsiä niin paljon, jota hän ei mielestään ole ansainnut, mutta jos hän menee itseensä ja vilpittömästi tutkii tointaan, huomaa hän, että hänen tilanteensa oikein soveltuu siihen, mitä hän on. Jumalan kasvatus on johdattanut häntä siihen tilanteeseen, jotta hän tuntisi syntinsä ja rupeaisi kilvoittelemaan elämän puolesta. Pietarille sanoo Herra: »Et sinä vielä voi Minua seurata.» Meidän täytyy oppia odottamaan Jumalan aikaa, ja meidän tulee olla niinkuin lapset, voidaksemme tulla Jumalan valtakuntaan. Korkea on kristillinen siveys, mutta oppilaskin on Jumalalle rakas, ja aikanaan hän saa Kristuksen Hengen, kun hän pysyy Herran koulussa. Apostoli sanoo: »Me tiedämme, että kaikki yhdessä vaikuttaa niiden parhaaksi, jotka rakastavat Jumalaa, niiden, jotka hänen maailmasuunnitelmansa mukaan ovat kutsutut. Sillä ne, jotka Hän edeltätunsi, Hän myös edeltämääräsi Poikansa kuvan kaltaisiksi, jotta Hän olisi esikoinen monien veljien joukossa; mutta jotka Hän edeltämääräsi, ne Hän myös on kutsunut; ja jotka Hän on kutsunut, ne Hän myös on vanhurskauttanut; mutta jotka Hän on vanhurskauttanut, ne Hän on kirkastanut. Mitä siis tähän sanomme? Jos Jumala on puolellamme, kuka voi olla meitä vastaan?» (Room. 8, 28—31). Maailmasuunnitelmansa teki Jumala Kristuksessa, ja Hänessä Jumala määräsi maailmalle elämän. Kaikki, mikä on Jumalasta ja mikä liittyy Jumalaan, yhdistyy Kristuksessa, joka on pää. Maailmasuunnitelmaan kuuluu Jumalan *edeltä-*
tunteminen, jossa kaikki elämän oloaineet ja mahdoli-

suudet luodaan, ja *edeltämääräminen*, jossa Jumala säättää koko maailman kehitykselle säännöt ja määrän. Jumalan tietäminen ja tahtominen toimivat tässä luovalla voimalla, ja ne kannattavat sitä Jumalan maailmasuunnitelmaa, joka maailmanhistorian kehityksessä toteentuu. Ihmiskunnassa toimii maailmasuunnitelma kutsumuksessa, vanhurskauttamisessa ja kirkastamisessa, jotka ovat sisäisessä yhteydessä keskenään.

§ 11.

Jumalan maailmasuunnitelma.

Armon synty ja kehitys perustuu Jumalan tahtoon, ja Jumalan maailmasuunnitelma määrää armonjärjestyksen. Kun Jumalan armo Kristuksessa astuu ajallisuuteen, alistuu se kehityksen säännön alle. Ulkokohtaisena kehittyy se maailmassa ja itsekohtaisena yksilössä elimellisessä kasvamisessa. Koko maailman kehitys perustuu Jumalan maailmasuunnitelmaan. Kristuskin alistui Ihmisen Poikana tämän maailmasuunnitelman alaiseksi. Hän sanoo: »Ihmisen Poika tosin menee pois, niinkuin on määrätty» (Luuk. 22, 22). Hänet luovutettiin juutalaisille »Jumalan ennenmäärätyn päätöksen ja edeltätietämyksen mukaisesti» (Ap. t. 2, 23). Ja uskova kehittyy tämän maailmasuunnitelman mukaan. Apostoli sanoo: »Jotka Isän Jumalan edeltätietämisen mukaan ovat Hengen pyhittämisen kautta valitut Jeesuksen Kristuksen kuuliaisuuteen» (1 Piet. 1, 2). Kristuksessa esiintyy maailmasuunnitelma aikakausien muodostajana, niin että Jumalan ilmestys Kristuksessa on sen salaisuuden julkituominen, joka Kristuksessa käsittää koko maailmantalouden. Ennenkuin nykyiset luodut taivaat ja tämä maa olivatkaan, teki Jumala maailmasuunnitelmansa Kristuksessa. Se on ensimmäinen Jumalan toimi, josta ilmestys kertoo, ja se on armon ja rakkauden toimi.

Kaikki aikakaudet ovat tekemässä työtä sen toteuttamiseksi. Se elämän määrä, mikä Kristuksessa on edeltä-säädetty, ei kohdistu vain yksityisiin ihmisiin, vaan se on Jumalan kaikille luoduille tarkoitettu määrä. Maailma-suunnitelman mukaan on kaikki, mikä on taivaassa ja maan päällä, järjestetty yhdistymään kokonaisuudeksi Kristuksessa. Jumala »teki meille tiettäväksi sen tah-tonsa salaisuuden, että Hän, päätöksensä mukaan, jonka Hän oli nähnyt hyväksi itsessään tehdä siitä taloudenhoi-dosta, minkä Hän aikojen täytyessä aikoi panna toi-meen, oli yhdistävä Kristuksessa yhdeksi kaikki, mitä on taivaissa ja mitä on maan päällä» (Ef. 1, 9. 10). Luo-misen määrä on sisällöltään sama kuin lunastuksen. Jeesus sanoo: »Tulkaa, Isäni siunatut, ja omistakaa se valtakunta, joka on ollut teille valmistettuna maailman perustamisesta asti» (Matt. 25, 34). Kristuksen armon valtakunta on maailman luomisesta asti valmistettu. Kristuksessa »luotiin kaikki, mikä on taivaissa ja mikä maan päällä, näkyväiset ja näkymättömät» (Kol. 1, 16), ja Kristuksessa on Jumala sovittanut langenneen ihmis-kunnan ja maailman itsensä kanssa. Kristuksessa ilme-nee se Jumalan tahdon salaisuus, mikä kannatti luomis-työtä, mutta oli silloin kätkössä.

Augustinus opetti, että Jumala on valinnut muutamat autuuteen, mutta jättänyt toiset kadotukseen. *Calvin* taas opetti, että Jumala on määrännyt toiset autuuteen ja toiset kadotukseen. Tässä kehityksessä kohdistuu Jumalan valitseminen tahi kadotukseen jättäminen tai määrääminen yksilöihin, jotka eivät olleet olemassa en-nen maailman perustamista, mutta Raamatussa kohdis-tuu tämä Jumalan ennenmaailmallinen toimi ihmiskun-taan, ja se määrätään Kristuksessa, jolla sanalla on ko-rostus. Raamatun maailmasuunnitelmassa ei ole mää-räystä kadotukseen. Ei tämä ole erityinen toimi, joka olisi pantava armonvalitsemisen rinnalle, vaan Jumalan

maailmasuunnitelma on armon toimi, joka ennen maailman perustamisesta määrää Kristuksessa ihmiskunnalle elämän. Sentähden rinnastetaan välittömästi maailmasuunnitelma ja armo. Apostoli sanoo: »Oman maailmasuunnitelmansa ja armonsa mukaan, joka meille ennen ikuisia aikoja on annettu Kristuksessa Jeesuksessa» (2 Tem. 1, 9). Ei Raamatussa missään sanota, että ihminen joutuu kadotukseen maailmasuunnitelman välittömästä vaikutuksesta, vaan se sanoo, että Jumala »tahtoo, että kaikki ihmiset pelastuisivat ja tulisivat tuntemaan totuuden» (1 Tim. 2, 4), ja maailmasuunnitelma on elämän määräys koko maailmalle, mutta siinä on oleellinen ehto, kun elämä vain on olemassa Kristuksessa. Ulkopuolella Kristusta on kuolema, ja joka ei Kristuksessa etsi elämää, hän joutuu epäuskonsa ja syntinsä tähden kadotukseen. Apostoli sanoo: Jumala on ennen maailman perustamista Kristuksessa »valinnut meidät olemaan pyhät ja nuhteettomat Hänen edessään, rakkaudessa määräten meidät lapseuteen, hänen yhteyteensä Jeesuksen Kristuksen kautta» (Ef. 1, 4. 5). Joka jää erilleen Kristuksesta, hän on ristiriidassa Jumalan elämänmääräyksen ja tahdon kanssa. Kun syntiinlangenneella ihmiskunnalla on vain Kristuksessa pelastus mahdollinen, valmista Jumala lunastuksen Kristuksessa. Jumalan vanhurskaus kohtaa kadotustuomiona niitä, jotka hylkäävät Kristuksen.

Maailmasuunnitelma toteentuu vähitellen maailmassa. Se valitsee muutamia ennen muita ja jättää toiset ajaksi. Niinkuin kutsuva armo vähitellen kehittyy ihmiskunnassa, niin on kadotuskin kasvavaa luontoa, ja vasta lopputuomiossa se esiintyy täydellisenä. Synnin alla ollen ihminen kulkee kadotusta kohti, mutta siihen joutuu hän vasta tuomiossa, ja Jumalan armo koettaa saada häntä kääntymään tältä tieltä. Jos Jumalan armo kulkisi ihmisen ohitse, niin että tämä jäisi siitä tietämät-

tömäksi, ei hän ole vielä lopullisesti kadotettu, sillä Jumalan maailmasuunnitelma on niin täynnä elämän voimaa, että se voi siveellisillä ehdoilla näitäkin pelastaa, jopa viimeisiä tehdä ensimmäisiksi. Jos sukupolvetkin katoavat armoa kuulematta maailmasta, eivät ne silti joudu iankaikkiseen kadotukseen, jos vain ovat olleet kuuliaisia sille totuudelle, mikä heille oli ilmoitettu, sillä maailmasuunnitelman armo käsittää aikakausia, taivaita ja maata, jopa tuonelaakin. Apostoli sanoo: Kristus »meni pois ja saarnasi vankeudessa oleville hengille» (1 Piet. 3, 19); »sitä varten kuolleillekin on julistettu evankeliumi» (1 Piet. 4, 6). Idästä ja lännestä tulee hurskaita taivaan valtakuntaan, kun valtakunnan lapset heitetään ulos. Joka on ollut kuuliainen ilmestykselle omassatunnossa ja luonnossa, hänkin pysyy maailmasuunnitelman piirissä. Ne, joita ei armo ajassa kutsunut, ovat ajallisesti hyljättyt, ja valitutkin ovat aluksi vain toivossa pelastetut. Synti pääsee ajoittain ihmisten pahuden tähden valtiaaksi ja tuo ilmi koko surkeutensa, sillä ihminen luottaa salaisesti niin itseensä, ettei hän useinkaan tahdo antautua Jumalan armolle, ellei synnin kurjuus tule hänelle selväksi. Ja ajoittain Jumala kätkee armonsa, ettei se joutuisi ihmisten pilkattavaksi, jopa Hän ajoittain paaduttaa ja hylkääkin ajallisesti, milloin ihminen väärinkäyttää hänen armoaan. Jumalan kasvatussäännöt vaativat tätä, mutta iankaikkinen kadotus ei ole vielä tällä määrätty ihmisen osaksi, vaikka se voi olla tästä seurauksena. Milloin ihminen ei vielä voi syntiä tuntea ja armoa omistaa, menee armo ajaksi hänen ohitse, mutta tulee kyllä aikanaan takaisin. Jumala kasvattaa rakkaudella, ja ajoittain täytyy Hänen käyttää kovuutta, mutta hänen lopputarkoituksensa on kaikkien armahtaminen. Milloin ihminen työntää tyköään kaikki Jumalan armon vaikutukset, on hän omasta syystään joutuva kadotukseen. Jeesus sanoo: »Teille

Jumalan valtakunnan salaisuus on annettu, mutta noille ulkopuolella oleville kaikki tulee vertauksissa, jotta he näkevin silmin näkisivät, eivätkä huomaisi, ja kuulevin korvin kuulisivat, eivätkä ymmärtäisi, niin etteivät kääntyisi ja saisi anteeksi» (Mark. 4, 11. 12). Ja apostoli sanoo: »Mitä Israel tavoittelee, sitä se ei ole saavuttanut, mutta valitut ovat sen saavuttaneet, muut ovat paatuneet, niinkuin on kirjoitettu: 'Jumala on antanut heille unteluuden hengen, silmät, jotteivät näkisi, ja korvat, jotteivät kuulisivat tähän päivään asti'.» »Sanon siis, eivät kai he kompastuneet sitä varten, että lankeaisivat? Eivät suinkaan; vaan pelastus tuli pakanoille heidän lankeemuksensa kautta, jotta he itse innostuisivat kilvoittelemaan.» »Jos heidän hylkäämisensä on koitunut maailman sovituksiksi, mitä heidän armoihin ottamisensa on muuta kuin elämän nousemista kuolleista?» »Jumala on sulkenut kaikki tottelemattomuuteen, jotta Hän kaikkia armahtaisi» (Room. 11, 7. 8. 11. 15. 32).

Ne, jotka ajaksi hyljätään, eivät kärsi vääryyttä, sillä armo on armo. Ei ole sitä ihmistä, joka iankaikkisen elämän ansaitsisi, eikä ole ihmisen synty niin suuri, ellei hän ole tehnyt syntiä Pyhää Henkeä vastaan, ettei hän voisi armoa saada. Ei mikään inhimillinen entisyys laadi armolle lakia, sillä se on jotain aivan uutta, jolla on sääntönsä itsessään. Jumala loi alussa, mitä tahtoi, ja samoin menettelee Hän uudessa luomisessa. Jos Jumalan armo käy ihmisen ja kansan ohitse, niin on se tila, johon tämä jää, Jumalan kasvatuksen panema, ja tässä tilassakin vallitsee Jumalan hyvyys ja pitkämielisyys, joka tahtoo tällä tien kurittaa ja autuuteen johdattaa. Vaikka Jumalan valitsemisen sääntö lähtee Jumalan tahdosta, ei ole tämä kuitenkaan mielivallan määräämä, vaan ajallinen hylkääminen lähtee samasta Jumalan rakkaudesta kuin armokin. Armo noudattaa, milloin tulee jonkun tykö tahj menee jonkun ohitse, sitä maailma-

suunnitelman perusmäärettä, joka tahtoo kaikkia pelastaa. Jumalan viisaus käsittää ajallisuuden ja iankaikkisuuden, ja se järjestää valitsemisessakin kaikki, niinkuin on parasta koko maailmalle, eikä niinkuin meille parhaaksi näkyisi. Tätä viisautta, joka yhtä haavaa johdattaa koko maailman kehitystä, ei meidän lyhytnäköinen silnämme voi selville saada, sillä tämä maailmasuunnitelma käsittää kaikki aikakaudet. Armon tarkoitus ei siis ohitsemenevänäkään ole kadottaa, vaan oikeaan aikaan ja oikealla tavalla pelastaa sen, joka ottaa sen vastaan. Kunkin täytyy odottaa, kunnes armo kutsuu häntä, ja kaiketta ansiotta kutsuttu saa armon. Siitä syystä, että armo tulee valitsemalla, ei kukaan kadotukseen joudu, sillä armo tulee kerran jokaisen tykö.

Mutta vaikka armo lähenee kaikkia ja tulee ilman kaikkea ihmisen ansiota, ei kuitenkaan eroitus hyvän ja pahan välillä poistu, sillä vaikka se tulee kaikkien tykö, ei se silti ole tullut kaikkien itsekohtaiseksi omaisuudeksi. Kun Jumalan armo on rakkauden kannattama, tahtoo se luottamusta, mutta se kysyy myös pelkoa, sillä uskovan tulee vaeltaa, niinkuin kutsumus vaatii. Hänen tulee vaeltaa pelvossa, ettei hän olisi turhaan saanut Jumalan armoa osakseen. Mutta luottamusta ei ole unhoitettava. Uskovan tulee »pysyä hyvydessä» ja loppuun asti kilvoitella. Armo vetää, mutta se vaatii ihmisen tulemista, pyytämistä ja omaamista. Kun ihminen ylönkatsoo ja väärinkäyttää valmistavaa armoa, tylsistyy hän ja tulee lopulta kelttomaksi. Jeesus sanoo: »Kutsutut eivät olleet arvollisia» (Matt. 22, 8). Kutsutun tulee pelvossa vaeltaa, niin että hän tekee kutsumisen vahvaksi eikä kadota saatua armoa. Elämän oloaine, voima ja vaikutus lähtee armosta, mutta Hengen ja sanan kautta vaikuttaa se ihmisessä voiman, jolla hän voi omata, varjella ja käyttää sitä armoa, minkä Jumala tarjoaa. Mutta hän

voi myös sulkea sydämensä sille. Sentähden sanotaan: Muuttakaa mielenne ja uskokaa! Armo tarjoutuu siis armona, jota ei kukaan ansaitse; kaikki sen voima on armon voimaa, se on lahja, mutta väkivallalla se ei tule, vaan se vaatii ihmisen puolelta pyytämistä ja omaamista.

Maailmasuunnitelma on niin syvä ja laaja, että se vain uskonelämässä selvenee, sen mukaan kuin ihminen saa elämänkokemusta. Paljon on aluksi hämärää, sillä ihminen ei kykene koko totuutta kerrallaan käsittämään. Ja ihminen ei pääse syvemmälle totuuden piiriin, ellei hän alistu totuuden alle. Kun uusi totuus astuu ihmisen eteen, on kysymys: tahtooko hän olla sille kuuliainen, vaikka se tuntuu hänestä vastenmieliseltä. Jollei ihminen sitä tahdo, seisahtuu kehitys, ja taantumus alkaa. Kristus kysyi opetuslapsiltaan: »Tahdotteko tekin mennä pois?» Armo ei tee väkivaltaa, mutta kun se on tehtävänsä turhaan tehnyt, alkaa vallan aika, ja silloin tulee tuomio. Armo tarjoo ihmiselle kaikki, minkä hän tarvitsee, mutta jos ihminen ei ota sitä vastaan ja käytä sitä, menee se ohi, ja ihminen jää voimattomaksi. Jumala kaikkivaltias kunnioittaa ihmisen vapautta, mutta jos ihminen pitkittyvästi panee vastaan, kuuluu hänelle lopulta Herran sana: »Te ette tahtoneet.» Kun ihminen ottaa vastaan Jumalan armon kutsumuksen, vanhurskauttaa Jumala hänet ja kirkastaa hänet. Vaikuttava voima lähtee Jumalasta, mutta ilman yksilön tointa ei pelastus ole mahdollinen. Ihmisen puolelta toimii usko tai epäusko. Armovaikutus tarkoittaa Jumalan Pojan kuvan kaltaisuutta, ja tätä vaikuttaa kirkastus niinkuin vanhurskauttamuskin. Apostoli sanoo: Me »muutimme saman kuvan kaltaisiksi kirkkaudesta kirkkauteen» (2 Kor. 3, 18). Johannes näkee Kristuksessa ainokaisen Pojan kirkkauden Isältä (Joh. 1, 14). Kirkastus on siiveellinen muodostus Kristuksen kuvaan, josta sitten tu-

leva ulkonainen kirkastus lähtee. Se osa siitä, mikä tähän elämään kuuluu, on meidän esitettävänämme. Kutsumusta seuraa ihmisen puolelta kääntymys. Vanhassa liitossa on myös kutsumusta, kääntymystä ja vanhurskauttamusta, mutta ne eivät ole tehtävät yhtäisiksi uuden liiton armontointien kanssa. Uskonopissa on näitä toimia monella eri tavalla määritelty. Raamatun kirkastuskäsitteeseen, joka kohdistuu koko ihmiseen, kuuluu uskonopissa valistus, pyhitys ja mystillinen yhteys Jumalan kanssa.

§ 12.

Kutsumus.

Kutsumus on uudessa liitossa taivaallinen. Jumala kutsuu tässä »parannukseen», »Kristuksen yhteyteen», »Jumalan valtakuntaan ja sen kirkkauteen». Sen määrä ei ole maailmassa, eikä se tarkoita maallista siunausta, niin että tämä olisi pääasia. Raamattu sanoo selvästi, ettei kristinusko tarkoita mitään maailmallista; eikä mikään inhimillinen viisaus eikä hurskaus, ei sekään, mikä esiintyi vanhassa liitossa, riitä taivaan valtakunnan perimiseen. Taivaallisella siunauksella Kristuksessa on korkeampia sääntöjä, ja se kysyy korkeampia voimia kuin maan päällä olevia. Luonnollinen laki ja vanhan liiton laki ovat hyvät maalliselle elämälle, mutta kristinusko tahtoo tehdä meidät taivaan valtakunnan jäseniksi. Sentähden tulee ihmisen käyttäytyä nöyryydellä ja syvällä kunnioituksella Jumalan kutsumukseen nähden. Ei se ole semmoinen maallinen asia, josta vain puheita pidetään ja kirjoitelmia kirjoitellaan, vaan se on pyhä asia, jolla on iäisyysarvonsa. Ihmisen tulee oppia antamaan taivaallisille asioille niiden oikea arvo. Vanhassa liitossa Jumala kutsuu vanhan liiton osallisuuden, mutta uudessa Hän kutsuu uuden liiton armoon,

ja tämä on taivaallista olentoa. Tämä kutsumus ei tarkoita vain siveellistä herätystä, vaikka siinä on tätäkin, vaan Jumalan valtakuntaa ja iankaikkista elämää. Sentähden ei tässä riitä vain siveyslain vaatimukset, vaan taivaan valtakunnan Hengen laki täällä vallitsee. Tämä kutsumus tahtoo johdattaa yksilöä uuden liiton armon osallisuuteen, joka on elämänyhdistyksessä Kristuksen kanssa. Sentähden ei tässä riitä yleinen tieto siitä, että Jumala on rakkaus ja että Hän kaikkia armahtaa, vaan armon oleellinen sisältö Kristuksessa on omattava. Tämän kutsumuksen väline on evankeliumi, ja evankeliumin julistajat ovat kutsumuksen itsekohtaiset välittäjät. Apostoli sanoo: »Minulle kaikista pyhistä halvimmalle on annettu tämä armo: julistaa pakanoille evankeliumia Kristuksen tutkimattomasta rikkaudesta» (Ef. 3, 8). »Hän antoi muutamat apostoleiksi, toiset profetoiksi, toiset evankelistoiksi, toiset paimeniksi ja opettajiksi, tehdäkseen pyhät kelvollisiksi palveluksen työhön, Kristuksen ruumiin rakentamiseen» (Ef. 4, 11. 12). »Kristuksen puolesta siis olemme lähettiläinä» (2 Kor. 5, 20). Ne vain, jotka puhtaana evankeliumin kautta ovat kutsutut, ovat Jumalan kutsutuita uuden liiton mielessä. Ihmeellinen voima on Jumalan kutsumuksessa, ja evankeliumin julistajan tulee valvoa, että hän puhtaana ilmoittaa evankeliumin sanaa. Hänen tulee kilvoitella sen puolesta, että sanan julistaminen tapahtuu Hengessä ja voimassa. Sanan kelvoton julistus voi olla esteenä sen voimalle. Raittiutta on tässä tarpeen. Ja sanan vastaanottamiseen kuuluu sekä henkinen huomaavaisuus että siveellinen omaaminen. Jumalan sana on ihmis sydämeen kylvettävä, mutta tähän on tarpeen sanan ymmärtäminen. Jos ei sanankuulija ymmärrä sanaa, tulee paholainen ja tempaa sen pois (Matt. 13, 19). Ihmisen henkiseen tarpeeseen antaa Jumala evankeliumissa ravinnon ja voiman. Jos sanan tarkkaaminen vain on

ajatuksen tutkimista, on se muodollinen toimi, jossa totuus ei pääse sydämen tavaraksi, mutta jos kuuliija ei käsitä asiaa, vaan se jää tunteiden hämärään, niin se haihtuu. Henkisesti tulee ihmisen ajatuksella tarkata ja miettiä totuutta, mutta sydämellä on se myös siveellisesti omattava ja kätkettävä. Useinkin ihminen laiminlyö jommankumman näistä toimista, ja silloin ei totuus pääse sydämen tavaraksi. Usko on Jumalan lahja, mutta se kysyy kuitenkin ihmisen tointa, kuulemista ja kätkemistä. Niin on toivokin Jumalan lahja, mutta ihmisen tulee hiljaisuudessa kuulla Jumalan sanaa ja omata se vaikutus, mikä siitä lähtee. Sanan hedelmä on usko, toivo, rauha ja ilo. Jumala antaa taivaan lahjoja, kun ihminen pysyy sanassa, tekee siinä henkistä työtä ja odottaa Jumalan siunausta. Jumala kyllä toimii monella tapaa, kun Hän, valmistaen ihmisen kääntymystä, kutsuu elämän kohtaloilla ja yleisellä johdolla, mutta uuden liiton kutsumus on evankeliumin välittämä kehoitus yksilölle omaamaan armoa Kristuksessa. Kutsumuksessa vaikuttaa Jumalan Henki ja Jumalan käsi. Jumala johdattaa ihmistä kurituksella ja hyvyydellä, ja Jumalan Henki tunkee elävällä voimallaan sydämeen, omaantuntoon ja mieleen. Jumalan kutsumus ei ole vain sanallinen, joka muistiin painuisitahi tunteita liikuttaisi, vaan se tapahtuu Hengen voimassa, joka herättää sydämen ja antaa ihmiselle voimaa käsittämään iankaikkista elämää. Mutta useat ovat kutsutut, harvat valitut (Matt. 22, 14). Jumalan kutsumus ei pakota. Se vaikuttaa siveellisellä voimalla Hengen sanassa, mutta ihminen voi omata sen tahi ei. Ne, joissa kutsumus on päässyt sydämeen ja jotka kutsumuksen voimassa ovat käsittäneet elämän Kristuksessa, ovat kutsutut ja valitut. Mutta ne, jotka saivat kutsumuksen eivätkä siitä huolineet, ovat kutsutuita, mutta ei valittuja. Milloin evankeliumi lähestyi ihmisen sydäntä, nuhdellen synnis-

tä ja vetäen Kristuksen tykö, milloin se kehoitti kääntymykseen ja uskoon, silloin oli kutsumuksen aika. Jumala kutsuu pitkämielisyydessään ja laupeudessaan useasti ja eri tavalla, mutta siveellisten sääntöjen mukaan, niin että kutsumus kasvaa tai heikkenee. Ja kääntyneissä tapahtuu pitkittyvä kutsumus, kun Jumala aina korkeammalle johdattaa täydellisyyteen asti. Jeesus sanoo: »Kuinka usein olenkaan tahtonut koota lapsesi» (Matt. 23, 37). »Itse rauhan Jumala pyhittääkään koko teidän olemukseenne.» Ja apostoli sanoo: »Hän, joka teitä kutsuu, on uskollinen» (1 Tess. 5, 23. 24). »Houkutus siihen ei lähtenyt Hänestä, joka kutsuu teitä» (Gal. 5, 2). Sanan tulee päästä vaikuttamaan henkisessä voimassaan, ja sentähden on uskollisuus tarpeen sanan julistamisessa. Kutsumus on toteutuvan valitsemisen ensimmäinen toimi ihmisessä, mutta valitsemuskin on kutsumuksen hedelmä, sillä vain se, joka omaa kutsumuksen, tulee valituksi. Valittu eroitetaan kuoleman yhteydestä maailmassa ja asetetaan elämän yhteyteen Jeesuksen Kristuksen kanssa. Kutsumus ja valitseminen ovat lujiksi tehtävät, että runsas pääsy saataisiin meidän Herramme ja Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen iankaikkiseen valtakuntaan (2 Piet. 1, 10 s.). Kun ihminen on ilman Jumalaa ja ulkopuolella Häntä, on hän hyllyvällä suolla. Vastuusta hyvästä ajattelee toinen niin, toinen näin. Epäuskon ja epäsiveyden virta vie mukanaan sen, jolla ei ole korkeinta, täydellistä olentoa, elävää Jumalaa, johon hän uskoo ja turvaa. Usko sitoo ihmisen Jumalaan, mutta kun hän elää Jumalassa, on hänellä se rauha, jota ei maailma tunne, ja hän on todella vapaa Hengen kautta, joka häntä hallitsee. Valitseminen loppuu tuomiossa, johon kutsumuskin päättyy, ja silloin tulee ilmi, onko ihminen ehdottomasti valittu tahi vain ajallisesti.

Epäuskon suhde Jumalan kutsumukseen.

Syy ihmisen kadotukseen on siinä, ettei hän tahdo, mitä Jumala tahtoo, vaan hän rakastaa pimeyttä. Jeesus sanoo: »Ihmiset rakastivat pimeyttä enemmän kuin valoa; sillä heidän tekonsa olivat pahat» (Joh. 3, 19). »Jerusalem, Jerusalem, kuinka usein Minä olenkaan tahtonut — — mutta te ette ole tahtoneet» (Matt. 23, 37). Epäusko viihtyy väärän tiedon varjossa. Ihminen sanoo usein, ettei hän voi uskoa, mutta syy on siinä, ettei hän tahdo. Ateenalaisilla oli paljon maallista tietoa, ja heidän filosofinsa sanoivat Paavalia lavertajaksi, mutta Paavali sanoo heille, että Jumala on kärsinyt noita tietämättömyyden aikoja, ja »nyt Hän käskee, että kaikkien ihmisten kaikkialla on tehtävä parannus» (Ap. t. 17, 30). Tietämättömiä olivat Atenan filosofit, sillä he eivät tunteneet elävää Jumalaa. Ja epäusko on kokonaan syyn alainen, milloin armon sana elävällä voimallaan astuu ihmisen eteen. Tietämättömyyden aikoja Jumala kärsii. Filosofiset järjestöt ovat aikanaan ihmisiä viehättäneet, mutta ne menettivät pian arvonsa, ja uudet astuivat niiden sijalle, jotka kadottivat taas arvonsa. Mutta kristinuskon on, mitä se on ollut. Sen sanoo historia. Kun ihminen rakastaa väärää vapautta synnin orjuudessa, vastustaa hän Pyhää Henkeä, joka nuhtelee synnistä ja pyytää vetää Jumalan läheisyyteen. Epäuskon alkusyy on siveellistä luontoa. Epäuskoa on olemassa tietämättömyyden aikana, jona armo ei tule ihmiselle tunnetuksi Jumalan sanassa ja Hengessä, tai jolloin kristikunta on niin turmeltunut ja Raamatusta vieraantunut, ettei puhdasta oppia ole olemassa. Tämä epäusko on kyllä syyn alainen, sillä ihminen on johonkin määrään ollut uskoton sille totuudelle, joka kaikille ihmisille on saatavissa, mutta Jumalan armo tarjoaa tällekin pelastusta, ja ihminen saa anteeksi, jos

hän kääntyy Jumalan puoleen. Mutta epäuskolla ei ole mitään puolustusta, kun se hylkää Jumalan armon sanan, vaikka tämä Hengen voimalla ihmistä lähenee, sillä Jumala antaa totuutta etsivälle voimaa alusta asti kautta koko kehityksen. Apostoli sanoo: »Joka on alkanut teissä hyvän työn, on sen päättävä Kristuksen Jeesuksen päivään mennessä» (Fil. 1, 6). »Jumala on se, joka vaikuttaa teissä sekä tahtomisen että tekemisen.» »Hän, joka teitä kutsuu, on uskollinen, ja Hän on sen tekeväkin» (1 Tess. 5, 24). Epäuskon suhde kutsumuksen sanaan on aluksi kielteistä luontoa, ihminen on huolimaton, mutta tästä syntyy vähitellen oleinen epäusko, joka suorastaan paneutuu totuutta vastaan ja rupeaa sitä vihaamaan. Ihminen ei aluksi tarkkaa kutsumuksen sanaa; mieli on piittaamaton. Sana putoaa tien viereen, ja perkele tulee ja ottaa sanan pois sydäimestä (Luuk. 8, 12). Tahi omaa ihminen johonkin määrään kutsumuksen sanan, jopa kuulee sitä ilolla, mutta pintapuolisesti, se ei pääse juurtumaan; hän ei sitä kätke. Sentähden hän pahenee siihen vainon ja vaivan tullessa. Siemen on kivikkoon joutunut (Matt. 13, 5. 20). Taikka tunkee armon sana syvälle ja pääsee sydämeen, mutta kun ihminen on pahoja himoja suosinut, saavat ne kasvaa, ja ne tukehduttavat kutsuvan sanan. Totuuden vaikutteet ovat voineet syvällekin päästä sydämeen, mutta kun vanhat syntiset taipumukset, ohdakkeet ja orjantappurat, saavat vapaasti kehittyä, niin ne eivät päästä ihmistä oikeaan parannukseen, jos hän ei tahdo luopua totutuista elämäntavoista. Kun Raamatun suuret elämänskysymykset astuvat ihmisen eteen, tahtoo hän käsitellä niitä ulkokohtaisesti, mutta ne tahtovat päästä ihmisolennon ytimeen, saadakseen täällä muutosta aikaan. Totuudella on aina arvonsa. Kun epäuskoinen aluksi ei tahdo sovittaa totuutta omaan itseensä, paatuu ihminen yhä enemmän, eikä hän lopulta voi kääntyä. Totuutta,

varsinkin uskonnollista totuutta, ei saa kohdella vain ajatuksen esineenä. Se on ruhtinas, jonka edessä ihmisen tulee alistua, ja se vaatii aikanaan ihmistä tilintekoon siitä, miten hän on sitä kohdellut, ja tuomiossa käy kaikki vanhurskauden säännön mukaan. Milloin ihminen hylkää kutsumuksen sanan tahi sitä väärin kohtelee, tulee hän syylliseksi. Ja uskonto on asia, jossa ihmisen pitää tulla selville. Hän voi olla kaunotieteessä, soitannossa y.m. tietämätön tuntematta siitä nuhdetta, mutta uskonto on jokaiselle ihmiselle niin oleellisesti kuuluva, että hän tuntee velvollisuudekseen perehtyä siihen. Kun hän ei kuule, ei kätke, tahi ei täysin omaa, kypsyi mieli suoraksi epäuskoksi, joka paneutuu vastaan, ylenkatsoo ja vihaa Jumalan vapahtavaa armoa Jeesuksessa Kristuksessa. Evankeliumin Pyhä Henki ja omantunnon nuhde ovat epäuskolle ies, jota se ei tahdo kantaa. Mitä selvemmin epäusko tuntee Jumalan Hengen voiman, sitä kiukkuisemmaksi se tulee. Käännö tapahtuu epäuskon olennossa, kun se ei taida omata Jumalan totuutta, vaan paatuu. Mieli ja henki ovat tylsyneet ja sokaistuneet Jumalan kutsumukselle, vaikka ihminen vielä välistä voi innostua hyvän puolesta. Tämä paatumus on synnin kovin rangaistus. Uskonnollisella elämällä on synnyin- ja kehityspäruusteensa Pyhässä Hengessä. Korkein epäuskon aste on se, jolla ihminen ei enää voi tätä Henkeä omata. Pyhä Henki vaikuttaa ensin ulkoa ihmiseen, ja kun ihminen omaa hänen vaikutuksiaan ja tutustuu Häneen, tulee Henki asumaan ihmiseen. Kun ihminen kadottaa kyvyn käsittää tämän Hengen vaikutusta, niin katoaa häneltä pelastuksen mahdollisuus. Pitkittyvä epäusko vie tähän tilaan. Jumalan vanhurskaus panee paatumuksen synnin rangaistukseksi. Hän ei tahdo paaduttaa, mutta epäusko vaatii tätä vanhurskauden vastavaikutusta. Jumala sanoo: »Minun kansani ei kuullut ääntäni, eikä Israel Mi-

nuu totellut. Niin Minä laskin heitä sydämensä paatumukseen» (Ps. 81, 12. 13). Apostoli sanoo: »Silloin ilmestyy tuo laiton, jonka Herra Jeesus on tappava suunsa hengähdyksellä ja tuhoava tulemuksensa ilmes-tyksellä, tuo, jonka tulemus tapahtuu saatanan vaikutuksesta valheen kaikin voimin ja tunnuksin ja ihmeiin» (2 Tess. 2, 8. 9); »vaikka ovat tunteneet Jumalan, eivät ole Häntä Jumalana kunnioittaneet eivätkä kiittäneet, vaan ovat käyneet ajatuksiltaan turhanpäiväisiksi, ja heidän ymmärtämätön sydämensä on pimentynyt» (Room. 1, 21); »tänä päivänä, jos kuulette hänen äänen-sä, älkää paaduttako sydämiänne», sanoo Pyhä Henki (Hebr. 3, 7. 8). Kun evankeliumin sana voimalla lähe-nee ihmistä, on hänellä kutsumus tarjona, ja tätä Juma-lan tarjousta tulee hänen omata, sillä jos hän torjuu tä-män tyköään, kovenee hänen sydämensä Jumalan tuo-miollisen vastavaikutuksen kautta. Tämä vasituinen paatumus kehittyy siis suhteessa kristinuskoon ja Ju-malan kutsumukseen. Epäuskon korkein kehitys on synti Pyhää Henkeä vastaan. Tämä Pyhä Henki on kaiken ylimaailmaisen elämän synnyin- ja kehityspe-ruste. Ulkonaisten vaikutusten kautta lähenee Henki ja tahtoo tulla tunnetuksi, ennenkuin Hän asustuu sydä-meen. Maailma ei voi tätä Henkeä saada, sillä se ei Häntä tunne. Kun ihminen pitkittyvästi vastustaa Py-hää Henkeä ja sitä syntiä tekee, joka ikuisesti työntää Hengen pois, on hän joutunut korkeimpaan onnettomuu-teen, ja pelastuksen mahdollisuus on kadonnut. Jeesus sanoo: »Jokainen synti ja Jumalan pilkka annetaan ih-misille anteeksi, mutta Hengen herjaamista ei anneta anteeksi. Ja jos joku sanookin sanan Ihmisen Poikaa vastaan, niin se hänelle annetaan anteeksi, mutta jos joku sanoo jotakin Pyhää Henkeä vastaan, niin sitä hä-nelle ei anneta anteeksi ei tässä maailmassa eikä tule-vassa» (Matt. 12, 31. 32). Tässä puhutaan synnistä,

jota ei koskaan anteeksi anneta. Mutta ei Herra tällä tarkoita jokaista syntiä, mikä Pyhää Henkeä murehuttaa. Kaiken aikaa vastusti Israel Pyhää Henkeä (Ap. t. 7, 51). Synti Jumalan Poikaa vastaan murehuttaa Pyhää Henkeä, ja uudestisyntyntykin murehuttaa monella tapaa Pyhää Henkeä (Ef. 4, 30), mutta Pyhän Hengen pilkkaaminen on Jeesuksen selvän todistuksen mukaan anteeksiantamaton. Mutta tämäkin synti on tarkemmin määrättävä, sillä Paavalikin oli ollut herjaaja ja vainooja ja väkivallantekijä (1 Tim. 1, 13). Hän pilkkasi Kristusta, mutta sai anteeksi, sillä hän oli tehnyt sitä tietämättä. Jumala tulee Pyhässä Hengessä ihmistä lähelle vasituksessa olennossaan, sentähden on Hengen pilkkaaminen suurempi synti kuin Isän ja Pojan pilkkaaminen. Synti Pyhää Henkeä vastaan edellyttää, ettei Jumala vain Luojana ole ihmisille ilmestynyt, eikä Kristus vain Ihmisen Poikana, vaan että he esiintyvät Hengen voimassa elämän vaikutuksella, joka voi synnin kahleet särkeä. Ja tämä Jumalan ilmestys astuu ihmisen tietämykseen Pyhän Hengen vaikutuksena, niin että ihminen tietää, että hän on tekemisissä Pyhän Hengen kanssa. Ellei ihminen sitä tiedä Pyhän Hengen vaikutukseksi, ei hän voi Pyhää Henkeä pilkata. Mutta anteeksi on tätäkin pyydettävä. Paavalikaan ei tässä kohden tietänyt, mitä teki, mutta hän tunsii syntinsä suureksi. Niin täytyi juutalaistenkin tehdä parannus tämöisestä synnistä. Pietari sanoo: »Te kielsitte Pyhän ja Vanhurskaan.» — »Minä tiedän, että olette tietämättömyydestä sen tehneet» — »tehkää siis parannus ja kääntykää» (Ap. t. 3, 14. 17. 19). Mutta tietämys Pyhän Hengen vaikutuksesta ei ole vain mielen vakuutus siitä, vaan pyhä vaikutus on siinä tullut omaantuntoon. Jumalan pyhä vaikutus pyrkii aina pääsemään omaantuntoon. Täten syntynyt tieto on aluksi Hengen vaikuttama, ei vapaa. Kun ajatus tarkkaa tätä vaiku-

tusta, ja tahto siihen yhtyy, syntyy oikea tieto asiasta. Jos ihmisen tahto on itsekkyyteen kietoutunut, kuten juutalaisten usein oli, tahi jos sydän on hidas, niinkuin opetuslasten oli, taikka jos hän on ennakkoluulojen vallassa, niinkuin Paavali, niin tämän vaikutuksen kehitys tiedoksi hidastuu tahi esteentyy. Kuitenkin on ihminen tässä syyllinen. Mutta tämä heikkouden ja hitauden tietämättömyys voi anteeksiantamusta saada, kun sitä vastoin se tietämättömyys, joka puoltaa itsestä tahtoa ja tahallaan vääristelee sitä, minkä tietää pyhäksi totuudeksi ja Pyhän Hengen vaikutukseksi, pilkkaa Pyhää Henkeä eikä voi anteeksi saada. Ihminen ei tässä kehitä niitä vaikutteita, joiden pyhää luonnetta hänen täytyy omassa tietämyksessään tunnustaa vapaaksi tiedoksi, vaan esittelee niitä, tahallaan kierosti puolustaakseen itseään, ja vääristelee tieteen tahtoen pyhän saastaiseksi. Jeesus sanoo: »Joka herjaa Pyhää Henkeä, hän ei saa ikinä anteeksi, vaan hän on vikapää iankaikkiseen syntiin» — ja siihen lisää evankelista: »sillä he sanoivat: 'Hänessä on saastainen henki'» (Mark. 3, 29. 30). Tämä pyhän vääristeleminen, jolla ihminen tahtoo puoltaa itseään, on siis Pyhän Hengen pilkkaamista.

Syntein anteeksisaamiseen on mielenmuutos tarpeen. Oikean mielenmuutoksen kautta tulee Jumalan säännöksen mukaan synti anteeksiannettavaksi uskovalle. Kun ei Raamatun mukaan syntiä Pyhää Henkeä vastaan anteeksianneta, niin on selvää, ettei syntiä Pyhää Henkeä vastaan ole tehty silloin, kun ihminen on tunnontuskissa pelvosta, että hän olisi tehnyt tätä syntiä. Kun hän katuvana halajaa anteeksisaamista ja tuomiten itsensä kääntyy Jumalan armon puoleen, on siinä varma todistus siitä, ettei hän ole tehnyt sitä syntiä Pyhää Henkeä vastaan, jota ei anteeksi anneta; sillä se, joka on tehnyt tämän synnin, on paatunut, ja Pyhä Henki on hänestä luopunut, niin ettei hänellä ole synnintuntoa. Juuri ne,

jotka eivät ole tätä syntiä tehneet, vaivaavat enimmin itseään sillä ajatuksella, että ovat sen tehneet, kun käsitys ihmisen suhteesta Jumalaan usein on niin epäselvä, että tällaisia hairahduksia voi syntyä. Kun ihminen omassatunnossaan tuntee kristinuskon pyhän, tuomitsevan ja pelastavan voiman syntiä vastaan, ja kun hän tieteen tahtoon väärentää tuon vaikutuksen epäpyhäksi ja siinä herjaa ja pilkkaa Pyhää Henkeä, silloin tehdään sitä syntiä, jota ei anneta anteeksi. Mitä pilkkaa saakaan Kristus kärsiä uudemman ajan kirjallisuudessa ja tieteellisissäkin teoksissa! Kaikkea kärsii tämä aika-kausi, kun ei vaan totuuden kärkeä käännetä sitä itseään kohtaan. Pyhintäkin kritikoidaan uskonnottomalla mielialalla. Kristuksen muistoa tahrataan usein, kun Neero ja Tiberius saavat kiittäjänsä. Tieteellä on vapautta, mutta sillä ei ole oikeutta väärentää ja tahrata mustaksi pyhää. Tällaisella aikakaudella ovat Kristuksen sanat Pyhän Hengen pilkkaamisesta mieleen painettavat. Kun Herra panee rangaistuksen tästä synnistä niin kovaksi, on Kristuksen sanoja koetettu siten selittää, että tämän synnin voisi jollain tapaa tai joskus anteeksi saada. Mutta kaikki tällaiset yritykset ovat keinottelemista, sillä Herran sanat ovat aivan selvät. On sanottu, ettei tätä syntiä annettaisi anteeksi tässä eikä tulevassa elämässä, vaan seuraavassa aikakaudessa, mutta kun Raamattu puhuu tästä ja tulevasta, tarkoittaa se koko nykyisyyttä ja tulevaisuutta. On sanottu, ettei ihminen saa tätä anteeksi, vaan joutuu siitä kärsimään, mutta kärsittyään rangaistuksen tulisi hän autuaaksi, mutta tuossa tulevassa aikakaudessa on ihminen joko autuas tai kadotettu, eikä ole sovitusta muualla kuin Kristuksessa. Sanotaan, ettei Herra puhuisi tässä itsiöstä, vaan teoista, mutta itsiö ja teko ovat yhdessä, sillä teko on tässä hedelmä, ja juuri itsiöstä puhuu Herra. Hän sanoo: »Joka herjaa Pyhää Henkeä» (Mark. 3, 29). Kun

sanotaan Herran puhuvan ehdollisesti, niin että tuomio seuraisi, ellei ihminen tee parannusta, niin tehdään koko Herran lause tyhjäksi, sillä se juuri eroittaa tämän synnin muista, ettei sitä anteeksi anneta. Raamattu sanoo: »Mahdotonta on niitä taas uudistaa parannukseen» (Hebr. 6, 4. 6). Katumus syntyy Hengen vaikutuksesta, mutta ihminen ei tällä kannalla Hengen vaikutusta enää tunne. Esausta sanotaan Hebr. 12, 17:ssä, ettei hän enää saanut sijaa mielenmuutokseen, »vaikka hän sitä kyynelein pyysi», mutta täällä ei vielä ollut tämä synti mahdollinen, sillä Pyhä Henki ei ollut vielä Kristuksessa ilmentynyt, ja Mooseksen kirjassa sanotaan, että tämä mielenmuutos tarkoittaa mielenmuutosta isässä, jonka takia Esau ei voinut saada sitä esikoisoikeutta, minkä isä oli antanut Jaakobille. Niin voi epäusko ihmisessä kasvaa, että Jumalan pyhä vaikutus, joka nuhtelevana ja auttavana lähestyy omaatuntoa, vääristellään epäpyhäksi, ja Jumalan voima kielletään sen pyhimmissä vaikutusmuodossaan. Kun ihminen ei enää voi saada vaikutuksia Pyhältä Hengeltä, on hänen pelastuksensa mahdoton.

Uskon suhde Jumalan kutsumukseen.

Tosi usko on aina olentonsa puolesta toivomain tosi-olemus ja näkymättömäin asiain ojennus, mutta siinä on kuitenkin eri asteita. Uskoa oli pakanakunnassakin, milloin ihminen täällä oli suhteessa näkymättömään maailmaan, ja Herra kiittää usean pakanan uskoa. Vanhassa liitossa astuu ihminen uskossa suhteeseen Jumalan lupaukseen, mutta uudessa liitossa on lupaus täytetty, ja armo ilmenee todellisena lahjana ja siunauksena, jonka uskova omaa. Apostoli sanoo: »Ja me niin uskon kautta saisimme luvatus Hengen» (Gal. 3, 14). Mutta usko on edelleen ihmiselle tarpeen. Uudessa liitossakin on armo Kristuksessa aluksi lupaus yksilölle.

sillä hän on synnin alla, ja täältä hänen on siirtyminen valkeuden piiriin. Ja silloinkin, kun ihminen on armon omannut, on tämä ylimaailmaista luontoa, joka ei astu aistilliseen ilmenemykseen. Usko on ihmisolennon keskuksessa elävä antautuminen rakkauden Jumalalle. Se on Jumalan lahja, joka ottaa vastaan kutsuvan sanan ja omistaa sen. Armo on uskon esineenä, ei näkemisen. Tässä aikakaudessa usko siis pysyy voimassa, mutta tulevassa se muuttuu näkemiseksi. Ja vaikka uskova on omannut armon Kristuksessa, ei hän ole saanut koko sen täydellisyyttä, vaan paljon on vielä nytkin lupauksena odotettavissa. Pietari sanoo: »Hänen lupauksensa mukaan me odotamme uusia taivaita ja uutta maata» (2 Piet. 3, 13). Ja Hebrealaisepistolassa sanotaan: »Varokaamme siis, koska lupaus päästä hänen lepoonsa vielä pysyy voimassa, ettei vain havaittaisi kenenkään teistä jääneen taipaleelle» (Hebr. 4, 1). Uskossa vain voi ihminen uudessakin liitossa olla oikeassa suhteessa iankaikkiseen elämäpiiriin, mutta tämä usko ei vain kohdistu lupaukseen, vaan uskossa omaa ihminen armon omakseen. Ja tässä uskossa on aina kuuliaisuutta ylimaailman totuudelle. Jeesus sanoo: »Jos olisitte Aabrahamin lapsia, niin tekisitte Aabrahamin tekoja» (Joh. 8, 39); »ei jokainen, joka sanoo Minulle: 'Herra, Herra!' pääse taivasten valtakuntaan, vaan se, joka tekee minun Isäni tahdon, joka on taivaissa. Moni sanoo Minulle sinä päivänä: 'Herra, Herra, emmekö sinun nimesi kautta ennustaneet ja sinun nimelläsi ajaneet ulos riivaajia ja sinun nimesi kautta tehneet monta voimatekoa', ja silloin Minä julki lausun heille: 'En ole koskaan tuntenut teitä; menkää pois Minun luotani, te laittomuuden tekijät'» (Matt. 7, 21—23).

Mutta kristinuskko ei ole vain uskon esine ja sisältö, vaan se on itse uskon sana ja uskon puhe, se on usko ulkokohtaisessa mielessä. Usko tuli aisti-uskossa armo-

lahjana, jonka Jumala tarjoaa kaikille (Ap. t. 17, 31). Usko sisältyy oloaineensa ja voimansa puolesta sanaan, ja se julistetaan nyt uskonsanana. Jeesus sanoo: »En Minä rukoile ainoastaan näiden edestä, vaan niidenkin edestä, jotka heidän sanansa kautta uskovat Minuun» (Joh. 17, 20); ja Paavali sanoo: »Tämän vain tahdon saada teiltä tietää: lain teoistako saitte Hengen vai uskon kuulemisesta?» (Gal. 3, 2). Tämä uskon sana ei saa voimaansa itsekohtaiselta uskolta, eikä se ole itsessään kuollut, vaan se vetää ihmisen puoleensa oman henkensä voimalla ja vaikuttaa ihmisen sisimmässä olennossa voiman omaamaan uskon oloaineen. Armo tarjoaa siis ihmiselle sanassa uskon sisällön, eikä vain ulkonaisessa vaikutteessa, vaan Hengen voimassa, joka tunkee sydämeen. Armo perustaa siis oloaineellaan ja voimallaan itsekohtaisen uskon ja on sen olollinen peruste. Usko ei lähde uudestisyntymisestä, sillä tämä edellyttää uskon. Henki saadaan siis uskon kuulemisesta. »Hänessä on teihinkin, sitten kuin olitte kuulleet totuuden sanan, teidän pelastuksenne evankeliumin, uskoviksi tultuanne pantu luvatus Pyhän Hengen sinetti» (Ef. 1, 13).

Uskon synty ja kehitys riippuu kokonaan armosta, joka antaa sanan ja Hengen. Mutta ihmisen puolelta vaaditaan omaavaisuutta. Hänen tulee kohottaa kätensä ja ottaa vastaan se armo, minkä Jumala tarjoaa. Kun paimenet enkelien ilmestyksen johdosta tulivat katselemaan Jeesusta, joka makasi seimessä Betlehemissä, sanotaan Jeesuksen äidistä: »Mutta Maria kätki kaikki nämä sanat ja tutkisteli niitä sydämessään» (Luuk. 2, 19). Jos ihminen vain kuuntelee Jumalan sanaa eikä rupea sen tekijäksi, pettää hän itsensä. Jos hän henkisesti ottaa huomionsa sen sanan, minkä hän kuulee, mutta ei sydämellään sitä ymmärrä ja omaa, haihtuu se pian ja jää hedelmättömäksi. Ihminen tarttuu us-

kolla sanaan ja omaksuu sen. Alkukielessä käytetään monta sanaa tämän toimen teroittamiseen. Ihminen ottaa sen kutsumuksen vastaan, jossa Jumala tarjoaa hänelle armonsa. Ensimmäinen uskon toimi on huomaa-minen, tarkkaaminen, jossa mieli tekee työtä, ja sydän on siveellisessä toimessa. Tämän kautta syntyy ymmärtäminen, käsittäminen, jossa armon sana Hengellään ja elämällään tulee sydämen tavaraksi ja siihen istutetuksi, niin että se voi kantaa hedelmää. Jos ihminen ei tarkkaa, niin ei voi uskoa eikä kääntymystä syntyä. Jollei sydän tee työtä, niin ei ihminen pääse ymmärtämään sanaa, ja Jumalan kutsumus käy hänen ohitseeseen. Jeesus sanoo juutalaisille: »Te tutkitte kirjoituksia» (Joh. 5, 39). Ja opetuslapsille sanoo Hän: »Mikä hyvään maahan kylvettiin, on se, joka kuulee sanan ja ymmärtää sen ja myös tuottaa hedelmän» (Matt. 13, 23). »Omaksukaa sävyisyydellä sana» (Jaak. 1, 21). Tämän omaavan toimen kautta tulee usko sydämen asemaksi, sielun tilaksi, joka ilmenee luottamuksessa ja vakuutuksessa. Kun Jumalan kutsumus vetää ihmistä puoleensa, ei tämä aluksi voi käsittää koko armonpiiriä, vaan usea totuus jää hänelle vieraaksi, mutta Jumalan Henki kirkastaa hänelle vähitellen sitä taivaallista siunausta, jota Jumala tarjoaa hänelle. Kristuksen kuvan kaltaiseksi on Jumala määrännyt ihmisen, ja tähän määrään johdattaa Jumalan kutsumus ylimaailmallisella siunauksellaan hänet, kun ihminen antautuu Jumalalle. Jumalan kutsumus lähenee ihmistä monta kertaa. Rosvo sai ristinpuulla vielä armon. Työmiehiä pääsi viinimäkeen vielä viimeiselläkin hetkellä. Mutta Raamattu sanoo: »Tänä päivänä, jos kuulette hänen äänensä, älkää paaduttako sydämiänne» (Hebr. 3, 7. 8). Ja kun armo on tullut ihmisen omaisuudeksi, alkaa hedelmöitsevä vaikutus, jossa ihminen käyttää kuuliaisuudessa saatua lahjaa. Uskova vaeltaa Kristuksessa ja

pyytää aina uskollisemmin omata Häntä. Tämä usko nauttii rauhaa ja iloa ja odottaa toivossa Herran ilmentymistä.

Usko on kaiken tosisiveyden juuri ja perustus. Ulkonaista siveellisyyttä on kyllä olemassa, milloin teko on lain mukainen, mutta tosisiveyttä henkisessä mielessä ei ole ilman uskoa, sillä kaikki siveelliset säännöt yhtyvät ja keskittyvät Jumalassa, joka on kaiken hyvän korkein perustus ja lähde. Milloin hyvällä on ehdoton määreensä Jumalassa, saavuttaa se oikean arvonsa ja voimansa, muutoin on se vain suhteellinen hyvä, jossa ihmisorjuus pääsee valloille. Epäusko tekee ihmisen epäsideäksi, sillä kun hän irtaantuu kuuliaisuudesta Jumalalle, irtaantuu ihmisen alhaisempi luonto myös aina kuuliaisuudesta korkeammalle. Mutta missä ihminen uskossa kiintyy Jumalaan, siinä hän vapaantuu kaikesta väärästä vallasta ja sitoutuu Jumalan tahtoon.

§ 13.

Usko.

Usko syntyy ihmisen sydämessä, kun Jumala vetää häntä puoleensa, opettaa häntä ja antaa hänelle, mitä uskoon tarvitaan. Mutta ihmisen puolelta vaaditaan tunnollinen järkitoimi, joka ottaa huomioon Jumalan vaikutteet ja oppii niistä. Jeesus sanoo: »Jokainen, joka on kuunnellut Isää ja oppinut Häneltä, tulee Minun tyköni» (Joh. 6, 45). Ihmisen tulee kuunnella, mitä Jumalalla on sanottavana hänelle, omata totuus ja käyttää sitä elämässä. Uskossa yhdistyvät Jumalan vaikuttavuus ja ihmisen omatoimisuus. Epäuskon valta pyytää uskon perustusta hajoittaa. Jumalan kutsumus saa aikaan parannuksen, kun ihminen uskolla omistaa sen, ja se vaikuttaa uudestisyntymisen, kun ihminen uskolla omistaa Kristuksen, ja Pyhä Henki pääsee sydä-

meen asumaan. Uskon lukee Jumala vanhurskaudeksi, ja kun evankeliumi Jumalan voimana pääsee uskovaan, ilmestyy siinä Jumalan vanhurskaus uskosta uskoon (Room. 1, 16. 17). Ja kirkastuksessa omistaa ihminen uskolla Kristuksen kirkkautta.

Raamattu määrittelee uskon olennon »toivomain varmaksiksi olemassaoloksi ja ojentautumiseksi sen mukaan mikä ei näy» (Hebr. 11, 1), niinkuin säe alkukielellä kuuluu. Iankaikkisuus on istutettu ihmisen olentoon, ja uskon kautta pääsee ylimaailmallinen elämäpiiri ihmishengen perustukseksi, niin että uskova voi sillä liikkua ja toimia. Kristuksesta sanotaan, että Hän on Jumalan »kirkkauden säteily ja hänen olemuksensa perikuva» (Hebr. 1, 3). Tässä käytetään samaa sanaa »olemus», joka tietää oloainetta ja olentoa. Ylimaailmallinen hyvä, joka on ihmishengen toivoma, pääsee uskon kautta ihmisen olennoksi, niin että se tukee ja kannattaa häntä. Alkukielen sana sisältää myös sen, että ihminen panee tämän ylimaailmallisen hyvän henkensä perustukseksi. Tässä olemuksessa on siis itsekohtainen ja ulkokohtainen puoli, jotka yhdistettyinä tietävät kestävästä sielun-asemaa, joka nojautuu oleiseen perustukseen. Sentähden on usko »luja luottamus siihen, mitä toivotaan». Tässä painostetaan uskon itsekohtaista puolta. Kun ylimaailmallinen hyvä toivomana on hengen perustuksena, voi ihminen ajatuksellaan ja tahdollaan toimia uskonnolliseen suuntaan. Kun ihminen toivoo, niin häneltä puuttuu jotakin, ja hän odottaa tulevaisuudessa saavansa tyydytystä kaipaukselleen. Ajallisuudessa ei ihmishenki voi saada täyttä tyydytystä, mutta Jumala antaa jo täällä Kristuksessa armoa ja elämää. Tulevassa elämässä ei enää ole toivoa, sillä uskova on täällä saanut kaikki, mitä hän toivoo. Toivomain tosioleumus on tässä elämässä uskovan omaisuutta todellisena alkuna, mutta sen täydellisyys tulee iankaikkisuudessa hänen omak-

seen. Raamattu sanoo: »Me olemme tulleet osallisiksi Kristuksesta, kunhan vain pysymme alulla olevassa luottamuksessamme lujina loppuun asti» (Hebr. 3, 14). Olemus on täällä käännetty sanalla »luottamus». Tätä olemusta on maan päällä olemassa alkuna, ja se on todellinen osallisuus Kristuksessa, mutta tämä tulee täydelliseksi tulevassa elämässä. Perustuksessa on alku, kehitys ja täydellisyys olemassa ituna. Apostoli sanoo: »Me, joilla on Hengen esikoislahja, mekin huokaamme sisimmässämme, odottaen lapseksi ottoa, meidän ruumiimme lunastusta» (Room. 8, 23). Kun iankaikkinen hyvä on uskossa olemassa todellisena perustuksena, saa uskova jo täällä maistaa »tulevan maailmanajan voimia» (Hebr. 6, 3), ja sentähden hän on Kristuksen kanssa koroitettu taivaallisiin (Ef. 2, 6). Kun järkeisusko vain hyväksyy sen, minkä järki käsittää, ja järki vain voi käsittää sitä, jolla on alkusyynsä ajallisuudessa, kieltää se myös sen ylimaailmallisen hyvän, mikä on ihmishengen toivoma ja mikä uskossa todella tulee ihmisen omaisuudeksi. Ylimaailmallinen elämäpiiri kuuluu kristinuskoon ja ihmisen olentoon, ja sentähden uskova aina etsii ylimaailmallista hyvää, ja hän liikkuu sen piirissä. Hän odottaa niinkuin Abraham »sitä kaupunkia, jolla on perustukset ja jonka rakentaja ja luoja Jumala on» (Hebr. 11, 10). Oikea usko pitää kiinni Jumalasta Luojana, joka Pojassaan, Hengessään ja sanassaan uudistaa kaikki. Uskova pysyy siinä uskossa, jonka olentona ylimaailmallinen hyvä on, ja hän katselee niiden esikuvaa, jotka uskossa ja kärsivällisyydellä ovat vaeltaneet Jumalan kaupunkiin. Jumalan valtakunta ja usko eivät nyt ole ulkonaista valtaa, vaan sisällistä voimaa, vanhurskautta, iloa ja rauhaa Pyhässä Hengessä. Uskova pyytää aina syvemmin käsittää ja omistaa taivaallista totuutta Kristuksessa semmoisena, kuin se on meille ilmoitettu. Ilmestysraamatussa sanotaan: »Tässä kysytään pyhien

kärsivällisyyttä, niiden, jotka pitävät Jumalan käskyt ja Jeesuksen uskon» (14, 12). Tässä ei puhuta uskosta Jeesukseen, vaan Jeesuksen uskosta. Se usko, minkä Jeesus sanassa ja teossa on esittänyt, on uuden liiton uskovan opittava ja omattava. Tämä usko on usealle nykyaikana halpa, mutta vain se kestää koetuksen. Uskovan oikeus ja velvollisuus on uskoa, niinkuin Jeesus uskoi. Kilvoituksessa katselee hän tätä uskoa, jonka alkuunpanija ja täydelliseksi tekijä Jeesus on (Hebr. 12, 2).

Usko on myös »ojentautumista sen mukaan, mikä ei näy» (Hebr. 11, 1). Ihminen tarvitsee koroittavaa ja nöyryyttävää vaikutusta ylhäältä, ja sitä saa hän uskossa. Jolleivät taivaalliset voimat koroita sydäntä, sortuu se ja joutuu epätoivoon. Jolleivät näkymättömät asiat kurita ja nöyryytä sydäntä, ylpistyy se. Usko omistaa Jumalan lupauksia, mutta se on myös tekemisissä Jumalan lain ja käskyjen kanssa, joihin lupaukset liittyvät. Aabraham oli kuuliainen ja lähti maahan, jonka oli saava, tietämättä, minne oli saapuva (Hebr. 11, 8). Juutalaiset toimivat omien ajatuksiensa ja sääntöjensä mukaan, mutta kun eivät Jumalan sääntöjä noudattaneet, rakensivat he omaa vanhurskauttaan. Ihmisen tulee tehdä, mitä Jumala tahtoo, ja silloin on Jumala hänen puolellaan. Usko johdattaa Jumalan kirkkauden perintöön ja taivaalliseen majaan (Hebr. 10, 19). Muutoin turmeltuu usko, ja sen toivomat siirtyvät ylimaailmasta maallisiin ja ulkonaisiin pyyteisiin ja muuttuu uskoksi, jolle Jeesus ei voi uskoa itseään (Joh. 2, 24). Elävä usko Lunastajaan antaa hyvän omantunnon ja vahvistaa ihmistä taistelussa syntiä vastaan. Ja uskon kuuliaisuudessa kasvaa kristillinen elämä, niin että uskova oppii vaikeitakin tehtäviä suorittamaan, ja hän pysyy lujana Jumalan säännöissä maailman valtoja vastaan, jotka hokuttavat pois Jumalan tieltä. Näkymättömät ovat iankaikkisia, mutta ne ovat toivomia laajemmat, sillä ne

sisältävät myös peljättäviä ilmiöitä. Näkymättömät asiat eivät ole kokonaan ulkopuolella ruumiillista maailmaa, niinkuin eivät toivomat ole kokonaan ulkopuolella ajallisuutta, vaan näkymättömät asiat ovat aistillisten ilmiöiden kannattava perustus, ja sen kautta ne ovat uskoa tukemassa. Uskon olentoon kuuluu siis kuuliaisuus ylimaailman säännöille. Näkymätön maailma vaikuttaa uskovaan, ja hän antautuu sen hallittavaksi, vaikka se nöyryyttää ja kurittaa häntä. Uskossa on ylimaailmallinen hyvä toivon esineenä, joka vetää ihmistä puoleensa, ja kurittavana voimana, joka ohjaa ihmistä ja opettaa häntä eroittamaan hyvää ja pahaa. Tämän kautta saa usko siveellisen voiman, joka kehoittaa tekemään hyvää ja välttämään pahaa. Kun Jeesus sanoi opetuslapsilleen, että Hänen piti mennä Jerusalemiin kärsimään ja kuolemaan, otti Pietari Hänet erikseen ja rupesi nuhtelemaan Häntä. Mutta Jeesus kääntyi ja sanoi Pietarille: »Väisty taakseni, saatana; sinä olet Minulle pahennus, sillä sinä et ajattele sitä, mikä on Jumalan, vaan sitä, mikä on ihmisten» (Matt. 16, 23). Ihmisen tulee oppia ajattelemaan sitä, mikä Jumalan on. Sen puolesta Pietari Jeesuksen opetuslapsena kilvoitteli. Sitä voimme oppia vain uskon elämässä, kun Jumalan sanaa omaamme. Raamatussa tulee sen pysyä ja kasvaa, joka tahtoo oppia sitä, mikä on Jumalan. Mikä ihmisten on, sitä oppii se, joka elää maailmassa ilman uskoa.

Usko ei siis vain ole tietoa tahi tointa, vaan siinä on ylimaailmallisia olioita, jotka tätä näkyväistä maailmaa korkeampana ovat olemassa ja vaikuttamassa voimallaan. Ylimaailmallinen elämäpiiri on olemassa uskon perustuksena uskovassa, ja se vetää häntä puoleensa ja kurittaa häntä. Ihmisen olentoon on siis elimöitynyt ylimaailmaan vetävä ja kurittava voima. Ihminen on elämänsä perustukseen ja sääntöön nähden ylimaailmallisesti määrätty. Mutta rajoitusta on uskonkin piirissä,

josta tieteilijä ei useinkaan tahdo tietää. Me tiedämme vain osittain, emmekä saa hävetä tunnustaa tietomme puutteellisuutta. Kaikkitietävä on vain Jumala. Paljon häiriöitä on tieteen alalla syntynyt siitä, että tieteilijä usein on tietävinään, mitä hän ei tiedä. Nykyaikana sekoitetaan usein voimaa ja valtaa, uskoa ja taikauskoa. Jumalan valtakunta on nyt voimaa, mutta se on esiintyvä aikanaan valtana, eikä se ole uskoa, minkä ihmiset tekaisivat ja ulkonaisella vallalla tukevat, vaan usko on Jumalan tekoa ja lahjaa. On turmioksi kristikunnalle, että uskoa yhä enemmän vedetään ulkonaiseen piiriin ja turvataan muiden uskoon. Jokaisen tulee elää omasta uskostaan. Sentähden johdattaa Jumala usein ihmisen asemaan, jossa hän on yksin Jumalan kanssa eikä saa muualta apua. Jumala ei tahdo yhtyä ihmisvoimaan, vaan hänen voimansa »tulee täydelliseksi heikkoudessa» (2 Kor. 12, 9).

Usko johdattaa ihmistä ylimaailman piiriin ja opettaa häntä arvostelemaan asioita tältä kannalta. Joka pysyy tämän maailman piirissä ja siltä kannalta arvostelee elämän ilmiöitä, hän ei pääse selville kristinuskon olennoista. Vieraantuminen Jumalasta sitoo ihmistä tähän maailmaan ja yllyttää häntä maailmallista jumaloimaan. Korkea on ihminen, joka on Jumalan kuvaksi luotu, mutta syntiinlankeemus on häntä alentanut. Maailmassa jumaloidaan ihmistä, mutta tuon rinnalla liikkuu sivistyneessä maailmassa myös suunta, joka syvästi ylenkatsoo ihmistä. Tuo jumaloiminen ja ylenkatsominen on epäuskon hedelmä. Kristinuskko antaa ihmiselle oikean arvon.

§ 14.

Parannus eli mielenmuutos.

Jumalan pelastustyö alkaa aina kehoituksella parannukseen. Tämä parannus ei ole vanhassa liitossa sama

kuin uudessa. Ennenkuin maailmansovitus oli tapahtunut Kristuksessa, saarnattiin parannusta omantunnon ja lain perustuksella, mutta uudessa liitossa on Pyhän Hengen voima parannuksen perusteena, ja Jumalan vanhurskaus ja armo ovat tässä sisäisessä yhteydessä keskenään. Jumala vaatii kaikilta parannusta, mutta Hän tarjoaa myös kaikille uskoa. Jumala, joka Kristuksessa tuomitsee synnin, on se Jumala, joka on meitä Kristuksessa sovittanut. Tunteet eivät ole parannuksessa pääasia, vaan Jumala tahtoo saada mielialan muutetuksi. Tunnolliset vaivaavat usein itseään sillä, että luulevat parannukseen ennen kaikkea kuuluvan syvän, tunteellisen murheen. Mutta se on parannuksessa pääasia, että ihminen oppii tuntemaan synnin ja Jumalaa ja tahdollaan kääntyy syntiä vastaan ja Jumalan puoleen. Paha halu voi kauan liikkua jäsenissä, mutta tieto ja tahto määräävät sydämen suuntaa. Elämä ei ole tunteissa eikä lihassa, vaan hengessä, ja ajatus ja tahto ovat hengen toimia. Raamatussa esiintyy ensiksi a) parannus omantunnon ja lain piirissä pakanakunnassa ja vanhassa liitossa, sitten esiintyy b) parannus evankeliumin tultua, ennenkuin maailmansovitus oli tapahtunut, ja viimein esiintyy c) parannus sovintoarmon tultua Kristuksen kuoleman ja ylösnousemisen jälkeen elämän parannuksena, joka tekee mielen uudistuksen mahdolliseksi. »Niin on siis Jumala pakanoillekin antanut parannuksen elämäksi» (Ap. t. 11, 18). Kreikan kielellä tietää »parannus» mielen muuttumista, mutta Kreikan kansa ei käsitänyt tätä siveellisessä mielessä. Raamatussa tietää parannus aina siveellistä muutosta.

Jeesus sanoo: »Kilvoitelkaa päästäksenne sisälle ahtaasta portista, sillä monet, sanon teille, pyrkivät päästäkseen sisälle, mutta eivät voi» (Luuk. 13, 24). Kilvoitus on siis tarpeen kristitylle, jos tahtoo elämän tielle tulla. Ja apostoli sanoo: »Jos on jokin hyve ja jos jota-

kin kiitettävää, sitä ajatelkaa» (Fil. 4, 8). Ei Raamattu sano tuommoista kilvoitusta oman vanhurskauden etsimiseksi, vaan se vaatii meitä siihen. Mutta yksityiskoh-
 tien paranteleminen ei riitä, vaan koko mieli on muutet-
 tava, maailman ja synnin piiristä tulee sydämen kääntyä
 Jumalan puoleen. Turmelus on suuri ihmisen sydämes-
 sä ja koko maailmassa, ja evankeliumi kutsuu ihmistä
 pimeästä Jumalan ihmeelliseen valoon. Parannuksessa
 kääntyy ihminen Jumalan kutsumuksen voimasta maail-
 masta Jumalan valtakuntaa etsimään. Yksityiskohdissa
 esiintyy parannus, kun ihminen tunnustaa rikoksensa ja
 sovittaa sen. Jeesus sanoo: »Jos veljesi tekee syntiä,
 niin nuhtelee häntä, ja jos hän muuttaa mielensä, anna
 hänelle anteeksi» (Luuk. 17, 3). Mutta vasituinen paran-
 nus on Uudessa Testamentissa se siveellinen ja uskon-
 nollinen muutos, jossa uusi elämänsuunta alkaa meissä,
 ja ihminen sydämessään kääntyy synnistä ja tulee Ju-
 malan tykö. Pietari sanoo: »Tee siis parannus ja kään-
 ny tästä pahuudestasi ja rukoile Herraa» (Ap. t. 8, 22).
 Hebrealaisepistolassa sanotaan: »Ryhtymättä taas
 uudestaan laskemaan perustusta, joka on parannuksessa
 kuolleista töistä ja uskossa Jumalaan» (6, 1). Paran-
 nuksessa ihminen tunnustaa tekonsa ja tilansa olevan
 ristiriidassa Jumalan tahdon kanssa, hän liittää tämän
 tilan ja työn itseensä ja lukee synnin itsellensä rikok-
 seksi. Tämä tunnustus ei ole pintapuolisen toimi, eikä
 vain piittaamattoman elämäntalouden pakottama.
 vaan ihminen liittää itse synnin itseensä ja tunnustaa it-
 sensä syylliseksi. Paha ja kärsiminen ovat aina synnin
 seuraus. Joka tekee pahaa, hänen täytyy pahaa kärsiä.
 Joka paneutuu Jumalaa vastaan, häntä vastaan paneu-
 tuu Jumala. Se on Jumalan siveellinen maailmajärjes-
 tys. Syyllisyyden ja pahan välillä on oikeudellinen yhy-
 teys. Ellei ihminen tahdo ottaa tuosta vaaria, kulkee
 Jumalan kutsumus hänen ohitseensa. Kärsiminen on si-

veellisesti arvosteltava, ja kärsimisessä on ihmisen ajateltava, mikä on syynä tähän. Ihminen ihailee maailman ihanuutta ja iloa ja pyytää peitellä sitä kärsimistä, mikä täällä synnin seurauksena painaa tunnollisen mieltä, mutta rauhaa ei löydä se, joka ei elämän todellisuutta tahdo tuntea. Tuhlaajapoika sanoi: »Minä tahdon nousta ja mennä isäni tykö.» Hän tahtoo itse mennä ja tunnustaa syntinsä isälleen ja pyytää anteeksi. Jumalan laki mielessä vaatii häntä menemään, ja kun hänen tahdonsa yhdistyy Jumalan tahdon kanssa, saa hän voiman. Omasta voimastaan ei ihminen voi saada mitään aikaan, sillä synnin valta on ylivoimainen, mutta Jumalan kutsumus antaa voimaa, ja armo on pelastavaa luontoa. Se tahtoo kaikkia auttaa. Kun ihminen tunnustaa itsensä syylliseksi, tuomitsee hän myös itsensä ansainneeksi kaiken sen pahan, mikä on synnin hedelmä, hän liittää rangaistuksen ja vaivan syntiin. Mutta parannukseen kuuluu myös, että ihminen pyytää päästä irti synnin tuomiosta ja synnin vallasta liittyäkseen hyvään. Ihminen alkaa ensin tavallisesti yksityisillä yrityksillä, joissa hän koettaa sovittaa velkaansa vapaalla kärsimisellä ja päästä yksityisistä synneistä omalla siveellisellä kilvoituksella. Mutta tässä hän ei onnistu, vaan hän oppii tuntemaan itsensä perinjuurin syntiseksi, eikä hänellä ole muuta neuvoa kuin kääntyä kokonaan itsestään ja maailmasta Jumalan puoleen pyytämään syntein anteeksisaamista ja voimaa uuteen elämään.

§ 15.

Parannus luonnollisen ihmisen kannalla.

Luonnollisessa ihmisessä välittää omatunto parannuksen. Ihminen kääntyy sisäänpäin ja suostuu omantunnon lakiin, antaa sille oikeuden ja alistuu sen tuomion alle. Tuhlaajapoika meni itseensä (Luuk. 15, 17). Mutta

paha teko uusiintuu elämässä, ja ihmisen täytyy aina uudestaan tehdä parannus. Hän irroittaa tässä taistelussa Jumalan avulla mielensä synnistä ja tuomitsee sen pahan, minkä hän on tehnyt. Hän tuntee kurjuutensa, mutta oppii tässä myös tuntemaan vapauttaan, kun hän saa katuen palata Jumalan tykö. Tämä omantunnon ja järjen toimi on suuriarvoinen, sillä se on perustuksena parannukselle. Ei ole oikein tätä halveksia, vaikka se ei voi perille viedä. Joka tekee täyttä totta omantunnon vaatimuksesta, hän on totuudesta. Joka syrjäyttää sen, hän ei pääse vapaaksi. Vain vähitellen me voimme päästä täydelliseen totuuteen. Apostolienkin täytyi koulua käydä ja Herran seurassa oppia tuntemaan taivaan valtakunnan totuus. Lupausta valaisee oppilaan tietä, ja sydän tutustuu todellisuuteen, joka on tätä maailmaa korkeampi. Rauhaa ei ihminen tällä kannalla omallentunnon saavuta, sillä omatunto on tuomitsemassa sitä pahaa, joka aina uudestaan elämässä ilmenee. Eikä apua lähde omastatunnosta. Tämä vaatii hyvää, mutta voimaa siihen se ei anna, sillä liha on sitä väkevämpi. Luonnon heikkoutta ja turmelusta ihmisessä voittaa vain se uusi elämä ja voima, jonka kristinuskon antaa, kun se uudestisyntymisessä antaa eläväksi tekevän Hengen (Room. 8, 2), elämän Hengen lain Kristuksessa Jeesuksessa. Tämä Henki poistaa ihmisolennossa olevan vastakkaisuuden. Sitä tuomiota, jonka omatunto laskee synnin yli, ei voi parannus poistaa, sillä tuomio uusiintuu joka kerran, kun synti pääsee voitolle. Kristinuskon sovinnossa poistuu tämä tuomio, kun Jumala ei lue uskovalle syntiä, vaan lukee hänelle uskon vanhurskaudeksi. Vanhurskauttava voima vaikuttaa Kristuksen sovinnossa, kun usko sen omaa. Niinkuin omatunto laskee tuomionsa synnin yli, niin vanhurskauttamisessa luetaan ihmiselle usko, ja Jumala astuu rauhan suhteeseen ihmiseen. Omantunnonparannus jättää siis ihmi-

sen siihen sisäiseen ristiriitaan, jonka se synnyttää, mutta ihminen eroittaa kuitenkin itsiönsä synnistä ja yhdistyy Jumalan lakiin. Tämä parannus valmistaa ihmistä armoa vastaanottamaan.

§ 16.

Parannus lain kannalla.

Lain kannalla parannus ei nouse oleellisesti korkeammalle kuin omantunnonkaan, mutta kun laissa korkeampi ilmestys esiintyy, muodostuu parannus tämän mukaan. Laki puhuu omantunnon vakavaa, lyhyttä kieltä, sillä Jumala on lainlaatija, ja se sopusointu, missä kirjoitettu laki on omantunnon kanssa, todistaa tunnolliselle sen jumalallista arvoa. Usea pitää lain esteenä kehitykselle, mutta jokainen ihminen tarvitsee lain kasvatusta. Ja lailla on tuomitseva valta. Ennen tekoa se on ohjaamassa ihmistä, mutta teon jälkeen se tuomitsee. Ja lain rikkomista seuraa rangaistus. Kristus ei ole tullut lakia kumoamaan, vaan vahvistamaan. Paha seuraa aina rangaistus, ja lain rikkominen on paha teko. Lain käsite tehdään kyllä usein niin ahtaaksi, ettei se voisi saada muuta toimeen kuin mielenmuutosta, niinkuin armo usein käsitetään niin ahtaaksi, ettei siinä mitään lakia olisi, mutta Raamattu panee lakiin armoakin ja armoon lakia. Yleisessä ilmestyksessä on Jumala vielä kätkeyty. Hänen iankaikkinen voimansa ja jumalallisuutensa huomataan luomakunnassa, mutta siihen tarvitaan mielen toimi. Vanhan liiton ilmestyksessä ilmenee Jumala sanassaan ja toimessaan, ja omantunnon laki kehittyy tässä. Ihmisen olisi tullut kehittää omantunnon laki siveelliseksi tiedoksi. Sen moninaisista vaikutuksista olisi hänen tullut oppia tuntemaan yksityisiä totuuksia, jotka olisivat olleet muodostettavat kokonaiseksi järjestöksi. Ja tämä tieto olisi ollut käy-

tettävä elämässä, niin että koko yksityinen ja kansallinen elämä olisi muodostunut tämän mukaiseksi. Mutta tätä ihminen ei tehnyt. Yksityisissä kohdissa noudatettiin omaatuntoa, mutta kokonaista järjestöä ei syntynyt. Sentähden Jumala armossa kehitti omantunnon lain, niin että hänen tahtonsa ilmeni eheänä oppijärjestönä, joka määrää yksityiskäskyt. Ja tätä kehitettyä lakia ei vain käytetä Israelissa yksityiskohdissa, vaan koko valtioelämässä ja jumalanpalveluksessa. Vanhan liiton ennustus puhuu tulevasta lunastuksesta ja syntien anteeksisaamisesta iankaikkisessa mielessä, ja se lupaa sydämen uudistuksen Jumalan Hengen kautta. Tätä luonnon uudistusta odotti uskova, joka tunsu turmeltuneisuuden vallan ihmisessä. Sen saa uuden liiton armo aikaan. Sen kautta tulee Jumalan rauha asumaan ihmiseen. Usea uuden liiton lapsi tyytyy syntein anteeksisaamiseen eikä tahdo luonnon uudistusta, mutta silloin jää Jumalan työ kesken. Jumalan laki ei hajoa, vaan se vahvistuu, kun Hengen laki pääsee ihmistä hallitsemaan. Kymmeneen käskyyn keskittyy vanhan liiton laki, ja tämä onkin omantunnon selvin ja lyhyin ilmaus. Oma-tunto sai tässä ulkonaisen muodon. Tämä laki puhuu omantunnon lyhyttä, käskevää kieltä. Laki ilmenee Jumalan käskynä, ja se puhuu Jumalan nimessä, kun Jumala on omantunnon käskyssä kätkeyty, kunnes mieli Hänet tässä huomaa. Jumalan tahto ilmenee lakina luonnon ja historian piirissäkin. Ja omantunnon tuomitseva toimi esiintyy Jumalan määräyksenä, sillä kaikkialla sisältää laki rangaistuksia ja lupauksia, jotka ilmenevät Jumalan määrääminä. Ja lunastuksen odotusta, jota omantunnon tuomio ja sen synnyttämä tietoisuus syyllisyydestä herättää, kehittää laki, kun se uhreissa sovitaa katuvan, mutta samassa aina muistuttaa synnistä. Uhreissa »on jokavuotinen muistutus synnistä» (Hebr. 10, 1—3). Vanhan liiton uskovassa syntyy Jumalan pel-

koa ja luottamusta Jumalaan, nöyryymistä Jumalan tahdon alle ja mielen kohoamista Jumalaan. Näitä on vaikea yhdistää, mutta Jumalan kasvatuksen alla oleva vanhan liiton lapsi alistuu pelvolla Jumalan eteen ja iloitsee samalla Jumalassa. Sitä pelvon ja luottamuksen yhteyttä tahtoo Jumala uudessa liitossakin. Lapsen pelko pysyy Kristuksen oppilaassa luottamuksen rinnalla. Lunastuksen kaipaus kasvaa vanhan liiton uskovassa, ja se opettaa uskovaa odottamaan lain sanassa luvattua armoa ja täydellistä syntein anteeksiantamista. Laki lupaa sydämen ja luonnon uudistuksen tulevassa Vapahtajassa ja hänen Hengessään. Näin kehittää laki omantunnon sisältöä ja käyttää sitä joka suuntaan. Sentähden et'ä vanhan liiton laissa on armoakin, oli uskovan helpompi rajoittua siihen piiriin, jonka Jumala oli tälle liitolle asettanut. Johannes kas-taja pysyy uskollisena sille tehtävälle, jonka Jumala oli hänelle antanut. Ja Jeesuskin on uskollinen Isän Hänelle antamalle tehtävälle. Hän toimii Israelin piirissä. Opetuslapsiaan Herra kohtelee heidän todellisen asemansa mukaan. Kun heillä ei ollut Henkeä, ei Hän kohtele heitä, niinkun heillä olisi ollut Henki. Jumalan lähettiläät pysyvät siinä rajoituksessa, jonka Jumala on heille pannut. Johannes ei lähde kastamaan, ennenkuin Jumala lähettää hänet. Jeesus ei ryhdy lunastustyöhön, ennenkuin Isä Hänet lähettää. Nykyaikana ei Jumalan panemista säännöistä paljoakaan huolita. Kaikenlaisiin uskonnollisiin toimiin ryhdytään, vaikka Jumala ei ole lähettänyt. Jumalan lähettiläät keskittivät voimansa siihen piiriin, jonka Jumala määräsi, ja he ovat sen kautta suuria tekoja suorittaneet. Nyt tahtoo pienikin voima vaikuttaa laajoissa piireissä, eikä siitä työstä tule hedelmää. Ja muitakin vaaditaan lähtemään toimiin, joihin Jumala ei ole heitä lähettänyt ja joissa Jumalan heille antama tehtävä kärsii. Ei nykyajan ihminen tahdo

keskittää tointaan, vaan tavallisesti hän tavoittelee suuria tehtäviä. Paljon turmiota saadaan täten aikaan.

Tämä lakikäsité on korkeampi juutalaisten isien sääntöä ja sisältää todistuksen evankeliumista. Nyt on Jumalan vanhurskaus, josta laki ja profeetat todistavat, ilmaantunut ilman lakia (Room. 3, 21). »Te tutkitte kirjoituksia, ja nehän ne juuri todistavat Minusta» (Joh. 5, 39). »Jo lapsuudestasi saakka tunnet pyhät kirjoitukset, jotka voivat tehdä sinut viisaaksi» (2 Tim. 3, 15). »Jos uskoisitte Moosesta, niin uskoisitte Minua; sillä Minusta hän on kirjoittanut» (Joh. 5, 46). »Ei laista katoa pieninkään kirjain eikä ainoakaan piirto» (Matt. 5, 18). Tässä sisältää laki armoakin. Kymmenet käskyt lupavat Jumalan laupeutta monille tuhansille, mutta tämän armon sisältö on ajallinen siunaus. Armo iankaikkisessa mielessä, henkilahjana ylhäältä, on uskovalle luvattu. Ja toiselta puolen on uuden liiton armossakin lakia, sillä siinä esiintyvät laki ja profeetat, jossa lain sisältö pääsee määräänsä. Lain tuomitseva voima esiintyy tässä henkisellä vaikutuksella. Laki siis kyllä vaikuttaa parannuksen, mutta siltä puuttuu eläväksi tekevä Henki, joka uudistaa ihmisen mielen. On siis erehdystä, kun uuden liiton piirissä pannaan parannuksen aikaansaaminen vain lain toimeksi. Laki ei voi täydellistä parannusta synnyttää, sillä ihmisessä on luonnon turmelus, jota ei laki voi poistaa, vaan siihen tarvitaan se voima, joka esiintyy Kristuksen sovintokuolemassa. Ja yksipuolista on asettaa lakia armon ulkopuolelle, sillä armokin on kasvattava ja kurittava. Armo ilman lakia ei ole uuden liiton armoa, ja laki ilman armoa ei ole vanhan liiton lakia.

Lain vaikutus on siis laajempi kuin omantunnon, sillä se antaa suuremman tiedon ja laajemman käytännön. Sillä on korkein siveysihanne, kun se vaatii Jumalan pelkoa ja rakkautta kaikesta sydäimestä ja panee kaikki

suhteeseen Jumalaan. Ja selvä on sen vaatimus kääntymykseen. Kun Jumala kutsuu, ja ihminen kääntyy kutsujaa kohti, ei hän enää pitkitä matkaa entiseen suuntaan, vaan kulkee Jumalan puoleen. Siinä on parannuksen ydin. Ja ihminen oppii tuntemaan syntiä pimeyden piirinä, jossa pimeyden henki vallitsee. Mutta uskon piiri on valon valtakunta, jossa Jumalan totuus ihmistä valaisee. Vastakkaisuutta ihmisluonnossa laki ei voi poistaa. Sentähden sen hedelmä ei kohoa perusteellisesti korkeammalle kuin omantunnon. Juutalainen ei siis pääse hyvän toteuttamisessa oleellisesti pakanaa korkeammalle. Ei lain kannallakaan parannus synny vain lain vaatimuksesta, vaan tämän kannattajana on usko Jumalan vanhurskauteen ja armoon, jossa ihminen alistuu Jumalan alle ja turvaa Häneen.

§ 17.

Parannus uuden liiton piirissä.

Evangeliumin piirissä pääsee parannus korkeammalle asteelle, sillä tässä toimii Jumalan armo Kristuksessa Jeesuksessa. Ylimaailmallinen elämä on tässä vaikuttamassa. Kristus kirkastaa Isän. Ne sanat, jotka Isä antoi Hänelle, antoi Hän opetuslapsille. Ne teot, jotka Isä käski Hänen tehdä, teki Hän. Jumala toimii itse Kristuksessa. Ja Jumalan toimessa on aina järjestystä. Jumala puhuu omassatunnossakin. Mooses ilmoittaa Israelille sen, minkä Jumala hänelle sanoi. Johannes kastaja saarnaa Jumalan käskystä parannuksen kastetta. Jeesus valmistaa opetuslapsiaan saamaan uuden liiton henkikastetta. Tällä tapaa Jumala aina noudattaa järjestystä. Häiriöitä syntyy, kun ei Hengen alalla Jumalan sääntöjä noudateta. Usea halveksii nykyaikana alhaisempia kehitysasteita ja luulee olevansa, mitä hän ei ole. Uuden liiton armo ei kohta esiintynyt koko henkisessä

täydellisyydessään, vaan sillä on valmistusaika. Samoin kehittyy parannuskin. Ensiksi saarnaa Johannes kastaja parannusta, sitten Vapahtaja itse ja sitten apostolit. Johannes kastajan parannussaarnan tarkoitus oli valmistaa opetuslapsia Kristukselle. Hän saarnaa: tehkää parannus, sillä Jumalan valtakunta on lähestynyt. Johannes kulkee Herran enkelinä Kristuksen kasvojen edellä. Sentähden on hän suurin vaimoista syntyneiden joukossa. Hän johdattaa taivaan valtakunnan portille, mutta ei hän voi sen sisälle viedä. Armo ja tuomio esiintyvät Johanneksen saarnassa. »Kirves on jo pantu puuden juurelle.» Kristus »perkaa riihensä, kokoaa nisut aitaansa, mutta polttaa ruumenet sammumattomassa tullessa». Hän saarnaa parannuksen kastetta syntien anteeksisaamiseksi (Luuk. 3, 3). Kristus on kastava Pyhällä Hengellä ja tulella (Matt. 3, 11). »Kaikki liha on näkevä Jumalan pelastuksen» (Luuk. 3, 6). Suurissa piirteissä esiintyy tässä saarnassa armo ja tuomio, koko tuleva pelastus ja kadotus. Tämä saarna nöyryyttää syntisen, mutta koroittaa katuvan. Ihmisen tulee tunnustaa syntinsä. Johannes kastoi heidät heidän tunnustaessaan syntinsä (Matt. 3, 6). »Älkääkä luulko saattavanne sanoa itseksenne: 'Onhan meillä isänä Aabraham'» (v. 9). Ei saa ihminen turvata siihen liittoon, josta hän on luopunut, vaan hänen tulee kääntää mielensä ja parantaa elämänsä. Johannes valmisti täten tietä Vapahtajalle ja kasvatti Hänelle opetuslapsia.

Kristuskin saarnaa parannusta, ja Hän kokoaa opetuslapsia itselleen ja valmistaa seurakunnan, joka syntyy Helluntaipäivänä. Samat perustotuudet esiintyvät Herran saarnassa kuin Johanneksen, mutta selvempinä ja täydellisempinä. Kristus antaa synnit anteeksi, ja Hän on ovi taivaan valtakuntaan. Usko Häneen pelastaa kuolemasta. Kristuksen parannussaarnassa ovat aina armo ja tuomio yhdistetyt. Herra ei vain tule tuomion

pelvolla ja Jumalan vihalla, vaan Hän julistaa myös Jumalan armoa ja hyvyyttä. Kun Jeesus saarnasi Pietarin venheessä, sanoi tämä: »Mene pois minun luotani, minä olen syntinen ihminen.» Kun Pietari kielsi Herraansa, katseli Jeesus Pietaria, joka meni ulos ja itki katkerasti. Jumalan hyvyyskin johdattaa parannukseen. Vuorisaarnassaan puhuu Herra taivaan valtakunnasta ja autuudesta, ennenkuin Hän puhuu laista. Mutta Hän puhuu laistakin. Raamatussa esiintyy parannussaarnassa armo ja tuomio. Jumalan vihaan synnin yli liittyy hänen laupeas armonsa. Kristus kuolee ristinpuulla, mutta Hän nousee ylös kolmantena päivänä. Yksipuolisissa uskonnollisissa suunnissa esitetään usein parannussaarnana siten, että ihmisen omaatuntoa peljätetään vaatimuksilla, joita ihminen ei sillä kannalla voi täyttää. Jumala antaa ensiksi, ja Hän vaatii sitten, jotta hänen lahjojaan käytettäisiin. »Jolle paljon on annettu, siltä paljon vaaditaan.» On semmoista, jota ihminen ei voi tehdä, ennenkuin hän on saanut Hengen voimaa. Usein menee tunnollinen, joka todella murehtii syntiään, pelvolla Herran pyhälle ehtoolliselle. Jumalan vanhurskaus vaikuttaa evankeliumissa armona syntisen hyväksi, mutta syntiä vastaan, jota se ei säästä. Kun ihminen katumuksessa eroaa mielessään synnistä ja tuomitsee sen, on Jumala hänen puolellaan. Vanha uskonoppi esitti parannuksen sillä tapaa, että ihminen on aivan vaikuttamaton, mutta se ei ole Raamatun oppia. Armo antaa kyllä ihmiselle kaikki, mutta ihmisen tulee vastaanottaa ja käyttää sitä. Synti paljastetaan nyt sen sisimmässä olennossa, eikä se ole vain yksityinen teko, vaan koko ihmisluonto on sen saastuttama. Ihminen on liha, joka tarvitsee uudistuakseen Henkeä ylhäältä. Armo on ilmestynyt, joka antaa iankaikkisen elämän. Tässä ei riitä vain yksityisen synnin tunnustaminen, vaan ihmisen tulee kieltää itsensä, ristiinnaulita lihansa, seurata Kris-

tusta ja uskoa siihen Vapahtajaan, joka on sovittanut maailman synnit ja joka antaa voiman Jumalan lapseksi tulla. Herra painaa opetuslapsissa maahan ylpeyden ja herättää siveellisen kilvoituksen, joka pyytää sielun puhdistusta ja elämää Hänessä. Herra esittää opetuslapsilleen vain yleisesti, mitä lunastukseen kuuluu, sillä enempää he eivät voineet käsittää, mutta täten Hän valmistaa heitä, niin että he kykenevät omaamaan sovintotyön hedelmät ja saamaan Pyhän Hengen, jonka vuodattaminen perustaa seurakunnan.

Uuden liiton vasituinen parannus lähtee uskosta Lunastajaan. Apostolit tahtovat rakentaa seurakunnan, jonka jäsenet kuuluvat Jumalan perheeseen, ja he saarnaavat toteentuneesta lunastuksesta Kristuksessa. Tämä saarna tahtoo saada aikaan parannusta ja uskoa, joka omaa Kristuksen, saapi synnit anteeksi ja Pyhän Hengen lahjan. Jumalan Henki on Jumalan olento, ja kun tämä Henki tulee uskovan sydämeen, vaikuttaa Hän eläväksi tekevänä lakina. Elämän Hengen laki Kristuksessa Jeesuksessa vapahtaa synnin ja kuoleman laista (Room. 8, 2). Mutta uskovan tulee täyttyä Hengellä, saada yhä enemmän Henkeä, ja hänen tulee toimia sillä lahjalla, minkä Henki antaa. Kun Herra tulee, joutuu ihminen tekemään tiliä siitä, miten hän on leiviskänsä käyttänyt. Tämä Kristuksen Henki johdattaa yhä syvempään synnin ja armon tuntoon. Syvä synnintunto ilmenee ulkonaisestikin, ja kun tämä on tunteen luontainen ilmaus, ei se ole hyljättävä, mutta jos synnintuntonle vaaditaan määrätyitä muotoja, niin kasvatetaan ulkokullaisuutta, sillä ne eivät kuulu parannuksen olentoon. Apostoli sanoo: »Tehkää parannus ja kastattakoon kukin teistä itsensä Jeesuksen Kristuksen nimeen syntienne anteeksisaamiseksi, niin saatte Pyhän Hengen lahjan» (Ap. t. 2, 38). Herra sanoo, että »parannusta ja syntien anteeksisaamista on saarnattava hänen nimes-

sään kaikille kansoilla» (Luuk. 24, 47). Henki »näyttää maailmalle todeksi synnin ja vanhurskauden ja tuomion» (Joh. 16, 8). Lain saarnaaminen ei tässä riitä, sillä se ei ole saarna Herran nimessä, eikä uuden liiton Henki vielä toiminut vanhan liiton aikana. »Uskon ojenus ja yhdistys» laajentaa lakikäsitteen niin, että se sisältää kaiken, mikä ilmoittaa ja nuhtelee syntiä vanhasa ja uudessa liitossa, ja se lukee tähän myös Kristuksen kärsimisen ja kuoleman siihen määrään, kuin se ilmoittaa Jumalan vihaa ja peljättää omaatuntoa. Mutta Raamatun parannussaarnassa vaikuttavat armo ja tuomio yhdessä. Ei katumuskaan synny vain lain kovuudella, vaan myös Jumalan hyvydestä. »Halveksitko hänen hyvyytensä ja kärsivällisyytensä ja pitkämielisyytensä runsautta, etkä tiedä, että Jumalan hyvyys vetää sinua parannukseen?» (Room. 2, 4).

Apostolein parannussaarnan sisältönä on kuollut ja ylösnoussut Kristus, jossa Jumalan tuomitseva vanhurskaus ja armahtava laupeus ilmenevät korkeimmassa yhteydessä. Jumalan pyhyys vaatii ihmistä parannukseen. Ja ihmiskunnan turmelus ilmenee maailmansovinnossa täydellisessä valossa. Synti ei ole vain yksityinen teko, vaan koko ihmiskunnan turmelus, joka vaatii Jumalan Pojan sovintokuolemaa. Ja koko maailma ottaa osaa Kristuksen murhaamiseen, sillä kaikki säädyt ja kansanluokat ovat siihen osallisia. Jeesuksen tuomitseminen ja ristiinnaulitseminen osoittavat selvästi, kuinka syvälle ihmiskunta voi joutua synnin valtaan. Kuinka oli mahdollista, että Hän, joka ei synnistä mitään tietänyt, joka pani kaikki alttiiksi ihmiskunnan hyväksi, pahantekijänä ristiinnaulittiin? Mikä todistus koko ihmiskuntaa vastaan onkaan tämä rikos! Ja vielä nytkin on tämä Pyhä ja Vanhurskas, jonka vertaista ei ole ihmiskunnassa, monen pilkan esineenä. Tässä paljastuu ihmiskunnan turmelus. Ja on tieteilijöitä, jotka sanovat: tuo on ta-

rua. Silläkö ihminen luulee pääsevänsä vastuusta? Tuo Pyhä, Vanhurskasko kuuluisi tarun piiriin? Ei koskaan eikä missään tarun piirissä ole semmoista esiintynyt. Se on järjetöntä puhetta. Koko ihmiskunnan edustajat ovat kokoontuneet Kristuksen ristin ympärille, oppineet ja oppimattomat, korkeat ja alhaiset, ja tämä ihmiskunta tekee syntiä Jumalan Poikaa vastaan ja tuomitsee Pyhän ja Vanhurskaan, jossa korkein totuus ja laupeus ilmenivät. Ja tämä suurin rikos tapahtui Jumalan oman kansan keskuudessa, jota Hän oli kauan kasvattanut. Koko pakanakunta oli joutunut kurjuuteen. Kaikki olivat hyljänneet Jumalan. Tähän perustavat apostolit parannussaarnansa. Se ihminen, joka tarkemmin ajattelee tätä, huomaa, että koko maailma on joutunut synnin valtaan, josta vain Jumalan armo Kristuksessa voi auttaa. Ja jokaisella on osallisuutta tässä yhteisessä syyllisyydessä, sillä jokainen on tästä maailmasta. Kristuksen kuolemassa tulee tietoisuus ihmiskunnan syyllisyydestä oikein selväksi, sillä tämä Jumalan ainokainen Poika uhraa itsensä ihmiskunnan hyväksi ja sovittaa siten maailman. Synnin olento tulee vasta evankeliumissa esille syvimmissä perusteessaan. Liha ja Henki esiintyvät perinjuurisessa vastakkaisuudessaan, joiden kesken sopua ei koskaan voi syntyä. Synnin henkinen juuri on epäusko, joka kieltää Jumalan. Ihmisen henki ja ruumis ovat kietoutuneet pahan valtaan, joka häntä saastuttaa. Tähän tietoon vie evankeliumi, ja sen kautta ihminen huomaa, etteivät omat yritykset voi pelastaa, vaan ainoastaan Jumalan armo.

Mutta evankeliumin vaikuttama synnintunto ei ole kohta täydellinen, vaan se kasvaa vähitellen. Alussa voi kyllä keskeellinen tietoisuus synnistä syntyä, joka salamana tunkee sydämeen, mutta tämä on yleistä laatua, joka tarvitsee kehitystä yksityiskohtiin nähden. Ihminen ei voisi aluksi syvempää synnintietämystä kantaa. Tun-

teet ja ulkonaiset ilmeet eivät kuulu parannuksen olentoon. Uuden liiton parannussaarnassa on Jumalan tuomiollinen vanhurskaus rakentavan ja uudistavan vanhurskauden välin ja kannattaja, ja se tahtoo aikaansaada elämän parannuksen. Jumalan vanhurskaus ja armo ilmenevät yhdistettyinä Kristuksessa, joka kuoli ja ylösnousi. Tämä saarna ei tahdo ihmistä sortaa, vaan nostaa ja elähyttää. Sentähden panivat uskonpuhdistajat uskon parannuksen olentoon kuuluvaksi. Evankeliumi ei ole tuomitseva laki, vaan eläväksi tekevä Henki. Sentähden Jumalan rakkauden kutsumus herättää mielen ja kehoittaa armon etsimiseen ja luottamukseen. Tämä ei paina maahan, vaan se nostaa mielen Jumalan puoleen.

§ 18.

Kääntymys.

Kääntymys on keskeellinen toimi ihmisen sydämessä, jossa hän kuulee Jumalan kutsumuksen ja kääntyy sitä kohti kulkemaan. Sydän on Raamatussa ihmishengen keskuselin, jossa omatunto, ajatus ja tahto toimivat. Tunne ei kuulu tähän piiriin. Kääntymyksessä tapahtuu käänne pääasiassa ihmisen itsiössä. Ihminen ei voi kohdata kaikissa suhteissa irtaantua pimeydestä ja siirtyä valon piiriin, sillä yksityisissä kohdissa ovat vielä väärät käsitykset ja taipumukset häiritsemässä uskovaa, ja hänen tulee taistella näitä vastaan, mutta sydämessä on käänne tapahtunut. Apostolit eivät aluksi tahtoneet myöntää, että evankeliumi oli pakanoillekin saarnattava. Kääntymyksessä on vanha kadonnut mielialana, mutta taistelua on vielä sen kanssa. Toiselta puolen voi ihminen erehtyä siinä, että hän luulee yksityisten syntien jättämisen ja ajoittaisen kääntymisen Jumalan puoleen kääntymykseksi. Ihmisellä voi olla paljon harrastusta kristinuskon hyväksi, ja hän voi uutterasti toimia kris-

tillisissä asioissa ja pitää kristinuskoa arvossa, vaikkei tuo peruskäännöksi ole vielä hänessä tapahtunut, sillä kääntymyksessä on kysymys keskeisestä, ratkaisevasta toimesta ihmisen sydämessä. Raamattu puhuu uskosta, jolle Jeesus ei usko itseään (Joh. 2, 24). Kääntymys on vakava asia, eikä ulkonainen, muodollinen kristillisyyksi riitä kääntyneelle. Raamattu liittää parannukseen kääntymisen. »Tehkää siis parannus ja kääntykää» (Ap. t. 3, 19); »heidän on tehtävä parannus ja käännäyttävä Jumalan puoleen» (Ap. t. 26, 20). Jumalan armovaikutuksessa lähenee voima ylhäältä ihmistä, jolla hänen tulee toimia, ja tämä omatoimisuus on parannuksen teko ja kääntyminen. Tämä kääntyminen edellyttää hengellisen huomaamisen ja ymmärtämisen sydämellä. Näkymätön elämäpiiri aukenee ensin uskovan hengelle. Jumala sanoo lähettävänsä Paavalin »avaamaan heidän silmänsä, jotta kääntyisivät pimeästä valoon» (Ap. t. 26, 18).

Apostolit pyytävät saarnallaan ensiksi antaa kuulijoille keskeisen tiedon ihmisestä ja Jumalasta, ja he esittävät evankeliumin totuudet synnistä ja armosta perusteissaan, niin että saivat aikaan käänteeksi sydämessä, ihmisolennon keskuksessa. Tämä keskeinen käännöksi, jossa ihmisyyden tekee ratkaisevan päätöksen ja kääntyy vanhasta suunnasta uuteen, on kääntymys. Tämä käännöksi ihmisolennon ytimessä lähtee kutsumuksessa evankeliumin herättävästä voimasta ja sen antamasta tiedosta. Tämä tieto ei ole vielä kehittynyt, eikä kääntymä tunne tarkempaan totuuden yksityiskohtia, sillä tämän antaa opetustoimi. Kääntymys on siis parannuksen tarkoitus ja määrä. Parannus on mielen kääntyminen Jumalaan ja elämään, ja tämä sydämen liikunta on kääntymys. Yhdellä puolella on pimeyden piiri, jossa laittomuus ja turmio vallitsee, toisella Jumalan valo, jossa on elämä ja totuus Kristuksessa Jeesuksessa.

Paavali sanoo ihmisen kääntymyksessä astuvan pimeyden piiristä Jumalan valoon. Synnin siteet katkeavat tässä, ja yhdistys elämänpiirin kanssa rakennetaan. Vanhat perusteet hyljätään, ja uudet pääsevät valtaan. Kääntymys sisältää siis kääntymisen pois pahasta. »Jumala on lähettänyt Poikansa siunaamaan teitä, kun käännytte kukin pois pahuudesta» (Ap. t. 3, 26). Evanke-
 liumin elämäntieto painuu sanassa Jumalan kutsu-
 vana voimana sydämeen ja vaikuttaa tämän suuren
 käänteeseen. Tähän liittää Raamattu syntein anteeksisaa-
 misen, pyhain perinnön ja pelastuksen kuolemasta.
 »Jotta kääntyisivät pimeästä valoon — ja saisivat Mi-
 nuun uskoen synnit anteeksi ja perintöosan» (Ap. t. 26,
 18). Jaakob sanoo: »Joka palauttaa syntisen hänen
 eksymyksensä tieltä, hän pelastaa hänen sielunsa kuo-
 lemasta» (5, 20). Kääntymyksessä ihminen siis sydä-
 messä jättää synnin piirin ja antautuu Herralle uskossa,
 ja sentähden Herra antautuu hänelle. Kääntymys ei ole
 osittainen, vaan keskeellinen toimi. Ei ihminen vielä tässä
 siirry koko elämänsä puolesta pimeydestä valoon, eikä
 koko sieluelämän ympäristö uudistu, mutta henkielämän
 keskuksessa kääntyy ihminen sydämellään itsekohtai-
 sesta yhteydestä syntielämän kanssa ja astuu itsekoh-
 taiseen yhteyteen Jumalan kanssa. Yksityiset käänty-
 mykset, jotka tapahtuvat osittain ja ajoittain, ovat vain
 valmistuksia tähän vasituiseen peruskääntymykseen.
 Ihminen voi olla kauan innostunutkin kristinuskoon, voi
 pitää Kristusta kunniassa, voi syntisyyttään murehtia,
 ja kuitenkin voi tämä kääntymys olla tekemättä.

§ 19.

Uudestisyntyminen.

Jumala on määrännyt ihmisen Poikansa kuvan kaltaiseksi, ja Hän tekee ihmisen uudestisyntymisessä uudeksi

luomukseksi Kristuksessa. Uusi luominen on tähän tarpeen, ja uuden elämänperusteen täytyy tulla ihmiseen. Ihmisvoima ei voi sitä aikaansaada, ei sivistys, ei mikään muu usko kuin kristinusko. Sentähden ei järkeisusko tiedä mitään siitä. Kun Jumala uudestisyntymisessä luo ihmisen, syntyy ihmisessä uusi itsiö lapsena, joka on kehityksen alainen. Uusi ihminen on päälle puettava, jonka tulee vaelttaa uudessa elämässä. Mutta siihen ei uusi ihminen kohta kykene. Äskensyntyneen lapsen tulee kasvaa ja vahvistua, ennenkuin se voi ruveta toimimaan. Tätä kasvamista laiminlyö usea ja luulee kohta kykenevänsä suuriinkin toimiin. Jumalan kutsumus valmistaa uudestisyntymisen. Jumalan sana on siemen, joka kylvetään sydämeen ja joka on tietoisesti vastaanotettava parannuksessa, uskossa ja kääntymyksessä, kunnes ihminen itsiönä yhdistyy Kristuksen kanssa itsiönä, ja uskova saa Kristuksen Hengen sydämeensä. Silloin syntyy ihminen uudesti ja yhdistyy sisällisesti Herran kanssa. Ei ole tässä puhetta vain sisällisen ihmisen vahvistumisesta, vaan Jumalan Henki yhdistyy ihmisen sielun kanssa.

Jumalan elämä elimöityy ihmisen ajatukseen ja taitoon. Jumalallinen oloaine asettuu ihmisen olentoon. Niin aateloituu ihminen. Silloin saa ihminen rauhan ja iankaikkisen lohdutuksen. Kun ihmisessä on uusi elämä ylhäältä, on hän vapaa pahasta omastatunnosta ja saa sen ilon, jota ei maailma voi antaa. Meidän tähtemme ristiinnaulittu Kristus on uudestisyntyneessä jo yhdistynyt hänen henkensä kanssa. Lunastaja on hänen Herransa ja elämänsä. Hänessä on todellinen uusi elämä. Jumala johdattaa jokaisen vilpittömän, joka uskossa kilvoittelee, Jumalan käskyjä rakastaa ja odottaa lupaus-ten täyttymistä, tähän uudestisyntymiseen. Vanhan liiton kääntyneet ja vanhurskaat odottivat toivossa lupaus-ten täyttymistä.

Usko ottaa vastaan Jumalan armon, mutta kun ihminen kääntymyksessä on kokonaan antautunut Jumalalle, tulee evankeliumi uskon kautta ihmiseen sisällisenä voimana. Kristuksen sana on henkeä ja elämää, ja tämä tulee omassa hengessään ja voimassaan ihmiseen, niin että Henki ja elämä Kristuksesta tulevat ihmisen omaisuudeksi, ja uskova tulee yhdeksi hengeksi Kristuksen kanssa. Apostoli sanoo: »Joka yhtyy Herraan, on yksi henki Hänen kanssaan» (1 Kor. 6, 17). Vasituinen henkielämä Jumalasta asustuu täten ihmissydämeen, joka välittää Hengen vaikutusta. Apostoli sanoo: »Ettekö tiedä, että olette Jumalan temppeli ja että Jumalan Henki asuu teissä?» (1 Kor. 3, 16). Ihmisessä oleva henki omaa Jumalan armon, mutta Henki vaikuttaa myös sieluelämään. »Kaikki, joita Jumalan Henki kuljettaa, ne ovat Jumalan lapsia» (Room. 8, 14). Tästä henkivaikutuksesta syntyy Hengen mieliala, jolla ihminen liikkuu Hengen piirissä ja toimii Hengen mukaan. Uudestisyntyminen on siis olentonsa puolesta uuden ihmisen syntyminen ihmisessä. Uudestisyntyminen ei ole vain siveellinen muutos, eikä tässä vain uuden elämän siemen painu ihmiseen, vaan uusi ihminen syntyy todella, joka tosin ei ole kehittynyt, mutta kuitenkin kokonainen. Hän on vastasyntynyt lapsi (1 Piet. 2, 2), mutta hän on uusi luomus (Gal. 6, 15). Pietari sanoo: »Joka suuren laupeutensa mukaan on uudesti synnyttänyt meidät elävään toivoon» (1 Piet. 1, 3); »jotka olette uudesti syntyneet, ette katoavasta, vaan katoamattomasta siemenestä, Jumalan elävän ja pysyvän sanan kautta» (1 Piet. 1, 23). Jaakob sanoo: »Tahtonsa mukaan Hän synnytti meidät totuuden sanalla» (1, 18). Jeesus sanoo Nikodeemukselle: »Totisesti, totisesti Minä sanon sinulle, jos ei ihminen uudestisynty, ei hän voi nähdä Jumalan valtakuntaa» (Joh. 3, 3). Johannes sanoo: »Kuka ikinä on Jumalasta syntynyt, hän ei tee syntiä» (1 Joh.

3, 9). Paavali sanoo: »Jumala pelasti meidät laupeutensa mukaan uudensyntymisen peson ja Pyhän Hengen uudistuksen kautta» (Tiit. 3, 5). Ja Efesolaiskirjeessä sanoo hän, että Jumala on tehnyt meidät eläviksi Kristuksen kanssa (2, 5). Täten teroitetaan uudestisyntymistä Raamatussa, ja alkukielellä käyte-tään monta eri sanaa, mutta uudestisyntymisen ydin on eläväksi tekeminen, elämän saaminen. Se on syntyminen ylhäältä, Jumalasta, sillä jumalallinen elämä tulee sen kautta itsenäiseksi elämäksi ihmiseen, tulee Kristuk-sen asumiseksi hänessä.

Uudestisyntymisen käsite turmeltuu, jos se käsite-tään pitkittyväksi kehitykseksi, jota se ei ole, sillä se on päättynyt toimi. Toiselta puolen käsitetään uudesti-syntyminen paljaaksi siemeneksi, josta uusi olemus vähitellen syntyisi, mutta juuri tämä uusi olemus esiintyy uudestisyntymisessä. Uusi itsiöllinen elämä painuu uudestisyntymisessä ihmisolennon keskukseen, ja tämä on jo alussa kokonainen, mutta koko ihmisen elämänpiiriä se ei ole vielä muodostanut. Elämänympärys on muodostettava keskuksessa olevan Hengen vaikutuk-sesta. Sentähden tulee uudestisyntyneen pukea pääl-lensä uusi ihminen (Ef. 4, 24), mutta tämä toimi ei enää kuulu uudestisyntymiseen. Uudestisyntyneen elämä tarvitsee kuitenkin ihmisessä vahvistusta ja enemmän sisältöä Jumalan Hengeltä. »Että Hän antaisi teidän, sisällisen ihmisenne puolesta, voimassa vahvistua hänen Henkensä kautta» (Ef. 3, 16). Sisällinen ihminen uudis-tetaan päivä päivältä (2 Kor. 4, 16). Tämä sisällinen vahvistus on uudistus. Ihminen käyttää uudestisynty-misessä saadut voimat elämänympäryksessä ja muo-dostaa tämän Hengen mukaan, ja saa uusia voimia Ju-malalta. Jumala pelastaa uudestisyntymisen peson ja Pyhän Hengen uudistuksen kautta (Tiit. 3, 5). »Muuttu-kaa mielenne uudistuksen kautta» (Room. 12, 2).

Jumalan kutsuminen ja armovaikutukset valmistavat uudestisyntymisen. Jumala lähenee sanassa ja elämän kohtauksissa ihmistä ja antaa henkivaikutuksia, joissa Kristus ja Henki tulevat tunnetuiksi. Parannuksessa ja kääntymyksessä ihminen saa voimia ylhäältä uudestisyntymiseen. Ihminen kääntyy omaantuntoon, tuomitsee itsensä ja syntinsä ja rikkoo liiton synnin kanssa, mutta hän kääntyy samassa uskossa omaamaan armoa Kristuksessa. Mieli ja omatunto yhdistyvät uskossa omaamaan Kristuksen Hengen, joka asustuu ihmissieluun. Uudestisyntymisessä Jumalan Henki ei vain kosketa ihmissielua ja jotain yksityiskykyä, vaan tämä Henki tulee ihmishengen keskukseen ja liittyy tässä sieluun. Sielun aistimaailmaan kääntynyt voima vaikuttaa ruumiissa ulkomaailmaan, mutta uudestisyntymisessä painuu Jumalan Henki sielun ylimaailmaiseen piiriin ja yhdistyy elimellisesti tämän kanssa. Tämä uusi Henki ei ole vain joku ominaisuus sielussa tahi kyky siinä, eikä se ole sielu itse, vaan sielu saapi uudestisyntymisessä alkuperäiseen henkiolentoonsa itsenäisen oloaineen ja voiman Jumalan Hengestä, joka elimellisesti yhdistyy sielun kanssa. Tämä Jumalasta tullut Henki ei ole vain uuden elämän kannattaja, vaan sielun kanssa elimellisesti yhdistynyt Jumalan Henki. Milloin tämä Henki tällä tapaa yhdistyy sisimmän ihmisolennon kanssa sydämessä, siinä uudestisyntyminen tapahtuu. Niinkuin sielu toimii ulospäin ulkonaisena ihmisenä, niin toimii Henki sisällisessä ihmisessä, milloin tämä on syntynyt. Kun opetetaan, että lapsi kasteessa syntyy uudesti täydellisessä mielessä, silloin ei oteta huomioon, mitä tämä uudestisyntyminen todella sisältää. Kaste on uudensyntymisen peso ja sen perustus, mutta ulkokohmaisessa mielessä on sanan kuuleminen ja kätkeminen tarpeen, sillä ihminen syntyy uudesti totuuden sanasta (Jaak. 1, 18). Tehdään vahinkoa uskon alalla, kun mieli-valtaisesti selitetään Jumalan sanaa. Tämä yksin rat-

kaisee uskon piirissä ja tämän sanan tulee pysyä pyhässä arvossaan. Tunnolliset saavat paljon kärsiä sentähden, että ovat kasvaneet epäselvissä uskonnollisissa käsitteissä, joihin nähden eivät ole selville päässeet. Pienimmät asiat antavat heille paljon vaivaa. Toiselta puolen on paljon niitä, joilta puuttuu vakavuutta ja jotka ennenaikaisesti lohduttavat itseään. Levottomuutta syntyy, jos ei oteta huomioon, että kaikki armon piirissä kehittyy elimellisesti. Ei ihminen kohta pääse täydelliseksi, eikä Jumala vaadi, ennenkuin Hän on antanut. Raamatussa uskova turvaa lapsen luottamuksella Jumalaan ja kilvoittelee uskon kilvoituksessa, niin että hän on Jumalan tahdon tekijä. Hän elää armosta ja odottaa peltomiehen tavoin hedelmää. Synnin kautta henkisyys turmeltui, niin että henki vain jäi ihmiselle velvoittavana voimana, muotona ja sääntönä. Ihmisellä ei ole henkeä itsenäisenä oloaineena ja elämänvoimana. Omassatunnossa ja mielessä vaikuttaa tämä henkisyys aatteena, mutta elämä ja voima tulee uudestisyntymisessä ihmisieluun sisäiseksi perusteeksi Jumalan Hengessä. Apostoli sanoo: »Meillä on Kristuksen mieli» (1 Kor. 2, 16). Uudestisyntymisessä saa kukin Jumalan Hengestä osansa. Apostoli sanoo: »Kaiken tämän vaikuttaa yksi ja sama Henki, jakaen kullekin erikseen, niinkuin itse tahtoo» (1 Kor. 12, 11). Täydellisesti sai Kristus Hengen. Jumala todisti »monenlaisilla voimateoilla ja jakamalla Pyhää Henkeä tahtonsa mukaan» (Hebr. 2, 4). Kaikki nämä henkilahjat yhteensä eivät ole ehdoton Jumalan Henki, kuten Schleiermacher otaksuu, sillä ihminen saapi Hengen rajoitetussa määrässä, kunnes hän pääsee täyteen miehuuteen.

§ 20.

Uudistus.

Uudestisyntymisessä Kristus tulee Pyhän Hengen kautta ihmisen sydämeen, ja silloin syntyy se itsekoh-

tainen yhdistys Jeesuksen Kristuksen kanssa, josta elämä ylhäältä riippuu. Tämä elämänyhteys Herran kanssa on vasituisen kristillisen siveyden lähde, ja ihmisen elämäntilassa tapahtuu tämän kautta todellinen muutos. Jumalan armo antaa ihmiselle kaikki, minkä hän tarvitsee iankaikkiseen elämään, mutta ihmisen tulee ottaa armon lahja vastaan ja käyttää se. Useat kristityt pysyvät armoon nähden vaikuttamattomina, eikä uusi elämä siitä syystä pääse kehittymään. Järkeisuskoinen tahtoo toimia, mutta hän ei tahdo armosta elää, vaan tekee työtä omilla voimillaan, mutta siitä ei kristillistä siveyttä lähde. Kristillinen elämä ei vain ole korkeammalla asteella kuin tavallinen, vaan se on olennon puolesta korkeampi tätä maallista elämää. Armo lähenee kaikkia, mutta se ei pääse kaikkiin asustumaan, kun eivät kaikki ota sitä vastaan. Ihmisen omatoimisuutta kysyy kaikki uskonnollinen kehitys. Sentähden seuraa uudestisyntymistä uudistus, joka on pitkittyvä toimi kristityn uskonelämässä. Vanhan liiton uskovalla ei ollut elämän oloainetta, vaan hän eli varjon piirissä, ja sentähden ei tämä uudistus ollut hänelle mahdollinen. Aatteena ja vertauskuvissa oli korkeampi elämä hänen edessään. Mutta uudessa liitossa on Kristus tullut, ja Hänen kanssaan tulee todellinen ylimaailmallinen elämä. Kristus on Jumalan kuva siinä mielessä, että Jumala on Hänessä todella olemassa. Kristuksessa on koko jumaluuden täyteys ruumiillisesti. Kun Hän tulee asumaan uskovan sydämeen, on sinne tullut elämänvoima ylhäältä, joka vaikuttaa ihmisen toimiin ja muodostaa niitä. Ei uudestisyntyneen elämä jää entiselleen, sillä usko, joka on omannut Kristuksen, on elävä ja vaikuttava voima. Henki ja liha ovat riidassa keskenään, sillä ne ovat vastakkaisia, mutta henki ja ruumis kuuluvat yhteen. Kristuksen Henki vaikuttaa ruumiilliseen elämään ja kirkastaa aikanaan uskovan ruumiillisestikin.

Uudestisyntymisessä on ihminen omaavassa asemassa, mutta *uudistuksessa* hän toimii uudestisyntymisessä saaduilla voimilla. Uudestisyntymisessä luodaan uusi itsiöllinen elämä sydämeen, mutta uudistuksessa tämä kehittyy ja muodostetaan ihmisen elämässä, kun henki-elämä ylhäältä on astunut ihmisolennon keskukseen ja Jumalan Henki siinä vaikuttaa. Uudestisyntymisessä saatu henki riippuu aina Jumalan Hengestä, jolta se tarvitsee täydennystä, mutta ihmisessä oleva henki on myös elämän peruste, joka kehottaa toimeen. Tämä Henki on vapauden peruste, ja sentähden voi uudestisyntynyt sisällisestä vaatimuksesta ajatella ja toimia Jumalan mielen mukaan, sillä hän on Jumalan lapsena vapaantunut synnin ja kuoleman laista. Valintavapaudessa ihminen vielä häälyy hyvän ja pahan välillä, mutta uudestisyntynyt on yhdistynyt Jumalan Hengen kanssa ja hän kehittää sydämeensä istutettua uutta elämää. Tämä henkinen omatoimisuus, jossa ihmisen olento on vapaantunut maailman turmeluksesta ja jossa Jumalan Henki muodostaa ihmisen elämän, on uudistus.

§ 21.

Vanhurskauttaminen.

Kun Jumala antaa ihmiselle Pyhän Hengen, puhdistaa Hän sydämen uskolla. Pietari sanoo: »Jumala todisti heidän hyväkseen, antaen heille Pyhän Hengen puhdistaa heidän sydämensä uskolla» (Ap. t. 15, 8. 9). Paavali liittää uudestisyntymiseen vanhurskauttamisen. Jumala pelasti meidät uudestisyntymisen peson ja Pyhän Hengen uudistuksen kautta, »jotta me vanhurskautettuina tulisimme iankaikkisen elämän perillisiksi toivon mukaan» (Tiit. 3, 7). »Te olette pesetäneet itsenne, te olette pyhitetyt, te olette vanhurskautetut Herramme Jeesuksen Kristuksen nimessä ja

meidän Jumalamme Hengen kautta» (1 Kor. 6, 11). Uudestisyntymisessä tulee Kristus sanan ja Hengen kautta sydämeen, syntyy siinä ja vaikuttaa hänessä uuden elämän. Kun ihminen syntyy uudesti, tapahtuu hänessä vanhurskauttamus, pyhitys ja kirkastus, sillä ne kuuluvat yhteen. Raamatun mukaan ovat nämä toimet pitkittyviä, jotka keskellisestä alusta kehittyvät elämänympäryksessä. Apostoli sanoo: »Kuka voi syyttää Jumalan valittuja? Jumala on se, joka vanhurskauttaa» (Room. 8, 33); Jumala osoittaa »vanhurskauttaan nykyajassa, jotta itse olisi vanhurskas ja vanhurskauttaisi sen, jolla on Jeesuksen usko» (Room. 3, 26). Paavali puhuu tässä usein tapahtuvasta vanhurskauttamisesta. Kun uudestisyntynyt on ahdingossa uudistuvien syntiin horjahtumisten tähden, vanhurskauttaa Jumala hänet. Ja Raamattu sanoo uudestisyntyneille: »Te olette pyhitettyt» ja: »pyhittäkää itsenne». Molemmat lauseet kohdistuvat heihin. Meidän on antaminen Jumalan sanalle arvonsa. Raamattu ei esitä armotoimia niin eristettyinä toisistaan, että vanhurskauttaminen tapahtuisi kerta kaikkiaan, ja pyhitys seuraisi sitä, ja kirkastus tulisi tämän jälkeen, vaan se sanoo, että ihminen on vanhurskautettu, pyhitetty ja kirkastettu, kun Kristus on uskon kautta tullut ihmisen sydämeen. Sentähden sanoo apostoli: »Jotka Hän on kutsunut, ne Hän myös on vanhurskauttanut, mutta jotka Hän on vanhurskauttanut, ne Hän myös on kirkastanut» (Room. 8, 30). Nämä toimet ovat sisäisessä yhteydessä keskenään. Tieteellisessä esityksessä ne esiintyvät selvyiden takia erikseen, mutta elämässä ne eivät ole pidettävät erillään toisistaan. Uudestisyntymiseen liittää Raamattu myös puhdistuksen ja pyhityksen. Puhdistus tarkoittaa synnin poistamista ja pyhitys ihmisen yhdistymistä Jumalan kanssa.

Vanhurskauttamus pannaan tavallisesti uudestisyntymisen edelle, sillä Jumala lukee ihmiselle uskon van-

hurskaudeksi. Tämä vanhurskauttaminen käy uudestisyntymisen edellä, mutta se on vain yksi kohta siinä. Jumala ei lue ihmiselle hänen syntiänsä, vaan lukee hänelle uskon vanhurskaudeksi. Tämän kautta mahdollisentuu armon tuleminen ihmiseen. Jumalan vanhurskaaksi lukeminen on elävä ja voimallinen, eikä se aseta ihmistä vain ulkonaiseen oikeuspiiriin, vaan se siirtää hänet armonpiiriin ja antaa uskovalle vanhurskauden. Evankeliumi on Jumalan voima pelastukseksi, ja Jumalan vanhurskaus ilmestyy siinä uskosta uskoon. Vanhurskauttaminen sisältää myös armon ja vanhurskauden lahjan. Ihminen asetetaan tuomion tilasta armon tilaan; hän armoitetaan ja saa lahjaksi Jumalan vanhurskauden (Room. 5, 15. 17). Tuomion tila ei ole vain eristetty tuomionjulistus, vaan todellinen elämän asema, jossa ihminen on henkisessä kuolemassa Jumalan vihan alaisena, ja tästä vanhurskauttamus siirtää hänet elämänpiiriin. Uuden liiton vanhurskauttaminen on todellinen armoitus ja lahjoitus, joissa hänelle annetaan Jumalan vanhurskaus, joka seuraa vanhurskaaksi lukemista. Ihminen tulee uskon kautta mahdolliseksi tähän vanhurskauttamiseen, sillä hän kääntyy siinä pois synnistä ja antautuu Jumalalle. Sentähden menettelee Jumala hänen kanssaan niinkuin lapsen kanssa. Kristuksessa ilmestynyt armo astuu vanhurskauttamisessa ihmisen sydämeen, ja elämä astuu tuomion sijalle. Kun Kristus Pyhän Hengen kautta tulee uskovan sydämeen, on Kristus hänen vanhurskautensa, ja niin tulee uskova ihminen vanhurskaaksi. Raamatussa on se ihminen vanhurskautettu, jonka sydämeen armo on uutena elämänä asustunut. Kun Melanchthon kysyi Lutherilta, mitä hän ajatteli vanhurskauttamisesta, josta silloin paljon riideltiin, sanoi tämä: »Kristus suuni tunnustamana ja sydämessä asuvana on minun vanhurskauteni.»

§ 22.

Vanhurskauttavan armon vaikutus omaantuntoon.

Jumalan laki on ihmisolentoon piirretty ja toimii omassatunnossa lakia laativana ja tuomitsevana voimana. Kun vanhurskaus perustuu lakikäsitteeseen, koskettaa vanhurskauttamus tätä Jumalan lakia. Omantunnon lakia laativa toimi velvoittaa ihmistä tekemään hyvää, mutta siltä puuttuu sisällistä voimaa. Vanhurskauttamisessa saapi ihminen uskon kautta Jumalan lain sydämeensä, ja tämä elämän Hengen laki vapauttaa synnin ja kuoleman laista (Room. 8, 2); siten laki vahvistetaan. Herra sanoo: »Minä olen paneva minun lakini heidän mieleensä ja heidän sydämeensä olen ne kirjoittava» (Hebr. 8, 10). Omantunnon lakia laativa toimi uudistuu, kun Jumalan Henki tulee sen sisälliseksi voimaksi. Ja omantunnon tuomitseva voima muuttuu siten, että Kristuksen henkilaki tulee sydämeen ja antaa rauhan. Tuomio lakkaa, kun uskova vanhurskauttamisessa saapi syntinsä anteeksi ja vapaantuu pahasta omastatunnosta. »Koska me siis olemme uskosta vanhurskaiksi tulleet, niin on meillä rauha Jumalan kanssa» (Room. 5, 1). Tämä armovaikutus ei ole välitön, vaan Jumalan sovinnonsana, jossa Kristus ja hänen vanhurskautensa tarjoutuu ihmiselle ja tulee uskossa voimana ja elämänä sydämeen. Tämä evankeliumi vaikuttaa Hengen ja elämän sanana ihmisessä, ja niinkuin ihminen omassatunnossa sitä ennen tuomittiin synnin tähden, niin evankeliumin sana vanhurskauttaa hänet elähyttävällä voimallaan, kun se sovinnonsanana asettuu sydämeen. Tuomion sijaan tulee elämä, ulkonaisen lain sijaan sisällinen hengenlaki ja vihan sijaan rauha. Näin vaikuttaa Jumalan vanhurskauttaminen omaantuntoon lakia laativalla ja vapauttavalla voimalla, ja kun evankeliumi vapauttavana voima-

na on ilmestynyt uskoon, on ihminen vanhurskautettu. Siihen asti on hän opetuslapsen asemassa ja saa ajoittain nauttia monenlaista virvoitusta Jumalalta, mutta hänen täytyy odottaa lupauksen Henkeä.

§ 23.

Vanhurskauttavan armon vaikutus mieleen.

Alkuaan toimivat mieli ja omatunto elimellisesti yhdessä, mutta synti hajoitti tämän toimen. Parannuksessa omatunto ja mieli jälleen siveellisesti yhdistyvät. Kun sydän uudestisyntymisessä aukee Jumalan armolle Kristuksessa, ja Henki asustuu sydämeen, tulee mieli, joka käsittää ajatuksen ja tahdon, Hengen elimeksi ja asuinpaikaksi. Mieli saapi Kristuksen Hengen sisäiseksi elämäksi itseensä, niin että se omaa henkisen elinvoiman ja oloaineen. Sentähden sanotaan, että meidän tulee uudistua mieleemme hengessä (Ef. 4, 23). Uudestisyntyneellä on Kristuksen mieli. Hengellinen ihminen arvostelee kaikkea (1 Kor. 2, 15). Mieli ei ole vain aatteellisesti ja muodollisesti Hengen määräämä, vaan Henki asuu oleellisesti mielessä. Sentähden voi uskova omata Kristuksen viisautena, vanhurskautena ja pyhityksenä. Apostoli sanoo: »Teillä on voitelu Pyhältä, ja kaikilla teillä on tieto» (1 Joh. 2, 20). »Teissä pysyy se voitelu, jonka olette häneltä saaneet . . . ja niinkuin hänen voitelunsa opettaa teille kaikkea, niin se on totta eikä ole valhetta» (1 Joh. 2, 27). Tämä voitelu on sisäinen, henkinen todellisuus, josta keskellinen tieto totuudesta syntyy. »Jumalan Poika on tullut ja antanut meille ymmärryksen, tunteaksemme sen Totisen; ja me olemme siinä Totisessa, hänen Pojassaan, Jeesuksessa Kristuksessa» (1 Joh. 5, 20). Johannes puhuu tässä uudestisyntyneen ja vanhurskautetun todellisesta tilasta. Mielen on Herran antanut, jossa uusi järkitoimi alkaa ja oloaineellinen

tunteminen, niin että uskova on ja elää Kristuksessa. Sydämen silmä aukenee silloin näkemään ylimaailmaista totuutta, ja uskovan aisti kykenee näkemään iankaikisuuden elämänpiiriä. Henki, joka on valo, täyttää ja uudistaa uskovan, niin että hän tulee valoon ja voi valossa vaeltaa ja valon voimasta tuottaa valon hedelmiä. »Ennen te olitte pimeys, mutta nyt te olette valo Herrassa» (Ef. 5, 8). »Jumala, joka sanoi: 'Loistakoon valo pimeästä', on se, joka loisti sydämeemme, jotta Jumalan kirkkauden tunteminen valoansa levittäisi, sen kirkkauden, joka loistaa Kristuksen kasvoissa» (2 Kor. 4, 6). Tämä Hengen valo tunkee koko ihmiseen, niin ettei se vain koske tietoa, vaan myös tahtoa, ja täten syntyy uskovassa viisaus ja totuus, hyvyys ja vanhurskaus. Apostoli sanoo: »Jos me valossa vaellamme, niinkuin Hän on valossa, niin meillä on yhteyttä keskenämme» (1 Joh. 1, 7). Kun tämä Hengen valo tulee ihmisen olentoon, kirkastuu hän, ja se muuttaa ihmisen Kristuksen kuvan kaltaiseksi.

§ 24.

Kirkastus.

Kirkastus on ihmisen kehityksen määrä. Kristus kirkastui Ihmisen Poikana, jotta Hänen kauttaan ihmiskunta kirkastuisi ja koko luomakunta. Kun Paavali sanoo Jumalan mailmasuunnitelman toteentuvan ihmisessä kutsumuksen, vanhurskauttamisen ja kirkastamisen kautta (Room. 8, 30), sisältyy niihin kaikki Jumalan armotoimetkin, niinkuin Raamattu muuallakin usein käyttää jotakuta Jumalan armovaikutusta merkitsevää sanaa laajemmassa mielessä. Eivät apostolit tavoittele kaavaista yhtäläisyyttä, mutta totuuden asiallista eheyttä he pitävät silmällä.

Kirkastus ja pyhitys eivät ole oleellisesti eroitetut toi-

sistaan. Molemmat esitetään Raamatussa pitkittyviksi, ja molemmat tarkoittavat ihmisen uudistusta ja muuttumista Jumalan kuvan kaltaiseksi. Niinkuin pyhitys tapahtuu Pyhän Hengen kautta, samoin kirkastuskin, ja tätä Henkeä sanotaan kirkkauden Hengeksi. »Kirkkauden ja Jumalan Henki lepää päällänne» (1 Piet. 4, 14). Kirkastuksessa asustuu Jumalan henkisyys ihmiseen, mutta tämä henkisyys keskittyy Jumalan pyhyyteen, sillä Pyhästä Hengestä lähtee tämä vaikutus. Me voimme sentähden sanoa, että Jumalan pyhyyskin tulee kirkastuksessa ihmisen omaisuudeksi. Tämän pyhyiden vasituinen ilmaus on kirkkaus. Raamatussa ovatkin kirkastus ja pyhitys johonkin määrään yhtäisiä (1 Tess. 5, 23; 2 Tess. 2, 13; Ef. 1, 2. 4, 12; 2 Kor. 3, 18; 2 Kor. 4, 16; 2 Piet. 1, 3). »Kaikki ovat syntiä tehneet ja ovat Jumalan kirkkautta vailla» (Room. 3, 23). Kristus sanoo: »Sen kirkkauden, jonka annoit Minulle, olen Minä antanut heille» (Joh. 17, 22). »Minä pyhitin itseni heidän tähtensä, jotta hekin olisivat pyhitetyt totuudessa» (Joh. 17, 19). Pyhitys osoittaa uuden elämän sisäistä olennollisuutta, kun kirkastus on tämän itsiöllinen ilmenemys. Kristus antaa kirkkauden ihmiselle, niin että tämä tulee hänen itsiölliseksi omaisuudeksi, joka sisäisesti muodostaa olennon, kunnes se aikanaan ulkonaisestikin kirkastuu. Vanhurskauttamus, pyhitys ja kirkastus osoittavat samaa perustointia, mutta eri suhteessa. Ne kuuluvat yhteen suureen perustoimeen ja saavat eri suhteissa eri nimen. Joka uskoo, hänellä on iankaikkinen elämä Kristuksessa (Joh. 3, 36; 5, 24). Tällä uskolla on pyhittävä ja vanhurskauttava voima. Jeesus sanoo: »Joka uskoo Minuun, hänellä on iankaikkinen elämä. Minä olen elämän leipä» (Joh. 6, 47. 48). Kun vanhurskauttamus, pyhitys ja kirkastus tietävät samaa perustointia, käytetään kutakin näistä tätä perustointia osoittamaan. Paavali sanoo: »Me muutumme saman kuvan kalta-

seksi kirkkaudesta kirkkauteen, niinkuin vain voi muuttaa Herra, joka on Henki» (2 Kor. 3, 18).

Vanhurskauttamus kohdistuu Jumalan lakiin ihmises-
sä, jota synti on heikentänyt, mutta vanhurskauttamus
asettaa tämän voimaansa, kun Jumalan vanhurskaus il-
mestyy uskosta uskoon ja uudistaa omantunnon. Mutta
kun tämä vanhurskauttamus panee Jumalan lain alku-
peräiseen voimaansa, puhdistaa se samassa omantunnon
ja yhdistää sen Jumalan kanssa. Ja tämä puhdistus ja
yhdistys Jumalan kanssa on pyhitys, joka siis on aivan
lähellä vanhurskauttamusta, jopa yhtä sen kanssa.
Omantunnon puhdistuksessa kehittyy armon kirkastava
pyhitys mielessä ja elämässä. Nämä kulkevat rinnak-
kain niin kauan kuin synnin valta ei ole voitettu. »Jos
vaellamme valossa, niinkuin Hän on valossa, niin meillä
on yhteyttä keskenämme, ja Jeesuksen Kristuksen, hän-
nen Poikansa veri puhdistaa meidät kaikesta synnistä.
Jos sanomme, ettei meillä ole syntiä, niin me eksytäm-
me itsemme» (1 Joh. 1, 7. 8). Nämä toimet esiintyvät
Raamatussa kerran perusteellisesti tapahtuneina ihmi-
sen olennon keskuksessa ja pitkittyvästi tapahtuvina elä-
mänpiirissä. Uskova on pyhitetty, mutta hänen tulee
pitkittyvästi pyhittyä ja kirkastua. Hän on vanhurskau-
tettu, mutta hän tarvitsee uudelleen vanhurskauttamista
syntiä vastaan, ja hän odottaa aikanaan lopullista van-
hurskauttamista. Paavali sanoo: »Jos meidät itsemme-
kin, pyrkiessämme vanhurskaantumaan Kristuksessa, on
havaittu syntisiksi. . .» (Gal. 2, 17). »Me odotamme us-
kon vanhurskauden toivoa Hengen kautta» (Gal. 5, 5).
»Tästedes on minulle varattuna vanhurskauden seppele,
jonka Herra, vanhurskas tuomari, on antava minulle
sinä päivänä, eikä ainoastaan minulle, vaan myös kai-
kille, jotka hänen ilmestymistään rakastavat» (2 Tim. 4,
8). Vanhurskauttamus on siis apostolille toivon esinee-
näkin ja päättyy vasta Herran päivänä. Se ei ole puut-

teellinen, mutta ihmisessä se ei täällä tule täydelliseksi. Vanhurskauttamus, pyhitys ja kirkastus eivät eroa ajallisessa mielessä toisistaan, niin että yksi alkaisi ja toinen päättäisi kehityksen, vaan ne ovat toisissaan sisäisiä yhdessä Hengen vaikutuksessa, joka puhdistaa synnistä ja yhdistää Jumalan kanssa. Milloin kutsuvalla sanalla ei enää ole voimaa, siinä seisahtuu armon vaikutus. Milloin pyhitys ja kirkastus seisahtuu, silloin vanhurskauttamuskin. Armon oikeudellinen vaikutus, sen sisältö ja ulkonainen muodostus esiintyvät tässä, mutta kaikki riippuu uskosta ja Hengestä.

Kristikunnan alkuaikoina oli uuden ja vanhan elämän vastakkaisuus jyrkempi kuin nyt, sillä kristinuskko oli silloin jotakin aivan uutta, eikä se sallinut, että ihminen jäisi entisiin oloihin. Sentähden oli kääntymys tavallisesti silmiinnähtävä. Meidän aikanamme on jokainen lapsuudesta asti kristinuskon vaikutusten alainen, ja hän on usein jossakin suhteessa Kristukseen, niin että kääntymys voi tapahtua hiljaisuudessa ja vähitellen. Sentähden on kääntymyksen aika monelle tuntematon, mutta sitä tulee jokaisen tietää, onko hän kääntynyt tahi ei. Muutos on suuri ja perinjuurinen, mutta se tapahtuu aluksi keskellisesti sydämessä, ja vanha elämä voi vielä sielun piirissä toimia, niin että hän usein epätietoisena horjuu. Mutta meillä on selvä ojennusnuora Jumalan sanassa, joka esittelee kääntymyksen olennon. Ja kaikki kääntymyksen tunnusmerkit keskittyvät siihen, missä suhteessa sydämemme on Jumalan sanaan. Otammeko vastaan kaikki, mitä Jumala sanoo, jos se on lohdutusta tahi nuhdetta, ja pysymmekö tässä sanassa? Siitä kaikki riippuu. Jeesus sanoo: »Jos te pysytte minun sanasani, niin todella olette minun opetuslapsiani» (Joh. 8, 31); »jos te pysytte Minussa ja minun sanani pysyvät teissä, niin anokaa, mitä ikinä tahdotte, ja te saatte sen» (Joh. 15, 7). Jos hän pysyy yhdistyksessä tämän sanan

kanssa ja sen Herran kanssa, joka tässä puhuu, jos hän omaa tämän Herran käskyt ja lupaukset, hänen vanhurskautettavaa armoaan ja kirkastavaa totuuttaan, niin on hänellä tosikäätymyksen tunnusmerkit. Kun hän pysyy sanassa, pysyy hän yhdistyksessä Kristuksen kanssa. Niitä on, jotka eivät tiedä, ovatko kääntyneitä vai ei, mutta tälle kannalle ei tule kenenkään ihmisen jäädä. Uuden liiton käätymys on vanhan liiton käätymystä korkeampi, sillä se on käätymystä Kristukseen ja hänen armoonsa. Ja ihminen voi olla käätynyt Kristukseen, vaikka hän ei vielä ole uudestisyntynyt. Opetuslapset olivat kääntyneitä, mutta he syntyivät uudesti vasta Helluntaipäivänä. Joka ei ole ylhäällä olevan Jerusalemin lapseksi tullut ja mailmalle kuollut, hän ei ole vielä uudestisyntynyt, mutta Jumala on hänessäkin synnyttävä uuden liiton henkielämän, kun hän pysyy Jumalan kasvatuksen alaisena.

§ 25.

Sakramentit.

Uuden liiton vasituinen olento määrää sakramenttien todellisen arvon. Nämä kuuluvat Kristuksessa toimivan pelastuksen talouteen ja ovat Kristuksen Hengen elimiä. Vanhassa liitossa ei ole vielä iankaikkinen elämä ilmentynyt. Uskova liikkuu vielä aistillisuuden ja vertauskuvien piirissä. Ja tässä liikkuu katolisen kirkon käsitys sakramenteista. Vaaditaan täälläkin uskoa, mutta tämä usko on vain kirkon opin totenapitämistä ja luottamista pappeihin. Ulkonaiset menot eivät uuden liiton piirissä riitä. Jollei ihmisellä ole uskoa ja Kristuksen Henkeä, niin hän ei tunne sakramentin olentoa. Katolinen käsitys on levenemässä luterikunnassakin. Vanhan liiton uskovaiset odottivat lupauksen täyttymistä, jotta pääsisivät varjon piiristä olentoon ja vapaantuisivat lihan val-

lasta. Elämän oloainetta he ikävöivät. Ulkonaiset menot eivät lihan vallasta pelasta. Elämää ja voimaa ylhäältä on meille tarpeen. Mutta väkevä vuolle uudempana aikana pyrkii takaisin varjon oloihin, ja järkeisusko liikkuu ajallisuuden piirissä.

Henki on kaikkien olioiden olento, mutta ruumiillisuus liittyy Henkeen ja palvelee sitä. Ilman Henkeä ovat kaikki oliot olennottomia ja katoavia. Jeesus on lihaan ilmestynyt Jumalan Poika, jolla on elämä itsessään, ja jossa Jumalan henkielämä oloaineellisesti ilmestyy lihassa. Jeesuksen Kristuksen kautta tulee Henki ruumiilliseen piiriin. Kristus tulee henkivoimaisessa ruumiillisuudessa ja ruumiillisessa henkisyudessa. Kristuksessa on kaiken luodun alkuperuste ja yhdyskohta. Kristuksen ja luomakunnan välillä on olennollinen elämänsuhde, niin että Hän todella on »elämän leipä» ja »elämän vesi». Kristus vaikuttaa maallisen ja taivaallisen, ruumiillisen ja henkisen elämän keskusvoimana. Lihaan tulleen Sanaan on Hän jumalihmisenä tullut Välittäjäksi historiallisessa mielessä. Sakramentin tarkoitus on antaa uuden liiton armoa Kristuksessa uskovalle, niin että siinä yhdistyy ylimaailmallinen ja maallinen, henkinen ja ruumiillinen elämä. Henki ruumiillistuu ensiksi Sanassa, niin että Kristuksen elämä on saanut ruumiillisuuden, joka vaikuttaa ihmisen sieluun. Ja sakramentissa kirkastunut Kristus ottaa luonnon aineissa, vedessä, leivässä ja viinissä, ruumiillisuuden, jonka kautta Hän vaikuttaa ihmisen ruumiilliseen olentoonkin ja valmistaa uskovan ruumiin henkiseksi ruumiiksi, joka aikanaan ulkonaisesti kirkastuu. Kristinuskossa on ylimaailmallisia todellisuuksia, joiden piirissä uuden liiton uskova elää.

Kaste tietää veteen upottamista, pesemistä, ja ehtoollisen ateriala. Ulkonaisina aineina ovat näissä vesi, leipä ja viini. Ei ole ulkonaisessa suhteessa näissä mitään erinomaista, mutta erityisen arvonsa ne saavat Herran

sanasta ja sen sisäisestä voimasta, joka tulee uskovan omaksi. Kaste tapahtuu Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimeen. Kolmiyhteisen Jumalan voima vaikuttaa tässä. Ehtoollisessa vaikuttaa Kristuksen sovinnon voima. Tämä sisäinen Jumalan voima, joka sanassa vaikuttaa, tekee nämä toimet sakramenteiksi. Ihmisen puolelta kysytään tässä uskoa, ja Jumalan puolelta vaikuttaa täällä Henki, Kristuksen Henki, joka esiintyy uuden liiton armossa. Ihmisen puolelta on täällä siis uskon tointa, ja Herran puolelta toimii Henki. Hengen vaikutus ja usko yhdistyvät sanassa, evankeliumissa. Kaste ja Herran ehtoollinen vastaavat vanhan liiton pääsiäistä ja ympärileikkausta, ja ne ovat uuden liiton armotalouden perustoimia. Näissä ei vain esiinny joku yksityinen tahi osittainen armonosoitus, vaan uuden liiton armo keskittää näihin koko vasituisen sisältönsä, joka sisältyy Isän, Pojan ja Hengen nimeen. Ne ovat keskeellisiä liiton toimia, jotka ovat seurakunnalle annetut rakennukseksi koko sen kehitysajaksi. Tätä tarkoitusta ei ole muilla pyhillä toimilla, joille katolikkunta antaa sakramentillisen arvon. Ja kaste ja ehtoollinen ovat annetut koko seurakunnalle, kaikille uskoville kaikissa elämän vaiheissa, ei vain joillekuille. Sakramenteilla on arvonsa vain yhteydessä Jumalan sanan ja uskon kanssa. Ulkokohtainen peruste, sana, ja itsekohmainen peruste, usko, liittyvät yhdeksi keskeelliseksi toimeksi, jossa armo annetaan täydellisyydessään uskovalle. Sentähden luterikkunta syystä antaa sakramentillisen arvon vain kasteelle ja ehtoolliselle, mutta katolikkunnalla on seitsemän sakramenttia. Nimitys »sakramentti» ei ole Raamatusta otettu. Itämailla kutsuttiin kaste ja ehtoollinen salaisuuksiksi, länsimailla sakramenteiksi. Salaisuuksina esiintyvät tässä pyhät tavat ja toimet; sakramentti tietää oikeastaan pyhää asiaa, uskollisuuden valaa. »Vulgata» käänsi itämailla käytetyn

sanan »salaisuus» (mysterio) sanalla »sacramentum», ja siten pääsi tämä sana kirkolliseen kieleen. Sanan merkitys on niin laaja, että koko kristinusko mahtuu siihen, ja siitä syystä sitä vähitellen rajoitettiin. Pietari Lombardolainen määräsi sakramenttien luvun seitsemäksi, minkä luvun katolikunta vielä omaa.

Käsittääksemme sakramenttien henkistä voimaa ja arvoa, täytyy meidän kiinnittää huomiomme uuden liiton olentoon ja sen uskon käsitteeseen. Kaikki kirkkokunnat koettavat perustaa oppinsa asetussanoihin, mutta nämä ovat käsitettävät uuden liiton olennon mukaan. Zwingli antoi sakramenteille vain kuvauksellisen arvon, sillä ihmisen omatoimisuus teki toimen henkiseksi, ja yksilön usko antoi sille sisältönsä. Tätä käsitystä lähenee Calvinkin, vaikka hän antaa sakramenteille suuremman arvon. Katolikunta käsittää armon yksin vaikuttavaksi. Kyllä se puhuu uskosta, mutta tämä on vain historiallinen totenapitäminen, joka on kokonaan vaikuttamaton. Luterikunta tekee myös armon yksin vaikuttavaksi, mutta se vaatii ihmisen puolelta omaavaa uskoa, joka tietää, mitä Jumala täällä antaa ja joka ottaa sen vastaan lahjana.

Kalvinikunnan käsitys ei sovellu uuden liiton perusteisiin ja olentoon. Raamattu sanoo: »Koska laki on vain tulevan hyvän varjo, eikä olioiden todellinen kuva, ei se koskaan voi samoilla jokavuotisilla uhreilla, joita he alinomaa kantavat esiin, tehdä niiden tuojia täydelliseksi» (Hebr. 10, 1). Samalla kannalla on itse asiassa katolinen kirkko, vaikka se opettaa aineiden muuttumista ehtoollisessa. Tämä olento on olemassa uuden liiton sakramenteissa. Niissä Kristus antautuu uskovalle. Sentähden on uusi liitto parempi liitto, ja Kristus on tämän paremman liiton Välimies (Hebr. 8, 6). Hän hoitaa ylimmäisenä pappina raivaallista hyvää. »Meillä on semmoinen ylimmäinen pappi, joka istuu Majesteetin

valtaistuimen oikealla puolella taivaissa, tehdäkseen pappeinpalvelusta kaikkein pyhimmässä.» »Sillä jokainen ylimmäinen pappi asetetaan uhraamaan lahjoja ja uhreja, jonka tähden on välttämätöntä, että tälläkin on jotakin uhraamista» (Hebr. 8, 1—3). Vanhan liiton pappeudella ei ollut tätä hyvää hoidettavana ja sen jumalanpalvelusmenot pyhittivät vain lihan puhtauteen. Uudessa liitossa toimii Kristuksen Henki (Room. 8, 2), ja tämä vaikuttaa elämän katoamattomalla voimalla (Hebr. 7, 16), sillä vanha liitto on voimaton varjo. Vanhan liiton ruuat, juomat ja kasteet ovat säännöksiä, jotka eivät voi puhdistaa sydäntä ja omaatuntoa, kun ne eivät ole todellisessa yhteydessä ylimaailman olennollisuuden kanssa. Syntein anteeksiantamuskaan ei ole vielä iankaikkista luontoa, vaan Jumala jätti synnit rankaisematta kärsivällisyydessään (Room. 3, 25). Uuden liiton perustoimet eivät ole tämän luontoisia, sillä ne vaikuttavat Hengen voimalla ja puhdistavat ihmisen. Ne asettavat hänet elävään yhteyteen Jumalan kanssa ja antavat uskovalle ylimaailmallisen hyvän.

Kalvinikunnan käsitys, joka arvelee henkisen voiman tarjoutuvan uskovalle ulkonaisessa aineessa ja jonka käsityksen mukaan vesi, leipä ja viini vain olisivat kuvauksia, ei sovellu uuden liiton olentoon. Ulkonaisen aineen suhde henkiseen hyvään sakramenteissa on sama kuin ruumiin suhde sieluun, ei niinkuin varjon olemukseen. Mahdoton on katolikunnankin käsitys, jonka mukaan ulkonainen aine muuttuu henkiseksi hyväksi, leipä ja viini Kristuksen ruumiiksi ja vereksi. Maallinen aine tehdään yhtäiseksi ylimaailman lahjan kanssa. Sielu ei sillä kannalla olisi ruumiissa, vaan olisi itse ruumis. Kyllä maallinen olio kerran kirkastuu taivaalliseksi, mutta tällainen maailmaisen aineen muuttuminen ei esiinny vielä missään uuden liiton alalla. Jeesus Kristus on tullut veden ja veren kautta, »ei ainoastaan vedessä,

vaan vedessä ja veressä, ja Henki on se, joka todistaa, sillä Henki on totuus» (1 Joh. 5, 6). Kristus on Hengellä voideltu, ja Hän tulee vedessä ja veressä, veden ja veren kautta. Vesi ja veri ovat välimet Kristuksen tulemiselle, ei vain kuvauksia siitä, ja ne ovat yhdistetyt Kristuksen Hengen kanssa, niin että ovat Jumalan todistajia. Usko ei siis pane näihin välimiin ylimalaista sisältöä, vaan Kristuksen Henki on ottanut nämä maalliset aineet välimikseen.

Henkisyys ja ruumiillisuus eivät ole vastakkaisia, vaan sisimmässä yhteydessä keskenään. Vastakkaisina ovat henkisyys ja lihallisuus, Jumalan Pyhä Henki ja synnin saastuttama ja turmelema ruumis. Synti on syynä siihen, että henkisyys ja ruumiillisuus meissä ovat vastoin toisiansa. Sentähden on maallinen elämä niin voimaton, katoava ja turmeluksen alainen. Tämä vastakkaisuus ei koske vain ihmistä, vaan koko tätä luomakuntaa. Jumalan Henki elähytti alussa ihmisen ja luomakunnan, mutta Hän taantui heistä synnin takia ja pyytää nyt päästä molempia uudistamaan. Ilman ylimailman Henkeä ovat kaikki maalliset olemukset olentoon nähden tyhjiä, katoovia ja turmion alaisia. Kristus tuli tätä turmiota poistamaan. Hän on eläväksi tekevä Henki (1 Kor. 15, 45), joka panee toimeen uuden luonnonyhdistyksen henkisyyden ja ruumiillisuuden välillä, ja siten Hän asettaa voimiinsa ihmisen alkuperäisen luonnon. Kristus tuli lihaan ja lihaksi, vaikka Hän oli ilman syntiä. Jumalallinen henkielämä ilmenee Hänessä. Lihassa henkisyys ja ruumiillisuus yhdistyvät Kristuksessa. Hän on toinen Aadam, josta uusi sukupolvi lähtee, jolla on taivaan henkielämä ja jossa ruumiillisuus on saanut Hengen elähyttäväksi voimakseen. Missä Kristus tulee, siinä Hän ei tule hajaantuneessa luonnossa, joka on omituinen tämän maailman elämälle, vaan Hän tulee alkuperäisessä luonnossa. Hän ei nyt tule vain

henkisesti ilman ruumiillisuutta, eikä vain ruumiillisesti ilman Henkeä, vaan henkisessä ruumiillisuudessa ja ruumiillisessa henkisyydessä. Näin tulee Kristus uskovaan sakramenteissakin. Kuvauksia maalliset aineet eivät tässä voi olla, eikä ihmisen usko voi niihin painaa ylimaailman sisältöä. Ja taivaalliseksi olennoksi muuttuneita eivät nämä aineet liioin ole, sillä näissä aineissa on ylimaailmainen henkivoima, niinkuin sielu on ruumiissa. Sentähden sanotaan Raamatussa: »Niin usein kuin syötte tätä leipää ja juotte tämän maljan, julistatte te Herran kuolemaa, kunnes Hän tulee» (1 Kor. 11, 26). Herran ehtoollisessa julistetaan taivaan valtakunnan tuloa. Armo tahtoo voittaa synnin koko sen lajuudessa. Ei ihminen sillä vapaannu synnin vallasta, että yksityiset synnit jätetään, ja että hän saa anteeksiannon yksityisistä synneistä, sillä ihmisen luonto on turmeltunut synnin kautta, ja kristinusko tahtoo sentähden tehdä ihmisestä uuden luomuksen Kristuksessa. Sentähden tulee Kristus pyhässä ehtoollisessa leivässä ja viinissä ruumiillaan ja verellään uskovan omaksi. Ihmisessä asuu synnin tähden kuolema, jonka valtaan luonnollinen ihminen aikanaan joutuu, mutta Kristuksessa on iankaikkinen elämä tullut, ja Hän antaa itsensä uskovalle, niin että Hengen elämä pääsee voittamaan kuoleman. Ilman Kristusta kuolee ihminen ja joutuu kuoleman uhriksi, mutta Kristus voittaa lihan vallan ja istuttaa uskovaan Hengen elämän. Sentähden tulee Hän vedessä ja veressä sakramenteissakin. Luterikunnan käsitys sakramenteista perustuu uuden liiton vasituiseen olentoon, ja sen täytyy hyljätä katolikunnan ja kalvinikunnan käsitykset.

Raamatullinen uskonkäsité vaatii tällöisen käsityksen sakramenteista. Uskolle on näkymätön elämäpiiri todellinen, ja toivotat ja näkymättömät oliot ovat sen perustuksena. Usko ei pane näkyväistä näkymättömän

sijaiseksi, eikä ulkonaista sisällisen sijalle, eikä luonnollista jumalallisen sijalle, niinkuin taikausko tekee, joka kyllä otaksuu näkymättömän elämänpiirin olevaksi, mutta tekee tämän yhtäiseksi näkyväisen kanssa. Mutta usko ei otaksu näkyväistä ilman näkymätöntä, eikä se kiellä näkymättömän maailman todellisuutta kuten epäusko. Ihmisen aatteet ja ajatuspiiri astuvat epäuskossa ylimaailman sijalle. Koko maailma tyhjentyy jumalalliseen elämään nähden, ja tämän sijalle pannaan ihmis-itsiö, ihmishenki ja sen toimi. Usko tietää näkymättömän elämänpiirin olevan olemassa näkyväsyydessä, ja tätä pyytää se omata ja käyttää.

Sentähden usko ei pidä sakramentissa taikauskoisesti maallista ainetta yhtäisenä Kristuksen Hengen, ruumiin ja veren kanssa, niinkuin katolikunta tekee, joka sekoittaa näkyväisen ja näkymättömän, vaan usko tietää taivaallisen olevan maallisessa, eikä siis paljas ulkonaisen aineen nauttiminen voi omata hengellistä sisältöä. Kun usko ei pidä näkyväistä tyhjänä, ilman jumalallista sisältöä, ei se sakramenteissakaan pidä näkyväisiä aineita vain ulkonaisina, Kristuksen todellisesta läsnäolosta tyhjinä, eikä vain kuvauksina, kuten kalvinikunta, joka tässä lähenee epäuskon kantaa eikä otaksu Kristuksen täydellisyyttä hänen ruumiillisuudessaan läsnäolevaksi. Kalvinikunnan kannalla maalliset aineet vain kuvaavat taivaallisia, ja usko vetää näihin henkisen voiman. Niinkuin usko näkee jumalallisen elämän olevan maailmassa todellisena ja itsenäisenä, niin näkee se sakramentin näkyväisissä aineissa Jeesuksen Kristuksen henkiruumiillisen olennon todellisesti läsnäolevaksi. Usko ei ole näkymättömän todellisuuden luoja, mutta ei liioin arvoton ja vaikuttamaton, vaan se on omaava. Tämä uskon omaavaisuus välitetään Jumalan sanan kautta, jonka todistus on uskon sisältö. Vasituinen usko siihen erityiseen sanaan, joka on sakramentin perustuksena, on tässä tarpeen.

Mitä Kristuksen todelliseen läsnäoloon sakramenteissa tulee, niin kohtaa meitä täällä salaisuus, niinkuin kaikkialla uskonnon ja ilmestyksen alalla, mutta Raamattu antaa meille viittauksia tämän käsittämiseen. Yhtenäisyyttä tavoittelee ihmisjärki, ja se on pyytänyt järjestelmissään tämmöistä perustaa. Materialismin piirissä koetetaan aineesta saada yhtenäisyyden perustetta, vaikka ei aineesta mitään elämää lähde eikä mitään tietoisuutta. Mutta Jeesuksessa Kristuksessa on tämä yhtenäisyys olemassa. Hän on taivaallisen ja maallisen elämän keskus. Siihen voi nykyaikana usea tieteilijä mieltä, että kaikki on aineesta lähtenyt, vaikka aine on semmoisenaan kuollut, mutta siihen usea loukkaantuu, että kaikki on Kristuksessa ja Kristukseen luotu. Kristus on se korkea keskushenkilö, joka yhdistää taivaan ja maan. Hänen Henkensä vapauttaa uskovan synnin ja kuoleman laista. Hän toimii rakkaudessa ja tekee uskovan osalliseksi taivaallisesta totuudesta vapauden tiellä. Hän on valo ja antaa valoaan Häntä etsivälle. Hän on elämä ja antaa elämän leipää uskovalle. Hänessä on olennollisuutta. Ulkopuolella Häntä on varjoelämää. Luopumus Hänestä vie turmioon, sillä Jeesuksessa Kristuksessa on todellinen elämä. Kuinka korkea onkaan Hän! Vertauskuvilla pyydetään usein tuota korkeaa elämän todellisuutta, mikä Hänessä on, himmentää ja hajoittaa. Jumala on kaikki luonut, ja kaikki Hän voimassa pitää Kristuksessa ja Kristuksen kautta. Kristus on luomissana, jonka kautta maailma sai alkunsa, mutta Hän on myös armonsana, joka lihaksi tulleen välittää uuden luomisen uuden liiton piirissä. Nämä kaksi kohtaa yhdistyvät sakramenteissa. Kristuksen yleiseen läsnäoloon luomissanana perustuu hänen erityinen läsnäolonsa armonsanana.

Kristuksen suhdetta maailmaan luomissanana osoittaa Kol. 1, 15—17: Hän »on näkymättömän Jumalan kuva,

esikoinen, ennen kaikkea luomakuntaa, sillä Hänessä luotiin kaikki, mikä on taivaissa ja mikä maan päällä, näkyväiset ja näkymättömät, olivatpa ne valtaistuimia tai herrauksia, hallituksia tai valtoja, kaikki on luotu Hänen kauttaan ja Häneen, ja Hän on ennen kaikkia, ja Hänessä pysyy kaikki voimassa». Kaikki, mikä on taivaissa ja maan päällä, on siis luotu Kristuksessa, Kristuksen kautta ja Kristukseen. Kun kaikki Kristuksessa luotiin, olivat ne olemassa Hänessä, ennenkuin ne ajallisuudessa esiintyivät. Kristus on peruselämä kaikelle, mikä on taivaissa ja maan päällä. Hän on esikoinen, sentähden on Hän todella elämän vesi, totinen viinipuu. Ja kun kaikki Kristuksessa luotiin, niin ovat kaikki taivaissa ja maan päällä yhdistetyt Hänessä, henkisyys ja ruumiillisuus, aistillisuus ja näkymättömyys, taivaallisuus ja maallisuus. Meidän käsitykselle nämä eroavat toisistaan, mutta Kristuksessa ne ovat syntyneitä, Hänestä ne ovat lähteneitä ja Häneen luotuja. Enkelit, ylivalat, hallitukset taivaissa ja ihminen maan päällä lähtevät yhdestä lähteestä, ja heillä on kaikilla sama määrä, Kristus. Täten yhdistää Kristus itsessään koko olemiston alun, kehityksen ja määrän, ja Hänessä yhdistyy näkyväisyys ja näkymättömyys. Ja kaikki pysyy voimassa Kristuksessa. Ei ole mitään elämää taivaissa tahi maan päällä olemassa ulkopuolella Häntä luomissanana, sillä Hän kantaa kaikki voimansa sanalla. Voimana ja elämänä lähtee sana Kristuksesta ja kannattaa kaiken elämän taivaissa ja maan päällä, niinkuin kaikki elämä tämän sanan kautta syntyi. Ja tämä luomissanana on ennen kaikkia ja yli kaikkien. Hän ei katoa olentonsa puolesta luomistoon, vaan pysyy sitä korkeampana, vaikka Hän siinä on. Usko tai epäusko ei muuta tämän luomissanan asemaa. Katsomatta ihmisen tietoon tahi tahtoon on Kristus peruselämänä luomisesta asti kaikkialla olemassa luomissanana, ja Hän yhdistää itsessään kaikki, mitä on tai-

vaissa ja maan päällä. Mutta armonsanana, pyhällä henkivoimallaan Kristus ei ole tällä tapaa läsnä. Synnin kautta on ihmiskunta tullut lihaksi ja joutunut pois keskeellisestä elämänyhteydestä Kristuksen kanssa. Mutta lihaan tulleet tahtoo Kristus uudestaan rakentaa tätä yhteyttä.

Kun kaikki on luotu Kristuksessa, Kristuksen kautta ja Kristukseen, niin voi ainoastaan Hän jälleen uudistaa tätä yhteyttä (Kol. 1, 20). Lihaan tulleet on perusväittäjä tullut Sovittajaksi ja Vapahtajaksi. Jumalallinen henkielämä ja aistillinen ihmiselämä yhdistyivät Kristus-itsiössä, niin että jumaluuden täydellisyys Hänessä ruumiillisesti asuu (Kol. 2, 9). Täyttämällä Jumalan tahdon ja sovittamalla synnin on Hän tullut täydelliseksi, ja Hän voi tarjota elämän armon täydellisyyttä langenneelle ihmiskunnalle. Lihaan tulleet armonsanana on Hän saanut kaiken vallan taivaissa ja maan päällä. Jeesus sanoo: »Minulle on annettu kaikki valta taivaissa ja maan päällä» (Matt. 28, 18). Hänen armovoimalleen ovat siis kaikki taivaissa ja maan päällä alamaiset. Hän voi pyhällä henkivoimallaan ja armonelämällään tunkeutua maallisiin aineksiin, voi ottaa veden, leivän ja viinin taivaalliseen henkiolentoonsa. Mutta Raamattu ei sano, että Hän kantaa kaikki armonsanalla. Lihaan tulleet sanana Hän ei voiman perusteena tunkeu kaikkien niinkuin luomissanana. Uskovaisten seurakunta vain on hänen ruumiinsa, ei maailma. Tästä sanotaan: »Te olette täytetyt Hänessä» (Kol. 2, 10). Niinkuin Kristus luomissanana kaikki täyttää, niin voi ja tahtoo Hän myös armon sananakin kaikki täyttää, mutta aluksi täyttää Hän armollaan vain seurakunnan, jonka Hän maailmasta valitsi omaisuudekseen. Jumalan perussanana on Kristus kaikkialla läsnä luomistossa, ja Jumalan armosanana antaa Hän evankeliumissaan taivaalliset henkivoimansa uskovalle. Luonnonsäännön mukaan on Hän luomissanana kaikkialla läsnä, mutta vapauden

säännön mukaan vaikuttaa Hän armonsanana ja on vapaasti omattava kääntymyksessä ja uskossa. Tämä armon läsnäolo ei siis ole vain ulkokohtainen, joka ei katso ihmisen tietoon ja tahtoon, vaan se riippuu ihmisen vapaasta tahdosta, kuuleeko hän evankeliumin sanaa, omaako ja käyttääkö hän sitä. Niin ei Kristuksen läsnäolo sakramenteissakaan ole luonnonsäännön mukainen, eikä se ole vain asetussanoista sillä tapaa riippuva, että nämä koneellisesti vaikuttaisivat ihmiseen, vaan nämä ovat armonsansoja, jotka ovat uskolla omattavat. Eikä sakramentin vaikutus ole maailmallista luontoa, niin että ne jumalallisella luomisvoimalla vaikuttaisivat katso-matta nauttijan uskoon. Mutta sakramentillinen läsnäolo ei riipu ihmisen mielivallasta, vaan maallinen aine on valittu Kristuksen armonsanana kautta sakramentilliseksi välineksi, ja ihmisen tulee pyhittää tämä uskolla, joka kiintyy armonsaan ja tietoisesti omaa sen. Sakramentti on niiden luonnonaineiden jumalanpalveluksellinen käyttäminen, jotka Herran armonsanana ja ihmisen itsekohtaisen uskon kautta ovat pyhitetyt välittämään uuden liiton armolahjan saamista Kristuksessa. Jumalan armo on Kristuksen elämän täydellisyydessä keskityneenä tässä läsnä ja tarjoutuu uskon omattavaksi.

Synti on tunkeutunut ihmiskuntaan ja maailmaan vastahenkisenä, turmelevana voimana, ja tätä tahtoo armo voittaa. Sentähden on jumalallinen henkielämä Jeesus-kristuksen Kristuksen itsiössä ihmistynyt ja muodostanut pyhän, henkisen ruumiillisuuden. Tätä elämää tahtoo armo saada sisäiseksi uskovaan, niin että koko hänen luonnollinen elimistönsä, henki, sielu ja ruumis, uudistuisi Jumalan lasten kirkkaudeksi, niin että lopulta ulkonainen luonnon elimistökin kirkastuisi. Kristuksen henkielämän muodostuminen itsiössä on lihallisen elämän vastakohta. Mutta välittömästi Henki ei voi asustua lihaan, vaan tämän täytyy siveellisesti tapahtua. Sentähden yhdistyy

Henki ensiksi luontomme henkisen peruskyvyn kanssa, ja tätä varten Henki ruumiillistuu Sanassa. Tässä on Kristuksen elämä ottanut itselleen kielellisen ruumiillisuuden, jonka kautta se asustuu ihmisen henkiseen sielu-elämään. Kristus vaikuttaa tässä henkisesti ja sielullisesti. Ruumiillis-sielullista henkivaikutusta varten, joka henkisesti uudistaa ihmisen sielun ja ruumiin, ottaa Kristus itselleen alkeisruumiillisuuden sakramentissa. Sakramentin vaikutus on kuitenkin henkinen, niinkuin sanan vaikutuskin, joka aina sakramenttiin yhdistyy. Usko välittää omaavassa toimessa tätä vaikutusta. Sakramentissa ei vaikuta ulkonaisuus, ulkonainen nauttiminen, vaan Henki, mutta tämä vaikuttaa henkisesti ruumiiseen ja sieluun. Aineellinen ruumis ei tässä vaikutuksessa uudistu, vaan siihen vaikuttaa Kristuksen kuoleman voima. Apostoli sanoo: »Niin olemme siis Hänen kanssaan haudatut kasteen kautta kuolemaan»; »jos olemme Hänen kanssaan kasvaneet yhteen yhtäläisessä kuolemassa, niin kasvamme yhteen myös yhtäläisessä ylösnousemuksessa» (Room. 6, 4. 5); »jos Hengellä kuolettatte ruumiin teot, niin saatte elää» (Room. 8, 13); »joka koettaa voittaa sielunsa itselleen, hän kadottaa sen, ja joka kadottaa sen, hän pelastaa sen» (Luuk. 17, 33). Tuleva hengellinen ruumis valmistetaan henkisesti sakramentissa, ja sielun ruumiillinen puolikin uudistuu tulevaa kirkkautta varten, kun se sisäisesti vapaantuu lihan turmeluksesta. Kristuksen henkinen vaikutus sakramentin aineissa liittyy siis hänen vaikutukseensa sanassa. Nämä ovat yhdessä suuri Jumalan todistus, joka on tähän maailmaan järjestynyt.

§ 26.

Kaste.

Jumala pyhitti vanhan liiton kansaa ulkonaisillakin puhtauden säännöillä, joita laki sisälsi. Ulkonaista puh-

tautta tahtoo Jumala vieläkin. Puhdas on Jumalan valtakunta ja puhtaat ovat sen asukkaat. Kun kansan sivistys on alhaisella kannalla, on se välinpitämätön ulkonaisesta puhtaudesta. Laki vaati kansalta ulkonaista puhtautta jumalanpalveluksessa, ja profeetat teroittavat sielullista puhtautta. Jumalan säännökset vanhassa liitossa eivät ole arvottomia, vaikka oleellinen eroitus on olemassa vanhan ja uuden liiton välillä. Vapaus vallitsee uskon alalla uuden liiton piirissä, ja ulkonaista sääntöä ei saa täällä uskon säännöksi tehdä. Kirjain vallitsee vanhassa liitossa, Henki uudessa. »Ei kukaan tule vanhurskaaksi lain kautta.» »Kaikki, jotka perustautuvat lain tekoihin, ovat kirouksen alaisia» (Gal. 3, 11. 10), sanoo apostoli. Raamatun kasteesta käyttämä alkukielen sana tietää veteen upottamista ja pesemistä. Sentähden sanotaankin kastetta pesoksi. Itämainen kirkko, joka ylipäänsä on paremmin säilyttänyt alkuperäisiä tapoja, käyttää vieläkin veteen upottamista. Länsimaisissa kirkkokunnissa alkaa vedellä valeleminen kahdeksannella vuosisadalla. Osaksi tapahtui tämä muutos ilmanlaadun ja kansallistapojen takia. Aineen paljous ei tässä vaikuta, vaan Henki ja vesi sanan ja uskon kautta.

Vanha liitto oli liitto lihassa. Sen menot, juomat ja pesemiset, »ovat ainoastaan lihan sääntöjä, uuden järjestyksen aikaan asti asetettuja» (Hebr. 9, 10), ja ne pyhittävät lihan puhtauteen (v. 13). Jumala oli ulkonaisestikin läsnä liiton majassa. Jumalaa lähestyvän tuli täällä pyhittää itsensä ruumiin ja vaatteiden pesemisellä. Jumala sanoi Moosekselle: »Mene kansan luo ja pyhitä heitä tänä päivänä ja huomenna, ja peskoot he vaatteensa» (2 Moos. 19, 10). Mooses otti Aaronin poikionsa ja pesi heidät vedellä. Fariseukset laajensivat puhdistussääntöjä yli Jumalan määräämän rajan. »Sillä eivät fariseukset eivätkä muutkaan juutalaiset syö, en-

nenkuin ovat tarkoin pesseet kätensä, noudattaen vanhinten perinnäissääntöä, eivätkä syö torilta tultua, ja paljon muuta on, jota ovat ottaneet noudattaaksensa» (Mark. 7, 3. 4). »Turhaan he palvelevat Minua opettaen oppeja, jotka ovat ihmisten käskyjä. Te hylkääte», sanoo Jeesus, »Jumalan käskyn, ja noudatatte ihmisten perinnäissääntöä» (v. 7. 8). Profeetat vaativat sydämen ja elämän puhdistusta ja yhdistävät ruumiilliseen pesemiseen sielullisen, siveellisen. Jeremia sanoo: »Pese sydämesi pahuudestasi, Jerusalemi, että autetuksi tulisit. Kuinka kauan pahat ajatukset sydämessäsi pysyvät?» (4, 14). Mutta ennustus liittää jo tähän lupauksen henkikasteesta, joka uudistaa sydämen, niin että ihminen kykenee vaeltamaan Jumalan käskyissä. »Minä vihmon teidän päällemme puhdasta vettä, niin että te tulette puhtaiksi; kaikesta saastaisuudestanne ja kaikista epäjumalistanne Minä puhdistan teitä; ja annan teille uuden sydämen ja uuden hengen annan Minä teihin; ja Minä annan minun Henkeni teihin, niin että vaellatte minun säädyissäni» (Hes. 36, 25—27). »Minä vuodatan Henkeni kaiken lihan yli» (Joel 2, 28). »Te saatte ilolla ammentaa vettä autuuden lähteestä» (Jes. 12, 3). Puhdasta, elävää vettä lupaa Herra tässä, ja Hän vuodattaa Jumalan Hengen sydämeen ja puhdistaa ja elähdyttää sen sisäisesti. Sentähden sanoo Herra Nikodeemukselle, kun tämä ei mitään henkikasteesta tiedä: »Sinä olet opettaja Israelissa etkä tätä tiedä!» (Joh. 3, 10). Jumala valmisti uskovia Israelissa Johanneksen vesikastetta ja Kristuksen henkikastetta omistamaan.

Johanneksen kaste oli vesikaste, joka tarkoitti parannusta. Johannes sanoo Matt. 3, 11:ssä: »Minä kastan teidät vedellä parannukseen, mutta joka tulee minun jällessäni, Hän kastaa teidät Pyhällä Hengellä ja tulella.» Johanneksen saarnaama sana vaikutti synnintuntoa, ja ne, jotka tunnustivat syntinsä, kastettiin ja velvoitettiin

elämässä osoittamaan parannuksen hedelmiä. »Tehkää siis parannuksen arvoisia hedelmiä» (Luuk. 3, 8). Tätä Johanneksen vesikastetta seurasi Herran oppilaskaste, jota apostolit toimittivat, sillä vasta Helluntaina ilmestyi henkikaste, ja tämän toimittaa Herra itse. Nämä kastetut tulivat oppilaina Herran kouluun ja kasvatettiin henkikastetta varten. »Herra sai tietää fariseusten kuulleen, että Jeesus teki opetuslapsiksi ja kastoi useampia kuin Johannes» (Joh. 4, 1). Tähän vaadittiin parannusta ja uskoa Jeesuksen oppiin. »Tehkää parannus ja uskokaa» (Mark. 1, 15). Nämä molemmat kasteet ovat vesikasteita, mutta ne valmistavat henkikasteelle, ja ne johdattavat Kristuksen tykö ja Jumalan valtakuntaan.

Uuden liiton kasteen vaikutuksen osoittaa Kristus, kun Hän sanoo Nikodeemukselle: »Totisesti, totisesti sanon Minä sinulle: ellei joku synny vedestä ja Hengestä, ei hän voi päästä sisälle Jumalan valtakuntaan. Mitä lihasta syntynyt on, on liha; mitä Hengestä syntynyt on, on henki» (Joh. 3, 5. 6). Vesikaste ei vielä riitä, ja henkikaste edellyttää vesikastetta. Kasteen hedelmä on Henki ja uusi elämä, joka liikkuu taivaan valtakunnassa. Sentähden sanoo Paavali, että Jumala pelasti meidät »laupautensa mukaan uuden syntymisen peson ja Pyhän Hengen uudistuksen kautta» (Tiit. 3, 5). Tämä on uudestisyntyminen, joka mahdollisientaa pitkittyvän uudistuksen. Tämän vaikuttaa kaste sen kautta, että ylimaailman Henki yhdistyy veden kanssa, joten tämä tulee puhtaaksi vedeksi ja eläväksi vedeksi (Hebr. 10, 22), ja kaste tulee kastamiseksi Hengellä. Tässä yhdistyy myös ihmisen usko Jumalan armonsanaan. Niin on Jumalan Henki vedessä, ja Jumalan armonsana uskossa, ja tämän hedelmä on Henki. Henkikaste vaikuttaa Jumalan voimalla puhdistuksen omassatunnossa ja sielullisessa ruumiselimistössä. Sentähden puhuu Raamattu synnin poispesemisestä (Ap. t. 22, 16) ja iankaikkisesta

lunastuksesta (Hebr. 9, 12). Paavali sanoo: »Jotta Hänen pyhittäisi, puhdistaen sen vesipesossa sanan kautta» (Ef. 5, 26). Tämä puhdistus liitetään pyhitykseen ja vanhurskauttamiseen. »Te olette pesettäneet itsenne, te olette pyhitetyt, te olette vanhurskautetut Herran Jeesuksen Kristuksen nimessä ja meidän Jumalamme Hengessä» (1 Kor. 6, 11). Kasteen toimittama puhdistus vaikuttaa ruumiiseenkin, mutta se ei ole ulkonainen puhdistus, joka tapahtuu maallisella vedellä; ei se ole vain puhdistus lihassa (Hebr. 9, 13), eikä se ole vain lihan saastan poistamista (1 Piet. 3, 21), niinkuin Vanhan Testamentin puhdistus oli, vaan ruumis pestään puhtaalla vedellä. Tässä vedessä on Henki, ja usko omaa tässä armonsanan. Sentähden puhdistuu sielu Hengen voimassa, mutta sielun kautta puhdistuu ruumiskin sen sielullisissa toiminnoissa, sillä sielu on välittämässä hengen ja ruumiin elämää. Niin perustetaan kasteessa uusi itsiöllinen elämä ylhäältä, joka vaikuttaa ruumiiseenkin.

§ 27.

Kaste kolmiyhteisen Jumalan nimeen.

Uuden liiton kaste tapahtuu nimeen Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen (Matt. 28, 19) tahi Kristukseen (Gal. 3, 27). Sillä Kristuksessa on Isä, Poika ja Pyhä Henki ilmestynyt, ja Hänessä he tulevat uskovaan. »Nimi» tietää Jumalan itsiöllistä olentoa, joka on ilmestynyt. Kun joku kastetaan Kristuksen nimeen, otetaan kastettava kolmiyhteisen Jumalan osallisuuteen. Kasteessa tulee Jumala Isäksemme, ja Hän on meidän Isämme Kristuksen kautta Pyhässä Hengessä. Kaste ottaa meidät ylimaailmallisen ilmestyksen piiriin, jossa uusi elämä ihmisessä syntyy. Henki on voiman peruste, jonka kautta

Kristuksen kuoleman ja ylösnousemisen voima vaikuttaa uskossa. Jo luomisessa liikkui Jumalan Henki vesien päällä ja elvytti ne. Henki vaikuttaa myös sakramentissa luonnon aineissa. Paavali sanoo Gal. 3, 27:ssä: »Niin monta kuin teitä on Kristukseen kastettu, olette pukeneet päällenne Kristuksen», ja Room. 6, 3:ssa sanoo hän, että me, jotka olemme kastetut Kristukseen Jeesukseen, olemme hänen kuolemaansa kastetut, ja me olemme Hänen kanssaan haudatut kasteen kautta kuolemaan. Kastettu pukeutuu Jeesukseen Kristukseen, kun hän otetaan kolmiyhteisen Jumalan osallisuuteen ja hän uskolla omistaa Herran. Sentähden edellyttää tämä kaste kolmiyhteisen Jumalan ilmestystä Kristuksessa. Jumala asuu valossa, johon ei kukaan voi tulla, ja Häntä ihminen ei voi käsittää hänen ylimaailmallisessa korkeudessaan, mutta Hän on ilmestynyt meille Isänä, Poikana ja Henkenä ja astunut semmoisena alas luomakunnan piiriin. Kun parannusta ja uskoa saarnattiin, joka perustui Kristuksen kuoleman ja ylösnousemisen voimaan, ja kun Kristuksen Henki korkeudessa vuodatettiin kaiken lihan päälle, silloin oli uuden liiton kaste mahdollinen. Jumala Isänä, Poikana ja Henkenä osoittaa hänen jumalinhimillistä ilmestystään Kristuksessa. Nyt Hän vaikuttaa uskovaan Isänä, joka synnyttää jumalallista elämää, Poikana, joka syntyneenä on jumalallinen elämä itsessään, ja Henkenä, jolla on itsessään jumaluuden elämä ja antaa sen uskovalle. Tämä Jumalan ilmestys keskittyy Kristuksessa, ja tämä Kristus omataan kasteessa, niin että uusi ihminen syntyy. Elävä Kristus tulee ihmiseen asumaan, sillä Henki ottaa Kristuksen täydellisyydestä ja antaa sitä uskovalle. Kastettu istutetaan siten uskon ja hengen yhdistykseen Kristuksen kanssa, niin että hän tulee Kristuksen kuoleman ja ylösnousemisen kanssa yhdenlaiseksi (Room. 6, 5). Kristuksen kuolema ja ylösnousemus tulevat Hen-

gen kautta voimaksi ja elämäksi heihin. Sentähden lähtee kasteesta puhdistus synnistä ja uusi henkielämä.

Raamatussa on sana puhdistuksen, pyhityksen ja uudestisyntymisen väline. Kristuksen Henki on sanassa ja vaikuttaa tämän kautta kasteessa uskoa. Apostoli sanoo kristityille: »Te, jotka olette uudestisyntyneet, ette katoavasta, vaan katoamattomasta siemenestä, Jumalan elävän ja pysyvän sanan kautta tämä on se sana, joka on teille ilosanomana julistettu» (1 Piet. 1, 23. 25). Kristuksen Henki tuo elämän ylhäältä ihmiseen siten, että sana saarnataan ihmiselle ja ihmiseen, niinkuin alkukielellä sanotaan. Sana on istutettava ihmiseen. Raamattu sanoo: »Omaksukaa sävyisyydellä sana, joka on teihin istutettu, ja joka voi sielunne pelastaa» (Jaak. 1, 21). »Hän synnytti meidät totuuden sanalla» (1, 18). Kasteessa on sana välittämässä elämää ja Henkeä. Ei sana tule vain ulkokohtaisesti voimansanana, ilman ihmisen tietoa ja tahtoa, ei luonnon säännön mukaisesti, vaan totuuden sanana ja armon sanana on se tunnettava ja uskottava. Evanke-liumi on ihmiselle saarnattava, ja ihmisen tulee vapaasti ottaa se vastaan. Apostoli sanoo: »Jotta Hän sen pyhitäisi» (Ef. 5, 26). Jeesus sanoo: »Menkää kaikkeen maailmaan ja saarnatkaa evankeliumia kaikille luoduille. Joka uskoo ja kastetaan, se pelastuu; mutta joka ei usko, se tuomitaan kadotukseen» (Mark. 16, 15. 16). Pelastus yhdistetään siis kasteeseen ja tämä vaatii uskoa. Jeesus sanoo: »Te olette jo puhtaat sen sanan kautta, jonka olen teille puhunut» (Joh. 15, 3); »pyhitä heidät totuudessa, sinun sanasi on totuus» (Joh. 17, 17). Tämä pelastus, puhdistus ja uudestisyntyminen, joka kasteesta lähtee, edellyttää Raamatussa sanan saarnaamista, kuulemista ja tietoista uskomista. Missä siis kastettu ei voi sanaa kuulla ja uskoa, siinä ei vielä vasituista uudestisyntymistä ole, vaikka kaste on uudestisyntymisen pe-

so. Usko pannaankin kasteen edelle. »Yksi Herra, yksi usko, yksi kaste» (Ef. 4, 5). Perustus on »parannukses-
sa kuolleista töistä ja uskossa Jumalaan, opissa kastees-
ta» (Hebr. 6, 1. 2).

Herra sanoo apostoleille: »Menkää siis kaikkeen maailmaan ja tehkää kaikki kansat opetuslapsikseni, kastamalla heidät Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen ni-
meen ja opettamalla heitä pitämään kaikki, minkä olen käskennyt teille» (Matt. 28, 19. 20). Peruskäsky on tässä: tehkää kaikki kansat opetuslapsikseni, ja siihen liittyy kastaminen ja opettaminen. Opetuslapseksi tekeminen sisältää vasituisen alkeisopetuksen, jonka tarkoitus on oppilaaksi tekeminen. Tätä opetusta seuraa kaste niille, joissa oppilasopetus teki hedelmää. Sitten oli kastetulle opetettava kaikki, mitä Herra oli käskennyt. Ap. t. 2:ssa luvussa vuodatetaan Pyhä Henki, ennenkuin kaste ane-
taan, ja sitten antaa Pietari yleisen kristillisen ope-
tuksen ja vaatii kuuliijoita tunnustamaan Herraa Kristuk-
seksi ja tekemään parannusta. Ne, jotka omaksuivat hänen sanansa, kastettiin, ja nämä pysyivät apostolein opissa. Ap. t. 8:ssa luvussa sanotaan, että Filippus, kun samarialaiset uskoivat hänen saarnansa, kastoi miehiä ja naisia, mutta Pyhän Hengen saivat he vasta myöhem-
min, kun Pietari ja Johannes panivat kätensä heidän päälleen (v. 17). Täälläkin on henkikaste eroitettu vesi-
kasteesta. Ap. t. 10:ssä luvussa puhutaan Korneliuksen perheestä. Hän oli hurskas ja Jumalaa pelkäävä koko perheensä kanssa (v. 2). Kornelius sanoo: »Nyt olem-
me siis tässä kaikki Jumalan edessä, kuullaksemme kaikki, mitä Herra on käskennyt sinulle» (v. 33). Ja Pyhä Henki tuli kaikkien niiden päälle, jotka kuulivat sanan (v. 44), ja sitten he kastettiin. Enkeli sanoi Pie-
tarille, että Pietari oli puhuva Korneliukselle sanoja, joi-
den kautta hän pelastuu (Ap. t. 11, 14). Pelastus tehdään riippuvaksi sanasta. Kornelius ja hänen ystävänsä kas-

tettiin vedellä. Pyhä Henki toimii vapaasti ja määrää itse ajan. Vesikaste on tarpeen henkikasteelle. Jeesus sanoo Nikodeemukselle: »Totisesti, totisesti Minä sanon sinulle: jos ihminen ei synny vedestä ja Hengestä, ei hän voi päästä sisälle Jumalan valtakuntaan» (Joh. 3, 5). Mutta henkikaste ei ole aikaan nähden sidottu vesikasteeseen. Missä ei vielä ole edellytyksiä olemassa henkikasteelle, siinä on vesikaste valmistus tulevalle henkikasteelle. Raamatussa käy tavallisesti opetus kasteen edellä.

Lapsikasteesta on ollut eri mieliä. On niitä, jotka hylkäävät lapsikasteen, mutta siihen ei voi sääntöä saada Raamatusta, sillä Raamattu ei missään kiellä kastamista lapsia; lapsikasteen hylkäämiseen olisi kielto Raamatussa tarpeen. Raamattu kertoo usein koko perheiden kastamisesta, vaikka näissä tilaisuuksissa ei mainita lapsia. Kun sanotaan, että lapsilla on usko ja että he sentähden uudestisyntyvät kasteessa, niin sitä ei voi sanoa pienistä lapsista, jotka eivät vielä voi mitään käsittää, vaikka nämä ovat lähellä Jumalaa, ja vaikka taivaan valtakunta on heidän. Jumalan Henki vaikuttaa lapsissa, mutta uuden liiton vasituista henkikastetta he eivät voi saada, elleivät sanaa kuule ja usko. Jeesus sanoo: »Joka viettelee yhden näistä pienistä, jotka uskovat Minuun, parempi olisi hänen, että myllynkivi ripustettaisiin hänen kaulaansa ja hänet upotettaisiin meren syvyyteen» (Matt. 18, 6). Nämä lapset eivät ole äskensyntyneitä, sillä heitä ei vielä voi vietellä. Lapsikaste ei ole voimaton, mutta se on valmistus henkikasteelle, joka liittyy tähän. »He toivat Hänen tykönsä myös pieniä lapsia. jotta Hän heihin koskisi, mutta sen nähdessään opetuslapset nuhtelivat tuojia.» Mutta Jeesus kutsui lapset luoksensa ja sanoi: »Antakaa lasten tulla Minun tyköni, älkääkään estäkö heitä, sillä senkaltaisten on Jumalan valtakunta. Totisesti Minä sanon teille: joka ei ota vastaan Jumalan

valtakuntaa niinkuin lapsi, ei hän pääse sinne sisälle» (Luuk. 18, 15—17). Kun kristinuskoa saarnattiin pakanakunnassa, oli aika toinen kuin tämä. Lapset ovat tuotavat Herralle. Lapsia otettiin vanhassa liitossa ympärileikkauksen kautta Jumalan yhteyteen. Kun Kristus siunasi pieniä lapsia, saivat he taivaallista voimaa, mutta Pyhää Henkeä he eivät saaneet silloin, eikä Pyhää Henkeä vielä oltu vuodatettu. Ihminen on luotu Jumalan kuvaksi, ja lapsi on likeisessä yhteydessä taivaan valtakunnan kanssa. Kasteessa otetaan lapsi Jumalan armon osallisuuteen, mutta kastetun tulee uskolla omistaa evankeliumin sana, ennenkuin hän voi itsekohtaisesti uudesti syntyä.

Origenes sanoo lapsikasteen apostoliin säätämäksi, mutta Tertullianus vastustaa lapsikastetta. Guericke sanoo, että etevimpien kirkkoisien täytyi kehoittaa kasteeseen ja että se vasta viidennellä vuosisadalla tuli yleiseksi. Gieseler arvelee, ettei lapsikaste ollut vielä toisella vuosisadalla yleinen, mutta Kurz sanoo: »Sitä ei voi selvästi todistaa, että lapsikaste oli yleinen apostolein aikana, mutta se on todenmukaista.» Ja Kahnis sanoo: »Lapsikaste on olemassa itämaisessä kirkossa apostolein säännöksenä, niinkuin Origenes todistaa; länsimaiden kirkossa edellyttävät Irenaeus ja Tertullianus sitä, ja se on kolmannen vuosisadan keskipaikoilla yleisesti tunnustettu koko kirkossa, jota ei enää vastusteta missään.» Tertullianukseen nähden erehtyy Kahnis. Eri mieliä on siis tässä asiassa. Hieronymus sanoo: »Joka ei täydellä uskolla omaa kastetta, hän ei saa Henkeä, vaan vettä.» Keskiajan kirkossa pidettiin vanhurskauttamusta ja uudistusta kasteen vaikutuksena. Lapsikasteesta eivät tiedäneet varmaan sanoa, saivatko lapset vain syntinsä anteeksi tahi myös Pyhän Hengen. Uskonpuhdistajat omasivat kasteen semmoisena, kuin se oli myöhemmässä keskiajassa muodostunut. Jumalan sana ja Jumalan

nimi on heidän kannallaan ytimenä kasteen vedessä. Kasteen voima on autuaaksitekevä, mutta kaste vaatii uskoa. Usko yksin tekee henkilön mahdolliseksi tätä terveellistä, jumalallista vettä hyödyksi vastaanottamaan. Ilman uskoa, sanovat he, ei se mitään hyödytä. Ihmisen usko ei tee kastetta, vaan se ottaa sen vastaan. Kasteen vaikutus on heidän käsityksensä mukaan peso tahi uudestisyntyminen tahi lapsenoikeus. Lapsikaste perustettiin siihen, että lapsilla on uskoa. Peruslauseena oli, että sakramentti ei hyödytä ilman uskoa. Quenstedt sanoo lapsilla olevan oikean uskon, joka sisältää hengellisen tiedon, myöntymisen ja luottamuksen. Uuden ajan protestantismi pitää enimmäiten kasteen vain kuvauksena synnin puhdistuksesta ja iankaikkisen elämän synnystä, joka tuottaa autuutta, milloin usko syntyy.

Lapsikasteella on arvonsa ja oikeutuksensa uudessa liitossa. Epäusko sanoo: lapset eivät voi mitään saada kasteessa, kun eivät mitään ymmärrä. Mutta Kristus vaikuttaa luontoonkin. Hän muuttaa veden viiniksi, ravitsee muutamalla leivällä tuhansia, jopa Hän kuolleisiinkin vaikuttaa ja herättää ne. Olisiko lapsi tämän vaikutuksen ulkopuolella? Sanoopa Herra taivaan valtakunnan olevan lasten, ja Hän sanoo, että täysikasvaneitten täytyy tulla lasten kaltaisiksi, jos tahtovat taivaan valtakuntaan tulla. Kristus sanoo: »Katsokaa, ettette halveksi yhtäkään näistä pienistä; sillä Minä sanon teille, että heidän enkelinsä taivaissa näkevät aina minun Isäni kasvoja, joka on taivaissa» (Matt. 18, 3. 10). Ja Hän sanoi: »Sallikaa lasten tulla Minun tyköni älkääkä estäkö heitä; sillä senkaltaisten on Jumalan valtakunta.» »Totisesti Minä sanon teille: 'joka ei ota Jumalan valtakuntaa vastaan niinkuin lapsi, hän ei pääse siihen sisälle'. Ja Hän otti heidät syliinsä, pani kätensä heidän päällensä ja siunasi heitä» (Mark. 10, 14—16). Kun Jeesus käänsi tuoda lapset Hänen ty-

könsä, ja kun Hän sanoo, että taivaan valtakunta on heidän, ja kun lapset vanhassa liitossa otettiin pieninä Jumalan liiton yhteyteen ympärileikkauksen kautta, niin on kyllä oikein, että vanhemmat tuovat lapsensa kasteessa Herralle, ja kuinka voisi uskova isä ja äiti olla sitä tekemättä! Mutta lapsikaste ei ole vielä henkikaste, vaan valmistus siihen. Kun apostoli sanoo, että Jumala pelastaa meidät uudestisyntymisen peson ja Pyhän Hengen uudistuksen kautta (Tiit. 3, 5), niin on meidän huomioomme ottaminen, että kastetulle on Raamatun mukaan tarpeen Pyhän Hengen uudistus hänen vanhurskauttamisekseen ja pelastumisekseen. Lapset saavat voimavaikutuksia Jumalan valtakunnasta. Jumala antaa aluksi vähemmän ja sitten uskolliselle enemmän. »Jokainen hyvä anti ja jokainen täydellinen lahja tulee ylhäältä, valojen Isältä» (Jaak. 1, 17). Kristus, joka on ihmisten valo (Joh. 1, 4), antaa lapselle valoa ja siunausta ylhäältä. Henki vaikuttaa heihin kasteessa ennättävällä armolla. Pienet lapset on tuotava Herralle, ja Herra ottaa ne vastaan. Raamatun kannalta on väärin lapsikastetta kieltää, kun ei Raamatussa siihen kieltä ole, mutta kyllä käsky tuoda lapset Herralle. Lapset ovat semmoisia, että täysi-ikäisten tulee ensiksi niiden kaltaisiksi tulla, jos tahtovat taivaan valtakuntaan päästä. Niinkuin Herra kastoi ja teki oppilaiksi, niin lapset kasteessa velvoitetaan oppilaiksi ja saavat taivaan valtakunnan siunauksen. Lapsikaste ei ole tyhjä tapa, sillä he tuodaan uskossa Herralle ja yhdistetään Hänen kanssaan. Augsburgin tunnustus sanoo kasteesta, että »se on tarpeellinen autuuteen, ja että kasteen kautta Jumalan armo taritaan; niin myös että lapsia kastettakoon, jotka, kasteessa Jumalalle annettuina, otetaan hänen armoonsa». »Ja he kiroavat anabaptisteja, jotka hylkäävät lasten kasteen ja sanovat lasten tulevan autuaiksi ilman kastetta» (Kapp. 9). Tämä vii-

meinen kohta ei sovellu Herran sanaan, että taivaan valtakunta on lasten ja että heillä on se mieliala, johon täysi-ikäisten täytyy päästä, ja Luther, niinkuin useimmat jumaluusoppineet eivät kieltäneet autuutta kastamattomilta lapsilta. Augsburgin tunnustuksen puolustus sanoo, »että kaste on tarpeellinen autuuteen, että lapsia kastettakoon ja ettei lasten kaste ole turha, vaan tarpeellinen ja vaikuttava autuuteen». »Se on kaiketikin toden tosi, että lupaus autuudesta tulee pienille lapsillekin, mutta ei kuitenkaan Kristuksen seurakunnan ulkopuolella oleville, joilla ei ole sanaa eikä sakramenttejä». Lapset otetaan siis kasteessa Kristuksen yhteyteen ja armoon ja saavat sitten, kun ovat evankeliumin sanan kuulemisesta saaneet uskon, henkikasteen. Sentähden onkin kasteenliiton vahvistus hyvä, jossa nuoret itse tunnustavat uskonsa ja tietoisesti velvoitetaan Herran oppilaisiksi. Kastetta ei sovi uudistaa, kun se kerran on tapahtunut kolmiyhteisen Jumalan nimeen. Tosin mainitaan Ap. t. 19, 5:ssä kasteen uudistaminen, mutta nämä oppilaat olivat kastetut vain Johanneksen kasteella, eivätkä he silloin saaneet Pyhää Henkeä, mutta Paavali kastoi heitä Herran Jeesuksen nimeen. Apostoleista ei mainita, että heitä toisen kerran kastettiin, ja erityistä kastetta henkikastetta varten he eivät saaneet. Mielivaltaista on siis vaatia kasteen uudistamista. Vesikaste on siis välttämättä tarpeen, sillä Raamatussa vaaditaan syntymistä vedestä ja Hengestä. Vesikasteen ylenkatsominen on epäuskoa. Mutta vesikaste vaatii henkikastetta, ennenkuin ihminen voi uudestisyntyä, ja tähän vaaditaan sanan kuuleminen ja usko. »Joka uskoo ja kastetaan, se pelastuu» (Mark. 16, 16). Usko ja sana yhdistävät, mitä aikaan ja paikkaan nähden on eroitettu. Missä Raamattu ei sääntöä anna, siellä tulee asian olla uskonpiirissä vapaana. Yksi on lainlaatija, yksi Herra, joka määrää uskon alalla, ja apostoli kääkee meitä pysymään

lujina siinä vapaudessa, johon Kristus meidät vapautti (Gal. 5, 1). Tosi vapaus liikkuu hiljaisena Hengen tiellä, jossa istutetaan ja rakennetaan, mutta ei rynnätä eikä orjailla.

§ 28.

Herran ehtoollinen.

Jumala valmisti vanhassa liitossa kansaa käsittämään sakramentin ylimaailmallista tarkoitusta. Leipä ja viini käytettiin uhriaterioissa, joissa aterioitseva tuli osalliseksi alttarin pyhydestä. Taivaasta ravitsi Jumala kansaa korpimatalla mannalla. Kalliosta antoi Hän janoavalle kansalle vettä. Ihmeellisellä ravitsemisella kiinnitti Jumala kansan huomion taivaallisiin elämänlahjoihin. Jumala »käski pilviä ylhäällä ja avasi taivaan ovet ja antoi sataa heille mannaa syötäväksi, ja antoi heille taivaan viljaa» (Ps. 78, 23. 24). Ulkonaisten pyhyyskäsitteiden piiristä, joihin juutalaiset olivat orjistuneet, tahtoi Jumala johdattaa kansaa uskolla käsittämään hänen läsnäoloaan ja vaikutustaan Hengessä. Ei ihminen elä vain leivästä, vaan elävästä Jumalan sanasta. Jumalan teoissa huomaamme Jumalan ajatuksia. Jumala on toimimassa luonnossa ja historiassa, mutta epäusko ei näe Häntä, ja järkeisusko koettaa riistää ihmiskunnalta tätä elävää Jumalaa. Vanhassa liitossa oli uhriateria esikuvana uuden liiton pyhälle ehtoolliselle, joka sekín on ateria, jossa uskova saa leivässä ja viinissä Kristuksen ruumiin ja veren. Opetuslapsille oli helppo käsittää pääsiäslampaan syömisen yhteyttä Herran pyhän ehtoollisen kanssa. Tähän keskittyvät vanhan liiton uhriateriat. Siunauksen malja on osallisuus Kristuksen vereen, ja se leipä, jonka murramme, on osallisuus Kristuksen ruumiiseen (1 Kor. 10, 16). Todellisuuksissa liikkuu uuden liiton armonateria, ja usko omistaa tässä Kristuksen. Kun Herra sanoo: »Tämä on mi-

nun ruumiini», »tämä on minun vereni», ja antaa sen oppilaalleen, niin Hän antaa itsensä taivaan lahjaksi. Meidän on pitäytyminen Kristuksen sanoihin, ja ne ovat selvät. Järkeisusko sanoo, että asetussanat ovat selitettävät niin, että järki voi niitä käsittää, mutta meillä on tässä ylimalmilla lahja, jota järki ei voi käsittää, mutta usko voi sen omaksua. Pyhässä ehtoollisessa saa uskova Kristuksen veren, joka on vuodatettu monen edestä syntien anteeksisaamiseksi, ja Kristuksen ruumiin. Niinkuin olemme Kristuksen kanssa »haudatut kasteen kautta kuolemaan» (Room. 6, 4), niin asettaa Herran ehtoollinenkin meitä yhteyteen Kristuksen kuoleman kanssa, niin että ehtoollisen nauttija julistaa Herran kuolemaa. Kuinka katkera olikaan ristinkuolema, pilkka, häväistys ja räökkäys synnittömälle ja puhtaalle Ihmisen Pojalle, ja Jeesus kärsii kaikki ihmiskunnan pelastukseksi. Mikä itsensäkieltäminen, mikä korkeus on kärsivässä Ihmisen Pojassa! Ja tämän kärsimisen ja kuoleman hedelmät antaa Hän pyhässä ehtoollisessa uskovalle. Kristikunnan alkuaikoina yhdistettiin tavallisesti rakkauden ateria ehtoollisen kanssa, joten maallinen syöminen pantiin hengellisen rinnalle. Ehtoollista sanotaan Herran ateriaksi, Herran leiväksi ja juomaksi, Herran pöydäksi.

Ehtoolliseen oli kuvauksia ja valmistuksia vanhassa liitossa, niinkuin kasteeseen, ja ennustus lupaa selvästi tätä armon lahjaa kaikille kansoille. Profeetta sanoo: »Herra Sebaot valmistaa kaikille kansoille tällä vuorella lihavat pidot, pidot selkiästä viinistä, ydinrasvasta ja puhtaasta viinistä. Ja tällä vuorella on Hän poistava murheliinan, jolla kaikki kansat käärityt ovat. Hän on nielevä kuoleman iankaikkisesti. Katso, tämä on meidän Jumalamme, jota me odotimme, ja Hän auttaa meitä, tämä on se Herra, jota me odotimme. Iloitkaamme ja riemuitkaamme hänen autuudestansa» (Jes. 25, 6—9).

Tämä on siis elämän ja autuuden ateria, joka muuttaa murheen iloksi ja poistaa synnin peitteen kaikilta kansoilta, sillä odotettu Herra tulee ja valmistaa nämä pidot parhaasta ravinnosta, ja Hän nielee kuoleman iankaikkisesti. Näihin pitoihin käsketään kaikki. »Kaikki janoovaiset tulkaa vetten tykö, tekin, joilla ei rahaa ole; tulkaa, ostakaa ja syökää, tulkaa, ostakaa ilman rahatta ja hinnatta viiniä ja rieskaa!» »Katso, kansoille todistajaksi olen Minä Hänet asettanut, kansain päämieheksi ja opettajaksi.» »Etsikää Herraa, kun Hänet löydetään, avuksi huutakaa Häntä, kun Hän läsnä on» (Jes. 55, 1. 4. 6). Monella tapaa Herra vanhassa liitossa viittaa elämän ravintoon ehtoollisessa. Leipä ja viini olivat etevimmät ravintoaineet, joilla Jumala pitää elämän voimassa. »Sinä kasvatat karjalle ruohon ja ihmisten tarpeeksi kasvit. Niin Sinä tuotat maasta leivän ja ihmisen sydämen iloksi viinin, ja leipä vahvistaa ihmisen sydäntä» (Ps. 104, 14. 15). Jumalan sanalla ja rukouksella ovat nämä luonnonlahjat pyhitettävät (1 Tim. 4, 4. 5). Leipä ja viini käytettiin vanhassa liitossa myös uhreissa, joissa ne uhriateriassa yhdistettiin lihan ja veren kanssa. Veri annettiin sovinnoksi ja vihmottiin alttarin päälle, mutta liha syötiin muutamassa uhriateriassa, ja leipä ja viini nautittiin ilolla Herran edessä koko perheen kanssa ja leviittain. »Sinne viekää kaikki nämä, jotka Minä teille käsen: teidän polttouhrinne ja teurasuhrinne, kymmenyksenne ja kättenne ylennysuhrit ja kaikki parhaat lupausuhrinne, jotka te Herralle lupaatte. Ja iloitkaa Herran, teidän Jumalanne, edessä, sekä te, että teidän poikanne ja tyttärenne, palvelijanne ja palvelijattarenne, ja leeviläiset, jotka teidän porteissanne ovat. . . Karta uhraamasta polttouhriasi joka paikassa, jonka näet, vaan siinä paikassa, jonka Herra valitsee»; »et sinä saa porteissasi syödä jyviesi, viinisi ja öljysi kymmenyksiä, etkä myöskään esikoisiasi karjastasi. . . . vaan

syö niitä Herran, sinun Jumalasi edessä, siinä paikassa, jonka Herra, sinun Jumalasi valitsee, sinä ja poikasi ja tyttäresi ja palvelijasi ja palvelijattaresi ja leeviläinen, joka sinun portissasi on, ja iloitse Herran, sinun Jumalasi, edessä kaikissa, mitä kätesi tuo» (5 Moos. 12, 11—14. 17 18). Näissä uhriaterioissa tuli syntinen ihminen osalliseksi alttarin pyhyydestä, ja hän sovitettiin Jumalan kanssa. »Eivätkö ne, jotka uhria syövät, ole uhriaterioista osallisia?» (1 Kor. 10, 18). Jumala johdatti vanhassa liitossa uskovan mielen monella tapaa tarkkaamaan Jumalan elämänlahjoja, jotka ihmeellisellä tavalla ylhäältä annettiin. »Hän halkaisi kalliot korvessa ja juotti heitä vedellä yltäkyllin. Hän antoi sataa heille mannaa syödäksensä ja antoi heille taivaan leipää» (Ps. 78, 15. 24). »Kaikki söivät he samaa hengellistä ruokaa, ja kaikki joivat he samaa hengellistä juomaa, sillä he joivat siitä hengellisestä kalliosta, joka heitä seurasi, ja se kallio oli Kristus» (1 Kor. 10, 3. 4). Yli ajallisuuden tahtoi Jumala korottaa ihmissilmän etsimään Jumalassa ja hänen sanassaan ja tulevassa Vapahtajassa elämän voimaa ja autuutta. Jumalan säättämä liiton ateria, jossa henkinen ja iankaikkinen elämänlahja annettiin leivän ja viinin nauttimisessa, on valmistuksena uuden liiton pyhään ateriaan. Herra sanoo: »Miksi annatte rahaa siitä, joka ei leipää ole, ja työnne siitä, joka ei ravintoa ole; kuulkaa Minua ja nauttikaa hyvää; teidän sielunne riemuitkoon.» »Minä teen kanssanne iankaikkisen liiton, lujat Daavidin armot» (Jes. 55, 2. 3). Nämä lupaukset viittaavat korkeimpaan ravintoon ja liittoon. Vanhan liiton moninaiset puhdistukset ja pesemiset keskittyvät uuden liiton kasteessa, ja niin keskittyvät ehtoollisessa uhriateriat täydelliseksi henkiateriaksi, jossa ylimaailman elämä annetaan. Luontopiiriin kuuluu leipä ja viini. Ihmisen Pojan liha ja veri on sieluelämän korkein aine, sillä siinä on jumaluus ja ihmisyyys yhtynyt, aistillisuus ja henkisyys. Siinä on

iankaikkisen elämän Henki ja olento, ja tämä on sovintouhriksi pyhitetty. Ja niinkuin vanhan liiton uskova tuli osalliseksi uhrista ja uhrialttarista, niin tulee uudessa liitossa uskova ehtoollisvieras todella osalliseksi tästä uuden liiton uhrista. Siunauksen kalkki, jota me siunaamme, eikö se ole Kristuksen veren osallisuus? Leipä, jota me murramme, eikö se ole Kristuksen ruumiin osallisuus? (1 Kor. 10, 16 ss.). »Meillä on uhrialttari, josta majassa palvelevilla ei ole lupa syödä» (Hebr. 13, 10). Kristuksen kirkastettu ruumis on ehtoollisessa ravintona uskovalle iankaikkiseksi elämäksi.

Uuden liiton olento, sen peruskäsitteet maailmansovinnosta, Kristuksesta ja hänen suhteestaan maailmaan ja seurakuntaan määräävät ehtoollisen sakramenttikäsitettä, ja tämän mukaan ovat asetussanat käsitettävät. »Heidän syödessään otti Jeesus leivän ja kiitti, mursi ja antoi opetuslapsilleen ja sanoi: 'ottakaa, syökää, tämä on minun ruumiini'. Ja Hän otti maljan ja kiitti, antoi heille ja sanoi: 'juokaa tästä kaikki, sillä tämä on minun vereni, liiton veri, joka monen tähden vuodatetaan syntien anteeksiantamiseksi'» (Matt. 26, 26—28; Mark. 14, 22—25; Luuk. 22, 19—20; 1 Kor. 11, 23—26). Luukkaan evankeliumissa lisätään: »Tehkää tämä minun muistokseni.» Herran sanat ovat selvät: tämä leipä, jonka Minä annan, on minun ruumiini, ja tämä malja, tämä viini, on minun vereni. Epäusko sanoo, ettei ihminen voi toisen ruumista ja verta syödä ja juoda, varsinkin kun Herra itse tässä on elävänä opetuslasten parissa. Nämä sanat olisivat muka käsitettävät aatteellisessa tahi kuvauksellisessa mielessä. Ulkoa meidän turmeltuneesta elämänpiiiristä tuodaan väitteet. Mutta kristinusko on tässäkin maailmaa korkeampi, ja se tahtoo tässä antaa, mitä ei muualla maailmassa tarita. Kristuksen ruumis on sopu-soinnussa hänen Henkensä kanssa. Kristus-itsiö on vapaassa voimasuhteessa luonnonelämään ja vaikuttaa sii-

hen sillä tapaa, että Hän todella on siinäkin, ja sen kautta voi Hän antaa itsensä uskovalle. Kristus pyhitti ruumiinsa ja teki sen henkiseksi, ja sentähden lähtivät siitä voimavaikutukset luonnonpiiriinkin. Henkivoima tunkeusi ruumiselimistön kautta Herran ihmetöissä luonnonaineksiin. Sakramentillinen ravitseminen ja puhdistus on Kristuksen parantamis- ja ravitsemisihmeiden korkein huippu. Herra antoi opetuslapsilleen ruumiinsa ja verensä ennen kuolemaansa, mutta hänen ruumiinsa oli jo valmistunut kuolemaan, ja se oli kirkastunut siihen määrään, että Hän taisi esikoissiunauksena antaa ruumiinsa ja verensä opetuslapsilleen, jotka olivat seurakunnan esikoiset. »Hetki on tullut, että Ihmisen Poika on kirkastuva» (Joh. 12, 23). »Kun hän (Juudas) oli mennyt ulos, sanoi Jeesus: 'nyt Ihmisen Poika on kirkastettu, ja Jumala on kirkastettu Hänessä'» (Joh. 13, 31). Samalla tapaa antoi Herra heille Hengen esikoislahjaksi ennen Helluntaita. »Ottakaa Pyhä Henki» (Joh. 20, 22). Kun Jumalan kirkkaus on täydellisesti tunkeutunut Kristuksen ruumiiseen, on tämä valmistunut otettavaksi Jumalan kirkkauteen, ja taivaaseen nousseena voi nyt kirkastunut Kristus Henkensä kautta antaa itsensä ruumiillisestikin uskovalle, vaikka hänen ruumiinsa ei ole enää ulkonaisesti läsnä, niinkuin Hän lihassa ollen henkisesti vaikutti sanalla ja teolla. Kristuksen elämänkehityksessä Ihmisen Poikana hengellistyi liha siveellisesti, kun meidän henkemme lihallistuu. Siinä on vastakkaisia kehityssuuntia. Kristus vain voi meitä koroittaa ajallisuuden turmeluksesta ylimaailmalliseen piiriin. Kyllä tieteen alalla saamme kuulla mahtisanoja ihmisvoimasta, mutta ne eivät voi mitään apua antaa. Kun Kristus oli lihassa, näki uskon silmä Hänessä sitä kirkkautta, joka asui hänen ruumiissaan. Taivaaseen astumisestaan asti ilmestyy Hän Hengessä näkymättömänä toiseen tulemiseen saakka, emmekä nyt voi nähdä yhtään Ihmisen Po-

jan päivää. Nyt on Kristus kätketty Jumalassa. Ei Hän ole löydettävissä suuremmoisissa inhimillisissä puuhissa. Eivät joukot voi auttaa, joissa ei ole Henkeä. Jumala katsoo sisällistä ihmistä. Herran ehtoollinen vaikuttaa henkeen. Ulkonainen ihminen ei siitä vahvistu. Sielu on ihmisitsiön perusvoima, joka kääntyneenä ulospäin muodostaa ulkonaisen ihmisen, ja kääntyneenä sisäänpäin ja ylimaailmaan muodostaa sisällisen ihmisen, joka Kristuksen Hengestä osallisena on uusi ihminen. Tämä saa ehtoollisessa taivaallista ravintoa. Kristus yksin voi auttaa synnin ja kuoleman vallasta. Ja Hän antaa itsensä pyhässä ehtoollisessa kokonaan uskovalle. Meidän tulee muistaa, että kirkastuneessa Kristuksessa on ruumiillisuus hengellistynyt ja hengellisyys ruumiillistunut. Välimiehenä Kristus tahtoo meidän turmeltuneessa luonnossamme rakentaa tätä korkeampaa yhteyttä ruumiillisuuden ja henkisyyden välillä. Maailma hukkuu, sillä siinä kasvaa ruumiillisuuden ja henkisyyden hajaannus. Uskovan tulee muodostua Kristuksen mukaan, niin että henkielämä ruumiillistuu ja ruumiselämä hengellistyy uskonyhteydessä Kristuksen kanssa. Tämä on uuden liiton tarkoitus, mutta kristinuskon ulkopuolella ihminen ei tiedä mitään tästä. Sentähden ehtoollisen olento usein turmellaan ihmisajatusten mukaan. Uuden liiton todellisuus tehdään tässäkin vain aatteeksi, mutta Kristus-kuvaa ei ole tämän varjoelämän mukaiseksi muodostettava. Leivän syömiseen ja viinin juomiseen panee Herra ruumiinsa ja verensä sen sisällöksi uskovalle, ja täten hänen muistonsa uudistuu. Hän itse nautitaan tässä sovitajana ja iankaikkisen elämän leipänä ja juomana. Ei tässä vain sovitustyötä teroiteta.

Kristus-itsiön suhdetta uskovaan ehtoollisvieraaseen osoittaa Herra, kun Hän sanoo: »Minä olen se elävä leipä, joka on tullut alas taivaasta. Jos joku syö tätä leipää, niin hän elää iankaikkisesti. Ja se leipä, jonka Mi-

nä annan maailman elämän puolesta, on minun lihani.» »Totisesti, totisesti Minä sanon teille: ellette syö Ihmisen Pojan lihaa ja juo hänen vertansa, ei teillä ole elämää itsessänne» (Joh. 6, 51. 53). Nämä Herran sanat tarkoittavat tässä ehtoollista, vaikka ne eivät ole niin rajoitettavat tähän, ettei uskova voisi uskossa Herraa nauttia elämän leipänä muulloinkin kuin ehtoollisessa. Nämä sanat ovat niin selvät, ettei niissä ole mitään epäilemisen varaa. Herra sanoo itsensä, koko Kristus-itsiönsä, johon ruumiillisuuskin kuuluu, lihansa ja verensä, totiseksi ravinnoksi, sillä Hän antoi tämän uhriksi kuolemassa, ja se on ylösnoussut, ja siinä on nyt eläväksi tekevä Henki. »Mitä jos saatte nähdä Ihmisen Pojan nousevan sinne, missä Hän oli ennen! Henki on se, joka eläväksi tekee; liha ei hyödytä mitään» (Joh. 6, 62. 63). Niiden, jotka sellittävät asetussanat kuvauksellisesti, sentähden etteivät tahdo otaksua todellista Herran läsnäoloa ehtoollisessa kirkastetulla ruumiillisuudella, täytyy täälläkin käyttää mielivaltaa.

Herra sanoo: »Joka syö minun lihani ja juo minun vereni, hänellä on iankaikkinen elämä, ja Minä herätän hänet viimeisenä päivänä. Sillä minun lihani on tosi ruoka, ja minun vereni on tosi juoma. Joka syö minun lihani ja juo minun vereni, hän pysyy Minussa ja Minä hänessä» (Joh. 6, 54—56). Ei ole näissä sanoissa mitään epäselvyyttä. Jos joku ei niitä hyväksy, niin hän voi epäuskossa kieltää niitä, mutta hän ei saa niitä väärentää. Tämä ruoka ja juoma on semmoinen, kuin ruuan ja juoman todella tulee olla; se on katoamaton, oleellinen ravinto, joka vaikuttaa ruumiiseenkin, niin että tämä tulee iankaikkisesta elämästä osalliseksi. Maallinen ravinto on katoava. »Älkää tehkö työtä sitä ruokaa varten, joka katoaa, vaan sitä ruokaa varten, joka pysyy iankaikkiseen elämään, ja jonka Ihmisen Poika on teille antava» (Joh. 6, 27). Tämä syöminen ja juominen ei ole aistillisesti

käsitettävä tavallisen uhrilihan nauttimiseksi, sillä liha on hyödytön, mutta Ihmisen Pojan liha on eläväksi tekevän Hengen elähyttämä, ja se on taivaaseen astuneen, kirkastuneen Ihmisen Pojan liha. Henki se on, joka eläväksi tekee. Tämä syöminen ja juominen ei kuitenkaan ole vain henkinen, kuten Calvin otaksuu, sillä ei Herra siinä tapauksessa puhuisi lihansa syömisestä ja verensä juomisesta. Herra käyttää täällä sanaa »liha», sillä Hän oli ruumiillisesti nähtävä, ja tämä ruumiillisuus uhrataan maailman elämää varten. Kristuksen lihassa oli jo hänen syntymästään asti Henki. Sentähden taisi se kirkastua ennen hänen kuolemaansa, eikä se kuolemassa turmelusta kärsinyt. Kuitenkin osoittaa liha Kristuksesakin maallisesti näkyvää ruumista, ja sentähden käyteen sana »ruumis» Kristuksen ylösnousemisen jälkeen. Herrakin käyttää asetussanoissa sanaa »ruumis», kun Hän tulevaisuutta katsoo. Meidän ei tule otaksua Kristuksen lihaa ja verta ilman Henkeä, eikä hänen Henkeään ilman ruumiillisuutta. Herra ei ole ehtoollisessa läsnä ruumiillaan ilman Henkeä, sillä Henki on eläväksi tekevä Henki, mutta ei liioin Hengellään ilman ruumista, sillä siinä tapauksessa Hän ei sanoisi: Minun lihani on todella ruoka, on leipänä, joka on syötävä. Koko ihminen tarvitsee koko Kristuksen. Jeesus Kristus, tullessaan taivaasta lihaan ja kuoleman kautta koroitettu taivaaseen, antaa itsensä iankaikkisen elämän leipänä ihmiselle. Eikä tämä Kristus tule ihmisen ruumiiseen vain syömisestä kautta, eikä vain ihmisen henkeen ajatuksen kautta, vaan koko ihmiseen, henkeen, sieluun ja ruumiiseen uskon nautittavana. Ihmisitsiö otetaan Kristus-itsiöön.

Niinkuin Kristuksen lihassa on eläväksi tekevä Henki, samoin on hänen veressäänkin, sillä Henki on sielussa, ja sielu on veressä. Missä verta on, siinä on sieluakin, sillä lihan sielu on veressä. Veressä liikkuvat ne aineet, joista

ruumis elää, ja sielu ottaa elämän ilmaa vereen. Veressä elähyttää sielu ruumiin. Sen mukaan kuin henki on korkeampi tai alhaisempi, on sielukin, ja sen mukaan kuin sielu on, on verikin. Jeesuksella Kristuksella on Jumalan Pojan Pyhä Henki sielussaan, ja tämä jumalallinen sielu vaikuttaa hänen veressään. Kristuksen verellä on sama armo kuin Hänellä itsellään. Sentähden sanoo apostoli: »Te ette ole lunastetut katoavilla . . . vaan Kristuksen kalliilla verellä, niinkuin virheettömän ja tahrattoman Karitsan» (1 Piet. 1, 18. 19). Jumalan Pojan elämä ja Jumalan iankaikkinen Henki asuivat ja vaikuttivat Kristuksen sielussa ja sen kautta hänen veressäänkin. Sentähden on se Jeesuksen Kristuksen, Jumalan Pojan veri. Ja sentähden on sillä voimaa henkisesti puhdistaa ja iankaikkisesti lunastaa ihminen. »Paljoa ennemmin Kristuksen veri, joka iankaikkisen Hengen kautta uhrasi itsensä viattomana Jumalalle, on puhdistava meidän omantuntonamme kuolleista töistä palvelemaan elävää Jumalaa» (Hebr. 9, 14). Kaikki ihmiset lähtevät yhdestä, syntisen ihmisen turmeltuneesta verestä, mutta Kristuksesta lähtee puhdas, henkinen veri, joka uskossa omaan puhdistukseksi ja uudistukseksi. Kristuksen ruumiilla, kun se oli yhteydessä Hengen kanssa, oli voimaa vaikuttaa luonnonelämään, niinkuin hänen ihmetyönsä osoittavat. Ja kun Kristus valmistuu kärsimään ja kuolemaan, alkaa hänen inhimillisessä olennossaan kirkastuminen, joka tekee sen mahdolliseksi, että Hän voi antaa ruumiinsa ja verensä uskovalle ehtoollisessa. Ihmiskunnan Välimiehessä on hengellis-ruumiillinen luonnon-yhteys, ja Hän vaikuttaa seurakuntaan hengellis-ruumiillisella voimalla, joka uudistaa ja kirkastaa sen jäsenet. Ihmisen henki on vain ajatteleva, eikä se voi uutta luoda, mutta Kristus uudistaa aikanaan ihmiskunnan ja luomakunnan, sillä Hän on lihaksi tullut Sana, ja Hänessä ovat Henki ja liha yhdistyneet.

Jeesus Kristus antaa ehtoollisessa jumalinhimillisen itsiönsä vasituksessa ruumiillisuudessaan hengellis-ruumiillisena ravintona syötäväksi ja juotavaksi uskovalle, ja Hän valitsi leivän ja viinin välimiksi tälle ravinnolle. Kristuksen ruumis ja veri ja leipä ja viini ovat Herran eläväksi tekevän Hengen kautta yhdistetyt, niin etteivät ne vain ole vierekkäisiä, ulkonaisesti rinnakkaisia, vaan leivässä on Kristuksen ruumis ja viinissä Kristuksen veri. »Sentähden on siunauksen malja Kristuksen veren osallisuus ja leipä, joka murretaan, Kristuksen ruumiin osallisuus» (1 Kor. 10, 16). Tyhjiä ajatuksia ei tässä tarjota, eikä vanhan liiton varjoa, vaan Kristus on Ihmisen Poikana ruumiillaan ja verellään ehtoollisen leivässä ja viinissä uskovalle todellinen ruoka ja juoma. Kristuksen taivaaseen koroitettu ruumiillisuus on kirkastuksen kautta tullut hienoimmaksi valoruumiiksi, joka leivässä ja viinissä antautuu uskovalle ja joka muodostaa uskovan valon lapseksi. Kun Jeesus Kristus on Jumalan maailmanluomisen ja maailmansovituksen ja Jumalan uuden maailmanluomisen välittäjä, niin Hän yhdistää itsessään vanhan ja uuden luomisen. Ja kun Kristus ehtoollisessa antaa Henkensä ja ruumiinsa ja verensä uskovalle, astuu Hän todelliseen elämänsuhteeseen koko meidän olentoomme, henkeen, sieluun ja ruumiiseen. Koko ihminen ravitaan ehtoollisessa. Missä omaatuntoa viljellään, saa ihminen syviä vaikutuksia Kristuksen läsnäolosta ehtoollisessa. Jumalan taivaallisia aarteita annetaan ehtoollisessa maallisissa astioissa, ja Henki välittää ruumiin ja veren yhdistymisen leivässä ja viinissä, sillä Hän asuu ja vaikuttaa Kristuksen ruumiillisuudessa ja kirkastaa Kristuksen uskovassa, kun Hän ottaa Kristuksen täydellisyydestä ja antaa sitä uskovalle leivässä ja viinissä, kun nämä uskossa siunataan ja omataan Herran sanan mukaan. Täten ravitsee Kristus todella seurakuntaa (Ef. 5, 29), kun hänen Henkensä, ruumiinsa ja

verensä ehtoollisessa yhdistyvät, ja meidän henkemme, sielumme ja ruumiimme tätä Kristusta nauttivat. Tämän kautta tapahtuu muodostus Kristuksen kuvaan. Meidän nykyinen lihamme ja veremme ei voi Jumalan valtakuntaa periä, vaan katoamattomuus ja kuolemattomuus on jo täällä omattava, ja sisällisessä ihmisessä on jo uudistus alkava, joka mahdollisentaa pääsemisen Jumalan valtakuntaan. Kuolema ei vaikuta tätä muutosta, vaan muodostus Kristuksen kuvaan, joka ehtoollisessakin tapahtuu, kun salainen sydämen ihminen elimellisesti yhdistyy Herran kanssa ja ravitaan iankaikkiseen elämään. Sisäinen ihminen vahvistuu tässä, kun hän Herran muistoksi tätä ateriaa nauttii hengessä ja totuudessa. Kun tämä nauttiminen on todellinen osallisuus, yhdistetään ehtoollisessa Kristus ja uskova keskenään. Ylimailman elämä yhdistää todellisena ravintona uskon ja elämän tietämyksessä ja rakkaudessa.

Calvin sanoo kyllä paikoin, että Kristus tulee alas ja antaa meille ehtoollisessa elämän, josta voisi tehdä sen päätöksen, että uskova todella saisi Kristuksen ruumiin ja veren, mutta toisin paikoin hän selvästi sanoo, että Kristuksen ruumis ei ole oloaineellisesti läsnä, vaan se pysyy taivaissa, ja Henki antaa Kristuksen ruumiista ehtoollisessa elämän vaikutuksen uskovan sieluun, joka henkisesti korotetaan taivaaseen. Henkinen yhdistys tapahtuu Hengen kautta sielun ja Kristuksen kesken samalla aikaa, kuin leipä ja viini annetaan. Kun Calvinin mielipiteen mukaan uskovan sielu henkisesti nousee taivaaseen Kristuksen tykö ja täten tekee Kristuksen läsnäolevaksi, niin Kristuksen läsnäolo riippuu ihmisen uskosta, ja tämä olisi vaikuttava syy Kristuksen läsnäoloon. Kumminkin tunnustaa Calvin Kristusta todelliseksi oloaineeksi, josta Henki annetaan. Calvin otaksuu kyllä vaikutuksen tulevan ihmisen ruumiiseen, joka tulee osalliseksi Kristuksen kuolemattomuudesta, mutta

Kristuksen ruumis pysyy kuitenkin taivaissa, eikä se tule Hengen kanssa uskovaan. Henkisyyttä teroittaa siis Calvin sillä tapaa, että aatteellisuus pääsee etusijalle. Leipä ja viini ovat vain kuvauksia, joita uskossa vain henkisesti omataan, eivätkä Kristuksen ruumis ja veri ole oloaineellisesti läsnä. Ei voi ymmärtää, mitä varten leipä ja viini oikeastaan olisivat tällä kannalla tarpeen, eikä Calvin tiedäkään mitään pätevää tähän sanoa. Oloaineellisesti siis Kristuksen ruumiillisuus ei ole läsnä, ja tämä tosi ruoka ja juoma eivät pääse oikeaan arvoonsa.

Luterikunta teroittaa Kristuksen ruumiin läsnäoloa, niin että ihminen ehtoollisleivän ja viinin ruumiillisessa nauttimisessa saapi Kristuksen ruumiin ja veren, jopa tulevat epäuskoiset ja jumalattomatkin ehtoollisvieraat näistä osallisiksi, vaikka se tapahtuu heille kadotukseksi. Leivän ja viinin yhdistys Kristuksen ruumiin ja veren kanssa on kuitenkin sakramentillinen yhdistys, ja ihminen saapi nämä taivaallisella tavalla. Mutta henkisyys syrjäytetään, kun Kristuksen ruumis oloaineellisesti omataan, vaikkei nauttijassa olekaan uskoa. Calvinin käsityksessä saapi henkinen kohta liiallisen arvon, kun taas luterikunnassa ruumiillisuus on sillä tapaa paikallisesti läsnä aineissa, että ruumiillinen nauttiminen aina tekee osalliseksi Kristuksen ruumiista ja verestä, vaikka ei ihmisellä ole omaamisen mahdollisuutta, missä ei uskoa ole. Calvin sanoo oikein, ettei kukaan voi saada Kristuksen ruumista ja verta, ellei samalla ota hänen Henkeänsä, sillä niitä ei voi eroittaa. Mutta Calvin eroittaa itse Kristuksen ruumiillisuuden Hengestä, kun ruumiillisuus on rajoitettuna taivaaseen, ja Henki vain tulee uskovaan. Henki, joka eläväksi tekee, ei pääse oikeaan arvoonsa luterikunnassa. Tässä kohtaa meitä jätettiin katolikunnasta, sillä vain sillä ehdolla, että otaksumme leivän ja viinin muuttumista, voimme puoltaa sitä käsi-

tystä, että jumalattomat ja epäuskoisetkin saavat Kristuksen ruumiin ja veren. Luther sanoo kyllä suuressa katkismuksessaan: »Joka ei usko, hän ei saa mitään ehtoollisessa», mutta Schmalkaldin uskonkappaleissa sanotaan: »Altтарin sakramentista opetamme, että leipä ja viini ehtoollisessa todella ovat Kristuksen ruumis ja veri, ja ne tarjotaan kaikille, ja niistä tulevat osallisiksi eivät ainoastaan hurskaat, vaan myöskin pahat kristityt» (3 osa, kapp. 6). »Uskon ojennus ja yhdistys» sanoo, etteivät ainoastaan tosiuskovat, vaan myös kelvottomat ja epäuskoiset todella saavat Kristuksen ruumiin. Sanovatpa jotkut luterilaiset, ettei Pietäri saanut enemmän ensimmäisessä ehtoollisessa kuin Juudas. Milloin epäuskoiset ehtoollista halveksivat ja väärin käyttävät, saavat he rangaistuksen, mutta Herran ruumista ja verta he eivät saa, sillä ilman uskoa ei kukaan tule osalliseksi uuden liiton korkeimmasta armolahjasta. Apostoli sanoo: »Joka kelvottomasti syö tätä leipää ja juo Herran maljan, hän on oleva vikapää Herran ruumiiseen ja vereen. Tutkikoon siis ihminen itsensä, ja niin syököön hän tätä leipää ja juokoon tästä maljasta; sillä joka syö ja juo kelvottomasti, syö ja juo itsellensä tuomion» (1 Kor. 11, 27—29), mutta apostoli ei tässä puhu epäuskoisista ja jumalattomista, vaan uskovista, jotka uskossa nauttivat ehtoollista, mutta jotka eivät oikein kunnioittaneet tätä pyhää ateriaa. Rikkaat saivat liiaksi, ja köyhät olivat nälissään, eivätkä nämä kristityt siis eroittaneet Herran ruumista. Sentähden he saivat tuomion. Kadotuksesta ei Herra tässä puhu, vaan heikkoudesta, voimattomuudesta ja uneliaisuudesta, jotka olivat seureauuksia väärästä ehtoollisen vietosta.

Yhdistys luterikunnan ja kalvinikunnan kesken ei ole mahdollinen, ellei kalvinikunta siirry uuden liiton olennollisuuden alalle ja tunnusta Kristusta kirkastetussa ruumiillisuudessaan todellisesti läsnäolevaksi. Sen olisi

jätettävä Kristuksen ruumiin ja veren eroittaminen Kristuksen Hengestä, josta se syyttää luterikuntaa. Sitä käsitystä, että epäuskoinenkin saisi Kristuksen ruumiin ja veren, ei voi Raamatun kannalla puoltaa, sillä tämä ei sovellu uuden liiton oppiin eikä luterikunnan perusteisiin.

Ulkonaisina väliminä ovat ehtoollisessa leipä ja viini, Herran sana ja rukous. Herran sanaa sopisi ehtoollisessa runsaammin käyttää, kuin mitä nyt on tapana, niinkuin Herra teki ensimmäisessä ehtoollisessa. Raamatun psalmeja voisimmekin enemmän käyttää. Testamentin muodossa on Kristus antanut itsensä ehtoollisessa uskoville, ja koko ihminen nauttii Häntä. Tämä nauttiminen ei ole sama kuin uskon nauttiminen Kristusta ylipäänsä. Uuden liiton armonateriana ehtoollinen ei ole rajoitettu määrättyyn paikkaan tahi aikaan. Ensimmäinen ehtoollinen vietettiin yksityisessä huoneessa, ja ensimmäinen kristillinen seurakunta vietti sitä perhekunnissa joka päivä (Ap. t. 2, 46). Ja näiden yksityisten ehtoollisviettojen rinnalla pidettiin yhteisiä koukousia yhteistä ehtoollisen nauttimista varten (Ap. t. 20, 7). Herran ehtoollinen näkyy myöskin olleen perhekunnittain järjestetty (1 Kor. 11, 20—22). Niin oli pääsiäislampaankin syöminen perhekunnittain järjestetty. Perheellinen yksinkertaisuus vallitsee sen alkuperäisessä muodossa, ja se liittyy jokapäiväiseen elämään, milloin uskon tarve sitä vaatii. Alkuseurakunnan jokapäiväisestä ehtoollisen viettämisestä ei ole sääntöä tehtävä, sillä vapaus vallitsee täällä, eikä se saa tyhjäksi muodoksi tulla, ja väärinkäyttöä, joka helposti voi syntyä, on vältettävä.

Jumala on itse asettanut uudessa liitossa opettajat, jotka Kristuksen tulemiseen asti palvelevat seurakuntaa Jumalan puolesta sanassa, ja he ovat semmoisina kunniaassa pidettävät. Raamattu sanoo: »Hän (Kristus) antoi muutamat apostoleiksi, toiset profeetoiksi, toiset evankelistoiksi ja toiset paimeniksi ja opettajiksi, tehdäk-

seen pyhät täysin valmiiksi palvelijan työhön, Kristuksen ruumiin rakentamiseen, kunnes me kaikki pääsemme yhteyteen uskossa ja Jumalan Pojan tuntemisessa, täyteen miehuuteen, Kristuksen täyteen täysi-ikäisyyden määrään» (Ef. 4, 11—13. »Muistakaa johtajianne, jotka ovat puhuneet teille Jumalan sanaa» (Hebr. 13, 7). Mutta se on yksipuolisuutta, jos uuden liiton pappeutta tehdään yhtäiseksi vanhan liiton pappeuden kanssa. Apostoli sanoo: »Te olette valittu suku, kuninkaallinen papisto, pyhä heimo, hänen omaisuudekseen tullut kansa, julistaaksenne sen hyveitä, joka on pimeydestä kutsunut teidät ihmeelliseen valoonsa» (1 Piet. 2, 9). Jumalan liitto Israelin kanssa Siinain vuorella on toteentunut. »Jos te nyt minun ääneni kuulette ja pidätte minun liittoni, niin te olette Minulle kallis omaisuus, kalliimpi kaikkia muita kansoja, sillä koko maa on Minun, ja te olette Minulle papillinen valtakunta ja pyhä kansa» (2 Moos. 19, 5. 6). Uuden liiton uskovalla on paljon uskonnollisia velvollisuuksia kodissaan ja hänen ympärillään oleviin, mutta ei jokainen ole uudessa liitossa pappi, vaan ainoastaan todella uudestisyntynyt, jolla on Jumalan Henki. Ja järjestys vaatii, että yleisessä jumalanpalveluksessa toimii siihen asetettu pappi. Augsburgin tunnustus sanoo: »Opetusvirasta opettavat, ettei yksikään saa seurakunnassa julkisesti opettaa eikä sakramentteja jakaa, jollei ole siihen laillisesti kutsuttu» (Kapp. 14). Naisten ei Raamattu salli seurakunnassa opettaa (1 Kor. 14, 34). Sisäisenä ehtona ehtoollisen nauttimiseen on usko ja itsekoettelemus. Usko omaa Jeesuksen Jumalan Poikana ja pyytää Häneltä ehtoollisessa iankaikkista elämää. Uskova tutkii itseään ja synnin valtaa itsessään, jonka hän tuomitsee, ja hän etsii Kristuksessa armoa syntein anteeksisaamiseksi ja puhdistukseksi. Milloin ihminen ei huoli tutkia itseään eikä sydämen vakavuudella ja kunnioituksella nauti ehtool-

lista, on hän keltoton ehtoollisvieras ja saapi tuomion; hänen sisällinen elämänsä heikkenee, henki sairastuu, vanhat ja uudet erhetukset pääsevät valloilleen, ja hengellinen nukkuminen syntyy, jolla Jumala pyytää kurittaa ihmistä pelastukseksi.

Nykyiset kirkkokunnat eivät ole yhtäisiä uuden liiton seurakunnan kanssa, vaan ne ovat se suuri Herran pelto, jossa ohdakkeitaakin kasvaa, ne ovat se suuri huone, jossa on puhtaita ja epäpuhtaita astioita. Ensimmäiset kristityt palvelivat Jumalaa juutalaisten kanssa Jerusalemin temppelissä, vaikka Herra sanoo sitä ryövärien luolaksi, ja Juudas oli läsnä ensimmäisen ehtoollisen vietossa. Jeesus sanoo: »Kuitenkin, pettäjän käsi on kanssani pöydällä» (Luuk. 22, 21). »Totisesti, totisesti Minä sanon teille: yksi teistä on kavaltava Minut» (Joh. 13, 21). Matteus ja Markus puhuvat pettäjästä ennen ehtoollista, mutta Herra puhui kaiketi ensin hänestä yleisesti ja sitten ehtoollisen jälkeen niin suoraan, että hän meni ulos.

Ei ole yhteyttä turmeltuneenkaan kirkon kanssa rikottava, mutta jokaisen tulee pitää puhdistuksestaan vaari, eikä pahaa ole koskaan puolustettava, vaan pahaksi tuomittava.

Toinen osa.

§ 29.

Kristillisen elämän kehitys.

Ihminen voi pysyä Jumalan vanhurskaudesta välinpitämättömänä, ja silloin siveellinen kehitys on mahdoton. Mutta kun vanhurskauden sääntö häntä velvoittaa, niin että hän ei ainoastaan sano: minun pitää, vaan myös: minä tahdon, silloin on hänellä se siveellinen mieliala, joka on perustuksena siveelliselle kehitykselle. Velvollisuudentunto sitoo ihmistä hyvään, mutta tätä velvollisuudentuntoa puuttuu laajalti kristikunnassa nykyaikana. Rakkauden toimia puuhataan kyllä, mutta ensimmäinen vaatimus on: opi tekemään velvollisuutesi. Raamattu vaatii ennen kaikkea mielenmuutosta. Apostoli sanoo: »Jos isänänne huudatte avuksenne Häntä, joka henkilöön katsomatta tuomitsee kunkin hänen tekojensa mukaan, niin vaeltakaa pelossa tämä muukalaisuutenne aika» (1 Piet. 1, 17). Missä velvollisuudentunnetta puuttuu, siinä syntyy siveellinen mädännys. Jumalaan tulee ihmisen pyrkiä, sillä Jumalan kuvaksi on ihminen luotu, ja vain Jumalassa hän saavuttaa rauhan. Nykyiseltä sukupolvelta puuttuu paljon tietoa niistä perusteista, jotka johdattavat ihmisen määrään, ja siltä puuttuu kestävyyttä kilvoituksessa ja uskollisuutta Herralle. Kristitty ei päästä lihallista hitautta valloilleen, vaan on uuttera toimessaan, mutta hän on myös kärsivällinen ja odottaa hedelmän tuloa. Levoton kiihko, joka aina vaan

tulta virittää, ei vie uskon piirissä perille, sillä hiljainen valvominen ja odotus on elämän kehitykselle tarpeen. Kristillinen siveys alkaa uudestisyntymisellä, sillä Kristuksen Henki tulee tässä sydämeen, omaantuntoon ja mieleen, ja sen kautta pääsee uusi elämänvoima ihmisen tietämyksen ja tahdon ytimeksi, jonka kautta ihminen voi olla Kristuksen Hengen määrättävä ja voi toimia tämän mukaan.

Ihminen on kolmessa suhteessa lakiin: hän on ilman lakia ja vastoin lakia, taikka on hän lain alla, taikka laissa, joka häntä määrää ja jossa hän on vapaaksi tullut. Ilman lakia ollen on ihminen epävapaa, sillä hän ei hyvää tunne, eikä hän voi sitä tehdä, ja hän ei tunne pahaakaan eikä voi sitä jättää. Hyvä ja laki ovat ulkopuolella ihmistä. Mielivalta hallitsee tällä kannalla häntä. Kääntymyksessä tulee ihminen tietoiseksi pahasta, jota vastaan hän paneutuu, ja hän yhtyy Jumalan lakiin, jonka hän tuntee velvoittavaksi ja tuomitsevaksi voimaksi omassatunnossa. Ja hyvän tuntee hän siveelliseksi säännöksi, jonka mukaan hän tahtoo toimia. Lain alla ollen tietää ihminen itsensä velvoitetuksi, ja hän velvoittaa itseänsä, mutta hyvä on hänessä vain velvoittavana valtana; häneltä puuttuu voimaa sen toteuttamiseen. Tämä voima annetaan uudestisyntymisessä, jossa Jumalan Henki asustuu sydämeen. Nyt ihminen yhdistyy hyvän kanssa oleellisesti, ei vain muodollisesti tahdollaan, sillä luonnon yhdistys syntyy Jumalan ja ihmisen kesken. Uudestisyntynyt on Jumalan lapsi, joka Isää rakastaa ja rakkauden vaatimana tekee Isän tahdon. Rakkauden mieliala on astunut velvollisuudentunnon sijalle, ja uudestisyntynyt on Kristuksen laissa, hän on Kristuksessa ja siis laissakin, sillä Kristus on itse korkein laki. Jumalan Hengen laki määrää Jumalan lapsen tietämystä ja tahtoa henkisenä oloaineena sydämessä. Vanhurskauden tekeminen on hänellä tunnuksena (1 Joh.

3, 7). Ja tämä uusi elämä, joka aluksi vain on siemenenä olemassa sydämessä, vaikuttaa täällä kehityksen ituna ja viettinä. Tietoisesti tahtoo uskova Kristuksessa olla, jumaluuden täydellisyyttä tahtoo hän Häneltä saada ja sisäisesti Kristusta omata. Tietoisesti uudestisyntynyt ei voi irroittaa itseänsä Jumalan laista ja syntiä harjoittaa, sillä Jumalan tahto on hänen uuden luontonsa laki. »Kuka ikänä on Jumalasta syntynyt, hän ei tee syntiä, sillä Jumalan siemen pysyy hänessä, eikä hän saata tehdä syntiä, sillä hän on Jumalasta syntynyt» (1 Joh. 3, 9). Yksityisiä syntejä esiintyy kyllä vielä, eikä vanha luonnontaipumus ole kokonaan voitettu, kun aluksi vain luonnon keskus on uudistettu, mutta uudestisyntynyt itsiö toimii syntiä vastaan, sillä Jumalan Henki on hänessä, ja hän »ottaa itsestään vaarin, eikä paha ryhdy häneen» (1 Joh. 5, 18). Kristitty puhdistaa itsensä Jumalan armolla kaikesta synnistä, niin ettei synti voi katkaista uutta elämän sidettä ja vieroittaa Jumalasta. Sentähden sanoo Johannes: »Joka syntiä tekee, hän on perkeleestä» — »joka Jumalasta on syntynyt, hän ei tee syntiä, eikä hän saata tehdä syntiä, sillä hän on Jumalasta syntynyt» (1 Joh. 3, 8. 9). Tässä puhutaan synnin teosta elämän luonteena ja synnissä elämisestä, joka on Jumalan lapselle siveellinen mahdottomuus. Ensimmäisessä luvussa Johannes osoittaa, että uudestisyntyneessäkin on heikkoutta, tietämättömyyttä, jopa yksityisiä syntejäkin, joista puhdistus on etsittävä. Kristitty tahtoo tietoisesti Kristuksessa olla ja Hänessä kasvaa. Hän ottaa aina enemmän jumalallista hyvää Kristuksesta itseensä, ja Jumala vaikuttaa uudestisyntyneeseen kutsuen, vanhurskauttaen ja kirkastaen häntä. Kristus on täydellisyydessään ihmistä korkeampana, niin ettei tämä ole kehityksen kestäessä kaikkea saanut. »Kristus meissä» ei ole koskaan täysin valmis tässä elämässä. Sanan ja sakramenttien kautta tahtoo Kristus antaa

itsestään elämän täydellisyyttä, ja uskossa ihminen omaksuu tätä omaantuntoon ja mieleen ja käyttää sitä elämässä. Uudestisyntyneessäkin on vielä aistillisessa sieluelämässä alaspäin vetävä vietti, joka ei minuutta hallitse, sillä sen ylivalta on voitettu, mutta kuitenkin vastustaa se Hengen viettiä yllyttävänä tahi sortavana vastavoimana. Kristuksen sanan ja Hengen voimassa on tämä vanha ihminen voitettava, ja sydämen salainen ihminen kehitettävä. Lihan tahto on Hengen tahtoa vastaan, mutta kuuliaisuuden lapsena tulee uskovan uudistua Kristuksen kuvaan. Kristillisen elämän tulee kehittyä muodostuen Kristuksen kuvan kaltaiseksi.

§ 30.

Kristityn muodostuminen Kristuksen kuvan kaltaiseksi.

Koko luonnon alalla vallitsee perussääntönä, että vanhan olemuksen täytyy poistua, jonka sijalle astuu uusi, joka tarvitsee kehitystä. Kuoleman kautta käy tie elämään. Vanhassa Testamentissa esiintyy luonnon sääntöjä, jotka ovat perustuksena maalliselle elämälle, mutta Kristuksessa esiintyy luonnonsääntöjä, joiden mukaan vanhasta luonnosta lähtee uusi, jossa uusi kehitys alkaa. Inhimilliset mietiskelyt himmentävät tätä Jumalan säättämää järjestystä. Kristus sanoo, että tie elämään kulkee kärsimysten kautta, ja Hän kulkee itse tätä tietä, mutta ihmishenki paneutuu tätä sääntöä vastaan, ja nykyisessä kristikunnassa se työnnetään usein syrjään, vaikka se on niin suuriarvoinen. Kristus voittaa kärsimisessä, ja sen kautta saa kristitty siinä voiton, sillä se on Kristuksen tie, vaikka Hän oli synnitön. Jumala tuomitsee synnin lihassa (Room. 8, 3). Ei se riitä, että yksityiset synnit voitetaan, vaan synnin elimistö, joka asuu lihassa, on annettava kuolemaan. Niinkuin Kristus kuoli, niin tulee

kristitynkin kuolla Kristuksen kuoleman voimassa. Hän kielsi oman tahtonsa ja antoi sielunsa uhriksi. Meissäkin on tuomio käyvä oman lihan yli, sillä meidän tulee kuolla Kristuksen kanssa. Synnin himot ja syntiset taipumukset ovat ristiinnaulittavat. Tämä sisällinen uskon kilvoitus on vanhan ihmisen poisriisumista.

Uudestisyntymisessä tulee Kristuksen Henki ihmisen itsiölliseen elämään ja vaikuttaa täällä sisäisenä ylimaailman voimana, joka muodostaa hänet Kristuksen kuvan kaltaiseksi. Peruskohdat tässä kehityksessä ovat kuoleminen ja ylösnouseminen. Kuoleminen kohtaa itsiötä siihen määrään, kuin synti on itsiöön kiintynyt, mutta ei itsiön olentoa, eikä vain jonkun yksityisen synnin ilmenemystä. Apostoli sanoo: »Me, jotka olemme synnille kuolleet, kuinka siinä vielä eläisimme?» »Minkä Hän kuoli, sen Hän kerta kaikkiaan kuoli pois synnistä» (Room. 6, 2. 10). Ihminen irroittaa itsensä itsiöön kiintyneestä synnistä ja uhraa itsensä vapaassa siveellisessä toiminnassa, jossa ruumis kuoletetaan siihen määrään, kuin se on synnin sielullinen elin, mutta ei välittömässä ja välttämättömässä elämän toiminnassa. Synti joutuu tässä perusolennessaan tuomion alaiseksi ja Jumalan tahto pyhitetään. Kristuksen Hengen määräämänä irroittaa ihminen itsensä syntisistä elämänsuhteista lihaan ja maailmaan nähden ja pukee pois syntiruumiin, niin että sielun ylimaailmainen puoli vapaantuu. Jeesus sanoo: »Joka rakastaa sieluansa, kadottaa sen, ja joka vihaa sieluansa tässä maailmassa, varjelee sen iankaikkiseen elämään» (Joh. 12, 25). Itseinen minuus eroitetaan lihasta, ja ne kahleet, jotka sitoivat itsiön elämää syntiin, särjetään. Sentähden on kristitty kuollut synnille ja maailmalle, mutta hän elää Jumalalle Jeesuksessa Kristuksessa. »Niin tekin pitääkää itsenne synnille kuolleina, mutta Jumalalle elävinä Kristuksessa Jeesuksessa» (Room. 6, 11).

Rakkaus kuolleeseen ja ylösnouseeseen Kristukseen voittaa rakkauden syntiin. Siihen määrään kuin uskova omaa Kristuksen kärsimisen ja kuoleman voiman, voi hän irroittaa sielunsa synnin ja lihan haluista, ja hänessä syntyy oleellinen vastavaikutus syntiin. Vanha ihminen ristiinnaulitaan, ja sen synnilliset toimet sorretaan, kun ne ovat kirouksen ja Jumalan tuomion alaisia. »Ne, jotka ovat Kristuksen Jeesuksen omat, ovat ristiinnaulinneet lihansa himoineen ja haluineen» (Gal. 5, 24). »Meidän vanha ihmisemme on Hänen kanssaan ristiinnaulittu, jotta synnin ruumis kukistettaisiin, niin ettemme enää palvelisi syntiä» (Room. 6, 6). Rakkaus Ristiinnaulittuun, rakkaus ylhäältä, joka Pyhän Hengen kautta on sydämeen vuodatettu, heikentää ja kuolettaa yhä enemmän yhdistystä lihallisuuden kanssa, ja synnin palvelus lakkaa. Ruumis toimii kyllä oleellisissa toiminnoissaan, mutta lihan työt kuoletetaan. Orjuus synnin alla lakkaa, ja ihminen vapahdetaan turhasta, isiltä peritystä vaeluksesta (1 Piet. 1, 18). Ulkonainen ihminen turmeluu, mutta sisäinen uudistuu päivä päivältä (2 Kor. 4, 16). »Jos Kristus on teissä, niin on ruumis tosin kuollut synnin tähden, mutta henki elää vanhurskauden tähden» (Room. 8, 10). »Me kuljemme aina kantaen Jeesuksen kuoloa ruumiissamme, jotta Jeesuksen elämäkin tulisi meidän ruumiissamme näykyviin» (2 Kor. 4, 10). Kun kristitty vaeltaa, niinkuin Jumalan sana vaatii, valmistuu hänen ruumiinsa tulevaa ylösnousemista varten. Sisällisen uskonelämä vaikuttaa ruumiiseen ja ruumiin kautta. Ruumiin elimet asetetaan toimissaan suhteeseen Jumalaan. Todellinen yhdistys on olemassa ylimaailman elämänpiirin kanssa, kun ihminen elää uskon kautta Kristuksessa, ja tämä yhdistys vaikuttaa myös ruumiilliseen piiriin. Vakava ihminen jääpi aina kaipaamaan jotakin, jos ei häntä johdateta siihen todellisuuden piiriin, joka panee koko ihmisen toimeen. Taivaan valtakunta on todellinen

niinkuin maailmallinen piirikin, mutta sillä on paljon korkeampi todellisuus. Kristityn tulee antaa ruumiinsa Jumalalle eläväksi uhriksi (Room. 12, 1), ja tämä tapahtuu, kun hän Jumalan tahtoa tekee. Ei kasva pelto, jos peltomies vain rukoilee eikä kylvä siementä peltoonsa. Jumala puhuu meille paljon koko luonnon piirissä, ja me voimme sielläkin oppia hänen teitään. Kun ihminen Jumalaa rakastaa, pyytää hän Jumalan seuraajana olla, missä näkee Jumalan tekoja. Täten raukeaa synnin orjuus, ja synnin ylivalta sortuu ihmisessä sisäisen kuolettamisen kautta; mutta tämän kuolettamisen rinnalla käy elähyttämys. Ei tämä kuitenkaan tapahdu niin, että vanhan ihmisen täytyisi ensin kuolla, ennenkuin uusi ihminen voisi kehittyä, vaan kuoleminen Kristuksen kanssa edellyttää elämistä Hänen kanssaan. Siemenjyvä, joka itää, mätänee, mutta juuri elämän voima jyvässä vaikuttaa tämän mätänemisen, niin että oras voisi nousta. Kristuksen henkivoiman täytyy ensiksi päästä ihmiseen toimimaan, ennenkuin kuoleminen Kristuksen kanssa Kristuksen kuolemisen kaltaisuudessa on mahdollinen. Kristuksen Henki vaikuttaa kuolettavana lihaan, mutta elähyttävänä henkeen, niin että vanhan ihmisen kuolemisessa uusi ihminen kasvaa, ja me elämme Jumalalle. Tämä Jumalassa elävä itsiö panee voimansa ruumiiseen, ja se voittaa synnin viettejä ja vaikuttaa ylösnousemisen Kristuksen kanssa, joka vakuuttaa uskovaa tulevasta ylösnousemisesta Kristuksen ylösnousemisen kaltaisuudessa. »Ollen haudattuna Hänen kanssaan kasteessa, jossa te myös Hänen kanssansa olette herätetyt uskon kautta, jonka vaikuttaa Jumala, joka herätti Hänet kuolleista» (Kol. 2, 12). Ylösnouseminen ei ole sama kuin uudestisyntyminen tahi uusi vaellus, sillä elävä vain voi nousta ylös, ja ylösnoussut vain voi vaeltaa uudessa elämässä. »Jumala on tehnyt meidät, jotka olimme kuolleita rikoksiimme, eläviksi Kristuksen kanssa» (Ef. 2, 5).

»Niinkuin Kristus nousi kuolleista Isän kirkkauden kautta, samoin on meidänkin uudessa elämässä vaeltaminen» (Room. 6, 4). Siis vaikuttaa Kristuksen Henki kuolettaen ja tuomiten lihaan, mutta elähyttäen henkeen. »Jos Kristus on teissä, niin ruumis tosin on kuollut synnin tähden, mutta henki on elämää vanhurskauden tähden» (Room. 8, 10). Uusi itsiöllinen elämä vapaantuu ruumiillisuuden piirissä ja tästä herätyksestä alkaa siveellinen, elimellinen kehitys, niinkuin ristiinnaulitsemisesta alkaa vanhan itsiöllisen elämän kuolettaminen. Ylösnousseen ihmisen tulee antaa jäsenensä vanhurskauden sota-aseiksi Jumalalle. Sisällinen henkielämä ilmenee ruumiissakin, kun tämä palvelee vanhurskautta, pyhitykseksi (Room. 6, 19). Uusi ihminen puetaan puheissa ja teoissa ylösnousseen päälle, niin että uusi itsiöllinen elämä esiintyy ruumiselämän toiminnoissakin, niinkuin kuolettamisessa lihallinen itsiöllinen elämä toiminnan piiristä poistetaan, ja vanha ihminen riisutaan pois.

Kuolema on synnin tähden välttämätön, sillä synti tuomitaan tässä ruumiillisessa todellisuudessa, ja elämän perusteena on vanhurskaus, joka omatoimisesti muodostuu Jumalan tahdon mukaan. Tämän vanhurskauden tulee kehittyä ruumiissakin, ja se vaikuttaa maailmallisissa elämänsuhteissa, niin että se määrää mielen ja elämän, eikä liha. Ruumis on tässä vanhurskauden elin, ja se pyhitetään Jumalan palvelukseen, kunnes kerran kirkastuu. Apostoli sanoo: »Niin minä kehoitan teitä antamaan ruumiinne eläväksi, pyhäksi ja Jumalalle otolliseksi uhriksi» (Room. 12, 1).

Vanhan maailmasuhteen sijalle astuu uusi, kun kristitty nousee ylös Kristuksen kanssa ja elää taivaallisissa, missä Kristus on. Jumalan lapsi on Hengestä syntynyt. Henki ylhäältä tuo taivaallisen elämän uudestisyntymisessä ihmisen sydämeen, ja tämä Henki, jossa ylimaailman oloaineellisuus on, asettaa ihmisen todelliseen yh-

distykseen ylimaailman kanssa. »Meillä on yhdyskuntamme taivaissa» (Fil. 3, 20). Niinkuin ruumiillinen syntyminen varustaa ihmisen tarpeellisilla elimillä aistimaailmaa varten, niin varustaa Hengestä syntyminen tarpeellisilla elimillä ylimaailmaa varten. Uusi ihminen saapi hengenelimet, joilla hän huomaa, ymmärtää, näkee ja kuulee Jumalan ylimaailmallisia totuuksia. Kristuksen täydellisyydestä saapi uudestisyntynyt voimia ja lahjoja ylhäältä, niin että taivaan elämä ja perintö ei ole taivaallisessa kaukaisuudessa, vaan elämänsä juurilla on uudestisyntynyt tunkeutunut iankaikkiseen, ylimaailmaiseen elämään. Hän on saanut perinnön, vaikka se annetaan hänelle täydellisenä taivaissa. Apostoli sanoo: »Ylistetty olkoon meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen Jumala ja Isä, joka suuren laupeutensa mukaan on uudestisyntyttänyt meidät elävään toivoon Jeesuksen Kristuksen kuolleista nousemisen kautta, turmeltumattomaan ja saastuttamattomaan ja katoamattomaan perintöön, joka taivaissa on säilytettynä teitä varten» (1 Piet. 1, 3, 4). Mieli ja henki ovat todella korotetut Isän kotiin ylhäällä. Maailmassa on uudestisyntynyt muukalainen ja vieras, sillä hänen kotinsa ja perintönsä on ylhäällä, vaikka hänen tulee itsekieltämisessä toimia maan päällä. Ylhäällä on elämä alkuperäinen, puhdas, täydellinen. Siellä on ruumiin elämä täydelliseksi kirkastunut, kun se täällä maan päällä on katoavaa ja varjoa. Maallinen mieli etsii hyvänsä maan päällä, mutta uudestisyntynyt on uuden Jerusalemin kansalainen. Sentähden on hän valona ja suolana maan päällä.

Muodostus Kristuksen kuvaan on siis kristillisen siiveyden olento ja määrä, ja tämä nousee kaiken maailmaisen elämän yli jumalalliseen korkeuteen. Tämä muodostus on jo todellinen täällä, vaikka se pääsee määräänsä tulevassa elämässä. Maailman turmiota ei kris-

titty tahdo peitellä, vaan hän astuu jyrkkään vastakohitaan syntiin, sillä kuollen Kristuksen kanssa uskova antaa tuomion käydä synnin yli lihassa, kun hän ylösnousseena Kristuksen kanssa omaa elämän ja vanhurskauden hengessä, joka tunkeuu ruumiillisuuteenkin. Perinpohjin täällä syntiä vastustetaan ja perinpohjin perustetaan vanhurskaus, kun ihmishenkeen astuu elämä ylhäältä. Tämä määrä ei ole tyhjä ihanne, joka hetkeksi viehättää ja sitten jättää epätoivoon, vaan määränä on elävä jumalihminen, Jeesus Kristus. Ei kristinusko johdata yksipuoliseen tunteellisuuteen, jossa ihminen vain itseensä kääntyneenä sulkeutuu ulkonaiselle elämälle, mutta ei liioin yksipuoliseen toimintaan ja puuhaan, jossa ihminen unhottaa ja kadottaa oman itsensä, vaan kristinusko antaa uuden itsiöllisen elämän ihmissydämeen, josta kehitys kasvaa, kun uskova uudistuu Kristuksen kuvaan.

Kristuksen Hengestä syntyy siis uusi ihminen, ja tämä Henki muodostaa ihmisen Kristuksen kuvan kaltaiseksi. Luonnossa syntyy aina jotain kokonaista, kokonainen olio, joka kokonaisena kasvaa. Ja sisältä tapahtuu kehitys elimellisesti, ei ulkoa; ei puuhaamalla, vaan hiljalleen. Tyhjät sanat ja muodolliset käsitteet eivät tässä riitä. Jumalassa eläen, iankaikkisuuden ilmapiirissä liikkuen uudistuu uusi ihminen Kristuksen kuvaan. Tätä muodostusta kannattaa Kristuksen Henki voimaperusteena. »Te puetetaan voimalla korkeudesta» (Luuk. 24, 49). »Te saatte Pyhän Hengen voiman» (Ap. t. 1, 8). Tämä Henki vaikuttaa yhdestä perusteesta koko ihmiseen taivaallista tarkoitusta varten, mutta kun Hän vaikuttaa eri suhteissa ihmiseen, on Hänellä Raamatussa erilaisia nimiä. Hän on totuuden Henki, joka johdattaa kaikkeen totuuteen (Joh. 14, 17; 15, 26). Hän on ennustuksen Henki (Ilm. 19, 10), joka selittää Jumalan antamia ennustuksia tulevista ajoista ja sovittelee ne nykyi-

syyteen; Hän on viisauden Henki (Ef. 1, 17). Tämä Henki vaikuttaa ihmisen tietopiiriin ja kasvattaa siveellisen viisauden ja kykyisyyden hyvään. Henki vaikuttaa myös ihmisessä siveellisen rakkauden ja pitkittyvän pyhityksen. Henki on pyhyden Henki (Room. 1, 4), ja Hänen kauttaan vuodatetaan Jumalan rakkaus sydämeen. Apostoli kehoittaa sanankuulijoita »Hengen rakkauden kautta» (Room. 15, 30). Henki synnyttää myös rakkauden kuuliaisuutta ja halua hyvään. Vielä vaikuttaa Henki kirkastuksen Henkenä (1 Piet. 4, 14) toivoa, iloa ja rauhaa, niin että uskova vaivoissa kärsii ja kestää. Täten usko kasvaa tiedossa, rakkaudessa ja toivossa.

Totuuden, viisauden ja ilmestyksen Henki ilmoittaa ihmiselle korkeimman totuuden, Jumalan ja Kristuksen, sitä hyvyyden ja armon täydellisyyttä, mitä Kristuksessa on. »Tämä on iankaikkinen elämä, että he tuntevat Sinut, joka yksin olet tosi Jumala, ja sen, jonka olet lähettänyt, Jeesuksen Kristuksen» (Joh. 17, 3). Tässä tiedossa on iankaikkisen elämän voima; ja tämä tieto vapauttaa. »Te tulette tuntemaan totuuden, ja totuus on tekevä teidät vapaiksi» (Joh. 8, 32). Totuuden ja ilmestyksen Henki on siis totuuden peruste, ja Hän johdattaa totuudesta toiseen. »Kun Hän tulee, totuuden Henki, opastaa Hän teidät koko totuuteen» (Joh. 16, 13). Tämä Henki tulee uudestisyntymisessä sydämen sisäiseksi opettajaksi. »Hän opettaa teille kaikki» (Joh. 14, 26), ja Hän synnyttää omatoimisen tiedonaistimen, joka käsittää korkeinta totuutta. »Jumalan Poika on tullut ja antanut meille ymmärryksen, tunteaksemme sen Totisen; ja me olemme siinä Totisessa, hänen Pojassaan, Jeesuksessa Kristuksessa. Hän on totinen Jumala ja iankaikkinen elämä» (1 Joh. 5, 20). Tämä on Hengen valistus, joka välittää kaiken kristillisen tiedon, synnyn ja kasvannon. »Nouse kuolleista, niin Kristus on sinua va-

laiseva!» (Ef. 5, 14) että Hän »valaisisi sydämenne silmät, jotta tietäisitte, mikä se toivo on, johon Hän on teidät kutsunut, kuinka suuri hänen perintönsä kirkkaus hänen pyhissään» (Ef. 1, 18). Tämän antaa viisauden ja ilmestyksen Henki (v. 17). Tämä tieto ei ole muodollinen, vaan siinä on Henki ja elämä, sillä viisauden ja ilmestyksen Henki antaa totuuden, jossa on ylimaailman olentoa ja elämää. Sisällinen silmä saa valoa ylhäältä, joka sitä täyttää, niin että ihminen käsittää armon sen iankaikkisessa arvossa ja rikkaudessa. Sentähden pitää Paavali kaikki vahinkona Herran Kristuksen Jeesuksen ylenpalttisen tuntemisen takia (Fil. 3, 8). Ja hän sanoo: »Älkää olko lapsia ymmärrykseltänne, vaan pahuudessa olkaa lapsia; ymmärrykseltänne olkaa täysi-ikäisiä» (1 Kor. 14, 20). Sentähden on tieto niin kallis Raamatussa, ja tietämättömyyttä soimataan. Jeesus sanoo: »Oi, te ymmärtämättömät ja sydämeltänne hitaat uskomaan kaikkea sitä, mitä profeetat ovat puhuneet!» (Luuk. 24, 25). »Oi, te älyttömät galatalaiset!» (Gal. 3, 1). Tyhjä, muodollinen tieto sanotaan Raamatussa »lihalliseksi viisaudeksi» (2 Kor. 1, 12). On maallista, sielullista ja riivaajien viisautta (Jaak. 3, 15). Jumala on valo, ja Jumala on elämä. Kristuksessa oli elämä, ja elämä oli ihmisten valo (Joh. 1, 4). Elävä tieto on osallisuus Jumalan valossa, sentähden sanotaankin tätä Hengen vaikuttamaa tietoa valistukseksi. Tämä tieto on siis oleellinen, sillä Jumalan totuus pääsee vasituksessa olennossaan tietämykseen. Mutta se edellyttää uskoa, ja se eroaa uskoa synnyttävästä tiedosta. Opetuslapset kyllä uskoivat ennen Helluntaita, että Kristus oli Jumalan lähettäjä, mutta heillä oli vielä paljon kysymistä ja paljon oli heille hämärää. He eivät vielä tarkemmin tunteneet Pojan suhdetta Isään. »Niin teilläkin nyt on murhe, mutta Minä olen taas näkevä teidät, ja teidän sydämenne on iloitseva» (Joh. 16, 22). Hengen antama tieto sanoo,

mitä asia on; sen olento ja luonto selvenee; mutta uskon edellä käypä tieto sanoo pääasiallisesti *että* jotakin on. Ihminen uskoo, mutta hän ei oikein ymmärrä, mitä uskoo. Ja kun Hengen antamalla tiedolla on totuuden olento itsessään, vaikuttaa se elämässä ja hyvissä töissä. Täten syntyy käytännöllinen viisaus. Pimeys ja synnin elämä pakenee tätä Hengen valistusta. Ihminen on velvoitettu ja kykenevä ilmoittamaan sen hyveitä, joka häntä on kutsunut pimeydestä Jumalan lasten ihmeelliseen valoon (1 Piet. 2, 9). »Ennen te olitte pimeys, mutta nyt te olette valo Herrassa» (Ef. 5, 8). Tiedon halveksiminen on siis vastoin kristinuskon olentoa. Ilman tätä tietoa ei ole kehitystä. »Mutta ylhäältä oleva viisaus on ensiksi puhdas, sitten rauhaisa, lempeä, taipuisa, täynnä laupeutta ja hyviä hedelmiä, ei epäile, ei teeskentele» (Jaak. 3, 17).

Henki vaikuttaa myös rakkauden ja pyhityksen Henkenä pyhittävänä ihmiseen. Valistuksessa ja uskon tiedossa sisäytyy totuus yhä enemmän, ja kun tällä on vapauttava voima, vaikuttaa se elämään. »Pyhitä heidät totuudessa, sinun sanasi on totuus» (Joh. 17, 17). Totuuden sanalla tulee totuuden Henki ihmiseen, ja totuuden Henki tuo Kristuksen, joka on meille annettu vanhurskaudeksi ja pyhitykseksi (1 Kor. 1, 30). Jeesus sanoo: »Minä pyhitän itseni heidän tähtensä, että hekin olisivat pyhitetyt totuudessa» (Joh. 17, 19). Pyhä Henki istuttaa Kristuksen omaa kuuliaisuutta ihmiseen, sillä totuus Kristuksessa vaikuttaa sekä viisautena että vanhurskautena. Uudestisyntymisessä tulee Jumalan vanhurskaus ihmiseen, joka velvoittaa häntä kuuliaisuuden lapsena muodostumaan sen mukaan, joka pyhänä on kutsunut häntä. »Koska olette kuuliaisia lapsia, älkää mukautuko niiden himojen mukaan, joissa te ennen, tietämättömyytenne aikana, elitte, vaan sen Pyhän mukaan, joka on teidät kutsunut, tulkaa tekin kaikessa vaelluk-

sessanne pyhiksi» (1 Piet. 1, 14. 15). Kuuliaisuus on täten tullut uskovan kyvyksi ja vietiksi. Totuus Kristuksessa on armo, on Jumalan rakkaus, joka antaa synnit anteeksi ja tahtoo meille antaa kaikki Kristuksen kanssa. Tämä rakkaus vuodatetaan uudestisyntymisessä sydämeen (Room. 5, 5), niin että se tulee ihmiseen sisäiseksi voimaksi, samoin kuin viisauden Henki antaa uskovalle Jumalan viisautta. Tämä rakkaus on se voima, joka johdattaa ihmistä pyhitykseen. Se on Hengen hedelmä, joka itsenäisenä perusteena, rakkauden Henkenä, vaikuttaa sydämessä ja määrää ajatusta ja tahtoa. »Me olemme tunteneet ja uskoneet sen rakkauden, mikä Jumalalla on meihin» (1 Joh. 4, 16). Niinkuin totuuden Henki antaa Jumalan totuutta olennollisena valona ja uutena mielenä, niin rakkauden Henki antaa Jumalan rakkauden ihmiseen, niin että hänellä on elävä laki itsessään Jumalan rakkauden sääntönä. »Rakkaus Jumalaan on se, että me pidämme hänen käskynsä, ja hänen käskynsä eivät ole raskaita» (1 Joh. 5, 3). Jumalan lupaus toteentuu tässä, kun Hän sanoo: »Minä olen paneva minun lakini heidän mieleensä, ja heidän sydämeensä olen ne kirjoittava» (Hebr. 8, 10). Lain perussisältö on rakkaus, ja tämä tulee rakkauden Hengen kautta sisäiseksi perusteeksi ihmiseen, niin että hän saapi kyvyn tehdä hyvää. Hänen suurin ilonsa on nyt tehdä Jumalan tahtoa, ja se on hänelle suurin murhe, milloin loukkaa tätä tahtoa. Tämä rakkauden Henki puhdistaa myös sydämen, poistaa tyhjyyden ja kovuuden ja yhdistää uskovan Jumalan kanssa. Jumalan rakkaus on siis lakia laativana. Lain henki on rakkauden henkenä ihmisen hengessä toimivana, ja niin syntyy hengen mieliala, joka vastustaa lihan mielialaa. Jumalan rakkauden olentoon kuuluu, että se tekee Jumalan käskyt ojenteiksi ihmiselle. Tämä on rakkaus Jumalaan, että me pidämme hänen käskynsä. Jeesus sanoo: »Jolla on minun käskyni ja joka pitää ne, hän ra-

kastaa Minua» (Joh. 14, 21). Kuuliaisuus totuudelle on rakkauden välitön ilmenemys. Rakkaudessa keskittyy siveellinen täydellisyys, sillä se on »täydellisyyden yhdistävä side» (Kol. 3, 14). Rakkaus pitää ihmisen yhdistyksessä Jumalan kanssa ja yhdistää häntä aina syvemmin Kristuksen kanssa, ja se täyttää lakia muihin nähden. »Joka toista rakastaa, hän on lain täyttänyt» (Room. 13, 8). »Jumala on rakkaus, ja joka pysyy rakkaudessa, hän pysyy Jumalassa, ja Jumala pysyy hänessä» (1 Joh. 4, 16). Tämä rakkaus on uuttera hyviin töihin ja tutkii, mikä Jumalan hyvä, otollinen ja täydellinen tahto on.

Kirkastuksen Henki kirkastaa ihmisen Jumalan ihmisessä, ja Hän vaikuttaa maailman murheissa ja vaivoissa iloa ja rauhaa toivossa. Niinkuin Henki antaa valistuksen kautta tietoa, pyhityksen kautta rakkautta, niin Hän vahvistaa ja virvoittaa toivon kautta, joka uudestisyntymisessä istutetaan ihmiseen. »Ylistetty olkoon meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen Jumala ja Isä, joka suuren laupeutensa mukaan on uudestisyntyttänyt meidät elävään toivoon Jeesuksen Kristuksen kuolleista nousemisen kautta» (1 Piet. 1, 3). Ihminen syntyy uskossa Kristuksen ylösnousemisen kautta ja valmistetaan uuteen elämään, niin että hän on todellisessa yhdistyksessä tulevan pelastuksen kanssa. Toivo on sekin sisällinen elämä uskovassa. »Koska Minä elän, niin tekin saatte elää» (Joh. 14, 19). Tämä toivo vaikuttaa elävänä henkivoimana rauhaa ja iloa, sillä maailman turmiossa asettaa se uskovan eteen sen kunnian ja kirkkauden, mikä Kristuksessa annetaan. »Toivon Jumala täyttäköön teidät kaikella ilolla ja rauhalla uskossa, jotta teillä olisi runsas toivo Pyhän Hengen voiman kautta» (Room. 15, 13). Maailman ahdingossa ja kilvoituksessa vahvistaa toivo uskovaa sillä vakuutuksella, että Kristus on voittanut maailman ja Hän on toimittava sille tuomion.

Niin voittaa toivo kärsimisen sillä ilolla, minkä tietämys Jumalan mielisuosiosta antaa. Ja tämä tietämys antaa kärsivällisyyden ja miehuuden, joka ahkeroitsee hyvissä teoissa. Nämä toivon vaikutukset: rauha, ilo, kärsivällisyys ovat Hengen hedelmät. »Hengen hedelmä on rakkaus, ilo, rauha, pitkämielisyys, hyvyys, uskollisuus, sävyisyys, itsensähillitseminen» (Gal. 5, 22). Henki vaikuttaa uudestisyntyneen sydämessä ja toimii uskossa, niin että hedelmiä syntyy. Kaikki mikä pyrkii esteeksi Jumalan ja ihmisen väliin, tuo Hän rukouksessa Isän eteen, ja Kristus auttaa välimiehenä synnin ahdingoissa. Milloin uskova on henkisessä sortotilassa, jossa hän ei koetuksen tulossa voi mielensä liikkeitä selvittää ja rukouksiksi muuttaa, auttaa Henki ja rukoilee meidän puolestamme »sanomattomin huokauksin» (Room. 8, 26). Hän muodostaa huokauksemme Jumalalle kelpaaviksi rukouksiksi. Tämä Henki antaa uudestisyntyneelle kaikkinaisissa vaivoissa varmuuden Jumalan lapseudesta ja tulevasta kirkkaudesta, jossa synnin seuraukset poistuvat, kuolevaisuus pukeutuu kuolemattomuuteen, ja täydellinen lunastus antaa Jumalan lapselle vapauden. Kun ihmisellä on Kristuksen Henki, on hänellä elävä vakuutus täydellisestä kirkastuksesta Kristuksen kuvaan, ja varmuus siitä, että kaikki uuden elämän esteet voiteetaan hänen omassa itsessään ja maailmassa. »Luomakuntakin tulee vapautettavaksi turmeltuneisuuden orjuudesta Jumalan lasten kirkkauden vapauteen» (Room. 8, 21). »Mekin huokaamme sisimmässämme, odottaen lapsiksi ottoa, meidän ruumiimme lunastusta» (v. 23). Siiveellinen ymmärtäväisyys on kristitylle tarpeen, ja kuitenkin sitä usein halveksitaan. Raamattu kehoittaa kristittyä Jumalan tahtoa tutkimaan ja teroittaa aistinten harjoittamista eroittamaan hyvää ja pahaa. Ei sovi meidän olla lapsia ymmärtämisessä. Hengen työ on tarpeen, ja varsinkin tulee meidän valvoa sisällisen ihmisen

kehitystä. Silloin saa sydän rauhaa ja iloa ylhäältä. Nykyaikana kääntyy yleinen mielipide liaksi ulospäin, ja sen kautta kärsii sisällinen ihminen. Kärsimisessä oppii kristitty parhaiten viisautta, kun hän pysyy Pyhän Hengen koulussa, jossa hiljaisuudessa opitaan. Oppimisen esineenä on asia, jonka käsittämistä varten jaloimmat ja lahjakkaimmat ihmiskunnassa ovat kilvoitelleet. Oppilaan mielellä tulee tässä tehdä työtä eikä kohta pyrkiä koulusta pois. Voi olla ihmisellä paljonkin tietoa, mutta häneltä puuttuu viisautta, jollei hän ole Hengen koulua käynyt, sillä vain tässä saadaan sitä viisautta, joka omaa Jumalan totuutta. On paljon tietoa nykyaikana, mutta vähän on siveellistä ymmärtämistä. Jumalan pelko on viisauden alku. Valtiollisista asioista puhuvat kristityt niinkuin muutkin, mutta viisautta on vähän näissä puheissa. Arvostelut liikkuvat tavallisesti maailman näkökannan ahtaassa piirissä, mutta harvoin se liikkuu Jumalan valtakunnan iankaikkisissa säännöissä. Sivistys liikkuu harhapoluilla. Vanhurskas Jumala on aikanaan selvittävä aseman. Usko, joka aina kasvaa totuuden tuntemisessa, rakkaus, joka elähyttää lapsen kuuliaisuutta totuudelle, toivo, joka antaa rauhaa ja iloa vaivoissa, välittävät kristillisen elämän kehitystä, ja ne ovat kristityn perushyveet.

Mitä enemmän kristillinen elämä kehittyy, sitä syvemmin riippuu se Kristuksesta, sillä kristityn elämä on Kristuksen elämä hänessä ja uskovan eläminen Kristuksessa. Kristitty tulee sen kautta itsenäiseksi, että hänellä on Kristus. Ei tosikristitty koskaan voi Kristuksesta erota, sillä vapaa on hän vain, kun hän riippuu Kristuksesta, niinkuin Kristus riippuu Jumalasta. Ainoastaan Poika voi tehdä ihmisen vapaaksi. Apostoli Paavali sanoo, ettei hän elä minuutena, vaan Kristus elää hänessä. Sen puolesta hän kilvoittelee, että Kristus saisi muodon niissä, joille hän kirjoittaa. Joka Herrassa pysyy, hän on

yksi henki Hänen kanssaan. Eivät tällaiset totuudet ole vain tyhjää sananparsia, vaan ne ovat todellisuuksia. Nykyaikana luetaan kirjoja siinä tarkoituksessa, että saadaan käsitys siitä, mitä luetaan, mutta kristinusko ei tyydy käsitteisiin, vaan se tahtoo, että lukija omaa käsitteen olentoa, sillä vasta silloin on hänellä sanoissa oleva todellisuus. Kristus on sitä varten tie, että me pääsimme olennaisuuteen. Sentähden tulee meidän itsiöllisesti omistaa Hänet. Kristus on se totuuden keskus, josta ihminen pääsee yksityisten totuuksien tuntuun. Koetuksen tullessa tarvitsee hän totuuden voimaa sydämeensä, ja silloin hän käsittää totuuden olennon. Useat liikkuvat nykyaikana vain käsitteissä, eivätkä tunne elämän todellisuutta. He luulevat tietämisen ja tuntemisen olevan totuuden olentoa. Mutta uudestisyntyneen ja Kristuksen välillä on oleinen yhteys, ja tosikristityssä on toinen henki kuin maailmassa on. Hän on mielessään kääntynyt ylimaailmaan ja etsii sitä, mikä ylhäällä on, ja hän tekee kaikki Herran Jeesuksen Kristuksen nimessä. Kun Kristus pääsee sisällisesti asumaan ihmisessä, vaikuttaa Hän elämäänsä, niin että tässä ilmenee piirteitä Hänestä. Vähitellen muodostaa Kristuksen Henki uskovaan elämän, niin että siinä ilmenee piirteitä Herrasta. Uudestisyntynyt on yksi henki Kristuksen kanssa, sillä hänellä on Kristuksen Henki itsessään. Mitä Henki antaa ihmiselle, sen ottaa Hän Kristukselta. Kristuksen Henki valistaa ihmistä niin, että Hän istuttaa Kristuksen viisaudesta totuudentuntoa uskoon. Henki pyhittää ihmisen niin, että Hän antaa uskovalle Kristuksen vanhurskautta, ja Hän istuttaa Kristuksen kuuliaisuutta rakkaudessa uskovaan. Henki kirkastaa siten, että Hän antaa Kristuksen kirkkautta uskovalle. Niin on Kristuksessa koko armon rikkaus, ja uskova riippuu Hänestä niinkuin oksi viinipuussa. Ei hän koskaan kasva Kristusta korkeammalle, vaan hän vahvistuu vain siten, että hän kasvaa syvemmin Hä-

neen, jossa on jumaluuden täyteys, niin että uuden elämän sisimmät juuret ja perustus ovat Hänessä. Ulkopuolella Kristusta ei ole elämää eikä kehitystä. Kristityn suhde Kristukseen on todellinen elämän ja olennon riippuvaisuus, ja tämän riippuvaisuuden tietoinen ja vapaa tunnustus on uskoa. Mutta juuri tämä riippuvaisuus korkeimmasta perusteesta antaa itsenäisyyden ja omatoimisuuden. Kristuksessa on uuden elämän oleellinen laki (1 Kor. 9, 21). »Niin te täytätte Kristuksen lain» (Gal. 6, 2). Vapaasti täytyy kristityn tahdolla alistua Kristuksen alle, niin että hän rakkaudessa on kuuliainen Hänelle. Tämä vapaa tahdon alistuminen on kristillisen velvollisuuden peruste. Kaikella omatoimisuudella on määreensä Kristuksessa. »Kaikki, minkä teette puhein tai töin, kaikki tehkää Herran Jeesuksen nimessä» (Kol. 3, 17). Kaikki työ muodostuu semmoiseksi, kuin Herran Kristuksen tahto määrää, ja se edustaa jollain tapaa Häntä. Hän elää Herrana meissä, niin että me olemme omanneet hänen nimensä, ja Hän elää ja toimii meissä. Meidän tekomme ilmoittavat hänen mielialaansa. Apostoli sanoo, ettei hän rohkene puhua mistään muusta kuin siitä, mitä Kristus on hänen kauttaan vaikuttanut sanalla ja teoilla (Room. 15, 18); »kaikki minä voin Hänessä, joka minua vahvistaa» (Fil. 4, 13); »olkoon teillä se mieli, joka Kristuksella Jeesuksella oli» (Fil. 2, 5); »meillä on Kristuksen mieli» (1 Kor. 2, 16). Kristittyjen tulee vaeltaa maailmassa, niinkuin Kristus vaelsi, ja silloin he ovat totuudessa kristityitä. Kristuksessa oli rakkaus sisäisen ja ulkonaisen elämän määrääjä ja vaikuttaja. Uudestisyntymisessä on rakkaus tullut sisälliseksi perusteeksi. »Tapahtukoon kaikki teillä rakkaudessa» (1 Kor. 16, 14). Kaiken kristillisen toimen tulee siis tapahtua rakkaudessa, joka on Kristuksen rakkauden mukainen.

Kristuksen rakkaus oli aina Jumalan tahdon alainen,

ja Hän katsoi ihmisten parasta. Sentähden tulee kristitynkin uskollisesti pitäytyä Jumalan tahtoon, antaa rakkautensa aina olla sen määrättävänä ja palvella ihmisiä. »Vaeltakaa rakkaudessa, niinkuin Kristuskin rakasti teitä ja antoi itsensä lahjaksi ja uhriksi, Jumalalle suloiseksi tuoksuksi» (Ef. 5, 2). Kristillisen rakkauden tulee olla Kristuksen Hengen vaikuttama, ja sen tulee omata Hengen valistusta, pyhitystä ja kirkastusta. Paavali sanoo: »Kehoittamisen päämäärä on puhtaasta sydäimestä ja hyvästä omastatunnosta ja vilpittömästä uskosta tuleva rakkaus» (1 Tim. 1, 5). Puhtaan tulee sydämen olla, niin että se vihaa pahaa ja liittyy hyvään. »Kammokaa pahaa, riippukaa hyvässä kiinni» (Room. 12, 9). Kristityn tulee asettua siveelliseen vastakohtaan pahaan, vihata sitä ja sydäimestä antautua hyvälle. Tunteet eivät tässä määrää, vaan totuudentunto, siveellinen arvostelu ja ratkaisu, sillä tunne horjuu ja vaihtelee. Sentähden rakkauden täytyy lähteä myös hyvästä omastatunnosta. Ihmisen täytyy aina itsessään tuomita ja itsestään eroittaa pahaa, ja samaa täytyy hänen tehdä sulhteessaan maailmaankin, sillä muuten rakkaus muuttuu lihalliseksi, joka saastuttaa sydämen ja omantunnon. Lihallinen rakkauskin eroittaa itsensä jostakin ja liittyy johonkin, mutta se tapahtuu luonnollisten ja itsekästen tunteiden ja vaikutteiden mukaan. Vielä tulee rakkauden olla vilpittön. Rakkaus edellyttää uskon, joka sisäisenä elämänä määrää ihmisen ja joka tuo valoa ja puhtautta rakkauteen, kun se sitoo ihmisen Jumalaan, joka sydämet tutkii ja jonka edessä hän vaelttaa. Johannes sanoo: »Joka sanoo Hänessä pysyvänsä, on velvollinen itsekin vaeltamaan niin, kuin Hän vaelsi» (1 Joh. 2, 6). Kristuksen Hengessä on meidän vaeltaminen ja hänen mielialansa mukaan toimiminen. Yksityisiä ulkonaisia toimia ei Raamattu tahdo teroittaa. Mutta kristitty tavoittelee usein nykyaikana suuria tehtäviä ja tahtoo vetää kaikki toiminta-

piiriinsä. Jeesus pysyi vanhempansa tykönä Nasaretissa, kunnes Hän vahvistui Hengessä, ja sitten Hän toimi Israelin kansan piirissä; kuitenkin hänen toimensa tarkoitti maailman pelastusta. Hän rajoittaa työnsä Isän tahdon mukaan, vaikka Hän rakasti jumalallisella rakkaudella maailmaa. Kun ei nykyaika ylipäänsä tahdo tällaista rajoitusta, hajoaa kaikki. Kylvetään tuulta, ja myrsky tulee. Kristityn tulee rakkauden työssään pysyä Jumalan säättämässä rajoissa ja aina eroittaa hyvä ja paha. Kyllä rakkaudessa on tunnettakin, mutta tunteet eivät saa tointa hallita, sillä siveelliset säännöt rajoittavat rakkautta. Lihallinen rakkaus sekoittaa hyvää ja pahaa yhteen, ja se suosittelee pahaa. Usein on myötätuntoisuus pahan puolella, ja rikoksentehtäjän puolesta voidaan itkeä, vaikka ollaan välinpitämättömiä syyttömäin kärsimiseen. Suuret oikeudenkäynnit tuovat usein ilmi odottamatonta myötätuntoisuutta pahaan nähden. Valheen henki toimii maailmassa ja vie rakkaudenkin harhapoluille. Kristuksessa ja apostoleissa on meillä oikean rakkauden esikuvia. Eivät he puhu suuria sanoja, vaan he tekevät hyvää hiljaisuudessa. Kristillinen rakkaus yhdistää uskovan Jumalan kanssa ja antaa hänelle tietoisuuden siitä, että Jumala rakastaa häntä ja koko ihmiskuntaa, jolle hän tahtoo antaa iankaikkisen elämän. Sentähden rakastaa kristitty Jumalaa yli kaiken, mutta Jumalassa myös ihmiskuntaa. Rakkaus Jumalaan poistaa itsekkyyden rakkaudesta, mutta rakkaus ihmiskuntaan poistaa haaveilevan rakkauden, joka unhottaa luomakunnan. Jumala on tämän rakkauden ehdoton esine, sillä rakkaus Jumalaan hallitsee kaikkea muuta rakkautta, mutta tämä rakkaus käsittää myös suhteen omaan itsiöön ja lähimaiseen. Tämä kristillinen rakkaus, joka on kristillisen siveyden oloaine, on siis jaettava Jumalan rakkauteen, itsensäarvostelemiseen ja lähimäisen rakkauteen.

§ 31.

Kristillinen rakkaus Jumalaan.

Tämän rakkauden esineenä on Jumala Kristuksessa, ei vain Jumala Luojana ja maailman kannattajana. Puhutaampi tieto Jumalasta ja varsinkin hänen rakkaudesta on vasta Kristuksen kautta tullut maailmaan. Luonnon piirissä esiintyy Jumala voimana, ja Vanhassa Testamentissa vaatii laki rakastamaan Jumalaa, mutta oikea, täydellinen rakkaus Jumalaan syntyy sen kautta, että ihminen uskossa omaa Kristuksen, jossa Isän rakkaus on meille ilmestynyt. Puhutaan kyllä paljon rakkaudesta Jumalaan, vaikka Kristus kielletään tai syrjäytetään, mutta se on vain puhetta, jossa ei ole todellisuutta. Missä ei sitä armoa tunneta, joka on Kristuksessa meille annettu, siellä ei ole rakkaudella Jumalaan todellisuutta eikä voimaa. Järkeisusko liikkuu harhateillä, sillä järki ei käsitä Jumalan rakkautta. Pojassa on Isän rakkaus meille ilmestynyt, ja rakkaus Jumalaan on mahdollinen vain sen kautta, että rakastamme Isää Pojassa. Ja tämä Poika sanoo: »Joka rakastaa isäänsä taikka äitiänsä enemmän kuin Minua, hän ei ole Minulle sovelias» (Matt. 10, 37).

Rakkaus Jumalaan ilmenee kiitollisuutena. Missä ei kiitollisuutta ole, siellä ei ole rakkautta Jumalaan. Kiitollisuus edellyttää itsiöllistä suhdetta Jumalaan, ja se vaatii paljon työtä ihmiseltä omassa itsessään. Joka tekee työtä maailmassa, mutta ei tee työtä omassa itsessään, hänestä ei tule Jumalan ihmistä. Vuorisaarnassa Herra puhuu paljon »sinulle». »Mitä sinulla on, jota et ole saanut?» (1 Kor. 4, 7). Se totuus on ihmisen muistettava. Uuden ajan järkeisoppi on turmellut sitä perustunnetta, mikä tunnollisella ihmisellä tulee olla, että Jumala on ehdoton antaja ja ihminen vastaanottaja. Paljon tehdään nykyaikana työtä, mutta vähän on vakavaa

suhdetta Jumalaan. Koko maailma tahdotaan muodostaa toisenlaiseksi, mutta oma itsiö jää muodostamatta. Rakkauden apostoli panee tiedon ja uskon Jumalaan rakkauden perusteiksi, mutta nykyaika panee usein tunteet rakkauden lähteeksi. Sentähden koetetaan tunteellisilla kertomuksilla Herran kärsimisestä saada tunteita liikkeelle. Raamattu ei anna tukea tälle käsitykselle. Sen kertomus on raitis ja yksinkertainen, ja se sanoo, mitä varten Kristus on kärsinyt. Tunteet ovat toisarvoisia. Kristuksen puheissa ja toimissa ei ole sitä tunteellisuutta, jolla varsinkin muutamissa uskonnollisissa suunnissa on niin suuri arvo. Ei ole oikein, jos tunteet pääsevät etusijalle, sillä henkinen rakennus kärsii siitä. Eikä usko riipu tunteista, vaan se on sydämen asia, jossa itsiön keskusvoima antautuu rakkauden Jumalalle. Kristillisessä jumalanrakkaudessa on kyllä tunnetta, sillä kaikessa rakkaudessa on tunnetta, mutta tunne on toisarvoista. Rakkaus Jumalaan riippuu Jumalan tuntemisesta. Henkisessä rakkaudessa on harvoin tunteiden liikutuksia, mutta vakava mieliala kannattaa sitä. Jumala käskää meitä rakastamaan, mutta tunteet eivät ole käskyn alaisia, eivätkä ne ole rakkauden lähde, vaan sen seurauksia.

Rakkaus Jumalaan ei ole luonnollisen ihmisen suhde Jumalaan, vaan uskovan, joka itse on Kristuksessa ja joka Kristuksessa rakastaa Jumalaa. Kristuksessa toimitti Jumala maailmansovinnon ja yhdistyksen ihmiskunnan kanssa. Ihminen tulee tästä rakkaudesta osalliseksi, ja se tulee hänen henkiseksi omaisuudekseen, kun hän tuntee ja omaa tätä Jumalan rakkautta Kristuksessa. Tämän kautta ihminen tulee kykeneväksi toimimaan tässä rakkaudessa. Apostoli sanoo: »Siinä tuli Jumalan rakkaus meille ilmi, että Jumala lähetti ainokaisen Poikansa maailmaan, jotta me eläisimme Hänen kauttaan», »ja me olemme oppineet tuntemaan ja uskomaan sen

rakkauden, mikä Jumalalla on meihin»; »me rakastamme, sillä Hän on ensin rakastanut meitä» (1 Joh. 4, 9. 16. 19). Jumalan esineinen rakkaus tulee uskon kautta itsiöön ihmisen henkiseksi omaisuudeksi. Jumalan rakkauden perusteena on Jumalan sovittava rakkaus Kristuksessa, jolla Hän yhdistää meidät itsensä kanssa. Kristillisessä Jumalan rakkaudessa ei ole rakkaus Jumalaan ja Kristukseen eroitettava toisistaan, sillä nämä ovat toisissaan. Kaikki, mikä Kristuksella on ja mitä Hän tekee, on Jumalasta, ja kaikki, mikä Jumalalla on ja mitä Jumala tekee meidän hyväksemme, on Kristuksessa ja Kristuksen kautta välitetty. Sentähden emme voi Kristusta rakastaa, rakastamatta Hänessä Jumalaa, hänen Isänään, emmekä voi Jumalaa rakastaa rakastamatta Hänessä Kristusta hänen Poikanaan. Ja kun Kristus vetää meitä tykönsä, vetää Hän meitä Jumalaan. Kun uskovassa on tosirakkautta Kristukseen, on hänessä myös se rakkaus, millä Kristus rakastaa Jumalaa Isänä. Lapseuden Henki synnyttää yhdistyksen Pojan ja Isän kanssa, sillä Kristuksen kautta ja Kristuksen kanssa tunkeuu se Jumalaan ja yhdistyy Hänen kanssaan. »Joka ottaa luokseen teidät, se ottaa Minut luokseen, ja joka ottaa Minut luokseen, ottaa luokseen sen, joka on Minut lähettänyt» (Matt. 10, 40). Kristillinen rakkaus Jumalaan on Kristuksen Hengen kannattama rakkaus Isään Pojassa ja Poikaan Isässä.

Rakkaus Jumalaan on Jumalan rakkauden vaikuttama. Kun ihminen tuntee tätä Jumalan rakkautta sydämessään, syntyy hänessä kiitollisuutta, joka sitoo häntä Jumalaan vienoimmalla ja vahvimmalla siveellisellä velvoituksella, mutta täten sidottuna on hän kumminkin vapaa, sillä sydämen rakkaus tätä sidettä valmistaa. Tämä kiitollisuuden vapaa riippuvaisuus kasvaa, kun kaikki ihmisyyden oleelliset tarpeet saavat täyden tyydytyksensä Jumalan armossa. Uskova kiittää »aina Jumalaa ja

Isää kaikesta meidän Herramme Jeesuksen Kristuksen nimessä» (Ef. 5, 20), »kaikessa hyvässä työssä hedelmää kantaen ja kasvaen Jumalan tuntemisen kautta» (Kol. 1, 10). Apostoli sanoo: »Kaikki, minkä teette puhein tai töin, kaikki tehkää Herran Jeesuksen nimeen, kiittäen Isää Jumalaa Hänen kauttansa!» (Kol. 3, 17). »Olkaa kestävät rukouksessa ja siinä kiittäen valvokaa» (Kol. 4, 2). »Kiittäkää joka tilassa» (1 Tess. 5, 18). Jumala antaa ihmiselle kaikkinaista hyvää, ja ihminen voi Jumalan armon kautta sitä omata ja käyttää. Jumala on ehdoton antaja, ihminen vastaanottaja. »Mitä sinulla on, jota et ole saanut?» (1 Kor. 4, 7). Ihmisen tulee tietoisesti tunnustaa tätä perussuhdetta ja kiitollisena käyttää ja kehittää Jumalan lahjaa. Kiitollisuus on ihmisen ensimmäinen ja jaloin velvollisuus. Kiittämättömyys polkee Luojan ja luodun perussuhdetta ja turmelee ihmisen perinjuurin. Itsekkyys valloittaa silloin hänet. »Vaikka ovat tunteneet Jumalan, eivät ole Häntä Jumalana kunnioittaneet eivätkä kiittäneet, vaan ovat käyneet sydämeltään turhanpäiväisiksi, ja heidän ymmärtämätön sydämensä on pimentynyt» (Room. 1, 21). Kun ihminen halveksii elämän perussuhteessa liikkuvaa rakkaussuhdetta Jumalaan ja kieltää sen, joutuu hän Jumalan voimasuhteen esineeksi, sillä tämä on alkuperäinen ja pysyvä suhde Luojan ja luodun kesken. Ja ellei ihminen tätä vapaasti tunnusta, täytyy hänen pelvolla sitä tuntea ja kokea.

Mystiikka vaatii meitä rakastamaan Jumalaa ainoastaan Jumalan tähden, ei sen hyvän tähden, minkä Hän meille tekee. Kadotuksen vaivassakin tulisi hänen Jumalaa rakastaa. Mutta Jumala tunnetaan siitä, mitä Hän meille maailmassa ja Kristuksessa on tehnyt ja antanut. Meidän elämämme ja autuutemme riippuu Jumalan luomisesta ja armolahjoista. Onnettomuus on juuri siinä, että luotu olento eroittaa itsensä Jumalasta ja itsekäästi sulkeutuu Jumalan rakkaudelle. Milloin ihminen

eroaa Jumalasta, raukeaa myös kaikki rakkauden suhde Häneen. Milloin Jumalaa rakastan, olen Jumalan kanssa yhdistetty. Kadotuksessa on mahdotonta Jumalaa rakastaa, sillä siellä on yhdistys Jumalan kanssa kadonnut. Jumala ei ole eroitettava lahjoistaan eikä lahjat Jumalasta, vaan kaikissa lahjoissa me tunnemme Jumalaa rakkautena, ja näiden takia ja näissä me Jumalaa rakastamme. Itsekäs rakkaus rakastaa vain lahjoja ja niiden nauttimista, ei Jumalaa lahjoissa, tahi rakastaa hän Jumalaa vain lahjojen tähden. Jumalaa on kyllä hänen itsensä tähden rakastettava, mutta hyvät lahjat, jotka Hän antaa, eivät ole Hänestä irroitettavat, vaan niissä me Hänet tunnemme ja Häntä rakastamme korkeimpana hyvänä, sillä Jumalaa emme voi tuntea semmoisena, kuin Hän puhtaassa ylimaailmallisessa olennessaan on, emmekä siis voi Häntä semmoisena rakastaa. Jumalan rakkaus, joka Kristuksessa on meille antanut korkeimman hyvän ja joka uskossa on sydämeen asustunut, synnyttää kristillisen rakkauden Jumalaan.

Meidän tulee rakastaa Jumalaa koko sydäimestä, ja tämä rakkaus syntyy, kun uskova on itsiöllisessä suhteessa Jumalaan itsionä, ja kun hän näkee ja tuntee Jumalan hyvyyttä hänen teoissaan. Kaikkialla astuu Jumalan hyvyys uskovan silmien eteen. Taivaallinen Isä ravitsee kaikkia eläviä, ja Hän pukee kedon kukkaset. Jumala on sisämaailmallisena lähellä meitä iankaikkisena voimana ja elämänä. Jumalan ilmestys luonnossa rakentaa uskovaan, niin että Jumalan asumus Hengessä syntyy ihmisessä. Hurskas ikävöi Jumalaa ja saa nauttia Jumalan läsnäoloa, kun hän itsionä lähestyy Jumalaa ja etsii Häntä. Sydän pyytää yhdistystä elävän Jumalan kanssa, ja Jumala lähenee häntä. Tähän on hiljaisuus tarpeen. Siinä saa uskova luoda silmäyksiä näkymättömään maailmaan, ja hänelle avautuu korkeampi maailma, joka antaa rauhaa ja iloa, jota ei maailma tunne.

Raamattu käskee meitä aina iloitsemaan Herrassa. Kun ihminen on sydämen suhteessa Jumalaan, saa hän kokea tätä iloa, mutta siinä on myös sitä pelkoa, mikä luodulla olennolla aina on Luojaan. »Vaeltakaa pelvossa» (1 Piet. 1, 17), sanoo apostoli. Tämä pelko on rakkauden pelkoa, joka ei tahdo Jumalan rakkautta kadottaa. Kristitty on varova puheessakin, sillä hän tietää, että jokaisesta sanasta on tili tehtävä. Monet puuhat ja alituiset kokoukset, joissa paljon puheita pidetään, turmelevat nykyaikana usean sydämen suhdetta Jumalaan. Siinä on hapatusta, joka usein vierottaa Jumalasta ja Jumalan rakkaudesta. Jumalanpelko tekee vapaaksi ihmispelvosta, mutta ihminen joutuu ihmisten orjaksi, jos jumalanpelko katoaa. Kun ihmisessä on omantunnon pelkoa, ei hän tahdo murehuttaa Jumalaa. Luther seisoi yksin Wormsin valtiopäivillä. Kirkko, valtio, keisari olivat häntä vastaan, mutta hän oli vapaa. Jumalan seurassa oppii uskova tuommoista rohkeutta. Hartaudessa tulee kristityn aina olla Jumalan seurassa. Tieteilijä käsittelee usein Jumalaa vain ajatuksen esineenä ja joutuu pois hartauden piiristä. Valvoa tulee ihmisen, kun hän puhuu uskonnon totuuksista. Jumalan seurassa oppii uskova kiittämään Jumalaa kaikesta siitä hyvästä, minkä Hän on hänelle antanut, ja hän palvoo sitä Luojaa, joka on korkeampi kaikkea. Jumalan käsky on uskovalle Jumalan rakkauden ilmaus, sillä Hän tahtoo aina ihmisen parasta. Uskovan suhde Jumalaan on lapsen suhde isään. Uskollisuus vähässä on Jumalalle kallis.

Tämä kristillinen rakkaus ei ole vain tunnetta eikä tunteen vaikuttamaa, vaan se syntyy uskovan tiedon kautta. »Me olemme tunteneet ja uskoneet sen rakkauden, mikä Jumalalla on meihin» (1 Joh. 4, 16). Tieto ja usko ovat tämän rakkauden edellyttämiksiä. Ihmisen täytyy tietoisesti antaa itsensä Jumalalle ja itsiöllisesti asettua suhteeseen itsiölliseen Jumalaan. Rakkaus ei

ole sama kuin halu, joka on välitön tunteen liikunto, vaan rakkaus on aina itsiön suhde itsiöön. Voimme halun vaikutuksesta keskustella ihmisen kanssa ja silloin pyydämme virvoitusta ja iloa. Vietti ja tunne määräävät tässä meitä, mutta ihmisellä on silloin vain asian arvo, emmekä ole vielä itsiöllisesti häntä arvossa pitäneet. Ja joku asia voi saada sen arvon, että itsiö kiintyy siihen, ja me rakastamme silloin sitä. Niin on asianlaita ahneudessa, kunnianhimossa, yksipuolisessa tietämisen halussa. Esine saapi liiallisen arvon ihmisen mielessä. Samoin voi hurskaudessakin ulkonainen jumalanpalvelus sillä tapaa tulla rakkauden esineeksi, että Jumala itsiöllisessä täydellisyydessään joutuu taka-alalle. Ihminen ei astu itsiöllisesti suhteeseen Jumalaan itsiönä eikä siis rakasta Häntä, vaan hurskas tunne ja toimi on Jumalasta irroitettuna, ja sitä hän rakastaa.

Kuitenkin on rakkaudessa Jumalaankin tunnetta, sillä kaikki välitön vaikutus sielullisessa aistissa tahi tietämyksessä on tunnetta. Tunne on halu tai haluttomuus. Rakkaudessa on aina jotakin mielihyvää, halua, sillä aistillinen tahi henkinen vietti saavuttaa siinä jonkun tyydytyksen. Mutta halua Jumalaan ei ole luontaisena ihmisessä, vaan se on siihen istutettava siveellisen ja uskonnollisen henkitoimen välityksellä. Rakkaudessa on mielihyvän tunteita, mutta yksityiset tunteet eivät vielä ole rakkautta eikä vihaa, sillä viha ja rakkaus ovat sydämeen kuuluvia, ja ne ovat pysyviä. »Herra ohjatkoon teidän sydämenne Jumalan rakkauteen ja Kristuksen kärsivällisyyteen» (2 Tess. 3, 5). »Jumalan rakkaus on vuodatettu meidän sydämiimme» (Room. 5, 5). Sydämeen keskittyy kaikki elämä, ja sentähden saapi se, mikä sydämeen pääsee, siveellisen arvon ja määrää ajatusta ja tahtoa. Sielullinen tunne- ja viettielämä sydämessä keskittyy mielialaksi ja muodostuu taipumukseksi, joka vaikuttaa ajatukseen ja tahtoon. Uskonnollinen rakkaus

on sydämen asia. Se ei liiku tunteellisena mielikuvissa ja tunnelmissa, vaan Jumalan rakkautta tuntemalla ja omaamalla on hurskas mieliala syntynyt, joka määrää ajatusta ja tahtoa.

Ihminen on henkinen olento, jolla on aistielämässä ulkonaiset juurensa. Jumalan rakkaus on nähtävä ja tunnettava myös aistimilla ja sielullisella huomiolla, ja tämän kautta tahtoo Jumalan siunaus pyhittää ihmisen aistillisista elämästäkin, kun ihminen näissä huomaa Luojan lahjoja. »Että he etsisivät Jumalaa, jos ehkä voisivat hapuilla Hänen luokseen ja löytää Hänet, joka kuitenkin ei ole kaukana yhdestäkään meistä» (Ap. t. 17, 27). Sentähden on Jumalaa etsittävä ja rakastettava kaikesta sielustakin, kun Jumala aistipiiriinkin vaikuttaa. Kun Jumalan rakkaus lähenee koko ihmistä ja ilmenee aistillisessa ja hengellisessä piirissä, täytyy ihmisenkin Häntä rakastaa kaikesta sydäimestä, kaikesta sielusta ja kaikesta mielestä (Matt. 22, 37). Ennen kaikkea kohdistuu Jumalan ilmestys ihmissydämeen, jossa itsiöllinen elämä keskiytyy, ja se tarjoutuu sydämen rakkauden esineeksi, niin että ihminen sisimmässä olennossaan palvelee Jumalaa. Kun Jumalan ilmestys ulkoutuu niin, että se on aistimin huomattava ja tunnettava, vaikuttaa se koko sielupiiriin ja sitoo vietti- ja aistielämän Jumalaan, joten tämäkin puhdistetaan ja pyhitetään. Ja sielullisen aistivoiman kanssa yhdistyy mieli, henkinen aisti, joka pyytää rakkaudessa Jumalaa tuntea ja hänen tahtoaan tehdä. Rakkaudessa keskittyy sielun ja hengen voima, ja se määrää mielialaa henkisesti ja aistillisesti.

Tämä mieliala pyrkii lähemmäksi Jumalaa, ikävöi Häntä ja nauttii hänen läsnäoloaan. Milloin uskova ei vielä ole tietoinen yhteydestään Jumalan kanssa, vallitsee hänessä ikävöiminen ja odotus. Milloin uskova on Jumalan käsittänyt, elää hän Jumalan nauttimisessa, vaikka hänkin ikävöi ja odottaa täydellistä kirkastusta.

Psalmista sanoo: »Minun sieluni ikävöi ja halajaa Herran esikartanoihin, sieluni ja ruumiini riemuitsevat elävän Jumalan edessä» (Ps. 84, 3). Tässä yhdistyksessä saapi ihminen rauhaa ja iloa, jotka kasvavat sen mukaan kuin uskovan tieto kasvaa. »Tämän olen puhunut teille, jotta teillä olisi Minussa rauha. Maailmassa teillä on ahdistus, mutta olkaa turvallisella mielin, Minä olen voittanut maailman» (Joh. 16, 33). »Minä olen taas näkevä teidät, ja teidän sydämenne on iloitseva, eikä kukaan ota iloanne teiltä pois» (Joh. 16, 22). »Henkeni riemuitsee Jumalasta, Vapahtajastani» (Luuk. 1, 47). Tämä ilo on iloa Herrasta, milloin Herra on ulkonaisena esineenä, tahi iloa Herrassa, »iloitkaa aina Herrassa» (Fil. 4, 4), tahi iloa Herraan, »Häntä te rakastatte, vaikka ette ole Häntä nähneet, Häneen te uskotte, vaikka ette nyt Häntä näe, ja iloitsette sanomattomalla ja kirkastuneella ilolla» (1 Piet. 1, 8), jossa apostoli enemmän katsoo tulevaisuuteen. Täydellisenä on se Herran oma ilo, jossa on täydellinen yhdistys Herran kanssa. »Mene Herrasi iloon» (Matt. 25, 21). Kun Jumalan rakkaus ei vielä ole ihmisessä täydellinen, niin ei ole ilokaan täydellinen, vaan siinä on aina ikävöimistä, jopa pelkoakin. Kyllä apostoli sanoo: »Pelkoa ei rakkaudessa ole, vaan täydellinen rakkaus karkoittaa pelvon» (1 Joh. 4, 18), mutta tämä pelko tarkoittaa etupäässä edellistä värssyä, jossa puhutaan rohkeudesta tuomiopäivänä. Se on rangaistuksen, pahan omantunnon pelkoa, joka odottaa tuomiota. Mutta tämä tuomion pelko katoaa täydellisesti, kun rakkaus on täydelliseksi tullut, ja tähän määrään pääsee rakkaus vasta tulevaisuudessa. Ei ole siis kristilliselle rakkaudellekaan kaikki tuomiollinen pelko vieras. Niin kauan kuin meillä vielä on syntiä, ei ole meillä täydellisesti hyvää omaatuntoa. Rakkauden suhde Jumalaan on vielä täällä kehittyvä, ja sentähden on rakkaudella aina joku omantunnon pelko, eikä se tahdo joutua pois yhdis-

tyksestä Jumalan kanssa. Kun rakkauden yhteydessä Jumalan kanssa orjallinen pelko pakenee, jääpi lapsellinen pelko, joka valvoo ja puhdistaa itsensä, milloin erehtyy. Mitä enemmän kristitty hengellisesti kasvaa, sitä paremmin hän tuntee synnin kauhistusta ja Jumalan vanhurskautta, ja sitä syvemmin hän tarvitsee Jumalan armoa ja sitä enemmän pelkää, että hän sen kadottaa. Niin kristitty pelkää sitä Isää, joka ei katso ihmismuotoa. »Jos Isänänne huudatte avuksenne Häntä, joka henkilöön katsomatta tuomitsee kunkin hänen tekojensa mukaan, niin vaeltakaa pelvossa tämä muukalaisuuden aika» (1 Piet. 1, 17). Ihmisen ei vain tule peljätä rangaistusta ja pahaa, vaan myös peljätä, että hän menettää sen hyvän, minkä on saanut. Jumalan edessä vaeltaen on kristityllä se kunnioitus ja pelko, mikä luodulla olenolla tulee olla Luojaan nähden. Sitä on korkeimmilla olennoillakin, ja se on aina Jumalan ehdottoman korkeuden vaikutus. Luotu olento pelkää Jumalaa Jumalana. Mutta tässä pelvossa on uskon luottamus Jumalaan, joka auttaa kaikessa hädässä. Tämä jumalanpelko poistaa ihmispelvon (Matt. 10, 28). Kristillinen rakkaus Jumalaan syntyy ja kasvaa, kun ihminen oppii uskossa tuntemaan ja omaamaan Jumalan rakkautta Kristuksessa. Tässä Jumalan rakkaudessa on ikävöimistä ja halua, rauhaa ja iloa ja palvovaa ja kunnioittavaa Jumalan pelkoa.

Tämä mieliala ilmenee sisäisesti hartautena, rukouksena ja palvomisena, jossa ajatus ja tahto omatoimisesti kohdistuvat Jumalaan, ja ulkonaisesti se pyytää Jumalan mielisuosiota ja tavoittelee elämässä Jumalaa. Rukous muuttuu pitkittyväksi, sillä Kristuksen Henki asuu sydämessä, ja tämä korottaa mielen aina Jumalaan. Rukous on hartauden yksityisilmenemys, eikä se ole sama kuin hartaus. Hartaudessa on sydämen ja mielen suunta kääntynyt Jumalaan, mutta Jumala voi olla vain aat-

teenä. Jumalan teot ja sanat voivat olla hartauden esi-
 neenä, mutta tässä ei ole vielä ihmisitsiö itsiöllisesti
 kääntynyt Jumalaan itsiönä. Rukous ja palvominen
 syntyvät tästä hartauden mielentilasta, milloin ihminen
 itsiönä lähenee Jumalaa. Palvomisen harras mie-
 liala keskittää koko suhteensa Jumalaan ehdottomassa
 alistumisessa hänen korkeutensa eteen. Jumala on py-
 hä, ja tätä tuntee palvova ja pyhittää Jumalaa sydämes-
 sään. Tämä palvominen ei katoa Jumalan lapsesta,
 vaikka luottamus ja rakkaus kasvavat korkeimmilleen,
 sillä Jumalan olento ei muutu, ja tämä olennon pyhyys
 vaikuttaa aina palvomista, milloin se tunnetaan. »Pyhit-
 tääkää Herra Kristus teidän sydämissänne» (1 Piet. 3,
 15). »Peljätäkää Jumalaa» (2, 17). »Olkaa pyhät, sillä
 Minä olen pyhä» (1, 16). Rukous ja palvominen edellyt-
 tävät siis hartautta, ja näissä ihminen ilmoittaa itsiöllii-
 sen mielialansa Jumalalle. Ei ole jokainen ajatuksen ko-
 rotus Jumalaan ja Jumalan muistaminen, eikä jokainen
 sydämen suuntaaminen Jumalaan rukousta, vaan tämä
 on hartautta. Rukous muuttuu sen eri suhteen mukaan,
 missä rukoileva on Jumalaan. Milloin Jumalan korkeus
 ja täydellisyys tulevat hartauden esineeksi, syntyy Ju-
 malan kiitos. Jos hartaus käsittää sen hyvän, minkä me
 tahi muut ovat nauttineet, muodostuu se kiitosrukouk-
 seksi. Milloin rukous esittää rukoilevan tarpeita, muo-
 dostuu se pyynnöksi. Täten rakkaus Jumalaan toimii
 uskovassa sisäisesti. Ulkonaisesti pyytää se maailmassa
 saavuttaa Jumalan mielisuosiota tavoittelemalla Juma-
 laa. Koko kristityn suhteen maailmaan järjestää se Ju-
 malan tahdon mukaan. Rakkauden yhdistyksessä py-
 syy uskova Jumalan kanssa yhteydessä kaikissa toimis-
 saan. Jumalan tahdon käsky on Jumalaa rakastavalle
 Jumalan pyhän rakkauden osoitus. Ne hyveet, jotka Ju-
 mala toimessaan osoittaa, ovat uskovan esikuvia, kun ne
 osoittavat Jumalan rakkauden tahtoa. »Jotta olisitte tai-

vaallisen Isänne lapsia»; »olkaa siis täydelliset, niinkuin taivaallinen Isänne täydellinen on» (Matt. 5, 45. 48). »Te olette valittu suku, kuninkaallinen papisto, pyhä heimo, hänen omaisuudekseen tullut kansa, julistaaksenne sen hyveitä, joka pimeydestä on kutsunut teidät hänen ihmeelliseen valoonsa» (1 Piet. 2, 9); »joka on kutsunut meidät kirkkaudellaan ja hyveellään» (2 Piet. 1, 3). Mutta kristitty alistuu sen Jumalan tahdon alle, jonka Hän on ilmoittanut, ja hän tekee tämän saavuttaaksensa Jumalan mielisuosiota, muodostuaksensa Jumalan kuvaan ja ilmoittaakseen omassa elämässään Jumalan pyhää rakkauden olentoa. »Me ahkeruimme olla Hänelle otollisia» (2 Kor. 5, 9). »Tutkikaa, mikä on mieluista Herralle» (Ef. 5, 10). Rakkaus Jumalaan pyytää tietoa siitä, mitä Jumalan tahto yksityiskohdissa on, ja tässä Jumalan tahdossa pyytää hän eroittaa Jumalan hyvää, otollista ja täydellistä tahtoa. »Tutkiaksenne, mikä on Jumalan tahto, mikä hyvää ja otollista ja täydellistä» (Room. 12, 2). Ensiksi kysyy hän, mitä ylipäänsä on hyvää, eikä pahaa. Mutta sitten hän tutkii, mikä on henkisessä sopu-soinnussa Jumalan rakkauden kanssa, niin että se sen kautta on Jumalalle otollista. Ja vielä hän tutkii, mitä on täydellisyyteen auttavaa, mitä loppumäärän saavuttamiseen kuuluu. »Olkaa siis täydelliset, niinkuin teidän taivaallinen Isänne täydellinen on» (Matt. 5, 48). Kristinusko ei tyydy vain lainmukaiseen toimeen, ei lain velvoituksen vaatimuksen noudattamiseen, vaan se pyytää itsiöllisesti yhdistyä Jumalan kanssa ja muodostua Jumalan mukaiseksi. Se onkin rakkauden omituinen voima, että se muuntaa rakastajan rakastetun kaltaiseksi. »Olkaa Jumalan seuraajia, niinkuin rakkaat lapset, ja vaeltakaa rakkaudessa, niinkuin Kristuskin rakasti teitä ja antoi itsensä meidän edestämme lahjaksi ja uhriksi, Jumalalle 'suloiseksi tuoksuksi'» (Ef. 5, 1. 2). Koska olette kuuliaisia lapsia, älkää mukautuko niiden himojen

mukaan, joissa te ennen, tietämättömyytenne aikana elitte, vaan sen Pyhän mukaan, joka on teidät kutsunut, tulkaa tekin kaikessa vaelluksessanne pyhiksi» (1 Piet. 1, 14. 15). »Katsokaa minkälaisen rakkauden Isä on antanut meille, että olemme saaneet Jumalan lapsen nimen»; »jokainen, joka panee Häneen sen toivon, puhdistaa itsensä, niinkuin Hän on puhdas» (1 Joh. 3, 1. 3). Ja kun mieli näin liikkuu Jeesuksessa Kristuksessa, ajattelee kristitty, »mikä on totta, mikä kunnioitettavaa, mikä oikeaa, mikä puhdasta, mikä rakastettavaa, mikä hyvältä kuuluvaa, jos on jokin hyve ja jos jotakin kiitettävää» (Fil. 4, 8), ja mitä hän Raamatun opissa ja esikuvissa huomaa ja oppii, sitä hän tekee, ja rauhan Jumala on hänen kanssaan. Maailman mielen mukaista ei tämä ole, mutta kristityllä on Kristuksen mieli, ja hän on Kristuksen seuraaja.

Kristillisen siveyden alalla vallitsee usein välinpitämättömyys, joka ei tutki Jumalan tahtoa, vaan tekee, mitä näkee muiden tekevän. Raamattu on »hyödyllinen opetukseksi, nuhteeksi, ojennukseksi ja kasvatukseksi vanhurskaudessa» (2 Tim. 3, 16), ja meidän tulee siitä oppia tuntemaan, mitä on hyvää, mitä on Jumalalle otollista ja mikä täydellisyyteen johdattaa. Mutta kristitty tuhlaa usein aikansa turhiin asioihin eikä huoli Raamatua tutkia. Jumala on kasvattava Isä, ja Hän tahtoo johdattaa meitä täydellisyyteen. Ihmisessä on taipumusta mukailla ja hänellä on esikuvia, joita hän jäljittelee. Raamattu asettaa meille Jumalan esikuvaksi, ja meidän tulee olla hänen seuraajansa, sillä me olemme luodut Jumalan kuvaksi. Rauhan Jumala on niiden kanssa, jotka tekevät työtä omassa itsessään ja todella tavoittelevat hyvää. Jumala on heitä auttamassa. Mutta itsevalittu jumalanpalvelus, jossa ihminen noudattaa ihmissääntöjä, ei anna rauhaa, sillä siinä ei Jumalan tahtoa tehdä. Liturgisissa jumalanpalveluksissa pääsee

usein ihmismieli vallalle, mutta kristitty kiivailee uskonnon alalla ihmissääntöjä vastaan. Ei ole mikään pyhää sentähden, että isät ovat niin ja niin tehneet. Apostoli sanoo galatalaisille: »Jos joku julistaa teille evankeliumia, joka on vastoin sitä, minkä olette saaneet, olkoon hän kirottu» (1, 9). Niin tarkka on Jumala uskon alalla. Liturgiset muodot ja kristilliset kaavat eivät anna voimaa, mutta usein ne synnyttävät ulkokultaisuutta. Siisäänpäin tahtoo Jumala johdattaa uskovan. Farisealaiset olivat vakavimmat Israelissa, jotka eivät sisällistä jumalattomuutta puoltaneet, mutta kun ei mieli ollut totuuden olentoon kiintynyt, vaan ulkonaiset teot ja toimet pääsivät etusijalle, joutuivat he ulkokultaisuuteen. Ulkokultaisuuden vaara on suuri kristikunnassakin, ja Raamattu sanoo ulkokultaisuuden suureksi synniksi. Ei se aina esiinny räikeässä muodossa. Jumala ja Jumalan valtakunta on kristityn korkein silmämäärä. Apostoli sanoo odottavansa vanhurskauden seppelettä, jonka vanhurskas tuomari on hänelle antava viimeisenä päivänä. Hän oli hyvän kilvoituksen kilvoitellut ja sai armon palkan.

Jumalan rakkaus valloittaa koko sydämen, kun ihminen antautuu rakkauden Jumalalle. Se valloittaa koko sielun, niin että mieliala syntyy, jossa uskova ikävöipi Herraa, iloitsee Hänessä ja pelkää Häntä. Se valloittaa ajatuksen ja tahdon, ja kaikki ihmisen voimat keskittyvät tässä. Niin kristitty rukoilee ja kunnioittaa Jumalaa ja pyytää saavuttaa Jumalan mielisuosiota, tavoitellen Häntä. Tämä rakkaus muodostaa elävän hurskauden, jossa uskonelämä kehittyy Jumalan armon kasvatuksen alla.

Mutta hurskaus voi olla väärä ulkokohtaisessa mielessä, jos ihminen palvelee väärää Jumalaa ja väärää Kristusta. Paavali sanoo ateenalaisille: »Minä näen, että kaikessa olette hyvin uskonnollisia» (Ap. t. 17, 22).

Ihmisellä voi myös olla oikea Jumala-käsitys, mutta hurskaus voi itsekohtaisesti useasti turmeltua, jos hän väärällä tavalla palvelee Jumalaa, oman mielivallan eikä Jumalan tahdon mukaan. Tämä on itsevalittu jumalanpalvelus (Kol. 2, 23). Inhimillinen mieli on tässä määrääjänä, ihmissäännöt ja ihmisoppi, vaikka ihminen on palvelevinaan Jumalaa ja tekevinään hänen tahtonsa. Jumalan ylistyksen vaipassa ihminen silloin ylistää itseänsä ja muita ihmisiä. Tämä on petollisuutta pyhimässä asiassa, joka on Jumalalle kauhistus. »Turhaan he palvelevat Minua opettaen oppeja, jotka ovat ihmisten käskyjä» (Matt. 15, 9). Ja tähän väärään hurskauteen liittyy valehurskaus, joka vähitellen muodostuu siten, että muodollinen toimi pääsee vallalle. Hurskaus ei silloin ole sydämen yhdistys Jumalan kanssa, ei sisäinen itsiöllinen elämä, vaan joidenkuiden sielullisten tointen vaikutus. Vähitellen tästä syntyy tietoinen ulkokultaisuus. Ulospäin astuu hurskauden muodollisuus todellisen elämän sijalle, ja niin syntyy »jumalisuuden ulkokuori» (2. Tim. 3, 5). Ihminen matkii kaikenlaisia toimia, jotka ovat olevinaan hyviä, keinoittelee puheissa ja tunteissa, harjoittelee tavanmukaisia uskonnollisia menoja ja tahtoo näkyä paremmalta, kuin mitä hän itse teossa on. Sisällisen puutteensa hän peittää ulkonaisella toiminnalla. Raamattu kutsuu tätä ulkokultaisuudeksi. Ei ole vain se ulkokultaisuutta, kun ihminen hyvän varjolla tekee pahaa, vaan sekin, kun mieli ei katso hyvän olentoa ja sydämen asemaa siihen, vaan kiintyy muotoon, sivuasiaan. Siitä Herra nuhteli farisealaisia, etteivät etsineet ennen kaikkea sydämen puhtautta eivätkä katsoneet sydämen suhdetta Jumalaan, vaan tahtoivat ihmisten edessä olla vanhurskaita. Lain puolesta he kyllä kiivailivat kaikesta sydäimestä, mutta lain sisällistä tarkoitusta ja vasituista olentoa he eivät ymmärtäneet. Kun uskova kadottaa sydämen perus-

aseman, pyytää hän tavallisesti ulkonaisesti esiintyä, niin kuin hänellä olisi, mitä hänellä ei todella ole. Totuus, rakkaus ja hurskaus muuttuvat muodollisiksi käsitteiksi. Jumalan käskyt ja lupaukset vedetään alas ulkonaiselle alalle. Kun ei ihminen valvo sydämen perusasemaa, syntyy vähitellen vastakkaisuutta sisällisen ja ulkonaisen elämän välillä, ja lopulta kypsyy tämä tietoiseksi ulkokultaisuudeksi. Sentähden on valvominen tarpeen, jossa sydän vahvistuu Jumalan pelvossa ja rakkaudessa. Sisäistä puhdistusta ja pyhitystä pyytää tosihurskaus, ja se saa itse Jumalan palkakseen.

Kristillinen hurskaus ei katso etupäässä omaa hyötyä, vaan Jumala ja Jumalan valtakunta ovat sen korkeimpana mielihaluna. Pyhän perintöä taivaissa se pyytää, sentähden ei maallinen hyvä saa liiallista arvoa, vaan tyytyväisenä antautuu hurskas Jumalalle ja odottaa ja ottaa Häneltä sen, minkä tarvitsee. »Älkää kootko itsellenne aarteita maan päälle, missä koi ja ruoste turmelee, ja missä varkaat murtautuvat sisään ja varastavat. Vaan kootkaa itsellenne aarteita taivaaseen, missä ei koi eikä ruoste turmele, ja missä eivät varkaat murtaudu sisään eivätkä varasta. Sillä missä aarteesi on, siellä on oleva sydämesikin» (Matt. 6, 19—21). Kristitty pyytää jotakin olla Jumalan kunnian kiitokseksi. Kaikki hänen toimensa tarkoittavat Jumalan ylistystä, sentähden hän ei pyydä kunniaa itselleen eikä muille ihmisille. Armoon hän kokonaan turvaa ja armosta hän kaikki ottaa. Jumalalta hän toivoo kaikki saavansa, minkä tarvitsee, sentähden ei itsekkyyys eikä omavanhurskas palkanpyyntö pääse hänessä syntymään. Jumalassa ja Jumalan kautta toivoo hurskas saavuttavansa autuuden ja kirkastuksen; sentähden hän kieltää itsensä ja antautuu Jumalalle. Itsekieltämys ja maailmankieltämys ovat ihmiselle tarpeen. Mitä maailmassa on Jumalasta tahi Jumalalle kuuluvaa luontaisen

tahi siveellisen olentonsa mukaan, rakastaa hän, mutta mitä jumalatonta ja itsekästä maailmassa on, siihen hän ei voi liittyä eikä mieltä, vaan siveellisesti hän tätä vihaa. Hän pysyy erillään tästä, puhdistaa itsensä siitä ja vastustaa sitä siveellisesti. Kristillinen rakkaus Jumalaan ilmenee siis hurskautena, joka Jumalaa palvoo ja tavoittelee, kieltäen itsensä ja maailman, ja joka kaikessa katsoo Jumalan kunniaa. Jeesus sanoo: »Minä en ota vastaan kunniaa ihmisiltä» (Joh. 5, 41); »en Minä pyydä omaa kunniaani, on olemassa se, joka sitä kysyy ja tuomitsee» (Joh. 8, 50).

Tämä rakkaus Jumalaan arvostelee arkaluontoisemmin ja tarkemmin maallisia iloja ja tapoja kuin maailmallinen mieli. Teatteri ja tanssi eivät ole itsessään siveettömiä, vaikka ovat kyllä likeisessä yhteydessä lihan himon, silmäin pyynnön ja elämän korskan kanssa. Jumalan laki ei suorastaan niitä kiellä eikä niitä hyväksy. Mutta mitä epäsideellistä ja hyljättävää niissä on, mikä kainoutta ja siveyttä loukkaa ja turmelee, se on tuomittava. Ja milloin yksityistapauksissa epäsideä ja epäuskonnollinen henki pääsee vallalle, siinä tulee esivallan tarttua asiaan. Sen tulee valvoa, että uskonnon ja siveyden pyhiä perusteita kunnioitetaan. Mutta toinen asia on, miten kristinusko niitä arvostelee, sillä kristinuskon laki nousee yleisen siveyden ja tavallisen sivistyksen kantaa korkeammalle. Se on kaunotieteen ja luonnollisen järjen määräyksiä ylempänä, sillä sen korkein sääntö on mukaantua Jeesuksen Kristuksen mielen ja tahdon mukaan. Kristinuskon laki on rakkauden henkilaki, joka kaikki tekee Kristuksen nimessä, hänen mielialansa mukaan ja Jumalan kunniaksi. Mutta sitä ei kukaan voi sanoa, että Herra Jeesus olisi hyväksynyt ja suosinut tällaisia huveja ja että nämä voisivat Jumalan kunniaksi tapahtua. Kristitty ei voi näihin mieltä, ja hänellä on jalompia iloja ja korkeampia tehtäviä.

Mutta tätä mielialaa ei voi toiseen pakottamalla siirtää. Kristillinen maailmankäsitys perustuu viisauden Henkeen, joka erottaa hyvän ja pahan, se perustuu rakkauden Henkeen, joka palvelee rakkaudessa Jumalaa ja pyytää hänen kunniaansa, kirkkauden Henkeen, joka antaa iloa ja rauhaa ylhäältä. Tälle mielialalle ovat tämmöiset maalliset ilot turmiolliset. Tämän mielialan antaa Kristus, ja kun Kristus on sydämessä, pakottaa Kristuksen Henki uskovaa ristiinnaulitsemaan ja kieltämään maailman halut ja himot. Jos ei uskova tottele tätä Henkeä, tekee hän syntiä ja murehuttaa Pyhää Henkeä. Vanhempain ja opettajain täytyy sentähden kuria käyttää, milloin epäsidevyyttä ja jumalattomuutta tämmöisissä huveissa ilmenee. Milloin ei tämmöistä pahaa näissä ole, on usein kärsittävä, kunnes se mieliala pääsee kasvatettavassa vallitsevaksi, joka on uskon ja rakkauden hedelmä.

§ 32.

Evangeliset neuvomat.

Kristityn tulee rakastaa Jumalaa kaikesta sydäimestä. Rakkauden velvoitus on niin laaja, ettei ole mitään tehtävää, mikä ei olisi tämän velvoituksen alaista. Oikean rakkauden velvoituksella ei ole rajoitusta. Missä ei rakkautta ole, käsitellään kaikki esineenä, johon nähden ihminen voi olla välinpitämätön. Skolastiikka liikkui tässä asiassa harhateillä, ja nykyajan tiedekin turmelee usein kaavoillaan korkeimman ja vienoimman velvoituksen. Luther eroitti yleisen ja kristillisen siveyden toisistaan. Hänen silmänsä oli tarkka peruskysymyksissä. Milloin ei tätä eroitusta tehty, syntyi neuvottomuutta, kun vääryyden kärsimisen velvollisuus oli käsiteltävänä. Kristus ei tee tätä yleiseksi velvollisuudeksi, vaan se on kristillinen velvollisuus. Samoin kävi avio-

erokysymyksissä. Näissä asioissa on paljon häiriötä syntynyt, kun on yleistä ja kristillistä siveyttä sekoitettu. Siveyslaki velvoittaa tahtoa ehdottomasti, mutta kristillisen rakkauden laki perustuu vapaaseen olennon yhdistykseen Jumalan kanssa, jossa Jumalan tahto tulee meidän tahdoksemme. Lain vaatima siveys on siiveellinen hyvä, joka on yleisenä velvollisuutena, mutta kristillisessä siveydessä vaikuttaa pelastavan armon kasvattava voima. Apostoli sanoo: »Jumalan armo on ilmaantunut pelastukseksi kaikille ihmisille ja kasvat-
taa meitä» (Tiit. 2, 11. 12). Armo ja laki eivät ole sekoitettavat. Kristinuskko ei vain tuo korkeampaa lakia, vaan se antaa uuden lain. Vapaaehtoisuus on kristillisen siveysopin perusluonne. Jeesus sanoo: »Jos tahdot tulla täydelliseksi...» Katoliset teologit tavoittelevat tätä, kun puhuvat evankelisista neuvomista, mutta he lähtevät harhapoluille, kun sekoittavat yleisen ja kristillisen siveyden. Lapsi rakastaa isäänsä eikä hän voi olla tekemättä isän tahtoa. Sama on kristityn suhde Jumalaan. Se on vieno suhde, sillä Jumalan olento on istutettava ihmiseen, ja Jumalan olentoon kuuluu vapaus. Maallinen elämä perustuu lakiin ja järjestykseen. Milloin nämä horjuvat, joutuvat valtio ja kirkko epäjärjestykseen. Lain pyhyys on pidettävä voimassa. Mutta Jumalan armo rakentaa henkisen rakennuksen, jonka piirissä taivaallinen mieliala vallitsee. Jumalan armo ei kosta oikeuden mukaan, vaan se uhraa itsensä ja kärsii vääryyttä. Joka seisoo kristillisen elämän ulkopuolella, hän pitää kristinuskon vasituista hyvää jonain liioitteluna, mutta kristillinen siveys on täydellinen, ja se on toinen kuin yleinen siveys. Apostoli sanoo filippiläisille: »Olkoon siis meillä, niin monta kuin meitä on täydellistä, tämä mieli» (3, 15), ja Jaakob puhuu »vapauden täydellisestä laista» (1, 25). Ei sana »täydellinen» tiedä sitä, ettei kristityssä ole mitään syntiä, vaan se tietää,

että hän on määrän käsittänyt. Tämä täydellisyys kuuluu kristinuskon olentoon, mutta se on usealle hämärä.

Katolikunta eroittaa kristinuskon piirissä neuvomat, joiden noudattaminen on yksilön mielivallassa, ja käskyt, joita kaikkien tulee noudattaa. Joka neuvomia noudattaa, hän tekee enemmän kuin velvollisuus vaatii, ja saapi täten yltäkylläisen ansion, jonka kautta kirkolle muka on kokoontunut aarre yltäkylläisiä tekoja, josta voitaisiin siirtää osa muillekin. Neuvomia oli oikeastaan kolme: aviottomuus, vapaaehtoinen köyhyys ja ehdoton kuuliaisuus, mutta neuvomien luku nousi lopulta kahteentoista. Koko tämä käsitys ansion siirtämisestä on väärä, sillä ihmisten kesken on tämä aivan mahdotonta henkisellä alalla. Kristuksen armo vain voi siirtyä, sillä Hän on sisimmässä yhteydessä ihmiskunnan kanssa, Hän on Henki ja jumalihminen. Ja tämä siirtyminen välitetään henkisen yhdistyksen kautta. Kristuksen Henki on uudestisyntyneessä, ja sentähden on siinä olennonyhdistys. Jolle Kristus vain on opettaja, tahi joka vain on siveellisessä suhteessa Häneen, hän ei ole vielä osallinen tästä armohyvästä, niin että se olisi itsekohtaisesti hänen omakseen tullut. Väärä on myös käsitys yltäkylläisestä työstä ja ansiosta, sillä kristinuskon velvollisuus on rakkaus, ja tämä rakkaus käy kaikesta sydäimestä, sielusta, mielestä ja voimasta. Siinä ei ole ansiolle tilaa. Katolikunta käsittää velvollisuuden vaan lainmukaiseksi, ja laki on vain joukko sääntöjä. Silloin voi kyllä esiintyä teko, johon ei ole kirjaimellista vaatimusta laissa. Mutta kristillisen velvollisuuden perusteena on Jumalan rakkaus, jolla on ääretön sisältö, ja sen määritys on täydelliseksi tulla, niinkuin Jumala on täydellinen. Mitä ikinä on hyvää, joutuu tämän rakkauden velvoituksen alaiseksi. Ja kun Jeesuksen Kristuksen seuraaminen ja muodostuminen hänen kuvaansa on korkein sääntö kaikelle toiminnalle,

on ihmisen mahdotonta tätä määrää saavuttaa ja vielä mahdottomampi päästä sitä korkeammalle, niin että yltäkylläinen ansio syntyisi. Se siveellinen elämä, mikä Kristuksesta lähtee ja Kristuksessa on toteutettava, on juuri lain täyttämistä. »Elämän Hengen laki Kristuksessa Jeesuksessa on vapauttanut sinut synnin ja kuoleman laista . . . jotta lain vaatima vanhurskaus täytettäisiin meissä, jotka emme vaella lihan mukaan, vaan Hengen» (Room. 8, 2. 4). Mutta tätä eroitusta käskyn ja neuvomain välillä on muuallakin olemassa kuin katolikunnassa. Usea luterikunnassakin tekee samantaista eroitusta. Sanotaan lain olevan ehdottomasta arvosta, joka määrää velvollisuuden, ja tämän rinnalla olisi siveellinen hyvä olemassa, kiitettävä, jalo teko, joka olisi jokaisen mielivaltaan jätetty. Syynä tähän häiriöön on yleisen ja kristillisen siveyden sekoittaminen, joka on aivan yleistä. Kristillisellä siveydellä on oma velvollisuus ja sisältö: rakkaus Jumalaan, joka on Kristuksen rakkauden mukainen, ja sillä on vasituinen perusteensa uskon Hengessä, jossa ihmisitsiö vapaasti yhdistyy Jumalan kanssa Kristuksessa. Tahto ei tässä vain ole suhteessa toisen tahtoon, niinkuin siveyslain piirissä, vaan rakkauden Henki liittää vapaasti olentoja yhteen. Kun nämä eri perusteet ja alat sekoitetaan, pyrkii eroitus korkeamman ja alhaisemman siveyden, käskyn ja neuvoman välillä kristilliseen siveysoppiin, johon se ei kuulu. Laki määrää siveellisen hyvän, joka lähtee yleisistä elämänsuhteista ja perustuu yleisiin edellytyksiin, jotka aiheuttavat velvollisuuden kaikille ihmisille. Sentähden se esiintyy käskynä kaikille. Kun uskova on omannut Jumalan armon ja Pyhän Hengen, on hänelle annettu voimaa täydelliseen hyvään ja velvoitus siihen. Mutta ulkopuolella Jumalan armontaloutta ei tätä velvoitusta ole, kun ei ihmisellä ole kykyä siihen. Kasvatuksen alalla ovat nämä perusteet tärkeät.

Kaavamaisuus turmelee usein kasvatettavan. Jumala kirkastaa vähitellen taivaallisia totuuksiaan ja Henkensä rikkautta, ja ihminen voi vain vähitellen näitä omata. Kehitys vallitsee luonnon ja hengen piirissä. Sisälliselle ihmiselle on tämä säännöllinen kehitys erittäin tärkeä. Ei saa ihminen olla hidas ja laiska hengen piirissä, mutta täydellisyyden piiriin hän ei kohta pääse, vaan hänen on Jumalan kasvatuksen alla noudatettava kehityksen sääntöjä. Ja velvollisuudet ovat erilaiset. Viisautta on tarpeen niiden käsittämiseen ja kuuliaisuutta omalletunnolle. Tunteet eivät saa määrätä toimia. On vapaita, jotka muka eivät välitä kristinuskon vaatimuksista. On epätoivoisia, jotka pitävät kristinuskon täydellisyyden niin korkeana, etteivät voi sitä saavuttaa, mutta Jumalan armo kasvattaa siihen ja Kristuksessa se saavutetaan. Jumalan ihmisiksi on meidän kaikkien tuleminen ja semmoisina oleminen, jotka Jumalan valtakuntaa etsimme. Meidän tulee maamiehen tavoin tehdä työtä omassa itsessämme ja odottaa hedelmää, joka aikanaan tulee. Hiljaisuudessa tämä tapahtuu. Herätyspuheet eivät tässä riitä. Rakennustyö on tarpeen. Täydelliseksi tuleminen on kristillisen kehityksen määrä. Vähällä tämä alkaa ja uskollisuudella vähässä se pitkittyy. Jumalan antamien lahjojen perustuksella liikkuu Hengen temppelin rakennus. Missä tämä edellytys puuttuu, siellä ei ole Jumalan työ mahdollinen, eikä sovi semmoisia kehoittaa tähän työhön, joilla ei ole siihen tarvittavia lahjoja. Yli uskon määrän ei saa kukaan lähteä toimimaan. On nykyaikana niin paljon kasvihuone-ihmisiä, jotka ihmisviisauden poluilla kulkevat ja ihmissäännöillä liikkuvat. Monta juoksee, joita Jumala ei ole lähettänyt, ja jotka sulkevat tien niiltä, jotka Jumala lähettää. Katolikunnassa on evankelisten neuvomain joukossa aviottomuuskin. Apostoli esittää ensimmäisen korinttolaisepistolansa seitsemännessä luvussa tarkkaan ja hienotunteisesti kristin-

opin määreet tässä asiassa. Yltäkylläistä ansiota ei aviottomuus ihmiselle tuota. Vaikka olosuhteita on olemassa, joissa aviottomuus on parempi, on avio Jumalan asettama. Joka avioon menee, hän ei tee syntiä, mutta milloin aviottomuus on olosuhteiden tähden parempi, vapauttaa se kärsimisistä.

Kristillinen siveys on uskon ja Hengen kautta syntynyt, ja sillä on erityinen piirinsä, joka ei ole asetettava yleisen siveyden rinnalle. Tämä siveys pyytää Jumalan rakkauden nimessä valloittaa ihmissydäntä ja istuttaa siihen uuden, korkeamman elämän ylhäältä, ja se luo uuden siveellisen elämän. Tässä piirissä esiintyvät uudet voimat ja perusteet, jotka luovat korkeamman yhteyden Jumalan kanssa, mikä ei ole muille ihmisille tunnettu. Tästä lähtee korkeampia velvollisuuksiakin ja hyveitä. Tällä siveydellä on korkeampi siveellinen määrä ja sillä on korkeampi velvollisuus. Sille on enemmän annettu, sentähden siltä myös enemmän vaaditaan. Kristillisellä siveysopilla on siis korkeampi velvollisuuskäsite kuin yleisellä siveysopilla, sillä se on yleisen täyttämys. Sillä on vapauden luonne, kun se perustuu sydämen vapaaseen antautumiseen Jumalalle. Mutta kun ihminen vapaasti astuu kristinuskon piiriin, on hän velvoitettu tekemään, mitä kristinuskon olento ja Henki vaativat. Sydämessä asuva rakkaus velvoittaa sisällisellä pakouksella. Kristitty voi sen tehdä sen Hengen voimassa, joka hänessä asuu. Mutta joka vielä on lakikäsitteen velvoitettavana ja on ulkopuolella kristinuskon Henkeä, hänestä näyttää kristinuskon hyvä olevan jotakin liioiteltua, sillä hän ei käsitä sen sisällistä olentoa ja velvoitusta. Ihminen ei tiedä vääryyden kärsimistä ja oikeuden ja etunsa alttiiksi panemista velvollisuudeksi omantunnon tahi järjen vaatimusten kannalta, vaan se näkyy olevan jotakin ihmisen mielivaltaan jätettyä, jotakin, mikä ei kuulu oleellisesti hyveen käsitteeseen, mutta kris-

tilliseen siveyteen tämä vasituaisesti kuuluu. Tämän siveyden piiri on ihmisen vapaan tahdon valtaan annettu, mutta kun hän on tähän piiriin astunut, on hän veloitettu siihen. Jeesus sanoo nuorukaiselle: »Jos tahdot olla täydellinen . . .» (Matt. 19, 21). »Joka katsoo vapauden täydelliseen lakiin . . .» (Jaak. 1, 25). Ei ole siis oudoksuttavaa, että ne tieteilijät, joille vasituinen kristillinen siveys oli hämärä, otaksuivat olevan korkeampaa siveyttä kuin lain vaatimaa, ylhäisempää ja alhaisempaa hyvettä, ehdotonta ja suhteellista velvollisuutta. Mutta tätä eroitusta ei ole tehtävä kristillisen siveyden piirissä, vaan se koskee kristillisen ja yleisen siveyden eroitusta, sillä kristillinen siveys on korkeampi yleistä, kun se on täydellinen. Ja kristillinen hyvä on ehdoton, joka kyllä tahtoo kaikkia velvoittaa, mutta ihmiskunnassa velvoittaa se ehdottomasti vain niitä, joissa on se ylimaailman henkielämä, joka tekee tämän siveyden mahdolliseksi. Mutta kristillisen elämänpiirin sisäpuolella velvoittavat kristinuskon määreet ehdottomasti, sillä uusi henkielämä tekee ihmisen kykeneväksi niitä noudattamaan. Laki on täällä päässyt määräänsä. Hengen laki velvoittaa suurimmissa ja vähimmissä asioissa, mutta tätä veloitusta ei ole yleisellä elämän alalla olemassa, kun ei täällä ole mahdollisuutta sitä tehdä. »Totisesti Minä sanon teille: kunnes taivas ja maa katoavat, ei laista katoa pieninkään kirjain eikä ainoakaan piirto, ennenkuin kaikki on tapahtunut. Sentähden, joka purkaa yhdenkään näistä pienimistä käskyistä ja sillä tavalla opettaa ihmisiä, hän on sanottava pienimmäksi taivasten valtakunnassa; mutta joka niitä noudattaa ja niin opettaa, hän on sanottava suureksi taivaan valtakunnassa» (Matt. 5, 18. 19). »Minä sanon teille: helpompi on kameelin mennä neulansilmästä läpi, kuin rikkaan päästä taivaan valtakuntaan . . . Ihmisille se on mahdotonta, mutta Jumalalle on kaikki mahdollista» (Matt. 19, 24.

26). Kristillisen velvollisuuskäsitteen sisältönä on siis rakkaus, joka Jumalan antamana vaikuttaa elävänä perusteena sydämessä, eikä velvollisuutta synny yksityisessä kohdassa yleisen täytymisen, vaan ihmisen kyvyn ja lahjan mukaan. Kyllä on kristitty velvoitettu koko kristillisen rakkauden elämänpiiriin, sillä kaikkien tulee omata se elämän täydellisyys, mikä Kristuksessa tarjotaan, ja kaikkien tulee muodostua Kristuksen kaltaisiksi ja tulla täydellisiksi, niinkuin Isä taivaissa on täydellinen. Ei saa kukaan vapauttaa itseänsä siitä korkeasta velvollisuudesta, mikä tässä on annettu, mutta tämä jumaluuden täydellisyys Kristuksessa pääsee vain vähitellen ihmiseen, eikä kukaan voi tätä yhtä haavaa kokonaan omata. Jumalan Henki antaa vähitellen lahjojaan, ja ihminen omata niitä vähitellen. Aatteellisena tahi perusteellisena velvollisuutena on siis kristillisen rakkauden elämä kaikkien kristittyjen edessä, mutta oleinen velvollisuus riippuu yksityiskohdissa siitä, miten kukin on elämänsisältöä omannut. Jeesus sanoi Pietarille: »Et voi nyt Minua seurata, mutta vastedes olet Minua seuraava» (Joh. 13, 36). »Te ette voi nyt sitä kantaa» (Joh. 16, 12). Kun siis kristillinen elämä on kehityksen alainen, syntyy moninaisia suhteellisia eroituksia hyvän ja velvollisuuden käsitteessä, sillä kehitysaste on niin moninainen, ja kyky vaihtelee.

§ 33.

Eroitus välttämättömien ja ehdollisten velvollisuuksien välillä.

On olemassa eroitus välttämättömien ja ehdollisten velvollisuuksien välillä. Tämä eroitus ei kuulu velvollisuuskäsitteen olentoon, vaan on itsekohtaista luontoa, ja se riippuu siitä kehitysasteesta, jolla kristitty on. Ih-

misen mielivallassa ei kuitenkaan ole määrätä, mitä hänen tulee tehdä, ja mitä hän voi jättää, vaan sen määrää se kehitysaste, jolla hän on, ja se kyky, minkä hän on omakseen saanut. Alaikäisessä lapsessa ei ole siiveellinen tietoisuus herännyt, ja synti on kuollut niissä, jotka eivät lain kautta ole tulleet synnintuntoon. Luonnonihminen on monessa suhteessa välinpitämätön sivistysoloihin nähden ja rikkoo niiden sääntöjä, kun hän ei ole tietoinen niistä. Ja hän on vapaa monesta paheesta, joita hän ei tunne. Tällöinen välinpitämättömyys ei ole hyvettä eikä pahetta, kun hän on kehitysasteella, jolla hän ei näitä oloja käsitä. Välttämätön velvollisuus on aina perusehtona kristilliselle elämälle. Niin ovat usko, toivo ja rakkaus välttämättömiä velvollisuuksia, vaikka ne eivät esiinny kaikissa kristityissä samassa määrässä. Kaikki, mikä kristilliseen elämänpiiriin kuuluu, on ehdoton velvollisuus ulkokohtaisessa mielessä, mutta itsekohtaisessa suhteessa on paljon ehdollista, sentähden ettei kukaan ole täydellinen. Eikä sama velvollisuus esiinny aina samassa suhteessa. Aika ja asema ovat kristityillä usein semmoiset, ettei velvollisuus kohta pääse oleiseksi, sillä hän joko ei siihen kykene, tahi on sisällinen ja ulkonainen asema semmoinen, ettei hän sillä aikaa ole siihen velvoitettu. Kunkin täytyy itse tässä kohden tutkia asiaa Jumalan edessä ja oman tunnon mukaan päättää, mutta hänen tulee varoa, ettei hän laiskuudesta tahi pelvosta työnnä velvollisuutta tyköön, joka olisi tehtävä. Aatteellisesti ja perusteellisesti on siis koko kristillinen velvollisuuspiiri ehdottomasti velvoittava, mutta kun elämä kasvaa kristityssä, kasvaa velvollisuuskin sen mukaan kuin kukin saa kykyä ja voimaa. Itsensäkieltäminen Jeesuksen tähden on yleinen ja ehdoton velvollisuus kaikille opetuslapsille, mutta naimattomana pysyä, tavaransa köyhille antaa, tehdä palkatta työtä ovat suhteellisia velvollisuuksia,

jotka riippuvat ihmisen asemasta ja kehitysasteesta. Milloin kristitty joutuu semmoiseen asemaan, että hän voi ne täyttää, voivat nämäkin tulla ehdottomiksi velvollisuuksiksi. Kristityltä puuttuu se vasituinen rakkaus Jumalaan, joka Kristuksessa oli, ellei hän, milloin asia astuu velvollisuutena hänen eteensä, huoli sitä noudattaa. Tätä laiminlyömällä hän ei tosin kokonaan luovu Jumalasta, mutta siveellisesti hän rikkoo omaatuntoa vastaan ja tekee syntiä, josta hän tarvitsee anteeksisaimista. Ja tämä laiminlyöminen synnyttää häiriötä hänen kehityksessään.

Kristillinen velvollisuuskäsité on vapauden piiriin kuuluva. Sentähden on velvollisuuden laiminlyöminen rakkauden puutetta, ja jos kristitty ei huoli velvollisuutena pitää sitä, mikä on vapaa velvollisuus, kadottaa hän, mitä hänellä on, rakkaus kuihtuu, vaikka sen tulisi lisääntyä, ja tosivapaus katoaa. Missä siis ei ole edellyttämystä erityiseen asemaan, niinkuin naimattomuuteen, omaisuutensa antamiseen köyhille y.m., siinä ei ole siitä tehtävä vasituista velvoitusta ja siveellistä välttämättömyyttä, sillä kaikki kristillinen hyvä lähtee kristityn sisällisestä uskon ja rakkauden elämästä. Sentähden sanoo apostoli: »Sen armon kautta, mikä minulle on annettu, minä sanon teille jokaiselle, ettette ajattelisi itseltänne enempää, kuin mitä tulee ajatella, vaan pyrkisitte noudattamaan ajatuksissanne kohtuutta sen uskonmäärän mukaan, minkä Jumala on kullekin suonut» (Room. 12, 3). Sitten esittää apostoli erityiset palvelustoimet erityisine lahjoineen, joissa kunkin tulee katsoa sitä kykyä, mikä hänessä on, ettei hän lähde yli voimiansa toimimaan. »Meillä on erilaisia armolahjoja sen armon mukaan, mikä meille on annettu» (v. 6). Kunkin tulee yleisesti palvella ja toimia, mutta erityinen palvelus ei saa kohota yli erityistä lahjaa ja kykyä. Missä siis ei ihmisessä ole riittävää uskon määrää ja henkivoimaa,

siinä ei ole velvoitusta hänelle pantava, eikä saa toista houkuttaa ja yllyttää semmoiseen toimeen, sillä siitä seuraa aina häiriötä ja vahinkoa. Ei ole kristityn kumminkaan vain odottaminen kykyä ja taipumusta hyvään, vaan hänen tulee ahkeroida, kasvaa Hengessä ja hyveessä (1 Piet. 1, 15), ja mitä hänellä ei vielä ole, sitä voi hän Jumalan armosta saada.

Itsekohtaisessa suhteessa on kristillinen hyve riippuva kristityn kehityksestä. Ei hän kykene kaikkeen, ennenkuin hän on korkeammalle kehitysasteelle päässyt. Tähän eri asemaan vaikuttaa myös asiallinen suhde, joka tekee yhden teon soveliaammaksi toista. Toinen tehtävä on alkeisempaa luontoa, toinen kypsyneempään asteeseen kuuluva. »Jokainen, joka vielä nauttii maitoa, on kokematon vanhurskauden sanassa, sillä hän on lapsi, mutta vahva ruoka on täysi-ikäisiä varten, niitä varten, joiden aistit tottumuksesta ovat harjaantuneet eroittamaan hyvän pahasta. Jättäkäämme sentähden Kristuksen opin alkeet ja pyrkikäämme täydellisyyteen» (Hebr. 5, 13—6, 1). Ei apostoli tahdo tällä osoittaa korkeampaa ja alhaisempaa arvoa itse hyvässä, vaan hän viittaa siihen erilaisuuteen, mikä syntyy korkeammasta ja alhaisemmasta kehitysasteesta. Omaamiseen nähden on eroitusta kristillisessä hyvässä, mutta myös hyvän toteuttamiseen nähden. On toimia, jotka kaikki ovat hyviä, mutta määrätyissä suhteissa soveltuu toinen paremmin hyvään kuin toinen. Yksilölliset ja paikalliset olot tekevät toisen työn tarkoituksenmukaisemmaksi toista. Ja jos kristitty laiminlyö, mitä on parempi, saapi hän vähemmän siunausta ja on enemmän maailmaan sidottu, vaikka hän ei syntiä tee. Nämä eroitukset ovat itsekohvaisia. Sama teko voi olla toiselle parempi kuin toiselle, ja samalle ihmiselle voi toinen teko olla yhdessä tilassa vain hyvä, mutta toisessa parempi.

Ei ole olemassa ylempänä velvollisuuskäsitettä mi-

tään hyvää, joka antaisi yltäkylläisen ansion, eikä alempana sitä ole mitään, joka olisi siveellisesti yhdentekevää. Katoliset teologit otaksuvat hyvää, joka olisi niin vähäarvoista, ettei sillä ole minkäänlaista tarkoitusta, joten olisi yhdentekevää, tekeekö ihminen sitä tahi on tekemättä. Stoalaiset puhuvat yhdentekevistä teoista, mutta he käyttivät tätä lausetta vain ulkonaisesta hyvästä, tavarasta, terveydestä y.m., ja silloin voidaan sanoa sen tahi sen yhtäkaikkiseksi, kun ei sitä aseteta mihinkään siveelliseen suhteeseen, sillä siveellistä arvoa saavat ne vain suhteesta ihmiseen. Onko olemassa elämänsuhteita ja esineitä, joihin itsekohtainen suhde on yhdentekevä, niin ettei sitä voi sanoa hyväksi eikä pahaksi? Useat protestanttiset teologit kieltävät kokonaan tämän, sillä kukin teko, sanovat he, on joko sopusoinnussa tahi ristiriidassa lain kanssa, ja kun teko on tahdon osoitus, on se aina joko hyvä tahi paha. Kaikkina aikoina on kuitenkin ollut niitä, jotka ovat otaksuneet yhtäkaikkisia elämänsuhteita. Meidän tulee muistaa, että teko ja itsekohtainen suhde saavat siveellisen arvon sen kautta, että ihmisellä on tietämystä siitä, mitä on lain mukaista ja hyvää, ja että hän tietoisesti määrää itsensä sitä tekemään tahi jättämään. Jos ihminen ei voi siveellisesti arvostella, mitä hän tekee tahi jättää tekemättä, niinkuin on laita pienen lapsen, niin emme voi tehdä häntä vastuunalaiseksi tahi antaa toiminnalle siveellistä arvoa. Ja jokainen ihminen on kehityksen alainen. Sentähden on jokaisella suhteita, joissa hän ei vielä kykene siveellisesti asiaa arvostelemaan. Synti on tässä tilanteessa kuollut, mutta samoin hyvekin. Ihminen on vielä siinä kohden luonnonsuhteessa, ja tässä esiintyy siveellinen välinpitämättömyys. Mutta tämä on vain osittainen, sillä muissa suhteissa, joissa hänellä on tietoisuutta asiasta ja arvostelukykyä, on hän vastuunalainen. Niin ovat patriarkat välinpitämättömiä moni-

vaimoisuuteen nähden. Siinä kohden he eivät syntiä tee, vaikka he sortavat avion siveellistä aatetta. Mutta he ovat tässä kohden alaikäisiä, kun taas muissa suhteissa ovat korkealla. Siitä ei seuraa, että monivaimoisuus olisi puollettava kristillisen sivistyksen alalla, jossa tietoisuutta on avion oikeasta olemmasta. Nurjaa olisi niinmuodoin tehdä monivaimoisuutta säännöksi. Kohtia on siis elämässä, jossa itsekohtainen suhde on siveellisesti välinpitämätön, kun itsiöllä ei vielä ole siveellistä tietoisuutta asiasta. Milloin tämä syntyy, alkaa velvoitus. Jos ihminen laiminlyö siveellisen arvostelun, vaikka hän siihen kykenee, ja pysyy piittaamattomana, on hän synn alainen. Onko asia vähäinen tahi suurempi, ei tässä eroitusta tee. Niin pian kuin tietämys horjuu, ja ihminen epäilee, onko jokin hyvää tahi pahaa, on jo piittaamattomuus lakannut, ja ihmisen täytyy pyytää selvyttä saada. Protestanttiset teologit teroittavat ylipäänsä kristillisen velvollisuuskäsitteen ehdottomuutta, mutta pysyvät aatteellisessa piirissä, niin etteivät elämän asialliset kohdat ja eroitukset pääse arvoonsa. Kristillinen laki on kyllä ehdoton, mutta se astuu aluksi vain perusteena ihmisen eteen, ja hän voi vain vähitellen käsittää sen ehdoton sisällön. Lain ehdoton sisältö ja tietoisuus siitä eivät ole yhtäisiä. Siihen määrään kuin tätä tietoisuutta ei ole, on henkilö välinpitämätön. Ja siihen määrään kuin ehdoton hyvä ei ole astunut ihmisen eteen voimana, ei se velvoita häntä, sillä hänellä ei ole kykyä siihen, mutta aatteellisena velvollisuutena se pysyy, kunnes se aikanaan tulee oleiseksi. Katolikunnan teologit tekivät oleisen eroituksen velvollisuuskäsitteessä, mutta he rajoittivat kristinuskon omaa velvoituskäsitettä, vaikka rajoitus vain on itsiössä ja sen kehityksessä. Täällä on ulkokohtaisia toimia ja suhteita, jotka ovat joko lakia ylempänä tahi alempana. Muuttamat protestanttiset teologit koettavat tässä kohden vä-

littää ja eroittavat täydellisiä velvollisuuksia ja epätäydellisiä, ehdottomasti ja suhteellisesti sitovia. Hekin panevat eroituksen ulkokohtaiseen velvollisuuteen, eikä itsekohtaiseen. Mutta täten turmeltuu velvollisuuskäsite, joka aina on ulkokohtaisesti ehdoton, vaikka se ihmisen kehityksen alkuasteilla ei voi velvoittaa.

§ 34.

Luvallisen käsite.

Uuden liiton lakikäsite on ehdoton. Sentähden on kaikki sen määrättävä. Tämän lain täytyy siinä suoraan määrätä, mitä on vapaata, niin ettei sitä voi käskyjen kautta säätää. Kristillinen vapauskäsite vaatii tämän. Puhutaan paljon nykyaikana vapaudesta, mutta sitä puuttuu paljon käytännössä. Kristinuskon antaa uskovalle vapauden, joka on hänen oikeutensa ja jota on puolustettava, ja jossa kristityn tulee pysyä. Mutta väärä järjestyskäsite ei tätä vapautta hyväksy. Juuri siinä piirissä, missä kristinuskon vaatii vapautta, ovat ihmiset paljon sääntöjä asettaneet. Sanotaan, että voidaan sääntöjä tehdä, kun ei ole käskyä eikä kieltoa, mutta sääntöä ei saa uskon alalla tehdä, missä ei Jumala niitä tee. Paljon on kristitylle kiellettyä, mitä ei omantunnon eikä vanhan liiton laki kiellä, sillä siveelliset käsitteet ovat kristinuskossa tärkeimmät. Kristus asettaa vuorisaarnassa kaikki suhteeseen taivaan valtakuntaan. Niiden, jotka tahtovat taivaan valtakuntaan tulla, täytyy näitä Herran sääntöjä noudattaa. Ahdas on se portti, joka vie elämän tielle. Mikä on luvallinen asia, ei ole mielivallan määrättävä, vaan kristinuskon henkiläki määrää sen, ja kristitty pysyy aina Kristuksen laissa. Kristus tekee todella vapaaksi. Hän on se keskuskohta, jossa kristityn tulee pysyä. Uskossa ja rakkaudessa on kristitty sidottu Herraan, ja kun hänellä on Herran Hen-

ki ja Herran mieliala, tekee hän, mitä Herra tahtoo. Vapaus kuuluu Jumalan kuvaan, ja uudessa liitossa on kristityn määränä muodostuminen Kristuksen kuvan kaltaiseksi. Mutta paljon pakkoa käytetään uskon alalla. Lahkokunnat orjuuttavat jäseniänsä. Ja missä laki ja järjestys olisi voimassa pidettävä, siellä on usein veltoutta. Vääryyttä ei saa vääryydeksi sanoa, vaan se on peiteltävä, ja pahantekijät pitävät lain pilkkana. Varsinkin kasvatuksessa paljastuu se hämmennys, mikä vallitsee oikeuden ja vapauden käsitteissä, kristillisyyteen tahdotaan pakottaa, mutta ollaan huolimattomia siveellisiin paheisiin nähden.

Raamattu sanoo: »Kaikki on teidän», mutta »te olette Kristuksen». Kaikki on Kristuksen, ja joka on Kristuksen, hänen on kaikki. Jolla on lapsenoikeus, hän on vapaa kaikesta ulkonaisesta vallasta ja ihmissäännöstä. Epäjärjestyksen pelvosta on paljon järjestyssääntöjä muodostettu, jotka ovat katkeruutta ja vihaa synnyttäneet, kun ei ole ollut selvyyttä siitä, missä ulkonainen järjestys on pidettävä voimassa, ja missä vapauden tulee vallita. »Lakia ei ole pantu vanhurskaalle, vaan laitomille ja niskotteleville, jumalattomille ja syntisille» (1 Tim. 1, 9). Siveellinen järjestys on pidettävä pystyssä, mutta kristinuskon asioissa ei ole pakkoa eikä väkivaltaa käytettävä. Kristillinen vapaus ei vallankumousta synnytä. Kristityn vapaus ei ole vapautta laista, vaan vapautta Kristuksen Hengessä. Sentähden on ihminen kasvatettava tähän niin, että lain henki pääsee ihmiseen. Ei tämä vapaus riipu ulkonaisista asianhaaroista ja esineistä, eikä se synny sillä, että ihminen julistetaan vapaaksi. Asialliset perusteet määräävät tällä alalla, ja Herran Henki on vapauden peruste. Joka on uskossa heikko, hän riippuu vielä ulkonaisista säännöistä ja hänen vapautensa on rajoitettu, mutta hän ei saa ruveta sääntöjä määräämään niille, jotka ovat vapaita. Heikko-

ja on kärsittävä, mutta ne eivät saa hallita muita ja muiden vapautta rajoittaa. Eikä heikkoja uskossa saa houkuttaa suurempaan vapauden käyttöön, kuin uskon määrä sallii. Sisällisellä tiellä syntyy oikea vapaus. Ihminen ei saa olla olevinaan vapaa, jos hän ei vapaa ole. Paljon rikotaan tällä alalla, kun vapaita sidotaan ja sidottuja väärin vapautetaan. Herran on tässä kohden valta, ja hänen sanansa määrää vapauden. Siveellinen kasvatus on heikko, ja häiriötä vallitsee täällä. Luonnon piirissä tulisi ihmisen oppia Jumalan sääntöjä tuntemaan, mutta inhimillinen tiede, joka on päässyt suureen arvoon, ei näitä sääntöjä tunne. Vakavuutta, kainoutta ja hurskautta oppii tunnollinen luonnon pyhäkössä.

Tavallisesti sanotaan: mitä lain säännöissä on käsketty tahi kielletty, se on ehdoton velvollisuus; mitä ei ole käsketty tahi kielletty, on siveellisesti mahdollista tahi luvallista. Mutta tämä ei sovellu uuden liiton lain olentoon, sillä tämä on ehdoton ja määrää kaikki. Toiset taas sanovat: teot voivat olla luvallisia, niin kauan kuin erotelmissa liikumme, kun ei suhde itsiöön ja hänen oleelliseen asemaansa esiinny, tahi kun ei itsiö kykene siveellisesti arvostelemaan teon suhdetta lakiin. Mutta kun teko on yksityiskohdassa selvä, ja kun se oleellisessa suhteessa esiintyy, katoaa luvallinen, sillä velvollisuus määrää kaikki. Luvallisen käsite perustuisi siis epäselvään käsitykseen, ja siihen määrään kuin kristitty kehittyy, katoaisi luvallisuus. Mutta Raamattu puhuu luvallisesta juuri oleellisissa kohdissa, eikä se ole heikko tieto, vaan luja, joka sanoo: »Kaikki on luvallista, mutta ei kaikki rakenna.» »Syökää kaikkea, mitä lihakaupassa myödään, mitään utelematta omantunnon vuoksi, sillä Herran on maa ja kaikki, mitä siinä on» (1 Kor. 10, 23. 25. 26). Juuri heikoilta on epäjumalille uhratun lihan syöminen kielletty, mutta ei niiltä, joilla on tieto. »Katsokaa kuitenkin, ettei teidän vapautenne koidu heikoille

loukkaukseksi» (1 Kor. 8, 9). Ja kun Paavali ei ota palkkaa eikä nai, ei se tapahdu puuttuvasta, vaan täydellisestä tiedosta. Eikä luvallinen ole sekoitettava välinpitämättömän kanssa, sillä tässä ei ole tietoista suhdetta lakiin, mutta luvallisessa on aina tämä suhde tietoinen. Kun kristinuskon laki on ehdoton, niin täytyy luvallisen juuri lain määräyksen kautta luvalliseksi tulla, eikä sillä, ettei laki mitään määrää. Uudessa Testamentissa esiintyykin selvään siveellinen välttämättömyys. »Siitä, että julistan evankeliumia, ei minulla ole kerskaamista; minun täytyy se tehdä» (1 Kor. 9, 16). »On luvallista tehdä sapattina hyvää» (Matt. 12, 12). »Eikö meillä olisi oikeutta kuljettaa muassamme vaimoa?» »Vaikka olen riippumaton kaikista, olen tehnyt itseni kaikkien palvelijaksi» (1 Kor. 9, 5. 19). »Te olette näet kutsutut vapautteen» (Gal. 5, 13). Kristillinen vapaus edellyttää, että uuden liiton hengenlaki suoraan oikeuttaa siihen, mitä on luvallista, eikä vain jätä sitä määräämättä. Vanhan liiton ja omantunnon laki eivät vielä käsittäneet kaikkia elämän sisällisiä ja ulkonaisia suhteita, niinkuin uuden liiton henkilaki tekee. Oli vanhassakin liitossa rakkauden käskyä, mutta siinä ei ollut rakkauden henkeä. Jumalan rakkaus oli täällä riippuva oikeuskäsitteestä, eikä se vielä oikeuskäsitettä määrännyt. Ja vanhassa liitossa ihmisen suhde liikkui maailmallisessa piirissä, eikä hän vielä voinut kohota taivaan valtakunnan elämän vasituiselle alalle. Uudessa liitossa astuu kaikki suhteeseen taivaan valtakuntaan ja sen iankaikkiseen vanhurskauteen, sentähden on paljon täällä luvatonta ja väärää, mikä vanhassa liitossa on luvallista. Sydämen viha on tässä murha; sydämen ajatus on rikos. Vanhassa liitossa on vielä luvallista vihollista kohdella vihollisena, mutta se ei ole uudessa luvallista. Niin tarkka ja laaja on uuden liiton henkilaki, että se sydämen sisällistä liikuntoakin määrää, ja kaikki ulkonaiset kohdat joutuvat sen

määräysten alaisiksi. Mutta kuitenkin on vapauden piiri olemassa uudessa liitossa, jonka laki itse jättää kristitylle vapaaksi, niin että hän on siveellisesti oikeutettu vapaasti toimimaan. Kristitty on Kristuksessa ollen ehdottomasti Kristukseen sidottu, mutta Kristuksessa on hän toisessa suhteessa ehdottomasti vapaa. Jumalan armotoimi uskovassa on tätä vapautta luonut. »Te olette pesettäneet itsenne, te olette pyhitetyt, te olette vanhurskautetut Herramme Jeesuksen Kristuksen nimessä ja meidän Jumalamme Hengen kautta» (1 Kor. 6, 11). Kristitty on uskossa ja rakkaudessa ehdottomasti sidottu Herraan, niin että hän kaikissa on Herran määrättävä, mutta juuri tämän tähden on kristitty ehdottomasti vapaa maailmaan nähden, sillä »maa on Herran ja sen täydellisyys». Kun kristitty on Herran oma, kun hänellä on Herran Henki, on hän Jumalan lapsi, hänellä on lapsen oikeus maailmassa, Isän huoneessa. »Kaikki on teidän, mutta te olette Kristuksen, ja Kristus on Jumalan» (1 Kor. 3, 22. 23). Maailma ja mitä hyvää siinä on, on annettu uskovan omaisuudeksi, jonka tulee kristillisiä elämän tarkoituksia palvella. Niin on Jumalan lapsi Hengen hallintosuhteessa maailmaan. Tämä vapaus on kallis, ja se kasvaa siihen määrään kuin usko ja rakkaus kristityssä kasvavat. Tämä on uskovaisten oikeutus ja velvollisuus, mutta jokaisen tulee niin Kristuksessa elää, että hän tähän vapauteen kykenee. Niin on kristitty, ehdottomasti sidottuna Herraan, vapaa jokaisesta ulkonaisesta vallasta maailmassa. Mutta tähän vapauteen ei mikään ulkonainen valta aseta ihmistä, vaan uskossa omattu hengenlaki, joka Herraan sitoo ja Herrassa vapauttaa. Lapseuden Henki toimii rakkaudessa, Herran nimessä, Herran mielialan mukaan. »Lakia ei ole pantu vanhurskaalle» (1 Tim. 1, 9). »Älkää olko kenellekään mitään velkaa, muuta kuin että toisianne rakastatte, sillä joka toistaan rakastaa, se on lain täyttänyt» (Room.

13, 8). Kristus on syntynyt lain alaiseksi »lunastamaan lain alaiset, jotta me pääsisimme lapsen asemaan», »niin et siis enää ole orja, vaan lapsi, olet myös perillinen» (Gal. 4, 5. 7). »Vapauteen Kristus vapautti meidät. Pysykää siis lujina, älkää antako uudestaan sitoa itseänne orjuuden ikeeseen» (Gal. 5, 1). »Älköön siis kukaan teitä tuomitko syömisestä tai juomisesta.» »Jos te olette Kristuksen kanssa kuolleet pois maailman alkeisvoimista, miksi te, ikäänkuin eläisitte maailmassa, sallitte määrätä itsellenne säännöksiä?» (Kol. 2, 16. 20). Tämä kristillinen vapaus ei koske vain uskonnollista alaa, vaan koko ulkonaista elämänpiiriä, sillä täällä kristityn hengenlaki toteentuu. Näitä ulkoelämän kohtia esittelee apostoli 1 Kor. 6, 12:ssa ja 10, 23:ssa, joihin nähden hän sanoo: »Kaikki on minulle luvallista.» Ravinto, tavara, naiminen kuuluvat tähän piiriin. Kaikki, mikä esiintyy maallisessa elämänpiirissä, on Jumalan luomaa ja se on kristityn nautittavaksi annettu, ja vapaana käyttää hän tässä Hengen lakia. Eikä tämä Jumalan luomuspiiri ole rajoitettu, niin että jotkut toimet ja jotkut esineet olisivat kielletyt, toiset käsketyt, vaan koko tämä piiri, siihen määrään kuin se ei ole ihmisten turmelema, vaan Jumalan luomaa, on Jumalan lasten vapaudelle annettu. Ihmisten teennäiset keksinnöt eivät tähän kuulu. Niin on luvallisen piiri laajempi kristitylle kuin vanhan liiton lapselle, jolle lain ulkonainen yksityissäntö määrää luvallisen, kun kristitylle luvallisen ala laajenee siihen määrään, kuin hän saapi enemmän Pyhää Henkeä. »Herra on Henki, missä Herran Henki on, siinä on vapaus» (2 Kor. 3, 17). Sen mukaan kuin rakkauden henkilaki pääsee sydämeen sisälliseksi vallaksi, sen mukaan on jokaisella tosivapautta. Vapauden ja luvallisen määrä soveltuu Hengen määrään, ja tämä riippuu uskosta. Niin on uskon määrä itsekohtaisesti määräävä. Joka ottaa itsensä vapautta, mikä ei lähde sisällisestä uskonelämästä

Herrassa, tekee syntiä. Joka on heikko uskossa ja jolla ei ole Jumalan Henkeä sisäisenä omaisuutena, hän on vielä lain alla eikä saa itse tehdä itseänsä vapaaksi. Hän on ulkonaisten sääntöjen ja valtain määrättävä, ja hän liikkuu rajoitetussa ja ahtaassa piirissä, sillä omatunto ei ole Hengen kautta vapaaksi tullut. Ja jos hän suurempaa vapautta itselleen ottaa, kuin itsekohtainen henkielämä sallii, joutuu hän omantunnon nuhteen alaiseksi, ja jos hän siinä pyytää pysyä, vaikka hänellä ei sisällistä vapautta ole, turmeltuu hän ja joutuu lihalliseen vapauteen. »Kaikki, mikä ei ole uskosta, on syntiä» (Room. 14, 23). Ja jos lain orjuudessa oleva tahtoo vapautta Jumalan lasta sitoa, tahi jos vapaa Jumalan lapsi tahtoo lain orjuudessa olevaa mielivaltaisesti vapauttaa, loukkaa hän Jumalan tahtoa ja turmelee toisen.

Mutta tämä vapaus on Jumalan rakkauden lain antama, ja sentähden on tämä vapaus käytettävä tämän lain mukaan. Kristillisen elämän edistyminen omassa itsessään ja muissa rajoittaa vapauden piirin. Ei hän silti uhraa vapautta ulkonaisten sääntöjen vaatimuksille, vaan vapaasti hän rajoittaa vapautensa. Jos kristillinen vapaus on niin käytettävä, että se edistää kristillistä elämää, niin on kristitty myös velvoitettu vapauttaan varjelemaan ja kehittämään, niin ettei hän joudu ulkonaisten sääntöjen ja maailmallisten valtojen orjuuteen, sillä tämä vapaus on kallis. Vapaa henkiyhdistys Jumalan ja Kristuksen kanssa vaatii tämän vapauden varjelemista. Sentähden Herra ei noudata kaikkia lain muodollisia määräyksiä, esim. paastoamiseen ja sapattiin nähden. Ihmisen Poika on sapatinkin Herra (Matt. 12, 8). Päävali ei uhraa vapauttaan, vaikka väärät veljet väijyivät häntä ja ottivat aiheutta syytöksiin (Gal. 2, 4. 5). Tämä vapaus kuuluu evankeliumin vasitukseen olentoon, ja se on Kristuksen verellä ostettu perusoikeus, joka siis ei ole alttiiksi annettava ihmisvallalle. »Te olette kalliisti os-

tetut, älkää olko ihmisten orjia» (1 Kor. 7, 23). Jokaisen uskovan tulee pyytää saada sydämeensä Kristuksen Henki, joka antaa oikean vapauden, ja tämä vapaus on elämässä käytettävä. Rakkaus Jumalaan vaatii rajoittamaan tätä vapautta, milloin toisen heikko omatunto siitä loukkaantuu, mutta vieras ulkonainen valta ja pakko eivät tätä rajoita. Apostoli sanoo: »Miksi minun vapauteni joutuisi toisen omantunnon tuomittavaksi?» (1 Kor. 10, 29).

Useimmat protestanttiset teologit tekevät luvallisen aatteelliseksi eroitelmaksi tahi siveelliseksi puutteellisuudeksi. Kaikki joutuu tällä kannalla lain käskyn tahi kielon alaiseksi, ja kristillinen vapaus katoaa velvollisuuskäsitteeseen. Evankeliumi istuttaa Hengen ylhäältä ihmis-sydämeen, joka vapauttaa ihmisen Kristuksen Hengen voimalla. Katoliset taas arvelevat luvallisen siksi, mitä laki ei ole käskenyt eikä kieltänyt, joten laki kadottaa ehdottoman voimansa ja hukkuu mielivaltaan.

§ 35.

Velvollisuuksien ristiriita.

Katolikunnassa on rippi-isän vaikutus kansaan suuri, sillä hän on puuttuvan tiedon ja kristillisen vapauden sortumisen tähden päässyt kristillisen velvollisuuden määrääjäksi. Kristinusko tahtoo tehdä ihmisen vapaaksi, mutta katolikunta tahtoo pitää jäsenensä holhouksen alaisina. Kristus sanoo: »Yksi on teidän johtajanne, Kristus» (Matt. 23, 10). Ja Paavali sanoo: »Niin on siis meidän jokaisen tehtävä Jumalalle tili itsestämme» (Room. 14, 12). Lahkokunnissa pyytävät johtajat määrätä lahkoon kuuluvien uskoa ja toimia, mutta tällä tapaa luodaan orjuuden henkeä. Kristukselta pyytää kristitty neuvoa, ja Kristus kasvattaa uskova koetusten kautta vapauteen. Ei ole hyvä aina nojautua toiseen.

Lapsen täytyy oppia käymään, vaikka se alussa usein kaatuu. On kyllä niitä paljon, jotka tarjoutuvat johtajiksi, mutta Kristus yksin on kristityn johtaja. Ahtaan portin kautta on meidän kuljettava, ja kilvoitus on kaikille tarpeen. Ei kelpaa tehdastyö uskon alalla, eikä vapautta saavuteta ilman uskon kilvoitusta. Kokemusta tarvitsee kristitty. Kokemattomat ovat valmiit neuvomaan toisia, mutta käy huonosti, kun sokea sokeaa taluttaa. Milloin kristitty neuvoa tarvitsee, on sitä viisailta pyydetävä. Uusi Testamentti ei tiedä mitään velvollisuuksien ristiriidasta. Ulkokohtainen sääntö ei yksin määrää velvollisuutta, vaan siihen kuuluu myös sisällinen kyky. Oppilaan täytyy seurata opettajaansa, mutta Jeesus sanoi Pietarille: »Nyt et voi Minua seurata», ja kun hän yritti tehdä sitä, tuli hän kieltämään Herransa. Ulkokohtainen lainmukaisuus ei saa astua itsekohtaisen siveellisyyksäsitteen sijalle. Laiton teko voi tulla itsekohtaisesti siveelliseksi, niinkuin laillinen teko voi tulla itsekohtaisesti epäsideelliseksi, jos vain ulkonainen laillisuus on määräämässä. Joka uskollisesti käyttää, mitä hänellä on, ja joka pyrkii hyvässä kasvaamaan, sitä Jumala varjelee joutumasta tilanteisiin, joissa hän ei tiedä, mitä on tehtävä, mutta joka sekaantuu asioihin, jotka eivät hänelle kuulu, hän joutuu helposti lankeemukseen. Kristityn tulee olla vaiti, missä hän ei osaa oikein puhua, ja pysyä erillään asioista, joita ei Jumala ole hänelle uskonut. Apua ja valistusta on pyydetävä Jumalalta. Rukouksen tulee kajota yksityiskohtiin eikä vain yleisissä toiveissa liikkua. Ja öljyä tulee meidän koota astioihin vaikeita aikoja varten.

Kristillinen velvoitus ja vapaus perustuvat henkiseen elämään ja voimaan, joka tekee ihmisen kykeneväksi toteuttamaan kristillistä hyvää. Tämä Hengen voima määrää yksityiskohdissa, mitä ihmisen tulee tehdä tahi jättää tekemättä. Sentähden ei ole olemassa ulkokohtai-

sia määreitä ja yleisiä ohjeita, joita voisi yksityiskohdissa käyttää kaikille. Jokaisen omatunto ja kristillinen tieto ratkaisee tässä uskon määrän mukaan. Toinen ei voi toiselle määrätä sääntöä yksityistoimessa. »Tutkioon kukin omat tekonsa, ja silloin hänellä on oleva kerskaamista ainoastaan itseensä nähden eikä toiseen nähden» (Gal. 6, 4). Kukin kyllä erehtyy monella tapaa, mutta siitä täytyy hänen pyytää anteeksi. Jumalan kärsivällisyys ja hyvyys on hänelle aina antava uutta armoa, kun hän parannusta harrastaa, ja nämä kokemukset johdattavat vain likeisempään yhdistykseen Jeesuksen Kristuksen kanssa. Tieteelliset kaavat ja yleismääreet eivät voi vapauttaa tästä oman kokemuksen toimesta. Herra tahtoo itse ihmistä johdattaa Hengellään, ja Hän johdattaa jokaista sitä tietä, mikä hänelle on paras. Kasuistiikka erehtyy, kun se pyytää yleisillä säännöillä yksityiskohtia määrätä. Siveysoppi voi vain esittää ne yleiset perusmuodot, joissa kristillinen elämä liikkuu.

Kysymys velvollisuuksien ristiriidasta on kasuistillinen. Tämä ristiriita muka syntyisi, kun kaksi tahi useampi velvollisuus yhtä haavaa astuu ihmisen eteen ja hänen on mahdotonta molempia tehdä, kun ne estävät toinen toista tahi ovat vastakkaisia. Ristiriitaisuutta ei otaksuta, missä velvollisuus on yhdellä puolella ja luulo, taipumus tahi tapa toisella, eikä siinä, missä voi toisen tahi toisen toteuttamista siirtää tuonemmaksi, eikä siinäkään, missä aikaisempi rikos tahi kevytmielinen lupaus synnyttää ahdinkoa. Useammat tieteilijät arvelevat, ettei todellista ristiriitaa ole, ja koettavat näyttää toteen, kuinka joku erehdys on ristiriitaisuuden synnyttäjä, ja tässä koettavat he antaa yleisiä perusteita, joiden mukaan yksityiskohdat olisivat arvosteltavat. Mutta heidän yleiset määreensä eivät riitä, ja yksityiskohdat ovat aatteellisia erotelmia, joilta ne edellyttämukset puuttuvat, jotka elämässä määräävät velvollisuuden. Kun Luukkaan

evankeliumin yhdeksännessä luvussa eräs mies sanoo Herralle: »Minä seuraan Sinua, mihin ikinä menet», niin Jeesus sanoo hänelle: »Ketuilla on luolat ja taivaan linnuilla pesät, mutta Ihmisen Pojalla ei ole, mihin päänsä kallistaisi.» Toiselle sanoo Herra: »Seuraa Minua»; tämä tahtoi ensin haudata isäänsä, mutta Herra ei salli sitä. Ja kolmas sanoo: »Minä seuraan Sinua, mutta salli minun ensin järjestää huoneeni», mutta Jeesus sanoo: »Se ei ole taivaan valtakunnalle kelvollinen, joka laskee kätensä auraan ja katselee taakseen» (57—62). Elämän moninaisuus tekee yleiset säännöt yksityiskohdille riittämättömiksi. Uusi Testamentti ei tiedä velvollisuuksien ristiriidasta kristittyyn nähden, sillä Jumala ei aseta ihmistä semmoiseen kohtaan, jossa hänen ilman omaa syyllisyyttään täytyisi yhtä velvollisuutta loukata kun toista toteuttaa. Itsekohtainen kyky ratkaisee tässä, ei ulkokohtainen velvollisuusmääre. Teko, joka on ihmisen kehitystasetta korkeampana, ei ole vielä velvoittava, mutta aikanaan se tulee välttämättömäksi. Jos niin olisi, että kaksi velvollisuutta samaan aikaan velvoittaisi, niin ihminen ei tee väärin, jos hän toisen tekee ja toisen jättää, jollei hän voisi molempia täyttää, sillä mahdotonta Jumala ei vaadi. Jos varhaisemman rikoksen takia tällainen asema syntyisi, on synti Jumalalle tunnustettava ja sitä anteeksi pyydetävä. Kankea ulkonainen lakikäsite, joka panee ulkokohtaisen lainmukaisuuden itsekohtaisen siveellisen toiminnan sijalle, hallitsee tätä kysymystä. Henki, mieliala määrää Raamatussa, sillä Jumala katsoo sydäntä. Ihmisen tulee rukoilla, valvoa ja olla uskollinen kutsumuksessaan, niin ettei hän joudu kiusauksiin, joissa oma paha halu pukee himon tahi taipumuksen velvollisuuden vaippaan.

Vaikeuksia voi kuitenkin syntyä siitä, että esineet, jotka velvoituksia synnyttävät, ovat erilaisia. Ihmisen täytyy oppia näitä erilaisuuksia tuntemaan ja oikein ar-

vostelemaan. Itsessään on kaikilla velvollisuuksilla sama arvo, sillä ne lähtevät samasta ehdottomasta laista, mutta esineiden arvon mukaan ne saavat eri aseman. Yleiseen on henkiselä ja taivaallisella asialla korkeampi arvo kuin maallisella, sielulla korkeampi kuin ruumiilla, mutta ei ole siltä sanottu, että ihmisen täytyy jokaisessa yksityiskohdassa tämän mukaan määrätä toimensa, sillä alhaisemmallaakin piirillä on arvonsa. Oikeuden velvollisuus on ylipäänsä korkeampana kuin hyvyyden, Jumalan käsky korkeampana ihmissääntöä, yleinen laki korkeampana paikallista tapaa. Pääasia on, että kristitty uskollisesti varjelee ja käyttää, mitä hänellä on, joten kokemus ja voima kasvavat, ja että hän uskollisesti pyytää saada, mitä häneltä puuttuu, niin että hän omaa yhä enemmän armoa ja Henkeä. Jumalan sanaa tulee hänen uutterasti tutkia ja rukouksessa pyytää valistusta ja apua. Jumala voi kiusauksista varjella. Ja milloin hän horjuu ja syntiä tekee, täytyy hänen tarkoin tutkia itseänsä ja tunnustaa rikoksensa, niin että Kristuksen sovintoarmo voi uudistaa häntä ja parantaa sitä, mikä parannusta tarvitsee. Aina uudestaan täytyy kristityn asettaa itsensä totuuden valoon, niin että hänen mielialansa ja sydämensä pääsee hänelle selväksi, ja ettei hän rupea Jumalan edessä puoltamaan ja peittämään sitä, mikä aina on Hänelle suoraan tunnustettava. Tähän vasitukseen uskon harjoitukseen ja siveelliseen kilvoitukseen kehoittaa Raamattu kristittyä.

§ 36.

Kristillinen itsearvostelu.

Evankeliumi teroittaa ihmisten korkeaa arvoa, ja Kristus puhuu usein siitä, mutta kristillisissä piireissä liikkuu usein arvosteluja, jotka himmentävät Herran sanoja. Sapatti alistuu ihmisten tarpeiden alle, ja lapsilla on en-

kelinsä, jotka aina katselevat Isän kasvoja taivaissa. Langenneellakin ihmisellä on arvonsa Herran silmissä. Jumala valvoo köyhien asiaa. Missä todellinen puute on, siinä on apu annettava. Köyhilläkin on arvonsa Jumalan edessä. Jolla ei mitään ole, hän on usein yhteiskunnassa arvoton, vaikka sitä ei julki lausuta. Itsekkyyttä on paljon nykyaikana. Omaa etua ja voittoa pyydetään, ja oikeutta poljetaan. Tieteelle uhrataan paljon, ja tieteet ovat paljon hyvää ihmiskunnalle tehneet, mutta paljon on tyhjää tieteellistä ylpeyttä. Väärä itserakkaus rehoittaa tälläkin alalla. Korkeampaa elämää varten on ihminen luotu. Hänen tulee tulla uudeksi luomukseksi Kristuksessa, ja siihen on itsensäkieltäminen tarpeen. Koko luomakunnassa vallitsee sääntö, että korkeampi elämä syntyy alhaisemmasta kärsimisen ja kuoleman kautta. Alhaisempi elämä on uhrattava, jos ihminen tahoo korkeampaan päästä. Itsearvostelu perustuu siihen, että ihmisitsiöllä todella on arvoa. Luomisen, lunastuksen ja uudestisyntymisen kautta tulee ihminen Jumalan lapseksi. Tällä on korkea arvo, ja hänen ruumiinsa on Jumalan Hengen temppeli. Mutta synnissä ei ihminen saa elää. Kristitty on Herransa oma, eikä hän ole ihmisten orja. Jumalan armon kautta voi ihminen tulla Jumalan lapseksi, ja Jumalan armon kautta on tämä, mitä hän on. Vain Herran Hengen kautta tulee ihminen vapaaksi, mutta Henki on ristiriidassa lihan kanssa. Apostoli sanoo: »Niinkuin lihan mukaan syntynyt silloin vainosi Hengen mukaan syntynyttä, samoin nytkin» (Gal. 4, 29). Väärä vapaus liikkuu lihan orjuudessa ja vihaa sitä vapautta, joka Hengen mukaan elää. Ulkonainen riippumattomuus ei vielä anna vapautta. Useat, jotka ovat lihan orjia, kerskaavat vapaudestaan. Ulkonaiset suhteet eivät saa vapautta sitoa. Useat yhdistykset orjuuttavat jäsentensä omaatuntoa, niin etteivät saa vapaasti toimia. Jesuiitat sanovat sen julki, mutta tavallisesti kätketään

tuo orjuus kauniiseen verhoon. Vanhurskauden aseita tulee ihmisen käyttää oikealle ja vasemmalle puolelle (2 Kor. 6, 7) epäuskoa ja väärää uskoa vastaan. Jumalan sana antaa oikean viisauden.

Kristinusko antaa ihmiselle korkean arvon, sentähden on itsearvostelu mahdollinen ja tarpeen. Ihminen on luotu Jumalan kuvaksi, ja hän on tämän maallisen elämän korkein olento, jota Jumala erityisellä huolella hoitaa. Hän on niin korkea, että jumalalliset laitokset, niinkuin temppeli, palvelevat hänen tarpeitaan. Ihminen on luonnon tilassakin sukulaisuudessa jumalallisen olennon kanssa. »Me olemme myös hänen sukuaan» (Ap. t. 17, 28). Ja tämä ihmisen arvo tulee suuremmaksi sen kautta, että Jumalan ainoa Poika ihmistyi ja otti ihmisluonnon. Sentähden on kaikilla ihmisillä oikeus rukoilla Jumalaa ja puhua Hänen kanssaan. Ihmissielu on kallis Jumalalle, ja jos ihminen on syvästikin langennut, saa hän aina lähteä Jumalan tykö ja huutaa avukseen Häntä, joka ei katso ihmisen muotoon. Milloin ihminen ei tiedä tahi ei voi tätä oikeutta käyttää, ei hän kalleinta oikeuttaan tunne. Ihmisluonnolla on siis koko maailmaan nähden vasituinen arvo siitä syystä, että hän on Jumalan kuvaksi luotu, ja sentähden täytyy hänen oikein arvostella omaa itseänsä. Ei kristityllä vain ole tätä arvoa, vaan sitä on luonnollisellakin ihmisellä. »Mitä hyötyä on ihmisellä, vaikka hän voittaisi itselleen koko maailman, mutta saisi vahinkoa sielulleen, taikka mitä voi ihminen antaa sielunsa lunnaiksi?» (Matt. 16, 26). Kukin ihminen rakastaa itseänsä luontaisen vietin voimasta, sentähden ei Raamattu tässä kohden anna käskyä. »Eihän kukaan koskaan ole vihannut omaa lihaansa, vaan hän ravitsee ja vaalii sitä, niinkuin Kristuskin seurakuntaa» (Ef. 5, 29). Luontaisen itserakkauden voimasta pyytää ihminen elämäänsä suojella ja onnellisuutta saavuttaa. Tämän vietin keskuskohtana ihmi-

sessä on itsetunto, joka tietää itsellään olevan itsiöllistä arvoa, josta syntyy kunnianpyyntö hyvässä mielessä. Kristinuskko puoltaa tätä oikeaa itserakkautta vastoin väärää kidutusta ja teeskenneltyä nöyryyttä, eikä se suosi henkisen olennon liiallista koroitusta, sillä ruumiillakin on arvonsa. »Tällä kaikella tosin on viisauden maine itsevalitun jumalanpalveluksen ja nöyryyden vuoksi ja sen vuoksi, ettei se ruumista säästä; mutta se on ilman mitään arvoa ja on olemassa lihan tyydyttämiseksi» (Kol. 2, 23). Kristinuskko rakentaa tälle luontaiselle itserakkaudelle oikean itsearvostelun ja yleisen ihmisrakkauden. »Rakasta lähimmäistäsi niinkuin itseäsi» (Matt. 22, 39). »Aviomiesten tulee rakastaa vaimojansa niinkuin omia ruumiitaan» (Ef. 5, 28).

Mutta yleisen syntisyyden tähden on luontainen itserakkaus muuttunut itsekkääksi omarakkaudeksi, sillä aisti-ihminen on päässyt ihmisessä hallitsemaan henkistä olentoa. Itsekäs omarakkaus tekee oman itsensä kaiken ajatuksen, tahdon ja toiminnan keskukseksi, eikä se alistu niiden Jumalan panemien perusmääreiden alle, joissa yleisen elämän ja koko maailmanjärjestyksen tulee liikkua. Minuus kääntyy pois Jumalasta ja rajoittaa pyrintönsä ja toimensa vaikuttimet omaan rajoitettuun elämänpiiriin. Oma oikeus ja onni, oma tavara ja kunnia hallitsevat kokonaan hänen näkökantaansa, ja nämä määräävät kaiken arvostelun ja toiminnan. Ihmisarvo poljetaan tässä, ja tätä itsekoroitusta seuraa aina turmio, sillä ihmisen aistilliset ja henkiset vietit ovat irtaantuneet oikeasta elämänkeskuksesta, ja ihminen orjistuu auttamattomasti ulkomaailman alle, niin että alhaiset vietit kietovat ihmisen henkisen olennon kahleisiinsa. Maallisen luomakunnan alkuperäinen hallitsija joutui oman syntisen luontonsa ja ulkomaailman orjaksi, ja tämä orjuus saastutti kokonaan hänen elämänsä. Tätä väärää omarakkautta ei kristinuskko puolla. Jeesus sa-

noo: »Jos joku tulee Minun tyköni eikä vihaa isäänsä ja äitiänsä ja vaimoansa ja lapsiansa ja veljiänsä ja sisariansa, vieläpä omaa sieluansakin, hän ei voi olla minun opetuslapseni» (Luuk. 14, 26). Jolla on Kristuksen mieli, hän vihaa itsessään ja muissa, mitä vihattavaa on, vaikka se koskisi lähinnä olevaakin. Jeesus sanoo: »Jos joku tahtoo Minun perässäni kulkea, hän kieltäköön itsensä, ottakoon ristinsä ja seuratkoon Minua, sillä joka tahtoo pelastaa sielunsa, hän on sen kadottava, mutta joka kadottaa sielunsa Minun tähteni, hän on sen löytävä» (Matt. 16, 24. 25). Kun Kristuksen Henki on päässyt ihmisyydämeen asumaan, vetää Hän ihmisen Kristuksen kuoleman yhteyteen ja tuomitsee väärää itsekkyyttä, ilmoittaa sen vahingoksi sielulle ja kuolettaa sen. Kun tämä turmeltunut minuus kuolee, pääsee syntiin kietoutunut itserakkaus kahleistaan, ja sielu astuu kuolemasta oikeaan henkiseen elämään. Ihminen tulee Jeesuksessa Kristuksessa uudeksi luomukseksi.

Kristillisessä tietämyksessä ilmenee kolme perusuhdetta Jumalaan, jotka antavat ihmisitsiölle suuren arvon. Ihminen on jo luomuksena jumalallista heimoa, kun hän on Jumalan kuvaksi luotu. Mutta maailmansovinnon tähden tietää kristitty myös olevansa Jumalan rakkauksen esineenä, joka tahtoo pelastaa häntä synnistä ja kuolemasta ja yhdistää hänet Jumalan kanssa. Uudestisyntymisessä tietää kristitty itsellään olevan uuden, Jumalan Hengestä syntyneen itsiön, joka on olennonyhteydessä Jumalan kanssa. Hän tietää olevansa Jumalan lapsi, joka on Jumalan perillinen ja Kristuksen kanssa-perillinen. Tämä on kristillisen itsearvostelun vasituinen perustus. Ja kristitty tietää ruumiinsakin olevan Jumalan Hengen temppelin, joten silläkin on arvonsa, vaikka synnin ruumis on syntiin kietoutuneena ja sen saastutamina kuoletettava. »Ettekö tiedä, että ruumiinne on Pyhän Hengen temppeli, joka teissä on?» (1 Kor. 6, 19).

Kristillisellä itsearvostelulla on omituinen luonteensa. Kristitty tietää, ettei hän ole itseltänsä saanut, mitä hänellä on, vaan Jumalan laupeudesta ja armosta on hän Jumalan lapseksi tullut. Herra on hänet kuolemallaan ostanut, ja ylösnousseena on Hän Hengellään valmistanut kristityn temppeliksi. Milloin ihmisellä siis on Pyhä Henki, tietää hän itsensä Herran omaksi, joka hänet on lunastanut ja elämän Hengellä lahjoittanut, mutta hän tietää myös, ettei hän ole ihmisten eikä maailman orja. Herrassa hänellä on elämän täydellisyys; ulkopuolella Herraa on kuolema. »Ei kukaan meistä elä itselleen eikä kuole itselleen. Jos elämme, niin me elämme Herralle, ja jos kuolemme, niin me kuolemme Herralle. Sentähden elimmepä tai kuolimme, niin me olemme Herran omat. Sillä sitä varten Kristus kuoli ja heräsi eloon, että Hän olisi niin hyvin kuolleiden kuin elävienkin Herra» (Room. 14, 7—9). Kristitty ei siis ole oma herransa, eikä hän ole ihmisorja, vaan Herransa omaisuus. Ei hän ole vain yleisesti riippuva Hänestä, vaan aivan erityisessä mielessä on hän Herran oma. Kristitty tietää itsensä ehdottomasti Herraan sidotuksi, sillä itsiönsä oleminen, kehitys ja täydennys riippuu Herran armosta, jonka kautta hän on, mitä on, ja voi vain Herran kautta tulla, miksi hänen on tultava. Ja tästä lähtee hänelle velvollisuus kirkastaa Jumalaa Jeesuksessa Kristuksessa, jonka omaisuus hän on, ja pyhittää henkeään, sieluaan ja ruumistaan Jumalalle. »Te olette kalliisti ostetut. Kirkastakaa siis Jumala ruumiissanne ja hengessänne, jotka ovat Jumalan» (1 Kor. 6, 20). Kristityn koko itsiö on oleva Jumalan temppeli, jossa Jumalan Henki asuu. »Ettekö tiedä, että te olette Jumalan temppeli ja että Jumalan Henki asuu teissä?» (1 Kor. 3, 16). Tämä itsearvostelu nöyryyttää kristittyä, sillä maailman kunnia ja korkeus katoavat, niinkuin kaikki omakin, kun synnin tyhjiys ja kurjuus paljastuu, ja Jumalan armo saapi aina

suuremman arvon. Mutta tämä itsearvostelu koroittaa myös ihmisen, sillä luomisen, lunastuksen ja uudestisyntymisen kautta on kristityillä arvonsa Jumalassa.

Kristitty on siis ehdottomasti Herraan sidottu, mutta vapaasti hän uskossa ja rakkaudessa antautuu Herralle, ja hän on Herran vapauttama. »Joka orjana on kutsuttu Herrassa, on Herran vapaa» (1 Kor. 7, 22), sillä hän on saanut Kristuksen Hengen itsiölliseksi omaisuudeksi, ja sillä on hän saanut vapauden oloaineen. »Jos siis Poika tekee teidät vapaiksi, niin te tulette todella vapaiksi» (Joh. 8, 36). Hän saa uuden mielialan, niin että hän ajattelee ja toimii yhteydessä Jumalan Hengen kanssa. Uudestisyntymisen kautta on hän kansalainen ylhäisessä Jerusalemissa, ja hän on vapaa Jumalan lapsi, jolla on hengen vapaus eikä vain tahdon tahi omantunnon vapautta. Sentähden ei kristitty saa antautua toiselle sillä tapaa, että vapaa vallanalaisuus Herralle ja hänen sanalleen siitä kärsii. Hän ei saa vierasta iestä kantaa. Herra sanoo: »Ottakaa minun ikeeni päällenne ja oppikaa Minusta, sillä Minä olen sävyisä ja nöyrä sydäimestä, niin te löydätte levon sieluillenne» (Matt. 11, 29). »Pysykää siis lujina, älkääkä antako uudestaan sitoa itseänne orjuuden ikeeseen» (Gal. 5, 1). Herrassa on hänellä vapauden laki, jonka kautta hän on vapaa kaikesta vieraasta vallasta ja synnin orjuudesta. Kun tämä vapaus syntyy Kristuksen Hengen kautta, niin se ei riipu mistään ulkonaisesta asiasta. Ei tätä vapautta saada ulkonaisella toimella eikä sitä kadoteta ulkonaisella vallanalaisuudella, vaan Herran Hengessä ja sanassa on kristitty vapaa kaikesta lihan ja maailman vallasta. Eikä ulkonainen hyvä ole tämän vapauden tukena, sillä kristityn tulee olla henkisesti vapaa siitä ja käyttää sitä, niin kuin hän ei sitä käyttäisi. Sentähden sanoo apostoli: »Ei ole tässä juutalaista eikä kreikkalaista, ei ole orjaa eikä vapaata, ei miestä eikä naista; sillä kaikki te olette yksi

Kristuksessa Jeesuksessa» (Gal. 3, 28). Oikeudet ja velvollisuudet ovat tällä kannalla oleellisesti samat uskonnollisessa suhteessa, vaikka kansalliset ja valtiolliset eroitukset voivat olla suuret. Ja minkä aseman kristitty valitseekin maailmassa, on hänellä aina oikeus ja velvollisuus osoittaa ehdotonta kuuliaisuutta Herralle. Ei saa mikään maallinen suhde vaatia häneltä ehdotonta kuuliaisuutta, eikä mikään velvollisuus saa asettaa häntä asemaan, jossa hän ei voi Herran vapautettuna elää ja Hänelle kuuliainen olla. »Älkää olko ihmisten orjia» (1 Kor. 7, 23). Herran palvelijana tulee hänen Herran tahtoa tehdä, eikä hän saa Hengen vaatimusta laiminlyödä, vielä vähemmin Herran tahtoa vastaan toimia. Kristitty ei ole ulkonaisen vallan orja eikä mielivallan vapaa.

Ja maailmaan nähden täytyy kristityn eritä kaikesta saastaisesta ja väärästä. Apostoli sanoo: »Älkää antautuko kantamaan vierasta iestä yhdessä uskottomien kanssa; sillä mitä yhteistä on vanhurskaudella ja vääryydellä? Tai mitä yhteyttä on valolla ja pimeällä? Ja miten sopivat yhteen Kristus ja Belial? Tai mitä yhteistä osaa uskovaisella on uskottoman kanssa? Sentähden 'lähtekää pois heidän keskeltään ja erotkaa heistä, sanoo Herra, älkääkä saastaiseen koskeko'» (2 Kor. 6, 14. 15. 17). »Jos nyt joku puhdistaa itsensä tämmöisistä, tulee hänestä astia jalompaa käyttöä varten, pyhitetty, isännälleen hyödyllinen, kaikkiin hyviin tekoihin valmis» (2 Tim. 2, 21). Täten tulee asettaa Herran totuus ja vanhurskaus vastoin epäuskon valhetta ja vääryyttä. Vastoin epäuskon ylpeyttä ja korskaa panee hän sen Herran voiman, joka maailman voittaa. »Te olette voittaneet heidät, sillä se, joka teissä on, on suurempi kuin se, joka on maailmassa (1 Joh. 4, 4). Vastoin maailman viisautta panee hän sen Jumalan viisauden, joka tekee maailman viisauden tyhjäksi. »Minä hävitän viisasten viisauden, ja ymmärtäväisten ymmärryk-

sen Minä teen mitättömäksi» (1 Kor. 1, 19). Niin on kristityllä valta, oikeus ja velvollisuus puoltaa vapauttaan maailman mielivaltaa ja vallattomuutta vastaan, kun tämä tahtoo tunkeutua kristinuskon piiriin ja määrätä uskon ja omantunnon asioita, esiintyköön tämä orjuuttamisen pyrintö sitten tieteellisellä tahi käytännöllisellä alalla.

Tämä vapaus on Kristuksen kuoleman hedelmä, joka uuden liiton Hengellä vapauttaa lain alla olevan kirjaimen ulkonaisesta vallasta, ja se on uskon vanhurskauden siunaus. Kun Kristuksen kuolema uskossa pääsee itsiöl-liseksi omaisuudeksi, kuolee ihminen lain kautta laille, niin että rakkauden Henki sitoo hänet Jumalaan. Milloin yrityksiä tehdään sortaa tätä vapautta, siinä täytyy kristityn puoltaa tätä kallista oikeutta, sillä se kuuluu evankeliumin olentoon. Niin on kristitty Herran palve-lijä, mutta maailmallisissa suhteissa on hän vapaa. Tämä antaa itsearvostelulle nöyryyttä, mutta myös arvoa.

Ihmishistoriassa ja kirkkohistoriassa häälyy yleinen mielipide väärän vapauden ja väärän riippuvaisuuden välillä. Milloin pyydetään kaikkea valtaa ja riippuvai-suutta poistaa, milloin taas koetetaan saada kaikilla aloilla järjestystä aikaan. Lain ja väärän hurskauden nimessä saivat juutalaiset Herran ristiinnaulituksi. Kris-titty on lain kautta laille kuollut ja vapaaksi tullut lain orjuudesta, mutta hän ei saa panna vapauttaan alttiiksi. Paavali sanoo: »Mutta kun Keefas tuli Antiokiaan, vas-tustin minä häntä vasten kasvoja» (Gal. 2, 11). Hän puolusti kristityn vapautta. Orja ei pysy huoneessa. Hengen temppelin rakentajat ovat vapaita. Kristityn tulee oikein arvostella itseään. Ei hänellä ole hyötyä siitä, jos hän arvostelee itseään liian alhaalle tai liian korkealle. Joka on jäsen Kristuksen ruumiissa, hän on raitis itsearvostelussaan, ja hän tietää, että hänellä on Herran armosta se hyvä, mikä hänellä on. Ja hän an-taa sen valon, mikä hänessä on, loistaa, mutta hän ei

pane ilotulitusta toimeen. Farisealainen kiittää vieläkin Jumalaa, ettei hän ole niinkuin muut ihmiset. Hän on parempi muita. »Jokainen hyvä puu tekee hyviä hedelmiä, mutta huono puu tekee pahoja hedelmiä» (Matt. 7, 17). Hedelmä lähtee sydäimestä, ja hedelmästä näkyy, mimmoinen sydän on. Se on pääasia, että sydän on hyvä. Paavali sanoo: »Siitä minä hyvin vähän välitän, että te tai joku inhimillinen oikeus rupeatte minua tuomitsemaan; enpä itsekään tuomitse itseäni» (1 Kor. 4, 3). Hän jättää kunniansa Jumalan arvosteltavaksi, mutta hän ei riipu ihmisten arvosteluista. Kristityllä on hyvä omatunto, vaikka hän tuntee puutteitaan, sillä hän seisoo armossa ja elää armossa. Ei hän riipu muiden kiitoksista taikka moitteesta, sillä Jumalan armosta hän on, mitä hän on. Hän pyytää elää niin, että hän ansaitsee arvonantoa, mutta hän ei etsi sitä. Hän pyytää sydämen puhdistusta Herrassa ja valvoo myös ulkonaista puhtautta.

Uskova on tietoinen yleisestä ja omasta syntisyydestä ja maailman turhuudesta, ja hän näkee, kuinka Herraa ylenkatsotaan maailmassa. Sentähden hän ei etsi turhaa kunniaa, jossa ihminen joutuu lihan ja maailman vallan alaiseksi, mutta sitä kunniaa hän pyytää, mikä Jumalalta tulee ja joka pysyy iankaikkisesti. »Älkää korkeita kurkotelko, vaan tyytykää alhaisiin oloihin. Älkää olko itse mielestänne viisaita» (Room. 12, 16). »Kuinka voisittekaan uskoa, te, jotka otatte vastaan kunniaa toinen toiseltanne, ettekä etsi sitä kunniaa, mikä tulee Häneltä, joka yksin on Jumala?» (Joh. 5, 44). Useat hallitusmiehistä uskoivat Herraan, mutta eivät sitä tunnustaneet, »sillä he rakastivat sitä kunniaa, joka tulee ihmisiltä, enemmän kuin sitä kunniaa, joka tulee Jumalalta» (Joh. 12, 43). »Me puhumme, emme niinkuin tahtoisimme olla mieliksi ihmisille, vaan Jumalalle, joka koettelee sydämemme» (1 Tess. 2, 4). »Sillä se ei ole koetuksessa kes-

tävä, joka itse itseään suosittelee, vaan se, jota Herra suosittelee» (2 Kor. 10, 18). Kaikki ulkopuolella Jumalaa oleva kunnia ja korkeus on turha, jota kristityn täytyy kieltää, ja hänen täytyy tyytyä alhaiseen asemaan maailmassa. »Jos joku tahtoo olla ensimmäinen, on hänen oltava kaikista viimeinen ja kaikkien palvelija» (Mark. 9, 35). Mutta korkeinta kunniaa pyytää kristitty, kunniaa Jumalan tykönä taivaan valtakunnassa. Joka Jumalan armon on omannut, hän on Kristuksen täydellisyydestä saanut taivaallista hyvää omaksensa, ja hän on Kristuksen viisaudesta ja vanhurskaudesta saanut iankaikkisen perinnön, joka antaa hänelle arvon Jumalan edessä. Sentähden voi hän kerskata Herrassa, ja hän voi Jumalan lahjan tähden antaa itselleen arvoa, sillä tämä kerskaus ei ole ylpeyttä ja itsensäkorottamista, vaan kiittolisuutta Jumalalle. Apostoli sanoo: »Minulla on siis Kristuksessa Jeesuksessa mistä kerskata, palvellessani Jumalaa» (Room. 15, 17). »Joka kerskaa, kerskatkoon Herrassa» (2 Kor. 10, 17). Oma viisaus on täällä kadonnut, mutta uskova on saanut viisauden ylhäältä, joka Kristuksessa on hänen osaksensa tullut. Oma vanhurskaus on haihtunut, mutta Kristuksessa uskova on saanut vanhurskauden Jumalalta, joka on hänen omakseen tullut. Kristus on Jumalan viisaus ja vanhurskaus, ja Hän on Hengen kautta uudestisyntyneen omaisuudeksi päässyt. Kristityllä on Kristuksessa totuutta, viisautta, vanhurskautta ja rakkautta, mitä hänellä ei ennen ollut, ja sentähden on hänellä kunniaa Jumalan tykönä.

Pyhä Henki antaa Kristuksen täydellisyydestä kullekin uskovalle määrätyn osansa. Kristuksessa vain on täydellisyys. »Itsekullekin meistä on armo annettu Kristuksen lahjan mitan mukaan» (Ef. 4, 7). Ja tätä uskon määrää tulee kunkin katsoa arvostellessaan itseään. »Minä sanon teille jokaiselle, ettette ajattelisitte itsestänne enempiä, kuin mitä tulee ajatella, vaan pyrkisitte noudat-

tamaan ajatuksissanne kohtuutta» (Room. 12, 3). Kunkin tulee tunnustaa puutteellisuutensa ja se rajoitus, mikä on omassa itsiössä, eikä hän saa tätä kätkeä ja koroittaa itseään, sillä tämä koroitus vie kiusaukseen ja lankeemukseen, mutta kunkin on myös tunnustettava se hyvä, minkä Jumala on antanut. Ei kenenkään tarvitse eikä kukaan saa kiittämättömyydessä kieltää sitä armon voimaa ja hyvää, minkä hän on Kristukselta saanut, vaan tästäkin tulee hänen pyytää tietoiseksi päästä, niin että hän voi oikein arvostella itseänsä. Itseään arvottomana pitäminen ja tekeminen itseään huonommaksi, kuin hän on, ei ole nöyryyttä, vaan ulkokultaisuutta, jossa ylpeys peitetään ja muutetaan salaiseksi myrkyksi, joka turmelee koko olennon. Mutta siinä kristityn tietoisuudessa, että hän Jumalan armon kautta jotakin on, on myös tietoisuus siitä, ettei tämä ole omaa ansiota, vaan Jumalan armolahja, josta aina tulee kiittää Jumalan laupeutta. Entiset synnit ja nykyinen syntisyys painavat aina rehellisen mieltä. Tämä arvo Jumalassa ei siis anna itsekkyydelle aihetta turhaan kerskaamiseen, eikä se muiden edessä tästä ylpeile. Mitä hyvää kristityllä on ja mitä hän tekee, pitää hän salaisuudessa, ellei se luonnollisen järjestyksen tähden tahi velvollisuuden vaatiessa tule julki. Tämä mieliala varjelee kristittyä ylpeydestä silloinkin, kun hän väärän arvostelun takia luulee itsellään olevan enemmän hyvää, kuin hänellä todella on, sillä hän pitää tämänkin armolahjana. Jumalan armon tähden tietää kristitty itsensä velvoitetuksi hoitamaan ja kehittämään sitä Jumalan lahjaa, mikä hänessä on. Täydellisyyteen tulee Jumalan ihmisen pyrkiä. Apostoli sanoo, että Jumalan sana kasvattaa uskovaan, »jotta Jumalan ihminen olisi täydellinen, kaikkiin hyviin tekoihin valmistunut» (2 Tim. 3, 17). Mutta kun kristitty pyrkii eteenpäin, tietää hän aina määrän olevan vielä kaukana. Apostoli sanoo: »Ei niin, että jo olen sen saavuttanut tai

että jo olen tullut täydelliseksi, vaan minä riennän sitä kohti voittaakseni sen» (Fil. 3, 12). Nöyrä tietää, ettei hän ole vielä, mitä hänen tulee olla, mutta hän tietää myös saavansa anteeksi ne synnit, jotka vielä vaivavat häntä, ja että Jumala on antava voimia hänen tehtäviinsä.

Kristityn kunnia ei siis perustu ulkonaiseen asemaan ja arvoon, vaan sisälliseen henkielämään, joka elämässä kantaa hedelmää. »Me, jotka Jumalan Hengessä palvelemme Jumalaa ja kerskaamme Kristuksessa Jeesuksessa, emmekä luota lihaan» (Fil. 3, 3). »Kumpikin on saava oman palkkansa oman työnsä mukaan» (1 Kor. 3, 8). »Silloin kukin saa kiitoksensa Jumalalta» (1 Kor. 4, 5). Ei se ole kristityn kunnia, että muut häntä kiittävät, sillä ainoastaan Isä taivaissa antaa oikean kunnian. »Isäni on se, joka kunnioittaa Minua» (Joh. 8, 50. 54). Itsekohmainen asema ja eläminen on tässä määräävänä. Eikä tämä kunnia synny sillä, että toista verrataan toiseen; vain se teko ja toimi on kiitettävä, joka henkisen koetuksen kestää ja joka on todellinen uskon ja rakkauden hedelmä. Jos muut ovat tehneet enemmän tahi vähemmän, ei se tässä ratkaise. »Tutkikoon kukin omat tekonsa, ja silloin hänellä on oleva kerskaamista ainoastaan itseensä nähden eikä toiseen nähden» (Gal. 6, 4). Oikea hyvä työ, jota Henki elähyttää, antaa arvon. »Hengen hedelmä on rakkaus, ilo, rauha, pitkämielisyys, ystävällisyys, hyvyys, uskollisuus, sävyisyys, itsensähillitseminen» (Gal. 5, 22). Vastaako teko sisäistä henkivoimaa ja onko teko Hengen elähyttämä, sitä tässä kysytään, ja tämän voi Jumala yksin tarkkaan tietää. Hänen ratkaistavakseen jättää kristitty tämän asian.

Kristitty voi sentähden nöyryydessä tekonsa arvoa puoltaa, milloin sitä poljetaan, mutta tämä ei saa tapahtua turhan kunnian pyynnöstä. Apostoli sanoo: »Minä olen taitavana rakentajana pannut perustuksen, ja toi-

nen sille rakentaa» (1 Kor. 3, 10). Samoin on oman itsiön arvon puoltaminen ja kerskaus hyvässä mielessä luvallista, milloin hyvä nimi on puolustettava panetusta vastaan, ja hyvä asia tämän vaatii. Sillä kun kunnia Jumalan edessä on määränä, ei kristitty saa aina puolustukseen tarttua, vaan usein täytyy hänen panetusta kärsiä. Itsekkyydessä ja ylpeydessä hän ei saa kerskata, vaan se on tehtävä, kun Jumalan kunnia tätä vaatii. Tähän kerskaukseen tarttuu Paavali, vaikka hän näyttää tyhmältä, kun kiittää itseään. »Jos tahtoisinkin kerskata, en olisi houkka, sillä minä puhuisin totta.» »Olen joutunut houkaksi, te olette minut siihen pakoittaneet.» »Mitä joku toinen uskaltaa — puhun kuin houkka — sen uskallan minäkin» (2 Kor. 12, 6. 11; 11, 21). »Jos olenkin oppimaton puheessa, en kuitenkaan tiedossa» (2 Kor. 11, 6); »kunniassa ja häpeässä, pahassa maineessa ja hyvässä, villitsijöinä ja kuitenkin totta puhuvina» (2 Kor. 6, 8). Kristityn täytyy vaeltaa Jumalan edessä, joka sydämen tutkii, ja tunnollisesti tulee hänen tutkia itseään ja työtään, niin että elämä muodostuu sisäisen henkielämän mukaan. Hyvä omatunto on varjeltava, niin että hän pyytää uskollisesti vaeltaa Jumalan armossa oman ja muitten omantunnon edessä. »Niin että teillä on hyvä omatunto, jotta ne, jotka parhaavat teidän hyvää vaelustanne Kristuksessa, joutuisivat häpeään» (1 Piet. 3, 16). »Me tiedämme, että meillä on hyvä omatunto, koska tahdomme kaikessa hyvin vaeltaa» (Hebr. 13, 18). »Meidän kerskauksemme on tämä: meidän omantuntomme todistus siitä, että me maailmassa ja varsinkin teidän luonanne olemme vaeltaneet Jumalan pyhyudessa ja puhtaudessa, emme lihallisessa viisaudessa, vaan Jumalan armossa» (2 Kor. 1, 12). Kristityn tulee siis niin vaeltaa, että hän kunniaa ansaitsee, vaikka hän ei sitä osaksensa saisi, ja silloin voi hän hyvän omantunnon turvassa kärsiä pilkkaa, kun hän ahkeroitsee olla uskol-

linen Jumalalle. Kristitty tietää siis itsensä olevan itsessään, ilman Jumalaa, mitättömän, mutta Jumalan kautta on hän Jeesuksessa Kristuksessa jotakin, ja hänen määränsä on muodostua Kristuksen kuvan kaltaiseksi. Sentähden arvostelee hän itseään kohtuudella, ja säävyisyyden ja raittiuden henki vallitsee hänen elämässään. Raittiuden henki varjelee mielen ja terveyden niin, että hengen ja ruumiin voimat ja toimet pysyvät oikeassa asemassa. Raittiina varjelee kristitty itsensä Jumalan rakkaudessa ylpeydestä, kunnianhimosta, orjallisesta mielestä ja vallattomuudesta. Hän pysyy erillään lihalisesta ylpeydestä ja väärästä hengellisyydestä ja ulkollailevasta nöyryydestä, ylellisyydestä ja väärästä ruumiin kiduttamisesta. Tämä raitis mieliala pitää tunteet ja vietit, ajatuksen ja tahdon kurissa ja hengen hallittavina. Ulkonaiseen hyvään, rikkauteen, valtaan ja kunniaan, nähden on se tyytyväinen ja kohtuullinen; ja ulkonaiseen vaivaan nähden on se kärsivällinen. Jumalan sanan ja Hengen kuuliaisuudessa hallitsee kristitty itsensä.

§ 37.

Kristillinen ihmisrakkkaus.

Usein käytetään ihmisrakkautta arvostellessa perustetta: »mitä tahdotte, että ihmiset tekisivät teille, se tehkää tekin heille», sillä tapaa, että oikeutta loukataan. Omantunnon vaatimusta on noudatettava. Niin pidetään tavallisesti kuolemanrangaistusta hyljättävänä hairahduksena. Mutta rikoksentekijä, jonka omatunto on herännyt, sanoo: »Minä olen murhannut. Minun täytyy kärsiä kuolema. En saisi muuten rauhaa. Minä tahdon kuolla.» Niin on murhaaja sanonut. Ja Raamattu sanoo: »Joka ihmisen veren vuodattaa, hänen verensä pitää ihmisen kautta vuodatettaman, sillä Jumala on tehnyt ihmisen kuvaksensa» (1 Moos. 9, 6). Rikos on

niin suuri sentähden, että ihminen on luotu Jumalan kuvaksi. Ja sentähden on murhaaja aina rauhaton. Missä ei Jumalan kuvan arvoa tunneta, siellä ei voida murhaajan rikosta oikein arvostella. Luonnon taloudessa kuvastuu Jumalan rakkaus. Hän antaa aurinkonsa paistaa pahoille ja hyvälle, antaa sataa vanhurskaille ja vääriille ja on hyvä kiittämättömille ja pahoille. Mimmoinen Luoja ja Isä onkaan ihmiskunnalla, ja millä tavalla Häntä kohdellaan! Mikä rangaistus on vielä tuleva Jumalan ylönkatsojille! Siveyden alalla vaikuttavat luonnontieteiden väärät perusteet turmiollisesti. Raamattu sanoo: rakasta kaikkia, niinkuin Jumala luomakunnassa rakastaa. Darvinisti sanoo: taistele olemassaolosi puolesta. Väkevämpi voittaa heikomman. Mutta Jumalan rakkaus luomakunnassa on jumalallinen maailmansääntö. Meidän tulee olla Jumalan seuraajia. Ja hiljaisuudessa Jumala tekee hyvää kaikille. Ihmisen tulee siitä oppia kiittollisuutta. Jumala armahtaa kaikkia tekojaan, mutta ihminen kohtelee usein lähimmäistään kovuudella. Kansalliskiihko opettaa vihollista vihaamaan, mutta sitä ei kristinusko opeta. Ja ihmisrakkauden tulee kohota siihen rakkauteen, jolla Jumala Kristuksessa rakastaa. Jollemme pysy Jumalan säätämässä perusteissa, rakenamme hiekalle. Kirkon tulee pysyä lähellä kansaa, niinkuin kristinusko aina pysyy. Ja sen täytyy pitää silmällä niitä eroituksia, joita elämän alalla on, niin ettei vierashenkisiä sullota yhteen. Kristus on Ihmisen Poikana luonnonyhteydessä jokaisen ihmisen kanssa, ja Hän sanoo itsensä veljeksi tässä suhteessa, kun Hän sanoo: »Totisesti Minä sanon teille, kaikki, mitä olette tehneet yhdelle näistä pienimmistä veljistäni, sen olette tehneet Minulle» (Matt. 25, 40). Korkeampi on se yhteys, mikä syntyy Pyhän Hengen saamisen kautta. Tämä yhteys on usein unohdettu, kun on väkivaltaa käytetty ihmisten käännättämiseen. Kristillinen rakkaus

yhdistää Kristuksessa Jeesuksessa Jumalan ja ihmiskunnan. Raamatussa astuu Kristus-kuva korkeana ja pyhänä meidän eteemme. Hänessä meidän on oppiminen tuntemaan oikean ihmisen piirteet. Mutta tätä kuvaa harvat tarkempaan katselevat.

Luontaiseen itserakkauteen, joka on puhdistettava ja uudistettava, liittää kristinuskko rakkauden ihmisiin. Joka tahtoo oikein rakastaa lähimäistään, hänen täytyy oppia omaa ihmisarvoaan ja vapauttaan Herrassa oikein tuntemaan ja käyttämään, sillä ihmisrakkaus on tämän oikean itserakkauden siirtäminen muille. Mutta ihmisrakkaudessa on erotettava yleinen rakkaus, joka on luonnosta johdettava, ja erityinen kristillinen rakkaus, joka lähtee armosta.

Kukin tuntee ja tietää toisen olevan samaa luonnollista, hengellistä ja siveellistä luontoa, kuin hän itse on, samaa olentoa, samaa lihaa ja verta, ja sentähden tulee hänen toisen tarpeita ja menestystä pitää silmällä ja edistää niinkuin omia. »Rakasta lähimäistä niinkuin itseäsi» on se peruslaki, jonka juuret ovat olemassa ihmisyydämessä ja jota ilmestys selvittää. Tämä yleinen ihmisrakkaus keskittyy perheellisissä, kansallisissa ja ystävyyyden suhteissa, joissa luontainen vietti yhdistää ihmisiä erityisellä voimalla. Tämä rakkaus on myös luonnostaan synnin tähden itsekäs, niin että se rajoittaa ja saastuttaa yleisen ihmisrakkauden. Ihminen rakastaa omiansa ja heidän hyötyään ja hyvänsä, niin että yleinen ihmisrakkaus kärsii.

Mutta kristinuskko teroittaa myös yleistä ihmisrakkautta, joka ei enää perustu itserakkauteen, vaan yleiseen yhdistykseen Jumalan kanssa. Kaikki ihmiset ovat saman taivaallisen Isän lapsia. Herra sanoo: »Mutta Minä sanon teille: rakastakaa vihollisianne ja rukoilkaa niiden edestä, jotka teitä vainoavat, jotta olisitte taivaallisen Isänne lapsia, sillä Hän antaa aurin-

konsa nousta niin pahoille kuin hyvällekin, ja antaa saatua niin vanhurskaille kuin väärillekin» (Matt. 5, 44. 45). Jumalan luomakunnasta, jossa Jumalan rakkaus toimii yleisenä, oppii tarkkaava tätä tuntemaan, ja hän oppii olemaan hyvä kiittämättömille ja pahoillekin. Olkaa hyvät ja laupiaat, niinkuin teidän Isänne taivaissa, on tällä asteella perussääntönä. Jumala rakastaa kaikkia, mutta ei Hän rakasta kaikkia samalla tapaa eikä samassa määrässä. Oppilaana tulee ihmisen tätä Jumalan taloutta maailmassa tarkata ja noudattaa. Tämä rakkauden sääntö on yleinen perussääntö kansalliselle elämälle, eikä se pane määräksi itselleen vain epäpuhdasta itserakkautta, vaan Jumalan yleisen rakkauden. Tämä rakkaus armahtaa ja auttaa kaikkia, mutta se tekee siveellisen eroituksen. Hyvät saavat Jumalan rauhaa ja mielisuosiota nauttia, he saavat liiton siunausta ja armon hyvyyttä omakseen, jota pahat eivät saa. Mutta maailmallista hyvyyttä ja laupeutta, kärsivällisyyttä ja pitkämielisyyttä osoittaa Jumala pahoillekin. Luonnolliset elämän tarpeet ja maan siunausta antaa Hän heille (Ap. t. 14, 16. 17), ja samoin tulee ihmisenkin tehdä. Jumala antaa siinäkin hyvää, missä ei kiitollisuutta ole ja missä ei ole minkäänlaista ansiota. Hän antaa pahoillekin tätä. Sentähden tulee ihmisenkin kelvottomille ja pahoillekin sekä kansallisille vihollisilleenkin antaa sanoin, teoin ja rukouksin, mitä hänen tulee kaikille ihmisille antaa; hänen tulee olla armahtavana ja anteliaana heidän hädässään ja anteeksi antaa, missä häntä on loukattu. Itsensäkieltävä hyvyys ja laupeus on tämän ihmisrakkauden tunnus, joka tavoittelee Jumalan rakkautta maailmassa. Mutta hänen ei tule mielisuosiotaan osoittaa sillä tapaa kelvottomalle, että hän suosuisi pahaankin. Ystäväkseen hänen ei tule jumalatonta sanoa eikä tehdä tätä ystävänsä vertaiseksi. Mutta kristinusko ei seisahdu tämän ihmisrakkauden asteelle, vaan

se ilmoittaa Jumalan rakkauden, joka nousee sitä rakkautta korkeammalle, mikä ilmenee Luojan yleisessä suhteessa luomakuntaan, ja joka perustaa maailmassa korkeamman jumalallisen elämäntalouden ja luo ihmiseen uuden luonnon.

Kristinusko vie korkeammalle Jumalan luontopiirissä olevaa taloutta taivaan valtakunnan armontalouteen. Se vie Jumalan isänrakkaudesta luomisesta isänrakkauteen Pojassa. Jumalan rakkaus käsittää tälläkin asteella kaikkia, mutta tämä rakkaus on korkeampi. Jumala ei vain arinahda laupiaana ja pitkämielisenä, niin ettei Hän tuomitse ja kosta; Hän ei vain hyvänä anna yleistä elämän hyvyyttä, vaan kaiken armon Jumalana valmistaa Hän vihollisilleenkin sovinnon, antaa heille mahdollisuuden päästä itsekohtaiseen rakkauden yhdistykseen Hänen kanssaan. Hän ei tällä asteella vain anna maallista siunausta, vaan taivaallista, iankaikkista hyvää. Jumala kääntyy rakkaudella syntisen puoleen, eikä Hän vain anna aurinkonsa paistaa kaikille, vaan armon aurinko, oleellinen valo, koittaa kaikille, jotka tahtovat tulla kuolemasta elämään. Jumala valmistaa tällä asteella Isänä pelastuksen vihollisilleen, Hän auttaa siveellisestä turmiosta ja kuolemasta ja antaa uuden iankaikkisen elämän, kun Hän luo uuden, Jumalasta syntyneen uskon-elämän. Tämä rakkaus vaikuttaa sen ihmisrakkauden, jonka perussääntönä on: »rakasta, niinkuin Jumala Jeesuksessa Kristuksessa rakastaa maailmaa ja sinua». Apostoli sanoo: »Olkaa siis Jumalan seuraajia, niinkuin rakkaat lapset, ja vaeltakaa rakkaudessa, niinkuin Kristuskin rakasti teitä ja antoi itsensä meidän edestämme lahjaksi, uhriksi, Jumalalle suloiseksi tuoksuksi» (Ef. 5, 1. 2). »Rakkaani, jos Jumala on näin rakastanut meitä, niin olemme mekin velvolliset rakastamaan toinen toistamme» (1 Joh. 4, 11). Tämä Jumalan rakkaus, joka tahtoo ihmiskuntaa pelastaa ja autuaaksi tehdä, on

maailmansovinnon tapahduttua tullut Jumalan maailmanhallinnon perussäännöksi, ja se tulee uudestisyntymisessä uuden luonnon säännöksi ihmisyydämessä. Tämä on kristinuskon uusi käsky. »Uuden käskyn annan Minä teille, että rakastatte toisianne, niinkuin Minä olen rakastanut teitä; jotta tekin niin rakastaisitte toisianne» (Joh. 13, 34). »Samalla kirjoitan teille uuden käskyn, sen, mikä on totta Hänessä ja teissä» (1 Joh. 2, 8). Uusi on tämä käsky, sillä sitä ei ollut, ennenkuin Kristus tuli, ja Hän istuttaa sen Hengellään uudestisyntyneen sydämeen. Ja tämä ihmisrakkaus kuuluu oleellisesti uuteen ihmisluontoon, sillä joka ei tällä rakkaudella toista rakasta, hän ei ole tämän armonelämän piiriin itsekohtaisesti astunut.

Ensimmäisellä asteella ihmisrakkaus sanoo: »Rakasta lähimmäistäsi niinkuin itseäsi.» Tämän edellytyksenä on oikea itserakkaus. Itsekkyys sortuu, kun kullekin ihmiselle annetaan sama arvo kuin itsellekin. Kukin on ihmisitsiö niinkuin minäkin. Tämä on yleisen ihmisyyden periaate. Toisella asteella ihmisrakkaus käskee: Olkaa hyvät ja laupiaat, niinkuin taivaallinen Isänne on maailmanhallinnossa, sillä Hän antaa valoa, sadetta ja maallista hyvää pahoille ja kiittämättömillekin. Kukin kunnioittaa tällä asteella toisessa Jumalan kuvaa, ja kukin antaa sen arvon toiselle kuin tulee luomukselle, joka on jumalallista sukua. Yleinen uskonsuhde Jumalaan on tässä määräävä. Kolmannella asteella kuuluu käsky: Koska Jumala on meitä näin rakastanut Jeesuksessa Kristuksessa, että Hän tahtoo tehdä meidät autuaiksi Hänessä, niin tulee meidänkin tällä tapaa rakastaa lähimmäistä. Tämä edellyttää osallisuutta lunastuksesta Kristuksessa. Jumala ei tässä vain ole Isä Luojana, vaan uuden luomisen kautta on Hän Isä vasituisessa mielessä Pyhässä Hengessä. Toinen ihminen ei vain ole luonnollinen veli, vaan täällä on henkiyhdistys Jumalan kanssa,

joka tekee ihmisen Jumalan lapseksi vasituksessa mielessä. Ihmistyneessä Jumalan Pojassa, joka kirkasti ihmisluonnon, saapi ihminen arvonsa, sillä kukin uudestisyntynyt on luonnonyhteydessä Kristuksen kanssa. Isän rakkaus Pojassa on tässä yhdistämässä. Raamattu sanoo: »Sekä Hän, joka pyhittää, että ne, jotka pyhittään, ovat alkuisin yhdestä; josta syystä Hän ei häpeäkään kutsua heitä veljiksi» (Hebr. 2, 11).

Kristus ei tullut maailmaan tuomarina, vaan lääkärinä, joka tahtoo parantaa. Tätä rakkautta tulee meidän oppia ja tavoitella. Ja meidän tulee olla oikeassa suhteessa Jumalaan, jos tahdomme saada iankaikkisen elämän, sillä kaikki, mikä pysyy erillään Jumalasta, joutuu kuoleman valtaan. Kristuksessa käsitämme Jumalan ja Jumalan rakkauden. Ja tämä rakkaus vihaa pahaa. Kun pahaa peitellään, rehoittaa se. Varsinkin kasvatuksessa on pahan vihaaminen tarpeen. Lapsen tulee nähdä, että kasvattaja vihaa pahaa. Ohdake kasvaa yhä, kun se saa rauhassa kehittyä. Pahat ihmiset saavat yhä enemmän valtaa ja vaikutusta yhteiskunnassa, kun siinä on niin vähän vihaa pahaan. Luther sanoo: »Rakkaus punastuu.» Kun isä näkee lapsessaan pahaa, niin hän nuhtelee sitä niin, että lapsi näkee isän vihastuneen. Tämä viha on oikeutettua, sillä meidän tulee vihata pahaa, mutta ihmistä on meidän rakastaminen. Kun ylimmäisen papin palvelija löi Jeesusta korvalle, niin Hän kärsii sen, mutta Hän tuo ilmi sen vääryyden, mikä siinä tehtiin. Kristillinen sävyisyys kärsii pahaa, mutta se vastustaa sitä. Hän on valmis anteeksi antamaan, kun anteeksi pyydetään sitä, mitä on väärin tehty. Seuraelämä muodostuu sellaiseksi, että vilpillisyydellä usein paha pienennetään ja peitellään, mutta todellinen ystävyys on nykyaikana harvinaisempi kuin ennen. Kun Kristuksen Henki yhdistää ihmisiä, on korkeampi sukulaisuus syntynyt, jota kristillinen veljenrakkaus kannattaa, ja tässä

vallitsee yhdenarvoisuus. Nämä elävät valtakunnassa, jossa viisaus ylhäältä ohjaa elämää. Maallinen viisaus ei voi ihmistä auttaa synnin ja kuoleman vallasta, mutta sen tekee kristinuskko Jeesuksen Kristuksen armon kautta. Usein on tiede luvannut järjestelmänsä ja käsitteiden avulla vapauttaa ihmisen, mutta vapautta ei tiede voi luoda. Totuus ja vanhurskaus eivät ole uhrattavat rakkaudelle, mutta »rakkaus peittää paljon syntejä» (1 Piet. 4, 8). Jumala osoittaa kaikille ihmisille rakkautta, mutta Hän rankaisee pahaa, ja Hän tahtoo, että me nuhtelemme pimeyden hedelmättömiä tekoja. Julkinen rikos on julkisesti nuhdeltava. Kristillisessä veljenrakkaudessa on kaikilla samat velvollisuudet keskinäiseen avunantoon nähden ja siinä on myös samat oikeudet, mutta nämä eivät astu etusijalle. Valtiollisissa puolueriidoissa vaaditaan yhtäläisiä oikeuksia, mutta yhtäläisistä velvollisuuksista ei ole puhetta, ja sentähden ei voida rauhaa saada. Yhtäläiset velvollisuudet ovat oikean kehityksen perustus.

Kristuksessa rakastaa kristitty Jumalaa Isänä, joka itse valmisti sovinnon ihmisille ja joka istuttaa heihin henkielämän ylhäältä. Ja Kristuksessa rakastaa hän Ihmisen Poikaa, joka kaikille kuuluu ja joka tuli kaikkien Vapahtajaksi. Kristus on kristittyä likinnä, ja Kristuksessa on hän koko ihmiskunnan kanssa yhdistetty. Se osoittaa ihmiskunnan suurta kurjuutta, että se tarvitsi tällaisen sovinnon, mutta se osoittaa myös ihmiskunnan korkeutta, kun Kristus kirkastaa uskovan kaltaisekseen. Rakkaudesta Kristukseen lähtee se rakkaus, joka käsittää Jumalan hänen pyhyydessään ja armossaan, ja se käsittää ihmiskunnan sen alhaisimmassa ja korkeimmassa asemassa. Tämä ihmisrakkaus tietää kunkin osalliseksi samasta synnistä ja kurjuudesta, mutta myös samasta armon ja autuuden mahdollisuudesta. Niin rakastaa kristitty toista Herran rakastamana ja autuuteen

määrättynä syntisenä. Tämä rakkaus ei jumaloitse, sillä kaikki ovat syntisiä, eikä se halveksi, sillä kaikki ovat autuuteen määräytyitä. Jumalan rakkautta Kristuksessa, joka katsoo syntisen autuutta, tavoittelee kristitty kanssakäymisessä, ja sentähden pyytää se aina rakentaa toista. »Olkoon kukin meistä lähimäiselleen mieliksi hänen parhaakseen, jotta hän rakentuisi» (Room. 15, 2). »Sellainen kuin Hän on, sellaisia olemme mekin tässä maailmassa» (1 Joh. 4, 17). Auttaa, pelastaa tahtoi Kristus kaikkia, parannusta ja uskoa tahtoo Hän aikaansaada. Tämä taivaallinen tarkoitus on aina kristittyäkin määräämässä. Ihmissuosiota ei kristitty katso, vaan ihmisten iankaikkista Jumalan tarvetta pyytää hän palvelella, ja sentähden tahtoo hän aina totuuteen johdattaa. Väärästä rakkaudesta hän ei totuutta kätke tahi kiellä, milloin arvosteleo itseään ja toista, vaan Jumalan totuudella pyytää hän autuuteen auttaa. Ihmisyyden vaatimukset eivät silti ole poljettavat; väkivaltaa ja vainoa ei saa käyttää. Kristus ei sortanut ihmisen vapautta, ei Hän tunkeutunut esille armon tarjouksillaan, vaan Hän meni pois, milloin ihmiset eivät tahtoneet kuulla, ja jätti kunkin vapauteen omata tahi hyljätä Hänet. Henkisiä ja taivaallisia tarpeita Hän hoiti, mutta ei Hän silti laiminlyönyt ruumiillisia ja maallisia tarpeita. Maallista hyvää Hän ei liioin koskaan käyttänyt houkuttamaan kristinuskoon. Rakkaus maailmassa halveksii tätä iankaikkista tarkoitusta. Kristillinen ihmisrakkaus ei sekaannu tähän maailman rakkauteen eikä se voi yhtyä sen kanssa, vaan sen yleinen luonne on maailman kieltäminen. Kaikkea, mikä on maailmassa Jumalasta ja tahtoo Jumalalle kuulua, rakastaa kristitty ja pyytää Jumalasta vieraantunutta jälleen saattaa Hänen tykönsä. Mutta mikä jumalatonta ja pahaa on, sen hän kieltää eikä siihen suostu. Siveellisesti tämä rakkaus kääntyy pois kaikesta, mikä perusteensa ja olentonsa puolesta on vas-

takkaisuudessa Jumalaan. »Älkää rakastako maailmaa älkääkään sitä, mikä on maailmassa. Jos joku rakastaa maailmaa, ei Isän rakkaus ole hänessä. Sillä kaikki, mikä maailmassa on, lihan himo, silmäin pyyntö ja elämän korska, se ei ole Isästä, vaan maailmasta» (1 Joh. 2, 15. 16). Maailma on tässä se, mikä on Jumalasta vieraantunut ja turmeltunutta, ja sentähden on se katoavaa. »Ja maailma katoaa ja sen himot; mutta joka tekee Jumalan tahdon, se pysyy iankaikkisesti» (v. 17). Mikä maailmasta on, se yllyttää aisti-ihmisen himoa, ja se on yllykkeenä silmälle, joka kaukaisempaa katselee ja pyytää saada sitä, mikä ei vielä saatavissa ole. Ja yhteiselämässä tämä maallinen mieli pyytää korskaa puheissa, puvussa ja teoissa. Kolmessa perussuhteessa esiintyy siis maailmankieltäminen. Lihan himo tarkkaa sitä nautintoa, mitä maailma antaa aisti-ihmiselle, mutta silmä ei saa kyllin näkemästä, eikä korva täyty kuulemasta (Saarn. 1, 8). Tyydytystä ei koskaan tällä tien saavuteta. Silmäin pyyntö katsoo ulommaksi sitä, mitä jo on saatu, ja katsoo sitäkin, jota se ei voi eikä saa saada, kun se ihailee kaukana olevaa hyvää. Mielikuvituksen maailmassakin pyytää tämä ravintoa ja ahnehtii aina vaan enemmän. Ja elämän korskassa pyytää ihminen kunniaa, loistetta ja valtaa, joilla voisi koroittaa itseänsä. Tämä ei ole Isästä, vaan se on maailmasta, syntisen himon piiristä, ja se viepi Jumalasta pois. Milloin ihminen rakastaa tätä, on hän uskonon Jumalan rakkaudelle ja saastuttaa itsensä. »Maailman ystävyys on vihollisuutta Jumalaa vastaan. Joka siis tahtoo olla maailman ystävä, hänestä tulee Jumalan vihollinen» (Jaak. 4, 4). Vaikka ihminen tällä kannalla tunnustaa Jumalaa, on ihmisessä kumminkin sisällinen vastakohta Jumalaan, joka ei tätä turhaa maailman elämää kärsi. Milloin ihminen elää tässä väärässä mielessä, on tällainen elämä ja toimi ihmismuotoa katsomatta omantunnon puo-

lesta kohdeltava pahennuksena, joka vie pois kristinuskon mielialasta. »Väisty taakseni, saatana; sinä olet Minulle pahennus, sillä sinä et ajattele sitä, mikä on Jumalan, vaan sitä, mikä on ihmisten» (Matt. 16, 23). »Jumalan vahva perustus pysyy lujana, ja siinä on tämä sinetti: 'Herra tuntee omansa', ja: 'Luopukoon vääryydestä jokainen, joka Herran nimeä mainitsee'» (2 Tim. 2, 19). »Semmoisia karta» (3, 5). Ponteva, jyrkkä vastustus on tässä tarpeen, huolimatta siitä, missä muodossa maailman mieli ilmenee meitä vastaan. Viha ei ole tässä kohden vain sallittu, vaan sitä on käsketty. »Jos joku tulee Minun tyköni eikä vihaa isäänsä ja äitiänsä ja vaimoan ja lapsiaan ja veljiään ja sisariaan, vieläpä omaa sieluaankin, hän ei voi olla minun opetuslapseni» (Luuk. 14, 26). »Kammokaa pahaa» (Room. 12, 9). »Te, jotka vihaatte hyvää ja rakastatte pahaa» (Miik. 3, 2). »Te, jotka Herraa rakastatte, vihatkaa pahaa!» (Ps. 97, 10). »Minä vihaan vääryyden tekoja. Ei petollinen saa asua huoneessani, eikä valehtelija pysy silmäini edessä» (Ps. 101, 3. 7). Tämä viha on siveellinen vastakohta pahaan, eikä vain ulkonainen. Koko olentomme asettuu pahaa vastaan, niinkuin se hyvään liittyy. Sentähden voimme muutamissa suhteissa rakastaa ihmistä ja toisissa vihata häntä. Aina täytyy rakkauden pysyä siveellisissä perussuhteissa, niinkuin vanhempiin, lapsiin, sisaruksiin, vaikka tulee pahaa heissäkin vihata. Rakkaus on aina siveellisenä sidottu Jumalan totuuteen, vanhurskauteen ja hyvyYTEEN, sentähden se ei vain ole muodollinen käytös, eikä se ole vain ulkonaisen velvollisuuden määräämä toimi, vaan ihmissydän astuu hyvän puolelle ja työntää siveellisellä vihalla pahan tyköään. Siveellisen rakkauden rinnalla on aina siveellinen viha, joka on tarpeen sille, joka Jumalan valtakuntaan tahtoo tulla. Kovuutta ja kiivautta on täällä tarpeen hyvän puolesta, mutta tämä viha ei lähde lihasta,

vaan Hengestä, siitä Pyhästä Hengestä, joka pahaa vastustaa. »Silloin Hän katsahtaen ympärilleen loi vihassa silmänsä heihin, murheellisena heidän sydämensä paatumuksesta» (Mark. 3, 5). »Ja Hän teki nuorista ruoskan ja ajoi uslos pyhäköstä heidät kaikki.» »Opetuslapset muistivat, että on kirjoitettu: 'Kiivaus huoneesi puolesta syö Minut'» (Joh. 2, 15. 17). »Jeesus joutui hengessään kuohuksiin ja vapisi» (Joh. 11, 33). »Ja Mooseksen viha yltyi, ja hän heitti pois käsistään taulut ja löi ne rikki vuoren juurella» (2 Moos. 32, 19). »Hänen (Paavalin) henkensä kiivastui hänessä, kun hän näki, että kaupunki oli täynnä epäjumalankuvia» (Ap. t. 17, 16). Tämä henkinen viha on rakkauden kilpi, sillä se on pahan siveellinen vastustus. Mutta lihallista, itsekästä ja lahvollista kiivautta ja vihaa Jumala ei kärsi, esiintyi tämä sitten kirkollisessa tai valtiollisessa piirissä. »Kun keskuudessanne on kateutta ja riitaa, ettekö silloin ole lihallisia ja vaella ihmisten tavoin?» (1 Kor. 3, 3). Mutta hyvän puolesta tulee aina kiivailla, eikä siinä saa ihmismuotoon katsoa, onko ystävä tahi vihollinen, sukulainen tahi vieras, korkea tahi alhainen, vaan sitä vain on katsottava, mikä on oikein, mikä väärin, mikä hyvää, mikä pahaa, mikä kristillistä, mikä epäkristillistä. Paavali sanoo: »Minä kiivailen teidän puolestanne Jumalan kiivaudella» (2 Kor. 11, 2).

Mutta itsekkyys väijyy aina tässä, sentähden on valvominen tarpeen, ettei liha eikä ylpeys pääse sydämeen kiivautta herättämään pahan puolesta. Tavan, luulon, yleisen käsityksen puolesta ei käy kiivaileminen, vaan asian täytyy itsessään olla hyvä ja oikea, eikä siinä koskaan saa vääriä välimiä käyttää, eikä mitään, mikä ihmisen tosihyvää turmelee. Tässä siveellisessä taistelussa ei saa olla katkera, kosta himoava mieli, vaan tässäkin on hyvyys ja hyväntahtoisuus varjeltava ja paha hyvällä voitettava (Room. 12, 21). »Olkaa sen si-

jaan toisianne kohtaan ystävällisiä, hyväsydämissiä, anteeksiantavaisia toinen toisellenne, niinkuin Jumalakin on Kristuksessa teille anteeksi antanut» (Ef. 4, 32). Kristillinen rakkaus ei vaikuta tulena, joka vainoaa, vaivaa ja turmelee, vaan valona, joka elämää herättää ja aina pimeyttä vastustaa. Oikea rakkaus aina eroittaa toden ja valheen, oikean ja väärän. Kristityn täytyy sentähden tutkia asia, oppia pahaa tuntemaan ja sitä nuhtelemaan, niin ettei hänellä olisi osaa pimeyden tekoihin. »Älköön teillä olko mitään osallisuutta pimeyden hedelmättömiin tekoihin, vaan päinvastoin nuhdelkaakin niistä» (Ef. 5, 11). Tämä ihmisrakkaus on kärsivällinen hyvää tehdessä, eikä se lannistu, vaikka sillä on paljon vaivaa ja kärsimystä kestävävä, eikä hätäile, vaan antaa hyvälle, missä se on päässyt juurtumaan, tilaa ja aikaa kehitykseen. Ei tämä rakkaus koskaan suostu vääryyteen, vaan pitää kiinni totuudesta ja iloitsee siitä; ja se kestää toivossa, sillä se tietää totuuden voittavan.

Kristillistä veljenrakkautta osoitetaan Raamatussa eri sanalla, joten se eroitetaan yleisestä ihmisrakkaudesta. Kristus tarkoittaa tätä likeisempää rakkautta, kun Hän sanoo opetuslapsilleen ennenkuin lähtee kuolemaan: »En Minä sano teitä palvelijoiksi, sillä ei palvelija tiedä, mitä hänen herransa tekee; vaan ystäviksi Minä sanon teidät, sillä Minä olen ilmoittanut teille kaikki, mitä olen kuullut Isältäni» (Joh. 15, 15). Kun Herra kysyy Pietarilta: »Simon Johanneksen poika, rakastatko Minua enemmän kuin nämä?» vastaa tämä: »Rakastan, Herra, Sinä tiedät, että olet minulle rakas.» Ja kolmannen kerran kysyy Herra: »Simon Johanneksen poika, olenko sinulle rakas?» (Joh. 21, 15, 17). Tässä käytetään alkukielessä sanaa, joka osoittaa likeisempää rakkautta. Samaa sanaa käytetään kristillisestä veljenrakkaudesta. Tätä sanaa käyttää Jeesus myös, kun Hän sanoo: »Isä itse rakastaa teitä, sentähden että te olette Minua rakastaneet»

(Joh. 16, 27). Kristillinen veljenrakkaus tietää erityistä ihmisrakkautta, joka perustuu luonnon heimolaisuuteen ja sielun sopusointuun. Apostoli sanoo: »Olkaa veljenrakkaudessa helläsydämissiä toisianne kohtaan» (Room. 12, 10). Kristillinen veljenrakkaus on jalostunut ja laajentunut perheen ja ystävyysrakkaus. Uusi Testamentti ei anna erityistä säännöstä ystävydestä, sillä tämä perustuu, niinkuin perheellinenkin rakkaus, luonnon heimolaisuuteen ja se syntyy itsestään. Mutta siitä syystä liittyy tähän helposti itsekkyyks, joka on voitettava, niinkuin ystävyys on jalostettava. Ystävyys on, kun se luonnon heimolaisuudesta syntyy, mahdollinen kristityn ja ulkopuolella Kristusta vielä olevan kesken, mutta tässä on ystävän tosihyvä ja iankaikkinen edistys kristityn silmämääränä, eikä maailmallinen mieli ja turha aistillinen nautinto saa täällä hallita. Milloin ystävyys rupeaa kietoutumaan maailmaan, on se kiellettävä, ellei muu auta. Kun molemmat ystävät ovat kristityitä, muuttuu ystävyys kristilliseksi veljenrakkaudeksi.

Kristillinen veljenrakkaus edellyttää Jumalan lapseutta ja henkielämän yhteyttä, niinkuin perheellinen ja ystävyysrakkaus on luonnollinen ja sielullinen elämän-yhteys. Veljenrakkaudessa on sama henkielämä Jumalasta, ja tästä lähtee tunteen ja mielialan sopusointu, jossa vapaa siveellinen yhdistys vallitsee. »Olkaa keskenänne yksimielisiä» (Room. 12, 16). Ja tämän rakkauden määrä on sama täydellinen olenonyhteys, mikä on olemassa Isän ja Kristuksen kesken. Jeesus sanoo: »Jotta he olisivat yhtä, niinkuin me olemme yhtä, Minä heissä ja Sinä, Minussa, jotta he olisivat täydellistyneet yhdeksi» (Joh. 17, 22. 23). Yksi usko, yksi Herra ja yksi Henki yhdistävät heitä. Tämä veljenrakkaus ilmeni ensi kerran Helluntaipäivänä. Niin ovat nämä veljet syntyneet yhdestä Hengestä, niinkuin luonnolliset veljet ovat yhdestä lihasta, ja he ovat yhden Isän lapsia ja ovat siis

todella yhtä perhettä. Sentähden vallitsee tässä piirissä yhdenarvoisuus. »Yksi on teidän opettajanne, ja te olette kaikki veljiä» (Matt. 23, 8). Maallisissa suhteissa on sääty- ja virkaeroituksia, mutta kristittyjen parissa ei saa niitä olla, sillä kaikki ovat Isän suuressa perheessä yhdenarvoisia veljiä, ja kaikki ovat oppilaita. Missä tätä veljellistä vapautta ja yhdenarvoisuutta puuttuu, siinä puuttuu kristinuskon oikea Henki. Maailmalliset eroitukset tässä raukeavat. Herra oli itse köyhänä maan päällä ja palvelijan muodossa. »Jos henkilöön katsotte, niin teette syntiä» (Jaak. 2, 9). Kuitenkin voi asteellisia eroituksia syntyä tämän rakkauden sisäpuolella siten, että sielun heimolaisuus syvemmin sitoo joitakuita yhteen, niin että toinen voi rakastaa toista enemmän kuin muita.

Tämä veljellinen rakkaus pyytää toista kehoittaa rakkauteen ja hyviin tekoihin ja Herrassa häntä auttaa. Puutteita ja pahennuksia voi täällä vielä olla, mutta missä pahuutta ja vääryyttä on, siinä sitä on nuhdeltava eikä kätkeettävä. Erhetykset ovat kohdeltavat Jumalan rakkauden Hengessä, joka kantaa ja kärsii, mutta myös kurittaa ja parantaa. Missä heikkoutta on, mutta ei hyvää tahtoa puutu, siinä on ojennettava syyllinen nöyryyteen hengessä; missä pelkuruutta on, siinä on vahvistus tarpeen, missä hyvää tahtoa puuttuu, siinä on kova nuhde tarpeen. Oma vapaus ja oikeus on toisarvoinen, missä toisen rakennus ja edistys vaatii huolenpitoa, mutta aina on totuutta ja velvollisuutta puollettava, ja sielun iankaikkiset tarpeet ovat etupäässä hoidettavat. Kristuksen uhrin mukaisesti on oma elämäkin joskus uhrattava, milloin velvollisuus sitä vaatii.

Nöyrä, itsekieltävä mieli vallitsee tässä rakkaudessa, joka vilpittömästi palvelee veljiä, mutta ei saa koskaan sortaa pyhityksen ja pyhyiden sääntöjä, eikä koskaan syntiin suostua. Sydäimestä ottaa toinen osaa toisen kohtaloon, ja kaikki alistuvat saman yleisen velvollisuu-

den alle, niin että toinen palvelee toista vasituisella lahjallaan. »Palvelkaa toisianne kukin sillä armolahjalla, minkä on saanut, Jumalan moninaisen armon hyvinä taloudenhoitajina» (1 Piet. 4, 10). Kilvoitus syntyy tässä, kun kukin koettaa velvollisuuden tekemisessä toista ennättää, ja kukin antaa ulkonaisessa asemassa toiselle etusijan. »Ettette tee mitään itsekkäisyydestä ettekä turhan kunnian pyynnöstä, vaan että nöyryydessä pidätte toista etevämpänä kuin itseänne» (Fil. 2, 3). Ei sovi kristityn itsekkäästi omaa oikeutta ja hyötyä etusijalle panna. Yhdenarvoisuus ei siis kumoa keskinäistä kunnioitusta, vaan toinen ennättää siinä toista. Rakkaudessa palvelee toinen toista ja noudattaa Herran esikuvaa.

Kristillisen ihmisrakkauden perusmuoto on siis Jumalan kunnioittaminen ja kirkastaminen siten, että kristitty pyytää tässä tavoitella Jumalaa ja noudattaa Kristuksen esikuvaa kanssakäymisessä uskonveljien ja uskottomien kanssa. Kaikkea tointa kannattaa tietoisuus yhteisestä syntisyydestä ja samasta korkeasta tarkoituksesta kirkastua Kristuksen kuvaan. Iankaikkista hyvää ja autuutta pyytää tämä rakkaus edistää. Se pysyy aina siiveellisessä vastakkaisuudessa pahaan, eikä se koskaan suostu siihen. Ja toiselta puolen rakastaa se hyvää ystävässä ja vihollisessa ja on henkisessä yhteydessä uskonveljien kanssa. Tämä rakkaus kärsii vääryyttä, pyytää saada parannusta aikaan, ja se täyttää rakkaudessa lain. Vanhurskauden sääntö vaatii kristittyä antamaan kullekin omansa Jumalan taloustoimen Hengessä. Apostoli sanoo: »Jotta me, hyljäten jumalattomuuden ja maailmalliset himot, eläisimme siveästi ja vanhurskaasti ja jumalisesti nykyisessä maailmanajassa» (Tiit. 2, 12). »Pelvotta palvella Häntä pyhyydessä ja vanhurskaudessa Hänen edessään kaikkina elinpäivinämme» (Luuk. 1, 74. 75). »Pukeutukaa uuteen ihmiseen, joka Jumalan mukaan on luotu totuuden vanhurskauteen ja pyhyyteen»

(Ef. 4, 24). »Harrasta vanhurskautta, jumalisuutta, uskoa, rakkautta» (1 Tim. 6, 11). Niin on vanhurskaus kristillisen yhteiselämän perusmuoto, mutta tämä vanhurskaus esiintyy eri suhteissa. Vanhurskaus tarkoittaa ensiksi yleisesti koko inhimillistä elämänsuhdetta uskonnollisessa, yhteiskunnallisessa ja itsekohtaisessa muodossa. Tämä käsittää koko siveysalan, ja se vastustaa epäsiiveyttä ja syntiä, joka tässä yleisessä mielessä on vääryyttä. Ahtaammassa mielessä käytetään vanhurskautta siveyspiirissä, kun se pannaan pyhyiden ja hurskauden rinnalle ja osoittaa sävyisyyden rinnalla yhteiskunnallista hyvää käytöstä. Ahtaimmassa mielessä käytetään vanhurskautta itsiöstä, milloin ihmisen sisällistä henkielämää ja sen suhdetta muihin määrätään. Tämä vanhurskaus on oikeuskäsitteen määräämä mieliala, joka vain tahtoo ja tekee, mitä on oikein.

§ 38.

Kristillinen seurakunta ja kirkko.

Kristillinen seurakunta on ylhäältä syntynyt eikä se ole asetettava maallisten yhdistysten vertaiseksi. Kuitenkin pyydetään sitä usein maailmallisilla säännöillä järjestää ja kehittää. Tavallisista yhdistyksistä tahdotaan oppia, miten seurakunta olisi järjestettävä. Mutta siinä ollaan harhateillä. Yhdistys voi laatia itselleen sääntöjä mielensä mukaan, mutta Kristus on seurakunnan Herra ja pää, ja Hän yksin on sen lainlaatija. Seurakunta on rakennus, jonka perustus ja kulmakivi on Kristus. Seurakunta on pelto, jossa ihmisen tulee toimia, mutta Jumala antaa valoa, lämpöä ja sadetta. Kirkossa ei ole valtiollista järjestysmuotoa, mutta Kristuksen tullessa rakennetaan ulkonaisessa kirkkaudessa Jumalan valtakunta, jossa on kuninkaita ja pappeja. Päävikunta koettaa rakentaa ulkonaista valtaa, mutta se tuh-

laa voimansa hukkaan. Nyt on Hengen temppeli rakennettava, ja siihen on kaikki voima käytettävä. Kristuksen täytyi kuolla ja ylösnousta, ennenkuin vasituinen seurakunta syntyi, kun Hän kirkastuneena vuodatti uskoviin Pyhän Hengen. Usein kokoontui kansa Hänen ympärilleen ja kuunteli Häntä, mutta ennen Helluntaita ei ollut kristillistä seurakuntaa. Nykyaikana tehdään usein äkkiä kristityitä. Kyllä ihmiset ovat nytkin turmeltuneita ja heillä on vääriä käsityksiä, ja yhteiskunta on siveellisesti ja uskonnollisesti turmeltunut, mutta mahdolliset suunnat eivät mielestään tarvitse ihmisiä valmistaa Kristuksen ruumiin jäseniksi, vaan tyytyvät siihen, että he joitakuita opinkappaleita hyväksyvät. Kristus valmisti huolella opetuslapsiaan. Hän vapautti heidän sydämensä maailman turmiosta ja istutti heihin Jumalan valtakunnan. Sydämellään tulee ihmisen itsekohtaisesti tulla Jumalan ja Kristuksen luo. Apostolien kirjeet lähetettiin seurakunnille, jotka jo olivat uskon elämään perehtyneet, mutta jotka vielä kokoilivat uusia jäseniä. Sentähden esiintyy näissä kirjeissä niin paljon varoituksia, vaikka ne toiselta puolelta puhuvat pyhille. Kristuksen seurakunnassa on heikkoja, äsken uudestisyntyneitä ja täysi-ikäisiä, mutta niissä ei ole epäuskoisia ja kääntymättömiä. Tämmöisiä on kansankirkossa, joka on Jumalan suuri huone, johon kansan suuri enemmistö kuuluu. Mutta ensimmäisiin seurakuntiin kuului vain vähäinen osa kansasta, ja nämä olivat vapaaehtoisesti liittyneet seurakuntaan. On mahdotonta asettaa kansankirkon jäsenille niitä vaatimuksia, kuin on pantava vasituisen seurakunnan jäsenille. Sentähden Luther ja Spener muodostivat pienempiä seurakuntayhtymiä kirkon piirissä. Niitä, jotka etsivät Kristusta ja tahtovat Häntä omistaa, ei ole kohdeltava samalla tapaa kuin jumalattomia. Nikodeemus piti aluksi Jeesusta vain opettajana, ja Jeesus kohteli häntä rakkaudella, mutta sittemmin Nikodee-

mus julkisesti tunnusti Kristuksen. Mutta epäuskoisia, jotka vastustavat Kristusta ja toimivat epäuskon levittämiseksi, niitä ei kirkko voi kärsiä. Uskonpuhdistajat esittivät kirkon käsitteen puhtaana, mutta tämä käsite ei ole puhtaana säilynyt.

Sana »kirkko» on syntynyt historiallisessa kehityksessä ja on käytettävä, milloin puhutaan kristillisestä seurasta valtiollisissa suhteissa, mutta nimitys »seurakunta» on oikeastaan käytettävä vasituksista kristillisestä yhdyskunnasta. Kristillinen seurakunta ei ole johdettava mistään maailmallisesta seurakäsitteestä, sillä se ei ole syntynyt alhaalta, vaan se on ylhäältä, ja sen olennossa on vastakkaisuutta kaikkeen maailmalliseen. Ulkokohteisesti on Jumalan valtakuntakäsite, joka on korkeampana kaikkia maailmanvaltoja ja on vastakkaisuudessa niihin, määräävänä seurakuntakäsitteessä, ja itsekohteisesti on Jumalan lapseuskäsite, joka myös on vastakkaisuudessa maailmaan, määräävänä. Aivan uudet käsitteet ja perusteet esiintyvät tässä. Seurakunnan synty perustuu Jumalan maailmansovintoon ja Hengen vuodattamiseen, sen kasvaminen tapahtuu Jumalan sanan ja Hengen voimasta, niin että se muodostuu Jumalan Hengen temppeliksi ja Kristuksen ruumiiksi. Sentähden seurakunta ei ole vain inhimillinen yhdistys, vaan se käsitteää Jumalan sanasta syntyneitä Jumalan Hengen elähyttämiä Jumalan lapsia. Tämä yhdistys on niin omiainen ja korkea, ettei se ole asetettava yhdenkään muun yhdistyksen vertaiseksi.

§ 39.

Seurakunnan synty.

Seurakunta syntyy Jumalan luovan toimen kautta, ja se liittyy jumalanpalvelusmuotoon nähden vanhan liiton synagoogaan, jota se täydentää, vaikka se on tätä oleel-

lisesti korkeampi. Uuden liiton seurakuntaa yhdistää Jumalan Henki, ja se perustuu maailmansovintoon, mutta se ei kohdistu vain yhteen kansaan, vaan koko ihmiskuntaan. Temppelikäsitteellä on seurakunnassa vain henkinen arvo, sillä vasta Kristuksen tulemisessa täydentyä vanhan liiton temppelikäsite. »Hänessä tekin yhdessä muiden kanssa rakennut Jumalan asumukseksi Hengessä» (Ef. 2, 22). »Rakentukaa itsekin elävinä kivinä hengelliseksi huoneeksi, pyhäksi papistoksi» (1 Piet. 2, 5). Valtiollista seuramuotoa seurakunnalla ei liioin ole, sillä sen pää on koroitettu taivaaseen, mutta Herran tullessa muodostuu se Kristokratiaaksi, Kristus-valtioksi. Herra käyttää evankeliumissa »seurakunta»-sanaa, ennenkuin seurakunta on esiintynyt (Matt. 16, 18; 18, 17), ja Hän tarkoittaa sillä taivaan valtakunnan jäseniä, jotka ovat Kristuksen uskoon rakennetut ja hänen nimeensä yhdistetyt. Ensi kerran esiintyy seurakunta toteentuneena ilmiönä Ap. t. 2, 47:ssä, vaikka siitäkin on ollut eri mieliä, onko tällä paikalla alkukielessä ollut tätä sanaa. »Seurakunta»-sanana juurena on alkukielessä »kutsuminen» (v. 39). Ensiksi Jumala kutsuu tykönsä armonsanan kautta. Siihen liittyy saarna, jossa apostolit kehoittivat erkaantumaan nurjasta sukukunnasta. Ja ne, jotka omistivat tämän sanan, avuksensa huusivat Herraa ja kastettiin. Näiden toimien kautta on seurakuntakäsite syntynyt. Jumalan puolelta on kutsuminen ja kehoitus, ihmisen puolelta avuksihuutaminen. Näissä toimissa on alkukielessä juurena sama sana kuin »seurakunta»-sanassa. Niin esiintyy jo tässä ulkokohtainen, jumalallinen, ja itsekohtainen, inhimillinen puoli, jotka yhdistyvät. Seurakunta on uskovaisten yhteys (Ap. t. 4, 32), jossa Jumalan ja ihmisen toimi ovat yhdistyneet ja jonka vasituinen sisältö on Jeesus Kristus. Silloin kun Kristus on päättänyt sovintotyönsä ja Jumalan armokutsumus on uskossa omattu, syntyy seurakunta.

Seurakunta on niiden yhteys, jotka ovat uskossa omanneet Jumalan sovintosanan ja ovat Kristuksen Hengestä itsekohtaisesti osalliset.

Ennen kristillisen seurakunnan perustusta Helluntapäivänä tapahtui oppilaskunnan valmistus, joka aina on tarpeen, kun tämä siveellisellä ja uskonnollisella vaikutuksellaan irroittaa ihmisen turmeltuneista yhteiskunnallisista suhteista. Tämän valmistuksen tärkein kohta on opetus, joka antaa yleisen tiedon maailman turmiosta ja Jumalan valtakunnasta ja aina selvemmin teroittaa Kristusta ja hänen pelastustyötään saadaksensa toimeen itsekohtaisen uskon Häneen. Hiljalleen ja varovasti toimii Herra kansan parissa, jossa kyllä oli tietoa Messiaksesta, mutta heikentynyttä ja vääristeltyä. Apostolit vaikuttavat tässä kohden päättäväisemmin, mutta Johannes Kastajan toimi oli käynyt edellä, ja Herra itse oli ennen Helluntaita opettanut ja kastanut kansaa. Seurakunnan perustamisessa eivät apostolit tarkoittaneet ulkonaista valtiollista kumousta, eivätkä he pakoittaneet ulkonaiseen eriämiseen olevista uskonnollisista yhdistyksistä, mutta vielä vähemmin he koettivat pitää olemassa olevaa huonoa järjestystä voimassa, vaan sisällisesti he tahtivat vapauttaa ja muuttaa oloja totuuden voimalla. Aina selvemmin ja voimakkaammin teroittivat he parannuksen ja uskon olentoa ja välttämättömyyttä. Tässä saarnassa esiintyy kuitenkin siveellinen vastakohta vallitsevaan oppiin ja elämään, joka oli sidottu ulkonaiseen valtaan ja toiselta puolelta itsekohtaiseen mielivaltaan, joka tahtoi hajoittaa ja sortaa, mutta täällä toimi se vain henkisillä ja siveellisillä välimillä sanan ja Hengen voimalla. Sisältä vaikuttavat ne ulospäin ja saavat aikaan mielenmuutosta ja uskoa, jossa oma itsekkyyys ja maailma kielletään, ja sielu henkisesti vapautetaan oman luonnon turmiosta. Ja kun oppilas uskossa antautuu Herralle, syntyy henkinen yhteys Jumalan kanssa

Kristuksessa. Tämä yhdistää oppilaita aina paremmin keskenään, ja yhteys mielialassa ja toiminnassa syntyy. Ihmissydämissä vaikuttaa tämä opetus ja kasvatus muutoksen, joka tekee yhdistyksen uskonelämän hedelmäksi. Tämä seurakunta, joka Hengen kautta on syntynyt, voittaa tuonelan portit. Edelleen on turmeltuneella maailma-alalla tällä tapaa yksilöitä etsittävä, valmistettava ja koottava. Tämän kristillisen seurakunnan muodostus on omituinen. Vanhan liiton seurakunta perustettiin lain ilmestymisellä Siinain vuorella, mutta uuden liiton seurakunta syntyi Hengen vuodattamisella. Pyhä Henki asustui uskovaan opetuslapsipiiriin, ja tämän seurakunnan ytimen ympärille kokoontui sitten aina uusia uskovia.

Nisut ja ohdakkeet kasvavat yhdessä Kristuksen pellolla. Ne, jotka uskolla ovat omistaneet sanan ja saaneet Pyhän Hengen, ovat Kristuksen ruumis. Mutta ohdakkeet ovat näistä erillään pidettävät, vaikka ne samalla pellolla kasvavat. Henkinen eroittaminen on tarpeen. Tuomiopäivään asti ovat ne ulkonaisesti yhdessä, mutta uskovat pysyvät erillään kaikesta vääryydestä, eivätkä he istu, missä pilkkaajat istuvat. Kyllä kelvottomia kalojakin joutuu nuottaan, mutta ne eivät kuulu Kristuksen vasitukseen seurakuntaan. Nyt vallitsee Jumalan kärsivällisyys ja armo, mutta armo on käytettävä parannukseen ja pyhitykseen. Kun Jumalan vanhurskaus ilmestyy, silloin eroitetaan nisut ja ohdakkeet, ja jumalattomat joutuvat toiseen kuolemaan. Ei ole se, joka omia teitään kulkee, kestävä koetuksen päivänä. Paljon rikotaan tällä alalla. Raamatussa ei sanota kääntyneitä ja uskovia syntisiksi, ellei heidän entistä tilaansa oteta huomioon, vaikka heillä kyllä on syntiä. Raamattu sanoo, että »Kristus kuoli meidän edestämme, kun vielä olimme syntisiä». »Jos meidät itsemmekin, pyrkiessämme vanhurskaantumaan Kristuksessa, on havaittu syntisiksi...» Raamattu puhuu toisin, kuin kristikunnassa on tavallista.

Se puhuu vanhurskaista pakanainkin parissa. Mutta Kristuksen seurakunnan jäseniä se ei sano syntisiksi. Kyllä vanhurskaillakin on syntiä, mutta he eivät elä niissä. Raamattu sanoo kääntyneitä pyhiksi, sillä he elävät Hengen pyhityksessä. He tuntevat syntinsä ja tunnustavat ja tuomitsevat sen, ja he tutkivat itsensä jokapäiväisessä elämässä. He pitävät silmällä, mitä heiltä puuttuu, ja tuovat sen Jumalan valoon ja käyttävät armon voimaa anteeksisaamiseen ja kasvamiseen. Tämä on kääntyneen jokapäiväinen tehtävä.

Ulkokohtaisesti perustettiin seurakunta evankeliumin saarnalla, ja itsekohtaisesti se syntyi vapaalla antautumisella ja mielenmuutoksella. Kristinuskon oli sisällisesti vastakkaisuudessa maailmaan, ja ulkonaisesti oli se vihan ja pilkan esineenä. Omantunnon vakuutuksesta ja uskon kehoituksesta astui uskova maailman piiristä seurakuntaan, ja tämä käänne tunnustettiin ulkonaisesti kasteessa. Usko, joka perustuu Jeesuksen Kristuksen tuntemiseen, ja kasteen tunnustus, joka velvoitti kuuliaisuuteen, olivat seurakunnan jäsenten yleisenä tunnuksena. Alkuperäiseen seurakuntaan kuuluivat ne uskovat, jotka vapaasti antautuivat Herralle ja evankeliumin perustuksella kääntyivät mielessään Jumalaan. He ovat Herran omaisuuden kansaa. Meidän seurakuntamme syntyvät toisella tapaa. Alaikäisinä otetaan jo kastetut siihen, ja kansalliset edut sitovat siihen. Sentähden täytyy seurakunnan kärsiä kääntymättömiä ja epäuskoisia piirissään, joita sen tulee pyytää johdattaa uskoon. Niitä, jotka eivät vielä voi uskoa Jeesukseen Kristukseen Jumalan Poikana, mutta kumminkin kunnioittavat Häntä opettajana ja esikuvana, ei ole samalla tapaa kohdeltava kuin jumalattomia, vaan niitä on kärsittävä, kun Jumalaa pelkäävät ja Kristuksen nimeä tunnustavat. Ja kansankirkon, joka ottaa kaikki kansalaiset helmaansa, täytyy epäuskoisiakin kärsiä, niin kauan kuin eivät ole suoras-

sa vastakkaisuudessa kirkon oppiin ja rupea sitä vastaan toimimaan. Mutta Raamatun seurakuntakäsité ei suvaitse kääntymättömiä piirissään, kun se on Kristuksen ruumis, ja sen jäsenissä on Kristuksen Henki. Milloin niitä täällä on, ovat ne epähuomiosta ja erhetyksestä tänne päässeet, ja kuria on käytettävä täällä heitä kohtaan. »Seurakunta on pyhien yhteys, jossa evankeliumia oikein opetetaan ja sakramentit oikein toimitetaan» (Augsb. tunn. Art. 7). Seurakunta ei ole ainoastaan ulkonaisten asiain ja tapojen yhdyskunta, niinkuin muut kansalliset hallitusmenot, vaan pääasiallisesti se on uskon ja Pyhän Hengen osallisuus sydämessä, jolla kuitenkin on ulkonaiset tunnusmerkkinsä, nimittäin puhdas evankeliumin oppi ja sakramenttien Kristuksen evankeliumin kanssa yhtäpitävä jakaminen (Augsb. tunn. puol. 4). Milloin epäuskoiset ovat kirkon vasituksia jäseniä, osoittaa se, ettei kirkko semmoisenaan ole Kristuksen vasituinen seurakunta. Jumalattomat ja epäuskoiset eivät kuulu seurakunnan olentoon, mutta niitä on kärsittävä kirkossa, niin kauan kuin pysyvät vaikuttamattomina. Mutta opissa ja todistuksessa on aina eroitus voimassa pidettävä kääntymättömiin ja kääntyneiden välillä. Milloin epäuskoiset pidetään sisällisesti kirkkoon kuuluvina, siinä on kirkko maallistunut. Tämä rappiotila voi syntyä Jumalan kärsivällisyyden tähden ja synnin seurauksena, mutta sitä ei ole koskaan puolustettava, vaan nuhdeltava. Vertaukset Matt. 13:ssa luvussa eivät esitä seurakunnan säännöllistä kehitystä, vaan kirkon historiallista kehitystä maailman alalla. Pello on täällä maailma eikä seurakunta. Ja tässä kehityksessä vaikuttavat perkeleen toimi ja ihmisen toimettomuus. Tämä maailma on kuitenkin Kristuksen sanan vaikutuksen alainen, se on semmoisena Kristuksen pello, ja ohdakkeilla on nisun muoto. Tämä suuri seka-ala ei ole vasituinen seurakunta, vaan se on ulkonainen kristillinen

kirkko, jossa valtakunnan lapset ovat hyvä siemen ja Jumalan temppeli. Ohdakkeen ja nisun välillä on vain ulkonainen kirkollinen yhteys, siihen määrään kuin Herran sanalla on vaikutusala täällä, mutta sisällistä henkiyhdistystä ei ole. Hyväin ja pahain, uskovaisten ja epäuskoisten yhdessäolo kestää maailman tuomioon asti. Tämä kirkko elää Jumalan kärsimisen ja pitkämielisyyden tähden, mutta Kristuksen seurakunta se ei ole. Viimeisessä vertauksessa osoitetaan, kuinka viimeisen ajan ahdingossa ja vaivassa kaikenlaiset ihmiset pakoitetaan kristinuskon piiriin, kun Jumalan valtakunta tarjoutuu viimeisen kerran maailmalle. Mutta tällä verkon laskeamisella alkaa myös eroittaminen, paha eroitetaan hyvästä. Nämä vertaukset osoittavat, kuinka taivaan valtakunta maailmassa ilmenee armon ja kärsimisen muodossa; pimeyden ruhtinas ja ihmiset tekevät sille monenmoista väkivaltaa; ohdakkeita kylvetään ja ne kasvavat täällä, mutta ei tämä kehitys silti ole oikea eikä puolustettava. Kristityn täytyy valvoa ja sotia kaikkea pahaa ja sekaannusta vastaan. Kirkkohistoriallinen kehitys ei siis ole oikea eikä se ole malliksi pantava, eikä ole siitä tehtävä oppilauseita ja perussääntöjä, jotka sotivat seurakunnan perusteita vastaan. Vaikka näitä perusteita on usein vaikea toteuttaa kansankirkon alalla, ovat ne kuitenkin voimassa pidettävät, niin että totuus pysyy tietoisuudessa. Poikkeaminen Herran tahdosta ja tieltä on aina synti.

Kansankirkko on Kristuksen pelto, ja tätä on hoidettava ja puhdistettava. Maamies tekee työtä pellollaan. Puhdistustyö on aina tarpeen kirkon piirissä. Oikeat kirkon jäsenet palvelevat Herraa ja vaeltavat, niinkuin Kristus vaelsi. Hän palveli. Kirkon jäsenen tulee omistaa Jumalan armo. Vanha Testamentti oli valmistamassa uutta, jossa lupaus on toteentunut. Jumalan sana on seurakunnan perustus ja sen mukaan on kirkkoa hoi-

dettava. Luther teki täyttä totta Jumalan sanan määräävästä asemasta, ja sen kautta sai hän aikaan uskonpuhdistuksen. Useat olivat ennen koettaneet puhdistaa kirkkoa Jumalan sanan mukaan, mutta he mukaantuiivat ihmisten mielipiteiden mukaan. Spenerkin teki täyttä totta Jumalan sanan määräävästä arvosta, mutta ei niin päättävästi kuin Luther. Mikäli hän sen teki, tuotti se hedelmän. Jansenistitkin vaikuttivat hyvää katolikunnassa, mutta he eivät olleet uskollisia Jumalan sanalle. Herraa on etsittävä Raamatussa, sillä usko Häneen on seurakunnan ja sen yksityisten jäsenten elämän perustus. Kristuksessa on pelastus. Hän sanoi nuhdellen juutalaisille: »Te ette tahdo tulla Minun tyköni; sen tähden teillä ei ole elämää.» Joka ei omaa Kristusta, hänellä ei ole elämää. Elimellisessä kehityksessä uskova omistaa Hänet. Mutta ihmisoppi ja ihmissäännöt eivät vie perille. Kova on Herran sana ihmissääntöjen orjille: »Turhaan he palvelevat Minua.» Ne kasvit, joita ei Isä ole istuttanut, ovat revittävä ylös. Uskon helmi on etsittävä ja varjeltava. Ja kaikki, mikä ei Jumalalle kelpaa, on eroitettava pois. Tulessa on kaikki puhdistettava. Rukous ja valvominen on tarpeen. Jumalan tuomiot käyvät kaiken väärän ja pahan yli. Seurakunnan Henki on toinen kuin maailmallisten yhdistysten. Hän katsoo tulevaisuuteen ja näkymättömään. Herran tulemus on seurakunnan odotuksen esineenä. »Tule, Herra Jeesus», on sen rukous. Mutta tämä odotus on kirkon piirissä paljon haihtunut. Siitä puhutaan ja kirjoitetaan tieteellisissä teoksissa, mutta elävää toivoa on vähän. »Henki tekee eläväksi» (2 Kor. 3, 6). Hän luo elämän. Ihmisen tulee pitää kiinni Jumalan säännöistä luonnossa ja evankeliumissa. Kristikunta on unohtamaisillaan sen tien, jota Kristus ja apostolit vaelsivat. Maailman näkökohdat tunkeutuvat kirkkoon. Viisaus ylhäältä ei uhraa Jumalan säännöksiä inhimillisen kehityksen alttarille.

Elävä toivo pysyy Jumalan vanhurskauden perustuksella. Sisällisiä puutteita pyydetään korvata ulkonaisilla yhdistyksillä, mutta ne eivät Henkeä anna. Keinotekoiset yhdistykset synnyttävät uusia eripuraisuuksia. Hengestä kaikki riippuu, ja Henki saadaan vain Kristuksen oppilaskoulussa. Meidän tulee olla yhtä, niinkuin Isä ja Poika ovat yhtä. Heitä yhdistää yksi Henki. Vasituksessa Kristuksen seurakunnassa on Henki ja sentähden on siinä yhteyttä ja vapautta. Apostoli sanoo: »Jos olette Hengen kuljetettavina, niin ette ole lain alla» (Gal. 5, 18). Kristitty rajoittaa vapauttaan heikkojen tähden, mutta tämä on vapaa rakkauden teko. Luther sanoo: »Ei ole oikein loukata vapautta ja panna rakkautta sen verhoksi.» Vapaus on säilytettävä kristillisissä yhdistyksissä. Kristinuskon ja uskonpuhdistus ovat vapautta varjelleet eivätkä antaneet sitä ihmisääntöjen poljettavaksi. Vapaus uskon piirissä on Jumalan asia. Kristus on seurakunnan hallitsija, ja hänen sanansa ja Henkensä kannattavat sen elämää. Ulkonainen hallinto ei saa polkea hänen sääntöjään. Paljon on niitä, jotka tahtovat hallita, mutta Kristus palveli ja Hän tahtoo palvelijoita.

Seurakunnan vasituiset jäsenet eivät ole synnittömiä, sillä heillä on vielä puutteita, jopa hairahtuvat he syntiinkin (1 Joh. 1, 8—10), mutta he ovat pyhiä sentähden, että ovat sydämen yhteydessä Herran kanssa, ja Pyhä Henki vaikuttaa heissä pyhittävänä. Onpa epäuskoisia-kin usein seurakunnassa, mutta heitä ei ole vasituksina jäsenenä pidettävä, vaan heidän täytyy tyytyä siihen, että heidän epäuskoansa nuhdellaan. Ja toiselta puolen on turmeltuneissa kirkkoissa tosiuskoviakin. Sentähden on kansankirkoilla monenlainen oikeutus olemiseen ja toimintaan, vaikka niillä ei ole vasituksien seurakunnan arvoa. Kristityn tulee pitää kansankirkkoa arvossa, eikä hän saa olla piittaamaton siihen nähden. Kristillinen

seurakunta ei nyt ole hallitseva seurakunta, vaan ristin alla oleva, ja sen tulee vaikuttaa suolana ja valona maailmassa. Herra ei vain ole seurakunnan Herra, vaan Hän tahtoo valmistaa autuutta koko maailmalle. Tämä maailma on hänen peltonsa. Kirkolla on kristillinen arvo siihen määrään, kuin se antaa sijaa Herran sanalle ja Hengelle. Herra kärsii sitä, sentähden täytyy kristitynkin sitä kärsiä. Ja mitä kansankirkoissa on Jumalan säätämää ja Jumalasta, sitä tulee kristityn rakastaa ja edistää. Jumalan valtakunnan oikeana jäsenenä tulee hänen vaikuttaa.

Uskonnollisessa suhteessa esiintyy kristikunnassa kolme piiriä: 1) kristillinen kansankirkko, johon kaikki kastetut, jotka johonkin määrään Herran sanaa tunnustavat, kuuluvat. Tämä kansankirkko on Kristuksen pello, johon hänen sanansa kylvetään. Se on se suuri huone, jossa on puhtaita ja epäpuhtaita astioita. Tämän esikartanon sisäpuolella on 2) oppilaskunta, joka vapaasti on antautunut Herran kouluun ja pysyy hänen opetuksellensa alamaisena. Tämän piirin sisäpuolella on 3) Kristuksen vasituinen seurakunta, jolla on Kristuksen Henki ja joka täällä kärsii ja toivoo, mutta Kristuksen tullessa astuu hallintoon Hänen kanssaan.

Kalvinikunta teki eroituksen näkyväisen ja näkymättömän kirkon välillä, ja luterikunta omasi myös myöhemmin tämän eroituksen, mutta tunnustuskirjat eivät sitä hyväksy. Heille on näkyväinen kirkko juuri vasituinen kirkko. Melanchthon sanoo: »Milloin ajatella seurakuntaa, tarkoitamme kutsuttujen yhteyttä, mikä on näkyväinen seurakunta, emmekä kyhäile näkymättömiä seurakuntaa. Emme otaksu muita valituista kuin ne, jotka ovat näkyväisessä joukossa.» Uskonpuhdistajat sanovat: »Kun määrittelemme kirkon käsitettä, on tarpeen, että esineenä on Kristuksen elävä ruumis.» Uskonpuhdistajat tahtoivat pitää kirkon käsitteen puh-

taana, mutta luterikunnassa on uskonpuhdistajain vasi-
tuinen kirkko vähitellen tullut aatteelliseksi, jolla ei ole
selviä puitteita. Oikean kirkon sisäpuolella on olemassa
eroitus näkyväisen ja näkymättömän välillä, sillä seura-
kunnan olento on näkymätön. Taivaan valtakunnan
aarteet eivät ole näkyvissä, mutta tämän olennon ilme-
nemys astuu näkyväsyyteen. Seurakunta ei siis ole
ilmenemykseen nähden näkymätön, mutta sen vasitui-
nen olento on henkinen ja pysyy näkymättömänä tänä
aikana, niinkuin sen Herra on näkymätön. Näkyväi-
syys ja näkymättömyys eivät ole sekoitettavat yhteen,
mutta ei liioin kokonaan eroitettavat, vaan ovat elimelli-
sesti sovitettavat toisiinsa. Kristillinen uskonoppi eroit-
taa taistelevan ja riemuitsevan seurakunnan. Tänä
aikakautena on tällainen eroitus mahdollinen, mutta
nytkin ovat uskovat ja pyhät maan päällä likeisessä yh-
teydessä taivaassa riemuitsevan seurakunnan kanssa.
Raamattu sanoo esikoisten seurakunnan olevan tai-
vaassa (Hebr. 12, 23).

§ 40.

Seurakunnan ja kirkon järjestysmuoto.

Mitä seurakunnan asetukseen tulee, ovat sen perus-
teet samat kuin uskon ja armon: Kristus, hänen sanan-
sa ja Henkensä. Seurakunnan ulkokohtainen peruste on
profeettain ja apostolein sana. Ja tämä sana ei vain ole
seurakunnan perustaja, vaan seurakunnan voimassa-
pysyminen ja kasvaminen riippuu kokonaan siitä. Ju-
malan sanassa toimii Jumalan käsi ja hallinto, sentäh-
den on puhdistuksen peruste tässä sanassa. Ja tämä
ulkokohtainen perustus saapi itsekohtaisen totuuden
uskossa, niin että se tulee olennaiseksi itsiössä. Usko ja
sana kuuluvat yhteen. Usko apostolein ja profeettain
sanaan Jeesuksesta Kristuksesta, joka on ainoa ja ian-

kaikkinen autuuden perustus, on seurakunnan peruste. Niin kauan kuin kirkkokunta tunnustaa Jeesusta Kristusta autuuden perustuksena ja pitää kiinni Hänestä, on sille arvo annettava, vaikka useat totuudet olisivatkin sille epäselvät ja vieraatkin. Jumalan sanassa on sillä se voima, joka sitä kannattaa ja joka voi sitä puhdistaa. Mutta siihen määrään kuin Raamatun sana kadottaa arvonsa uskossa ja elämässä, menettää kirkkokuntakin arvonsa, vaikkakin se nimeksi pitäisi tunnustuskirjoista kiinni, sillä Jumalan totuus kadottaa silloin ulkokohtaisen todellisuuden, ja kuollut muoto ja ulkokultaisuus pääsevät valtaan. Kirkkokunta voi yleisesti tunnustaa kristinuskon perusteita, mutta kuitenkin niitä turmella, niinkuin katolikunta on tehnyt Raamattuun ja Kristukseen nähden. Epäuskoon taipuva suunta liikkuu tähän aikaan luterikunnassakin, vaikka se kätkeentyy kristillisen tietämyksen ja historiallisen kehityksen vaipaan. Perustus voi olla oikea, mutta sille voidaan rakentaa katoavaa, puuta, olkea, kortta (1 Kor. 3, 12), joka puhdistuksen tullessa katoaa. Silloin sielu vain pelastuu niinkuin tulen kautta, jos on perustuksesta pidetty kiinni.

Kun seurakunta elää sanassa, elähyttää sitä myös sanassa vaikuttava Henki, joka yhdistää jäsenet ja kannattaa heidän elämäänsä. Missä ei Henkeä ole, siinä on vain katoavaa ulkonaista elämää. Seurakunta voi paljon puuhata, mutta sisällisesti voi se olla kuollut, ja ellei se parannusta tee, kypsyi se tuomiolle (Ilm. 3, 1). Ulkonainen toimi ja maine eivät vielä osoita elämää, vaan sen osoittaa Hengen voima ja vaikutus. Tämä Henki voi yksin sitä Hengen yhteyttä rakentaa, jota Kristus tarkoittaa ja joka on taivaallista syntyperää. Jeesus sanoo: »Että he kaikki olisivat yhtä, niinkuin Sinä, Isä, olet Minussa ja Minä Sinussa, että hekin meissä olisivat» (Joh. 17, 21). Tämä yhteys on olennainen, ei vain siveellinen, sillä Kristuksen Henki yhdistää jäsenet yhdeksi ruu-

miiksi. Sama olento, sama elämä on kaikissa. Tämä Hengen yhteys on varjeltava lihallisista vaikutuksista. »Pyrkikää säilyttämään Hengen yhteyttä rauhan yhdysiteellä» (Ef. 4, 3). Tämä yhteys säilyy vain siten, että kaikki pysyvät sovintoarmossa ja elävät Kristuksessa. Ulkonaiset säännöt ja pakkokeinot ovat vain vahingoksi tässä asiassa, sillä ne sotivat kristinuskon Henkeä vastaan, joka on vapaus. Sentähden on vapauden asiaksi jätettävä kaikki, mikä ei kuulu autuuteen ja mikä ei ole välttämättä tarpeen yhteyden voimassapysymiseen.

Korkein tehtävä maan päällä on jäsenien kasvattaminen Kristuksen ruumiiseen, ja ne, jotka ovat siihen kelpoisia, ovat tavallisesti maailman silmissä vähäarvoisia. Kristus kääntyi etupäässä kärsivien ja sorrettujen puoleen. Hengen temppelirakennukseen eivät maailman viisaat kelpaa. Jumalan käskyt ovat maallisen elämän menestykselle tarpeen. Mutta kristinushoito tahtoo luoda korkeampaa järjestystä, jossa Kristus hallitsee. Ei ylimysvalta, ei kansanvalta eikä kuningasvalta tässä kelpaa. Kristus on sanassaan ilmoittanut tahtonsa, ja sille tulee kirkon olla alamainen. Kaita on elämän tie, mutta Kristus on sitä tietä kulkenut, ja Hän auttaa oppilasta sitä kulkemaan. Ulkonaista järjestysmuotoa ei kirkolla ole eikä hallitusvaltaa, vaan järjestyksen hoito on tarpeen. Eivät apostolitkaan voineet kirkolle lakeja antaa, sillä he olivat Herran palvelijoita ja noudattivat Herran käskyjä. Kirkossa ei ole hallitsijoita, vaan palvelijoita. Kyllä ovat kirkon jäsenet yhdenarvoisia, veljiä, mutta kansanvaltaa ei täällä ole, sillä kaikki ovat alamaisia ja kaikki palvelijoita. Tunnustuskirjat sanovat: »Jos tahdotte asetuksia pystyttää, jotka ovat evankeliumia vastaan, niin meillä on käsky olla niitä kuulematta.» Ja ne nojautuvat tässä kohden Herran sanaan: »Kavahtakaa vääriä profeettoja!» Herra tekee kykeneväksi kirkollisen viran hoitamiseen, kun Hän antaa Hengen lah-

joja. Nämä lahjat ovat Herralta pyydettävät. Vaikka asianomainen voi hyviä tutkintoja suorittaa, ei hän voi kirkollista virkaa oikein hoitaa, ellei hän saa Herralta lahjoja siihen. Jumala lähetti apostolit julistamaan evankeliumia kaikille kansoille, ja he ovat antaneet meille Jumalan sanan, jossa Pyhä Henki vaikuttaa, ja joka yhdistää koko kristikunnan. Mutta Jumala kutsuu vieläkin yksityisiä rajoitettuun toimeen. Köyhien ja sairasten hoitoon ja sisälähetykseen tarvitaan Jumalan kutsumia ja varustamia henkilöitä. Katolilainen toimeliaisuus ei tässä riitä. Sielunvahinkoa syntyy, jos vain inhimillisiä voimia käytetään, vaikka Jumalan Hengen lahjoja tarvitaan. Yhteiskunnallisissa laitoksissa on ihmisyyden ja siveyden yleisiä perusteita noudatettava, kun köyhien ja sairasten hoito laajenee, niin ettei uskonnollisia henkilöitä voi riittävästi saada. Ulkonaiseen puuhaan on helppo saada työntekijöitä, mutta vasituiseen Hengen toimeen on vaikeampi niitä saada. Kristuksen Hengessä on seurakunta vapaa, sillä muu valta ei sitä hallitse. Lain ulkonainen valta on muuttunut Hengen vapaudeksi, mutta tämä ei ole laittomuutta, sillä Kristuksen Henki on elämän Hengen laki. Tämä vapaus ei loukkaa toisen heikkoa omaatuntoa, milloin tältä puuttuu tietoa, mutta mielivaltaa ja ylpeyttä, mikä uskon varjossa esiintyy, se ei tottele. Ulkonaiset kohdat, kuten ruokien välttäminen, määräpäivien pyhittäminen, eivät tässä piirissä ole pakon, vaan rakkauden määrättävinä. Noudattaminen tahi laiminlyöminen ei saa ylenkatsetta synnyttää (Room. 14). Rajoitusta vaatii ulkonainen järjestyskin, mutta tämä ei saa olla ristiriidassa evankeliumin Hengen kanssa, eikä saa tuottaa uskovan omalletunnolle vaivaa. Kaikki, mikä on hengetöntä tahi mikä Henkeä loukkaa tahi turmelee, on oikealle seurakuntaelämälle kuolettavaa. Milloin hengen pyrkiminen ylöspäin poljetaan ja ajallinen elämä tehdään pääasiaksi, turmeltuu mieliala, ja väärä usko,

väärä rauha, väärä toivo syntyy tästä. Kristinuskon väärentäminen on suurimpia syntejä, sillä se turmelee sielut. Sanan ja Hengen kautta elää uskova Kristuksesta, ottaa hänen täydellisyydestään armoa armon lisäksi, niin että Kristus on seurakunnan oloaine ja Herra. Kristus on täällä ehdottomasti hallitseva peruste. Siihen määrään kuin sisällinen yhdistys seurakunnan ja Herran välillä pysyy voimassa ja Herra saapi hallita sitä, on seurakunta puhdas. Missä kaksi tahi kolme kokoontuu Herran nimessä, siinä on Herra ja siinä on hänen valtakuntansa. Mutta missä Herra ei ole, missä Hän ei saa hallita, siinä on lahkokunta.

Seurakunnan ulkonainen järjestysmuoto ei saa astua sisällisten perusteiden sijalle. Kirkkoa ei ole millään ehdolla pantava Kristuksen sijaiseksi. Kristus yksin on lainlaatija ja Hän on kirkon rakentaja. Koko seurakunnan järjestysmuodon tulee muodostua sisällisten perusteiden mukaan ja edistää sen rakennusta. Kristukselle ja hänen Hengelleen ja sanalleen on siis aina korkein hallitus jätettävä, sentähden on seurakunnan järjestysmuoto toinen kuin valtiollinen. Ei ole valta koko kansan, ei ylimysten eikä jonkun yksityisen, vaan kaikki lakialaativa ja hallitseva valta on Kristuksen, sillä meillä on vain yksi Herra. Kirkolle sopii vain hoitava ja palveleva toimi. Sana »kirkkohallitus» ei ole hyvä. Apostolitkaan eivät olleet hallitsijoita, vaan palvelijoita. Kaikki seurakunnan jäsenet ovat veljiä, ja Kristus on Herra. Uskonnollisella alalla tulee seurakunnan olla vapaana kaikesta ulkonaisesta vallasta, ja Kristuksen sanasta ja Hengestä ottaa se sääntönsä. Sitä vapautta seurakunnalla ei ole, että se laatisi lakeja itselleen huolimatta Kristuksen käskyistä.

Ulkonainen seurakunta-elimistö jakaantuu erityisiin palvelustoimiin, ja vasituisessa seurakuntapiirissä kannattavat erityiset lahjat näitä toimia. Kun Herra varustaa jonkun näillä lahjoilla, on siinä kutsumus vastaavaan

toimeen. Ylinnä on *apostolin virka*, johon Herra välittömästi ja ulkonaisestikin kutsui, ja tämä käsittää kaikki olennaiset henkilahjat. Apostolit ovat koko ihmiskunnalle annetut Herran sanaa ilmoittamaan, ja kaikkiin aikakausiin ulottuu heidän toimensa. Kun apostolien sana kirjoitettiin, kohdistuu tämä opettajatoimi kaikkiin kansoihin. Mutta hekin olivat palvelijoita. Heidän valtansa oli henkinen, ja uskon kuuliaisuudessa toimittivat he sitä. Apostolein sijaisiksi ei saa kukaan tunkeutua. Lähinnä tätä virkaa on *profetia*, joka edellyttää ilmes-tyksen lahjaa. Tällä viralla ei ole sitä yleistä luonnetta, mikä apostoliviralla on. Profetia tahtoo uskoa edistää ja vahvistaa. Profeetta tuo ilmi Jumalan sanan sisällistä Henkeä. Tämän rinnalla esiintyy *evangelistan* virka, joka edellyttää uskon lahjaa. Profetia katsoo Jumalan valtakunnan sisällistä tilannetta ja tulevaisuutta, mutta evankelista enemmän sen ulkonaisia kohtia ja historiallista edistymistä. Evankelistalla on syvä uskon-elämä, ja hän tahtoo ihmisiin istuttaa ja vahvistaa uskoa. Hän liikkuu, samoin kuin profeetta ja apostoli, yleisellä alalla, mutta paimen ja opettaja on toimessaan rajoitettu yksityisseurakuntaan. Paimen johdattaa seurakuntaa ja hoitaa sitä neuvoilla, kun opettaja on enemmän opetukseen rajoitettu. Tähän virkaan tarvitaan viisautta ja tietoa, ja paimenkäsitteessä on rakkautta ja luottamusta. Alhaisin virka on diakoonin, *palvelijan* ahtaammassa mielessä, sillä kaikilla on yhteisenä tämä nimi. Tämä virkailija hoitaa köyhiä, sairaita ja vieraita, sen mukaan kuin tarve ja hätä vaativat. Yleinen ja veljellinen rakkaus saapi tässä järjestetyn toimen, jossa myös lahja ja kutsumus pääsevät määräämään. Nämä virat eivät ole asteellisesti erotetut toisistaan, vaan hoitavat yhdessä seurakunnan hengellisiä tarpeita. Aluksi valittiin näihin virkoihin jotkut seurakunnan jäsenistä, jotka olivat tähän kelvolliset, mutta muillakin oli oikeus

puhua ja toimia seurakunnassa ja sen ulkopuolella lahjansa mukaan. Seurakunnan rakennusta ja hoitoa toimittivat siis kaikki virat lahjansa mukaan. Kun opettaja sai virkavelvollisuudekseen toimittaa opetusta, oli opetuksen johto seurakunnan yhteisissä kokouksissa sen hoidettavana. Kaikki virat yhtyvät yhteiseen käsitteeseen: vanhimmistoon. Seurakunnan suhteen tämä opettajakunta ei ole mikään erityinen virka, sillä kaikki ovat uudessa liitossa papillista kansaa, mutta tämä yleinen pappisluonne keskittyy heissä. Kaikki hallinto-oikeudet ja nimet raukeavat tässä piirissä. Vain Hengen voimassa ja elämän esikuvassa on valtaa. Ne oikeudet, jotka eivät lähde sanasta ja Hengestä, ovat inhimillistä järjestystä, ja ne muuttuvat ajan tarpeiden mukaan. Pakkokeinoilla tämmöisiä oikeuksia ei ole pystytettävä.

Opettajalle kuuluu velvollisuutena opetustoimi, ja hän johtaa rakennuskokouksia, mutta hän on Raamattuun sidottu, ja hänen tulee ottaa huomioon sanankuulijain käsityskyky ja kehityssasteet, ja Raamatun mukaan on muillakin rakennustilaisuuksissa oikeus puhua. Usea opettaja puhuu vain sitä, mikä hänelle on mieluista, mutta Jumalan tahdon mukaan tulee hänen julistaa totuutta. Valtio on Jumalan palvelija (Room. 13, 4). Siinä on sen korkea arvo. Sentähden nykyajan valtio on vararikkoa lähellä. Ensiksi irroitettiin valtio kirkosta, sitten Jumalan laista ja lopuksi Jumalasta. Sentähden hajoavat nykyajan valtiot. Siihen perustukseen tulee valtion palata, että se on Jumalan palvelija, jos tahtoo häviötä välttää. Vanhurskaus käy yli kaiken. Paha on kuritettava ja hyvä on tuettava. Mutta puolueet pyytävät nykyaikana valtaa ja repivät toisiaan rikki. Kirkoissakin on usein vallanpyyntöä, ja silloin joutuvat sielut kärsimään. Valtion tulee Jumalan lakia teroittaa, kirkon tehtävä on Jumalan armoa hoitaa. Näitä perusteita on paljon sekoitettu. Nykyinen kapitalismi on roomalaisen oikeuden pe-

rustuksella syntynyt, ja se käyttää sillä tapaa työvoimia, että se usein polkee ihmisarvoa, eikä muista, että ihmistä on kohdeltava ihmisenä. Ja siitä on pidettävä huoli, että työntekijäkin voi ihmisen arvoisesti elää. Uskonto kuuluu ihmisen olentoon. Sentähden ei valtio tule toimeen ilman uskontoa. Kun uskonnollinen elämä joutuu rappiolle, alkaa valtiokin hajota. Uskonnottomuus on ristiriidassa valtion olennon kanssa. Siitä olivat kansat kyllä muinoin tietoisia. Nyt pyydetään vapautta uskonnostakin, vapautta uskonnottomuudessa. Mutta sitä ei valtio voi perusteitaan loukkaamatta sallia, sillä se on vapautta vääryydessä. Valtio ei saa uskonnottomuutta hyväksyä, vaan sen tulee pitää uskonto arvossa, ja sille tulee korkeampi uskonto, jolla on siveellisesti kasvattava vaikutus, olla kalliimpi kuin se, jolta tämä voima puuttuu. Jumalaa ei saa valtion piirissä pilkata. Mutta uskonnollista mielialaa ei valtio voi valvoa, eikä se voi käyttää pakkoa uskonnon alalla.

§ 41.

Seurakunnan ja kirkon suhde valtioon.

Mitä kirkon suhteeseen valtioon tulee, niin kirkko ei ole valtion alle alistettu, sillä Kristus on seurakunnan ehdoton haltija, mutta kirkko ei liioin ole valtion haltija, sillä valtiollinen hallitus ei kuulu kirkolle, vaan kirkko on suhteellisessa itsenäisyydessä vapaana yhtymänä järjestetty valtioon. Kristinusko ei kärsi valtiollista orjuutta eikä valtiollista hallintoa uskon piirissä. Kristityllä on kansalaisena samat velvollisuudet ja oikeudet kuin muillakin, mutta uskonnollisella alalla hoitaa hän vapaasti tehtävänsä. Valtio ei ole mikään ulkokohtainen olio, jossa koko ihmiskunnan tehtävä toteentuisi, niin kuin jotkut filosofit arvelevat. Ei ole tällä kannalla mitään ylimaailmaista ja uskonnollista olemassa, mutta

tämä ylimaailmallinen piiri on valtion perustus. Yksi valtio on kyllä aikanaan koko ihmiskunnan elämäkäsitetä toteuttava, mutta se valtio on Kristus-valtio, Jumalan valtakunta, joka vasta Kristuksen tullessa ulkonaisesti muodostuu maan päällä. Valtiolla on siveellinen ja uskonnollinen arvo, sillä se on Jumalan asettama, ja se perustuu Jumalan lakikäsitteeseen, niinkuin seurakunta armokäsitteeseen. Valtio on Jumalan palvelija, joka kurrilla ja palkinnolla hoitaa Jumalan lakia ja suojelee maallista oikeutta. Mutta Kristuksen palvelija valtio ei ole, sillä tämä on sanan ja Hengen ja sovinnon palvelija. Kirkko ja valtio ovat siis molemmat Jumalan palvelijoita, mutta edellisen on palveleminen taivaan valtakunnan armoa, jälkimäisen Jumalan luomakunnassa olevaa luonnon ja vanhan liiton lakia, kun ajallinen ja paikallinen omituisuus näistä eroitetaan.

Kirkko tarkoittaa siis taivaallista hyvää ja pyytää ihmisiä muodostaa ja yhdistää iankaikkista elämää varten, kun valtio tarkoittaa maailmallista hyvää ja pyytää rakentaa yhteiselämää, jossa ihmisyyden tarpeita hoidetaan ja maallisia elämän tarkoituksia siveellisesti järjestetään. Valtio ei ole vain ulkonainen oikeusyhtymä, joka ruumiillista hyvää lakisäännöillä valvoisi, vaan koko ihminen on valtion toimen esineenä, koko ihmisitsiö, omatunto ja järki, mutta ihmisyyys hoidetaan siveellisesti näissä maailmallisissa elämänsuhteissa, kun kirkko hoitaa ihmisen tarpeita iankaikkisen elämän suhteissa. Valtio katsoo siis siveellisiä ja henkisiä tarpeitakin, eikä se ole ihmisen mielialasta piittaamaton. Kun valtio ihmisyyttä hoitaa, kuuluu uskontokin sen vaikutuspiiriin, sillä missä uskonto katoaa, siinä eläimellisyys pääsee valtaan, ja valtio lakkaa olemasta ihmisyyden edistäjä. Ja uskontokin on sitä luontoa, että se vaikuttaa kaikkiin elämänkohtiin. Järkeisopillinen arvelu, että siveellinen kehitys olisi mahdollinen ilman uskon-

toa ja kirkkoa, on hairahdus, sillä kaikki historian kokemukset opettavat, ettei valtiota ole ollut olemassa ilman uskontoa. Milloin uskonto raukeaa, hajoaa valtiokin. Milloin ehdoton valta kadottaa arvonsa, katoaa myös suhteellisen vallan arvo. Uskonto on siis välttämättä tarpeen valtiolle. Valtio tahtoo siveellistä mielialaa istuttaa kansalaisiin, mutta lain käsky ei riitä tähän, vaan siihen tarvitaan henkinen opetus ja kasvatus. Sentehtäden tarvitsee valtio henkisiä opistoja ja uskonnollisia kasvatuslaitoksia. Näitä tulee sen toimittaa, hoitaa ja suojella, mutta uskon sisälliseen elämään sen ei sovi lailla ja säännöillä tunkeutua. Uskonnon ulkonaiset kohdat kuuluvat kuitenkin osaksi valtion piiriin. Valtion tulee vaatia, että kukin kansalainen kuuluu johonkin uskonnolliseen yhteiskuntaan, ja että kaikki saavat uskonnollista hoitoa, sillä sen käsite edellyttää kansalaisessa uskoa Jumalaan. Mutta sitä ei voi valtio vaatia, että jokainen kristinuskoon kuuluisi, sillä se on Jumalan palvelija, ei Kristuksen. Korkein ja puhtain uskonto on sillekin korkein, ja milloin joku yhdyskunta polkee ihmisyyttä ja sortaa sen valtaa, täytyy sen kieltää tahi rajoittaa sitä. Jumalattomuutta, siveettömyyttä ja kaikkea, mikä siveyden ja uskonnon perustusta vahingoittaa, täytyy valtion rangaista. Valtio siis ei saa olla piittaamaton uskontoon nähden, sillä silloin se itse hajoaisi, mutta ei valtio voi, kun uskonto on vapauden asia, uskonnollista pakkoa käyttää, milloin eivät epäusko ja epäusko astu uskon sijalle. Näin hoitaa valtio ihmisyyttä ja käyttää tässä ulkonaista valtaa Jumalan nimessä, ja kirkon tulee Hengen voimalla hoitaa sanan ja sovinnon virkaa ihmiskunnan autuutta varten. Henkiset tarpeet, siveelliset ja uskonnolliset, ovat siis yhteiset molemmille. Valtio tahtoo kurillaan rajoittaa syntiä ja olla valmistavana kouluna kristinuskolle, ja kirkko tahtoo olla valtiolle avuksi siveellisellä ja uskonnollisella alalla,

sillä valtion voima ei riitä mielialaa uudistamaan. Nämä perusteet eivät ole sekoitettavat, sillä kullakin on vasi-
tuinen tehtävänsä. Valtion ei tule ruveta toimimaan
kirkon alalla, mutta maallista apua tulee sen siveyden
ja uskonnon hoidolle antaa. Kirkon tulee olla armon
perusteelle uskollisen ja ylimaailmallista elämää ja si-
veyttä hoitaa, mikä on valtiolle tarpeen.

Henkisessä suhteessa on kyllä kirkko valtiota kor-
keampi, kun se edustaa iankaikkista elämäkäsitetä,
mutta tämä ei anna vielä tällä aikakaudella sille etuar-
voa. Ja maailmallisessa ja valtiollisessa suhteessa on
kirkko taas valtiota alempana, sillä valtio edustaa Ju-
malan lakia, ja kaikkien ihmisten tulee olla sille ala-
maiset. Kristuksen tullessa pääsee kirkko hallitsemaan.
Mutta henkisessä suhteessa on kirkko valtiosta vapaa.
Mitä siihen tulee, että kirkko tarvitsee valtiota, niin on
valtion apu kirkolle hyväksi, mutta kristikunta eli aluksi
ilman valtion apua. Maailmallista valtaa kristinusko ei
olennoiltaan kaipaa. Tarpeellisia varoja voi se saada,
minkä tarvitsee ilman valtion apuakin, mutta kansalle
on kirkon toimi tarpeen. Kristinusko on nykyisiä val-
tioita vanhempi, ja useat ihmisyyden laitokset ovat
kristinuskon hedelmiä.

Kansankirkoille ei ole annettava kristillisen seurakun-
nan vasituista arvoa, mutta ne eivät ole arvottomiksi
tehtävät, sillä ne välittävät nykyisissä oloissa kristin-
uskon tietoa ja evankeliumin saarnaa kansoille, ja ne
kannattavat uskonnollista ja siveellistä elämää yhteis-
kunnassa. Niin kauan kuin Jumalan sanalla on vaiku-
tusala heissä, ovat he Kristuksen peltoa, jossa kristi-
tyn tulee olla suolana ja valona. Kun kansankirkot
raukeavat, hajoavat myös valtiot ja valtiolliset yhteis-
kunnat, sillä ne ovat yhdessä kasvaneet ja sisällisesti
yhdistetyt keskenään. Kansat eivät saa muualta sitä
henkistä voimaa, minkä kansankirkot nyt heille antavat,

vaikka nämä kirkot ovat turmeltuneita. Kansankirkon ei sovi rajoittaa vaikutuspiiriään seurakuntaan, niin ettei saisi sitä ulompanakin toimia, vaan sen tulee antaa seurakunnalle vapaus kehitykseen.

Pappi on nykyoloissa seurakunnan opettaja ja hoitaja, mutta hänen tulee myös sanan ja Hengen voimalla edistää yleisen siveyden ja uskonnollisuuden kehitystä ja valvoa ihmisyyden tarpeita. Ja kirkollisella alalla on opettajan hoidettava myös Jumalan lakia, kun kansan enemmistö vielä on lain alla ja synnin alla. Syntiä on nuhdeltava ja tietä kristinuskon henkipiiriin valmistettava. Papin on ennen kaikkea hoidettava kristinuskon vasituinen paimen- ja opettajavirka, joka valmistaa oppilaita Herralle ja kaitsee uskovia. Maailman suurella pellolla on meidän työalamme ja täällä on lähetystyölläkin suuri vaikutuspiiri. Uusiin seuramuodostuksiin ei ole nyt sopiva aika, kun kaikki hajaantuu. Suurin puute on nykyaikana siinä, ettei Jumalan sanalle anneta täyttä arvoa.

§ 42.

Seurakunnan rakentaminen.

Vanhassa liitossa vaikutti Jumalan Henki ja synnytti profeetoissa uusia totuuksia, mutta uudessa liitossa Hän synnyttää uusia ihmisiä. Kun ihminen ottaa vastaan ja kätkee Hengen vaikutusta, tulee aikanaan Pyhä Henki häneen asumaan, niin että hän voi Jumalan lapsena huutaa: »Abba, Isä!» On Jumala Luojanakin ihmisen Isä, mutta uudestisyntymisessä asustuu Jumala Pyhän Hengen kautta ihmiseen, ja silloin syntyy vasituinen lapsensuhde Jumalaan. Kun Kristus sanoo, että meidän tulee palvoa Jumalaa Hengessä ja totuudessa, niin puhuu Hän Pyhästä Hengestä ja siitä totuudesta, joka on Hänessä ilmestynyt. Usein tahdotaan poistaa kristin-

uskon vasituinen olento ja tehdä ajatusta yleiseksi, mutta sillä turmellaan totuus. Henkisyys voi olla epä-kristillinen, ja vilpittömyyttä oli kyllä pakanainkin rukouksessa. Ulkonaisuutta tarvitaan kristillisessäkin jumalanpalveluksessa, aikaa ja paikallisuutta, mutta tällä ulkonaisuudella ei ole erityistä pyhyttä. Jumalaa voi palvella muuallakin kuin kirkoissa, ja kokoontuneiden luku voi olla pienempi tai suurempi. Ensimmäiset kristityt kokoontuivat temppeliin ja yksityisten huoneissa. Apostoli sanoo: »Toinen katsoo yhden päivän toista paremmaksi, toinen pitää kaikki päivät yhtä hyvinä; kukin olkoon omassa mielessään täysin varma» (Room. 14, 5). Vapaus uskon asioissa ei ole rajaton, eikä kukaan saa toisen omaatuntoa orjuuttaa. Ihmissäännöllä ei ole jumalallista arvoa. Kun apostoli sanoo, että jumalanpalveluksessa tulee kaiken tapahtua säädyllisesti ja järjestyksessä, niin vaatii hän siveellistä arvokkuutta ulkonaisessa toiminnassa ja esiintymisessä. Kun on epäjärjestyksessä kirkossa, kun puhellaan ja kävellään, niin että hartaus häiriintyy, loukataan apostolin sääntöä. Siveellinen vakavuus on tarpeen rukouksessa ja saarnassa. Ulkonaisuuden tulee olla sopusoinnussa sisällisen tehtävän kanssa. Järjestys ja levollisuus on paikallaan, sillä Jumalan Henki on järjestyksen ja kurrin Henki. Ja veisuussa ei kysytä ulkonaista innostusta ja viehätystä, vaan sydäimestä on Jumalan kiitos lähtevä, niin että sisällinen mieli valaistetaan. Rakennus on tässä pääasia. Ei runollinen kauneus riitä. Katolikkunan kirkonmenot ovat ristiriidassa kristinuskon raittiin Hengen kanssa, mutta paavikunnalla on paljon ihailijoita nykyaikana. Ulkonainen prameus viehättää aisti-ihmistä, mutta kristinuskoko tahtoo yksinkertaisuutta muodoissa ja toiminnassa. Luther sanoi: »Jättäkää minulle vain sana, niin pääsen kyllä eteenpäin.» Ei hän rakastanut moninaista ulkonaista koreutta. Varjon piiristä on

meidän tunkeutuminen olentoon. Heikkoutta voi kärsiä, mutta ei ole kristinuskoa turmeltava heikkojen tähden. Ja siinä vapaudessa on pysyttävä, johon Kristus on meidät vapauttanut. Katolikunnan ulkonaisia menoja tahdotaan luterikunnassa saada jumalanpalvelukseen, vaikka ne ovat ristiriidassa kristinuskon Hengen kanssa. Yksinkertaisuudesta mennään hajanaisuuteen. Kristinuskon on täydellinen, eikä se tarvitse täydennystä ulkoa.

Seurakunta on Jumalan talouspiiri, jossa Herran ja apostolein oppi, uskonnollisen elämän yhteys, sakramentit ja rukous (Ap. t. 2, 42) välittävät rakennusta. Jumala ei tarvitse palvelusta, sillä Hän on Luoja, joka kaikki antaa, ja Hän on korkein hyvä ja ehdoton itsiö, jonka alle seurakunnankin tulee alistua. Seurakunnan suhde Jumalaan on sentähden palvomisessa ja rukouksessa palveleva, ja Jumala vaikuttaa seurakuntaan sanallaan ja sakramenteillaan. Herra teroittaa uuden liiton vasituista jumalanpalvelusta, kun Hän sanoo: »Tulee aika ja on jo, jolloin totiset rukoilijat rukoilevat Isää Hengessä ja totuudessa; sillä semmoisiksi Isä tahtoo rukoilijansa. Jumala on Henki, ja jotka Häntä palvovat, niiden tulee palvoa Hengessä ja totuudessa» (Joh. 4, 23. 24). Uusi aika alkaa nyt ja uusi jumalanpalvelus. Nyt palvellaan Kristuksen Isää, jota ei kukaan muu tunne kuin Poika ja jolle Poika tahtoo Häntä ilmoittaa, Isää, joka Kristuksessa sovitti maailman ja antaa uskovalle iankaikkisen elämän. Tätä Isää on palveltava Hengessä, josta annetaan uudestisyntymisessä ihmiselle uskon kautta Jeesukseen. Tämä jumalanpalvelus on uusi, sillä sitä ei ollut vanhassa liitossa. Jumalan Henki synnyttää uuden itsekohtaisen suhteen Jumalaan. Ja totuudessa on Isää palveltava; tämä totuus on ulkokohtaisessa mielessä käsitettävä, sillä Kristus sanoo: »Minä olen totuus.» Niin on Isä Kristuksessa jumalanpalveluksen esine, Isän ja Pojan Henki on sen sisällinen peruste,

ja totuus, joka on Kristuksessa ja jonka Hän sanan ja Hengen kautta antaa, on jumalanpalveluksen oloaine.

Kuitenkin tarvitsee jumalanpalveluskin ulkonaista järjestystä. Sentähden se pukeutuu elämän olennaisiin muotoihin, mutta erityiseen paikkaan ja aikaan se ei ole sidottu, niinkuin vanhan liiton jumalanpalvelus oli, sillä se tapahtuu Hengessä. Ulkonaisuus jumalanpalveluksessa ei saa Henkeä ja totuutta loukata tahi häiritä, vaan sen tulee Jeesuksen Kristuksen Hengessä ja totuudessa edistää ja rakentaa uskonnollista elämää. Kaiken tulee tässä tapahtua säädyllisesti ja järjestyksessä (1 Kor. 14, 40). Ja apostoli sanoo: »Kaikki tapahtukoon rakennukseksi» (v. 26). Ne perustoimet, joita Herra itse ja apostolit asettivat, ovat kaikkina aikoina sitovat. Nämä ovat: *evankeliumin saarna* epäuskoisille kääntymyksiä ja uskoville rakennukseksi (Mark. 16, 15; Matt. 28, 20). Tähän liittyy veisuu (Ef. 5, 19). Ja vielä kuuluu tähän *kaste* ja *pyhä ehtoollinen*, *yhteinen rukous* ja *seurakuntakuri*. Näiden tulee esiintyä seurakunnassa yksinkertaisessa muodossa, niinkuin Herra itse ja kristinusko tämmöisenä maailmassa esiintyivät. Ulkonaisuus, joka ei sovellu uskon sisälliseen olentoon, on ulkokultaisuutta. Kaikki korska ja prameus on ristiriidassa kristinuskon Hengen kanssa ja on sentähden hyljättävä. Moninaisuutta ja keinotekoista kristinusko ei suosi jumalanpalvelusmenoissa, mutta heikkoutena voi se osaksi tämmöistä kärsiä, milloin sitä on olemassa. Tunnistuskirjat teroittavat opettajille velvollisuutta opettaa kansaa niin, ettei vasituinen jumalanpalvelus esiinny vain kirkonmenojen noudattamisessa. Milloin ulkonaisuutta kirkossa viljellään, siinä on kristityn noudatettava ensimmäisten kristittyjen esikuvaa juutalaisten jumalanpalvelukseen nähden. He eivät kokonaan siitä eronneet, vaan ottivat osaa siihen, mikä Jumalasta oli. Mutta kaiken, mikä rakennusta sorti ja edistymistä Jee-

suksen totuudessa esti, he hylkäsivät. Kristus on aina jumalanpalveluksessa tunnustettava. Uuden liiton lapsilla on oikeus perheellisissä seuroissa palvella Jumalaa Kristuksen yksinkertaisen järjestyksen mukaan (Ap. t. 2, 46; Room. 16, 5).

Sapattikäsite ei kumoudu uudessa liitossa, vaan täydentyy, sentähden se ei sido kristittyä vanhan liiton lakimielessä. Ajalla ja paikallisuudella ei ole erityistä pyhyttä uudessa liitossa, vaikka järjestys täälläkin vaatii määritystä. Sapatti on asetettu ihmistä varten, sanoo Herra (Mark. 2, 27), sentähden täytyy sen alistua ihmisten olennaisten tarpeiden alle. Kirkollisten juhlienkin täytyy alistua näiden alle. Ruokain, astiain, paikkojen ja aikojen eroitus kuuluu maailmalliseen piiriin, jossa vanha liitto vielä liikkuu, mutta uudessa liitossa palvelee Jumalan lapsi Isää Hengessä. Lihallinen ei sitä voi tehdä. Jos vanhan liiton kirjaimella olisi vielä valtaa, niin lauantaita olisi vietettävä eikä sunnuntaita. Uusi, henkinen luomus esiintyy kristinuskossa, jossa henkinen peruste määrää, ja Jumalan lapsi pysyy siinä vapauudessa, johon Kristus on hänet vapauttanut. Kukin päivä on nyt Herran päiväksi pyhitettävä Hengessä ja totuudessa, vaikka kyllä järjestys ja hyvä tapa vaativat säännöllisesti määrättyä aikaa ja paikkaa. Yhteinen rakennus vaatii tätä, ja on luonnollista, että perustapahtumat Jumalan valtakunnan perustamisessa ja kehityksessä tässä tarjoavat määräyskohtia. Augsburgin tunnustus sanoo: »Raamattu kumoaa sapatin, kun se opettaa, että kaikkia jumalanpalveluksen menoja voidaan evankeliumin ilmestyksen tultua syrjäyttää.» »Hyvä ulkonainen kuri» vaatii järjestystä, ja tämä järjestys on suojeltava häiriötä vastaan. Mutta pakkoa ei sovi käyttää tässä kohden, niin että ihmisen täytyisi rangaistuksen uhalla saapua määrättyyn jumalanpalvelukseen.

Kun apostolit käyttivät otteita Vanhasta Testamen-

tista, eivät he ole kirjaimeen sidotut, vaan he pitävät silmällä Jumalan sanan Henkeä, ja he esittävät usein totuuden, joka on korkeampi vanhan liiton kirjainta ja sisältää sen täyttämysten. Tieteilijä takertuu tässä kohden usein kirjaimeen ja arvelee, ettei ote ole oikein esitetty. Jeesuskin viittaa siihen, että uhreja toimitettiin sapattina temppelissä ja ympärileikkaus toimitettiin sapattina, vaikka lain kirjain ei sitä myöntänyt. Ihmisten tekemiä uskonnollisia sääntöjä valvotaan usein tarkkaan, vaikka ne omaatuntoa orjuuttavat. Mutta kaikki pakko ja keinotekoisuus on uskon alalla turmioksi. Meidän on kulkeminen nöyrinä sitä oppilastietä, joka johdattaa Hengen piiriin ja pysyy Herran sanassa. Käskyt ja lupaukset ovat yhdistetyt. Meidän on tehtävä tili jokaisesta sanasta. Se on vakava asia. Opettajan tulee valvoa, mitä hän puhuu jumalanpalveluksessa, ja sitä tulee puhujien uskonnollisissa kokouksissa tehdä. Raamattu sanoo: »Älkööt aivan monet teistä pyrkikö opettajiksi, kun tiedätte, että me saamme sitä kovemman tuomion» (Jaak. 3, 1). Useat pyrkivät nykyaikana puhumaan, joilla ei ole Jumalan kutsumusta siihen. Apostoli sanoo Timoteukselle: »Ota vaari itsestäsi.» Opettajan, jolla on paljon työtä seurakunnassa, tulee myös ottaa vaari itsestään ja perheestään. Opettaja voi saarnata muille ja itse tulla hyljättyksi, jos hän ei ota vaaria itsestään. Korkea on opettajan tehtävä, kun hänen tulee rakentaa Kristuksen ruumista ja uuden maailman muodostumista välittää. »Minulle on laupeus tapahtunut», sanoo Kristuksen palvelija. Ei hän etsi kunniaa maailmassa, vaan hän kieltää sen himot. Jumalan Hengen lahjat tekevät ihmisen kelvolliseksi opettajavirkkaa hoitamaan. Rukous on hänelle tarpeen ja Jumalan sanan viljeleminen. Apostoli kehoittaa Timoteusta olemaan ahkera lukemisessa (1 Tim. 4, 13). Raamattuun tulee opettajan yhä enemmän syventyä. Sen Henkeä tulee hänen omata. Ja sanan teki-

jänä tulee hänen olla. Väärä kritikoiminen ja arvosteleminen turmelee lukijan ja kuulijan. Omaa rakennusta on meidän etsittävä eikä kaikenlaisiin sivuseikkoihin kiinnitettävä huomiota. Kuitenkin on tutkittava, mikä on totuus. Joka ei oven kautta mene lammashuoneeseen, hän on varas, eikä häntä ole kuultava. »Kavahtakaa vääriä profeettoja!» sanoo Herra.

Saarnaviran perustaja on Kristus itse, joka antoi sanan saarnattavaksi ja asetti apostolit, profeetat, evankelistat ja opettajat palvelemaan sanassa. Milloin opettaja itse uskossa omaa Herran sanan ja uskollisesti opettaa tätä Herran Hengessä, silloin toteentuu hänessä Herran sana: »Joka teitä kuulee, hän kuulee Minua». Jumalan sanan Henki kasvattaa ja johdattaa saarnaajaa, kun hän toimittaa uuden liiton henkivirkaa. Alkuseurakunnassa valittiin nuhteettomia miehiä, joilla oli uskon ja opetuksen lahja ja jotka olivat vakaantuneet apostolein ja profeettain sanassa, ja heitä sanottiin Pyhän Hengen asettamiksi. »Pyhä Henki on teidät pannut kaitsijoiksi paimentamaan Herran seurakuntaa» (Ap. t. 20, 28). Opettajia valittiin joko siten, että seurakunnat ehdottivat jonkun, ja opettajat ja esimiehet vahvistivat sen, tahi määräisivät opettajat ja esimiehet ne itse, milloin seurakunta oli alhaisella kehitysasteella. Saarnassa annettiin Hengen vaikutukselle vapaus, niin että se pääsi ilmenemään, vaikka ei itsekohtaista mieltävaltaa sallittu. Kaikki tutkittiin, ennenkuin se hyväksyttiin. Ja puhe ja tutkimus oli Raamatun sanaan sidottu.

Saarna on ehdottomasti sidottu Herran sanaan, joka on sen oloaine. Se ei saa katsoa ihmismieltä, ei sekaantua koulu- ja lahkoriitoihin, ei mukaantua aikakauden mielen mukaan. Ja aina on saarnan perussisältönä Jumalan sovittava rakkaus Kristuksessa, synnin vastakkaisuus Jumalaan ja Jumalan tuomiollinen viha siihen, jotka molemmat kohdat yhdistyvät ristiinnaulitussa ja

ylösnousseessa Jeesuksessa Kristuksessa. Kristillinen saarna paljastaa synnin sen sisimmässä yhteydessä sielun ja hengen kanssa. Jumalassa vahvistaa opettaja itsensä, niin että hän pelvotta voi totuutta todistaa. Rakkautta pyytää hän Jumalalta, niin että hän voi seurakunnan parasta valvoa. Ja raittiina kurittaa hän itseänsä ja valvoo, ettei hän joudu himojen tai lahkokuntain valtaan.

Saarnavirka on korkeampi muita virkoja, sillä se perustuu Jumalan ihmistymiseen ja on Jeesuksen Kristuksen asettama. Saarna perustuu siis Jumalan korkeimpaan toimeen, maailmansovintoon, ja se pyytää Jumalan kuvaa ihmisessä uudistaa ja Kristuksen ruumista rakentaa. Kuitenkaan tämä arvo ei anna maailmallista etuoikeutta, sillä se, joka tahtoo olla ensimmäinen taivaan valtakunnassa, hän olkoon viimeinen täällä maailmassa. Jumala yksin tekee kelpolliseksi tähän virkaan. Opettajan tulee valvoa itseään ja seurakuntaansa ja uuteterasti Jumalan sanaa viljellä omaa rakennustaan varten ja voidakseen tästä aarreaitasta antaa seurakunnalle taivaan valtakunnan ravintoa. Hänen tulee olla uskollinen palvelija Jumalalle, ja sentähden tulee hänen aina käyttää sanaa Herran tahdon mukaan. Uskon on se opettaja, joka laiminlyö sanan viljelystä ja selittää sitä omien mielipiteiden, vallitsevan mielialan tahi lahkokuntain tahdon mukaan. Nuhde ja kehoitus ovat aina tarpeen hallitsevia syntejä vastaan, ja ihmisiä on varoitettava väärästä opista ja suruttomuudesta. On kyllä ulkonainen toimeliaisuus mahdollinen, missä itsekohtainen uskon suhde Herraan on katkennut, mutta siinä ei ole sitä paimenmieltä, mikä on ennen kaikkea tarpeen uskolliselle opettajalle.

Opettaja ei saa loukkaantua siihen, että useat eivät tahdo kuulla totuutta, jopa pahenevat siihen, sillä hän on Jumalan sanaan sidottu eikä voi siitä poiketa. Jota ei

sanalla voiteta, hän ei ole autettavissa. Opettajalla on paljon puuttuvaisuutta, mutta hän ei saarnaa itseään, vaan Kristusta, ja niinkuin hän Raamatusta ottaa oppinsa, niin hän saa Jumalalta voimansa, kun sitä pyytää. Murhetta ja vainoa on paljon tarjona, mutta voitto on aina Kristuksessa varma. Elämän tie on kaita, ja harvat sillä kulkevat.

Sanankuulijain tulee rakastaa ja kunnioittaa opettajiaan, olla heidän opettamalle totuudelle kuuliaiset ja ruukoilla heidän puolestaan. Mutta heidänkin tulee tutkia sitä sanaa, minkä opettaja puhuu, onko se Raamatun mukaista vai ei. Väärää oppia ei hän saa omata. Kaikilla kristityillä on oikeus keskinäiseen rakennukseen Jumalan sanassa siihen määrään kuin tämä on yksityiselle avannut arteensa.

Alkuseurakunnasta oli tavara yhteinen, ja tämä aate on siten varjeltava, että Jumala on kaiken omaisuuden omistaja, joka kullekin antaa osansa, ja tätä uskottua tavaraa tulee kristityn hoitaa. Ei ole kukaan maallisen tavarahan ehdoton omistaja, vaan Jumalan tahdon mukaan on tavara hoidettava. Mutta ei ole toinenkaan minun tavarani haltija, vaan se on minulle uskottu, ja minä olen siitä vastuunalainen.

Jumalanpalveluksessa on yhteinen rukous tarpeen, jossa kaikkein sydämet voivat yhtyä. Tämä muodostuu tilanteen mukaan kiitokseksi, ylistykseksi ja esirukoukseksi. Yksinkertaisuus on tässä tarpeen sekä Jumalaan että alhaisiin veljiin nähden. Rukouskaavat tulevat tarpeellisiksi, milloin uskon elämää puuttuu. Vastakkaisuutta on olemassa siinä, että saarna, jossa opettaja Jumalan nimessä puhuu kansalle, on vapaa, mutta rukous, jossa hän kansan puolesta puhuu Jumalalle, on kaavalla määrätty. Raamatun mukaan ovat rukouskaavat muodostettavat, eikä niistä ole tehtävä uskon hengelle rajoitusta, sillä henkeä ei ole sidottava kirjaimeen. Ja tässä

tulee muistaa, että nykyinen kirkko on seka-ala, jossa on moninaisia kehitysasteita; sentähden rukouskaava ei ole tehtävä vain vasituisille kristityille. Kussakin kansassa on se, joka Jumalaa pelkää ja tekee vanhurskautta, Jumalalle otollinen (Ap. t. 10, 35). Sentähden tulee kaavain olla sellaiset, että henkisesti alaikäisetkin voivat sanoa »amen» rukoukseen. Muutoin heitä houkutellaan ulkokultaisuuteen. Syvemmälle menevä rukous on parhaiten jätettävä vapaaksi, niin että opettaja voi sitä käyttää, milloin opetus on siihen kuulijaa valmistanut. Herran rukous on sellainen, että se soveltuu kaikille. Sen peruskohdat ovat aina käytettävät. Se ei ulkokultaisuuteen pakoita ja se on hyvä sekä lapselle että miehelle Kristuksessa.

Jumala tahtoo vanhurskaudella kaikki hallita. Herran on maa. Ihminen on vain huoneenhaltija. Ei sovellu jäykkä omaisuuskäsite Jumalan maailmanjärjestykseen. Köyhät kärsivät puutetta, ja rikkaat elävät yllällisesti. On paljon tehty köyhien hyväksi, mutta ei vielä riittävästi. Toiselta puolen unohdetaan, että Jumalan tahdon tulee kaikki määrätä. Omaisuus on hoidettava Jumalalle. Hän tahtoo, että vanhurskaus ja rakkaus määräävät ihmisten oloja. Ei saa rikaskaan toimia oman mielensä eikä muiden tahdon mukaan. Rukouksella on siunausta pyydetty ylhäältä kristikunnan rikkinäisiin oloihin. Roomalaisen oikeuden oikeuskäsite on ollut turmioksi kristikunnalle. Kristinuskoko ei tiedä mitään siitä ahtaasta sydäimestä, mikä usein astuu eteemme kristikunnassa. Esirukous kaikkien ihmisten puolesta tekee sydämen laajaksi. Herran rukous on korkein esikuva kristitylle. Siinä on syvyyttä, yksinkertaisuutta ja väljyyttä. Siihen voi heikko alkavainen ja kehittynyt usko yhdistyä. Siinä ei ole liika paljon eikä liika vähän. Vielä on Pietarin tunnustus: »Sinä olet Kristus, elävän Jumalan Poika» se kallio, jolle Herra pe-

rustaa seurakunnan, jota eivät tuonelan portit voita. Mutta tämä tunnustus tahtoo olla elämää ja voimaa. Herra ei ole pannut Pietaria seurakunnan herraksi, kuten paavikunta arvelee, eikä Pietari koskaan semmoisena esiintynyt, vaan hän sanoo: »Vanhimpia joukossanne minä siis kehoitan, minä, joka myös olen vanhin ja Kristuksen kärsimysten todistaja» (1 Piet. 5, 1). Kristus on valmistanut iankaikkisen lunastuksen, ja kun Hän antaa opetuslapsilleen Pyhän Hengen, sanoo Hän, että heidän päästämisenä ja sitomisensa ulottuu taivaasiin asti. Hengen kautta antaa Kristus elämän. Joilla on Kristuksen Henki, ne ovat vasisuusia jäseniä Kristuksen seurakunnassa. Ja vain se, jolla on tämä Henki, voi päästää ja sitoa. Luther sanoi: »Pankoon paavi minut pannaan; minä panen hänet pannaan.»

Seurakunnan täytyy myös kuria käyttää, ja sille onkin valta tähän annettu. Kun seurakunnan perustotuus ensin tuli Pietarille eläväksi, sanoi Herra hänelle: »Autuas olet sinä, Simon, Joonaan poika, sillä ei liha eikä veri sitä sinulle ilmoittanut, vaan Isäni, joka on taivaissa. Ja Minäkin sanon sinulle: sinä olet Pietari, ja tälle kalliolle rakennan Minä seurakuntani, ja tuonelan portit eivät sitä voita. Minä olen antanut sinulle taivaan valtakunnan avaimet, ja minkä sinä sidot maan päällä, se on oleva sidottu taivaassa, ja minkä sinä päästät maan päällä, se on oleva päästetty taivaissa» (Matt. 16, 17—19). Ensimmäisenä uuden liiton uskon todistajana esiintyy Pietari Israelissa ja pakanain parissa. Herra antaa hänelle avainvallan sen tunnustuksen tähden, jonka hän teki. Tämä totuus tuli apostolein ja seurakunnan henkiseksi omaisuudeksi, ja niin avainvalta on sidottu tähän uskoon. Tämä avainvalta avaa ja sulkee Jumalan huoneen, niin että tämä avaaminen ja sulkeminen taivaassakin toteentuu. Sitominen ja päästäminen sisältää synnin sitomisen ja päästämisen suhteessa taivaaseen. Olemi-

nen seurakunnan yhteydessä riippuu siis siitä, soveltuvatko oppi ja tunnustus raamatullisen seurakunnan uskoon. Tämä ratkaisu riippuu seurakunnan henkisestä tutkinnosta, joka ottaa huomioon tunnustuksen ja opin, elämän ja käytöksen. Kristuksen huone on suljettava siltä, joka tunnustaa oppia, joka on ristiriidassa kristinuskon kanssa, tahi elää julkisesti synnissä.

Tämän kurituksen tarkoitus on parannus. Sitä ennen tulee varoituksen käydä. Heikkouden syntejä on kärsittävä ja nuhdeltava. Ja ulossulkeminen voi olla osittainen tahi kokonainen, niin että kristillinen, mutta ei silti kansallinen yhteys lakkaa. Eikä tässä ole käytettävä valtiollisia ja oikeudellisia keinoja, sillä tämä on henkinen toimi, joka ei koske kansallisia ja valtiollisia etuja. Henkisesti annettiin ensimmäisessä seurakunnassa jumalaton saatanelle lihan turmioksi, kun ihminen eroitettiin seurakunnan yhteydestä ja jätettiin pimeyden vallan kuritettavaksi, jossa eroittaminen Kristuksen ruumiin yhteydestä vaikutti rangaistuksena sieluun ja ruumiiseen. Iankaikkiseen kadotukseen ei tämä kuritus tahdo työntää. Tämä henkinen valta edellyttää uskon elämää ja Hengen voimaa. Missä ei Kristuksen Henki ole, siinä ei ole sitomisella ja päästämisellä taivaallista vaikutusta, vaan se on tyhjää tointa, jolla ei ole voimaa. Ehdottomasti voi päästää tahi sitoa vain yksityistä, milloin päästäjällä on Kristuksen Henki ja milloin hän tuntee päästettävän, niin että hän voi Jumalan nimessä, Jumalan Hengessä ja Jumalan sääntöjen mukaan sitä tehdä. Yleistä päästämistä ja sitomista voi vain ehdollisesti toimittaa. Missä Kristuksen Henki on, siinä voi yksityinen sitä tehdä ilman ulkonaista virkavaltaa.

Kolmas osa.

§ 43.

Kristillisen elämän siveellinen ilmenemys.

Uskovankin täytyy vahvistaa itseänsä valvomisella ja itsensäkieltämisellä synnin yllykkeitä vastaan, ja tähän on hänellä velvollisuutta omassa mielessä, sillä hänellä on siihen sisällinen tarve. Rukous ja paaſtoaminen ei ole hänelle vain ulkonainen harjoitus, vaan se on uskonelämän henkinen toimi. Uudestisyntynyt voi langeta, jos ei hän kilvoittele ja valvo. Kristitylläkin on vielä lihan heikkoutta, ja maailma, joka häntä ympäröi, tuottaa hänelle kiusauksia. Ei saa ajatus liikkua siinä, mikä voi himoa herättää, vaan mieli on käännettävä siitä pois, ja sydämen ovi on sille suljettava. Synnin kanssa ei saa leikkiä. Valistus- ja sivistystoimi panee usein pauloja varsinkin nuorison eteen. Romaaneissa liikkuu usein epäſiveä henki, joka vie lukijan sisälliseen lankeemukseen, jota sitten ulkonainen seuraa. Taideteokset herättävät usein nuorisossa epäſiveellisiä vaikutteita. Entiseen aikaan eivät kasvattajat tällamoista kärsineet, vaan nyt se muka jo kuuluu sivistykseen. Epäſiveys ja pahe ovatkin kasvamassa kammottavassa määrässä, ja häpeämättömyys rehoittaa. Vakavat varoittavat, mutta pahalla on jo paljon mieltymystä puolellaan. Kun Raamattu puhuu itsensäkieltämisestä, niin se ei vain tarkoita ruumiillisia nautintoja, ſyömistä ja juomista, vaan myös henkisiä. Ei saa sielu kietoutua maailman rakkauteen

eikä rakastua elämän korskaan. Ei saa taidenautinto epäsiiveellisiä vaikutteita painaa mieleen. Perusteissa on vastarinta tehtävä. Raitis mieli on säilytettävä, niin ettei sielu saa vahinkoa. Useasta vähäisestä vaikutuksesta syntyy aikanaan ylivoimainen vihollinen. Kun kristitty joutuu henkisen nautinnon piiriin, on hänen tutkittava, mikä henki siinä liikkuu.

§ 44.

Kristillinen itsesivistämistyö.

Synti väijyy aina ihmistä, sentähden tulee hänen valvoa ja hallita itseään. Kristitty on suhteessa Jumalaan, sentähden tulee hänen rukoilla. Hänen ympärillään on maailman elämä, jossa hänellä on velvollisuuksia ja joihin nähden uskollisuutta tarvitaan. Pimeyden valta ympäröi kristittyä ja vaikuttaa häneen valheella ja kiusauksilla. Perkele koettaa kristityssä synnyttää epäilystä sanaan, epäuskoa ja taikauskoa. Ja maailmaa käyttää tämä valta välimenä ja yllykkeenä. Ihmisen omassa lihassa asuu synti, jopa sotivat kristityssäkin henki ja liha keskenään. Sentähden tulee kristityn valvoa ja kieltää itsensä. Sanotaan välistä, ettei uudestisyntynyt voi langeta, mutta sitä ei Raamattu sano. Hyviä enkeleitäkin on langennut. Ja uudestisyntymisessä on vain uuden elämän alku istutettu sydämeen, jonka tulee voittaa synnin elämä. Sentähden tarvitsee Jumalan lahja elähyttämistä ja virvoitusta. Henkeä ei ole sammutettava (2 Tim. 1, 6; 1 Tess. 5, 19) eikä muuhutettava. Usko on aina elämän ehto, ja usko on vapaa, sentähden on luopumus aina mahdollinen. Mitä enemmän ihmiselle annetaan, sitä enemmän vaaditaan, ja uusia koetuksia astuu aina esille, joissa kysytään valvomista ja uskollisuutta. Ja aina voi kristitty taantua ja kietoutua maailmaan (2 Piet. 2, 20). Eikä seisah-

dus ole hyvä, sillä sitä seuraa aina taantumus, ja pitkittyvää syntiä seuraa paatumus. Voittamatonta ei ole maailmassa, sentähden varoittaa Raamattu kristittyä ja kehoittaa häntä aina uudestaan valvomaan. Apostoli Paavali kurittaa itseään, jottei hänkin hukkuisi. »Minä kuritan ruumistani ja masennan sitä, jotten minä, joka muille saarnaan, itse ehkä joutuisi hyljättäväksi» (1 Kor. 9, 27). »Muutoin sinäkin hakataan pois» (Room. 11, 22). »Olkaa varuillanne, ettette rietasten eksymysten mukaansa tempaamina lankeaisi pois omalta lujalta pohjaltanne» (2 Piet. 3, 17). Raamatussa sanotaan suoraan, että lankeemus voi tapahtua, josta ei pelastusta enää ole (Hebr. 6, 4—8; 10, 25—29). Kun Johannes sanoo, ettei Jumalasta syntynyt voi syntiä tehdä (1 Joh. 3, 6—9), ei hän tahdo sitä sanoa, ettei lankeemus ole mahdollinen, vaan että synnissä eläminen ei sovi yhteen Jumalassa elämisen kanssa, ja Johannes puhuu tässä tahallisesti synnin tekemisestä. Joka synnissä elää, ei hän tunne Jumalaa, tahi on hän Jumalasta luopunut. Sentähden puhuu Johannes synnistä, joka on kuolemaksi (1 Joh. 5, 16). Henki sotii lihaa vastaan, ja liha henkeä vastaan, sentähden täytyy kristityn vahvistaa henkeä ja vastustaa lihaa. Ja kristityssä on tämä sisällinen tahdon suunta hengen viettiä, kun uudestisyntymätön kaipaa tätä sisällistä henkivoimaa. Mitä selvemmin Henki saa syntiä ilmoittaa sen salaisissa kätköissä, sitä syvemmältä pääsee kristitty tuntemaan synnin turmiota, ja sitä enemmän pyytää hän synnistä vapaantua. Hän ei kuria ylenkatso, mutta ei armoakaan, eikä hän vapauttaan anna uhriksi toiselle.

Herra käskee opetuslapsiaankin, joiden henki oli altis, valvomaan, ja tämä on siinä mahdollinen, missä uskon valoa on sydämessä (Luuk. 12, 35). Kristuksen tullessa maailmaan tuli valo tänne, ja sitä tulee jokaisen omata, voidakseen pitää kynttiläänsä palavana. Tämän kautta

alkaa valvominen, ja Herran toisen tulemisen toivo ylläpitää valvovaa. Ainoastaan Herran tuloa odottava valvoo, ja tämä on pitkittyvä mielentila. Pelastustaan pitää hurskas silmällä ja harjoittaa itseään eroittamaan hyvän ja pahan ja seisoo miehuullisesti sielun vihollisia vastaan. Mielen täytyy keskittyä Jumalassa ja vetäytyä pois hajaannuttavista, turhista toimista. Sydämessä keskittyvät siveelliset voimat, ja ihmisen täytyy sulkea sydän synnille. Moninaisia kiusauksia lähenee ihmistä, mutta hän voi sulkea sydämensä oven niiltä, voi estää ajatuksensa ja mielensä yhdistymästä niihin. »Kun himo on siittänyt, synnyttää se synnin» (Jaak. 1, 15). Milloin mieli on pahaan liittynyt, on synty siinnyt ihmisessä, mutta tätä valvova välttää. Huomion kiinnittäminen pahaan on usein vaarallista, ja milloin mieli rupeaa siihen jollain tapaa mieltymään tahi tasapainosta joutumaan, on pako tarpeen. Helmasyntiin nähden ei auta kerskailla, vaan pako on aina paras apu, pakeneminen Herran tykö. Milloin yllytys on saanut ajatuksen puolelensa, on jo viettely vaikuttamassa, ja mieli antaa pahalle muodon, joka pettää tahdon. Ihmisen tulee sentähden epäluulolla kohdella omaa sydäntään ja omaa voimaansa. Mielen tulee aina sisällisesti keskittyä, niin että hän valvoo sydäntä, ja ulospäinkin on mieli keskitettävä, etteivät ulkokohdat pääse sydäntä hallitsemaan. Kristitty pitää sitä silmällä, mikä autuutta edistää ja mikä sitä vahingoittaa, ja hän välttää kiusausta, milloin voi; milloin ei voi, vahvistaa hän itsensä Jumalassa.

Kasvatuksen alalla ollaan taantumassa, ja sen kautta syntyy itsesivistämistyössä paljon vaikeuksia. Lapsen tulee varhain oppia taivuttamaan tahtonsa oikeuden ja totuuden alle, sillä vanhemmaksi tultua on se muutoin hänelle vaikeampi. Kasvatus laiminlyö paljon, jollei se tätä silmälläpidä. Oli kyllä ennenkin rakkautta lapsiin, mutta ei sitä tyhjää hemmoittelemista silloin ollut, mikä nyt on

yleinen. Vakavuus ja kuri ovat kasvatuksesta kadonneet, ja nuoret alkavat kotia hallita. Valheen henki pääsee kasvamaan, kun ei sitä masenna vakava kuritus kodissa. Perkele on valheen isä, ja valheessa saastutetaan henki. Suureksi on valheen valta kasvanut nykyaikana, ja valheessa toimivat pimeyden vallat. Valtiollisissa oloissakin rehoittaa valhe, ja sanomalehtikirjallisuudessa poljetaan usein totuus. Valhe on vihattava, mutta se hiipii ympäri usein uskonnollisissakin piireissä. Vanhurskauden seppele on taivaissa tallelle pantu Jumalan lapselle. Kilvoitus on uskovalle tarpeen, etteivät ulkonaiset eivätkä sisälliset viholliset pääse voitolle. Ainoastaan yhdistyksessä Kristuksen kanssa ja Kristuksen veren voimassa voi kristitty kestää. On seisahdusta uskon elämässä, josta taantumus ja lankeemus seuraa. Mutta on myös seisahdusta, jossa henki kokoaa voimia uuteen kehittymiseen. Kristus sanoo, että »mies kylvää siemenen maahan, ja nukkuu ja nousee, yöllä ja päivällä, ja siemen orastaa ja kasvaa, hän ei itse tiedä miten» (Mark. 4, 26. 27). Niin tulee kristityn hiljaisuudessa tehdä hedelmää kärsivällisyydellä. Lepoa tarvitsemme hengen alallakin. Luonnon säännöt ovat Jumalan asettamia. Uskon elämän taantuessa väijyy varsinkin helmasynti, ja jos ei ihminen valvo, pääsee se voitolle, ja sen uusi valta on tuhoisampi kuin entinen (Matt. 12, 43—45). »Kuka ikinä Kristuksessa pysyy, hän ei tee syntiä» (1 Joh. 3, 6), hän ei tieten tahtoen elä synnissä, vaan hän kilvoittelee syntiä vastaan, ja hän saa armoa ja apua Herralta. Jos hän syntiä tekee heikkoudesta, tunnustaa hän syntinsä ja pyytää anteeksi, ja etsii armoa voidakseen syntiä vastustaa. Yksinäisyys ja itsensäkieltäminen voivat tuottaa vaaroja, jos mielikuvitus, itsetunto ja kunnianpyyntö kiihoittavat. Ei ole itsensäkieltämisessä liiallisuuteen mentävä, niin että ruumiin terveys kärsii. Viisautta ylhäältä on tässäkin tarpeen. Ihmisellä on paljon tietoa,

mutta ruumiin ja hengen parasta hän harvoin oikein tuntee. Kristitylle on itsesivistämistyössä tarpeen, että hän ajoittain vetäytyy hiljaisuuteen, mutta ei hänen ole hyvä eristäytyä siitä elämästä, joka liikkuu hänen ympärillään. Tärkeissä elämänvaiheissa on hyvä olla hiljaisuudessa Jumalan kanssa. Kun jotakin on istutettu, tarvitsee se hiljaisuutta kehittyäkseen. Kristus meni usein yksinäisyyteen. Hiljaisuutta tarvitsee kristitty, kun on öljyä koottava lamppuun. Ei hän vetäydy pois luonnollisista yhdistyksistä ja velvollisuuksista, mutta ei hän liioin mene ulommaksi näitä rajoja. Maailma on voitettava omassa itsessämme. Sentähden ei ulkonainen eristäytyminen auta. Ei voi puhdasta seurakuntaa tällä aikakaudella luoda. Emme nyt voi Herran omia koota ja eroittaa maailmasta. Sen tekee Herra tullessaan. Sisällinen rakennus on nyt tarpeen.

Valvomisessa täytyy ihmisen kieltää itsensä, niin että sydän pysyy vapaana ja mieli raittiina. Maailmanrakauden yllykkeet ovat voitettavat, niin että sielu ja ruumis pysyvät tasapainossa ja ettei nautinto, seuraelämä, kaikenlaisen näkeminen ja kuuleminen häiritse mieltä ja vedä sitä pois Jumalasta. Luonnollinen ihminen katsoo, mitä terveys, kunnia ja velvollisuus vaativat. Kristitty katsoo tätäkin, mutta henkinen vapaus, edistyminen jumalisuudessa, lähimäisen pelastus ja Jumalan kunnia määräävät häntä. Milloin omatunto on epätietoinen, on parempi olla liian tarkka kuin liian höllä. Itsensäkieltäminen ei saa muuttua ihmisorjuudeksi ja armottomuudeksi omaa ruumista kohtaan. Paastoaminen on sisällisen elämänedistyksen määrättävä. Evankeliumin Hengen tulee seuraelämässä vallita. Hän ei vaadi orjallista erakkomaisuutta, mutta ei Hän kärsi kevytmielistä hajamielisyyttä. Alkava kristitty tarvitsee hiljaisuutta ja yksinäisyyttä, ja sitä kaipaavat kaikki tärkeät elämän kohdat. Paha maailmassa on koetukseksi ja kouluksi

kristitylle, ja hän puhdistaa itsensä tästä ja pakenee aina syvemmin armon turviin. Seuraelämää ei kristitty laajenna yli sen, mitä on tarpeen ja velvollisuudet vaativat. Kunkin ihmisen henkisellä voimalla on eri rajansa. Älköön kukaan ruvetko toisen parantajaksi, ennenkuin tauti omassa itsessään on voitettu. Älköön kukaan avarelle lähtekö, niin kauan kuin vasituinen velvollisuuspiiri vaatii kaikki hänen voimansa. Ei saa kukaan puuhata muiden jalostamista, niin kauan kuin on kylliksi tekemistä synnin malan kanssa omassa itsessään. Ei saa kukaan pyytää maailmaa kääntää, ellei Jumalan Henki hänessä ole maailman henkeä vahvempi. Ei saa niin toimia, että oma rakennus jääpi syrjään. Kristityn on ennen kaikkea hakeminen semmoista seuraa, joka on sisälliselle ihmiselle hyväksi, ja hänen tulee semmoisia välttää, jotka uskon perustusta turmelevat.

Tähän valvomiseen liittyy rukous, joka vaatii, että sydän on vapaa himojen yllykkeistä ja että ulkonainen vaellus on puhdas. Rukous tarvitsee valvomista ja valvominen rukousta, sillä Jumalassa yksin on apu ja voima kiusausten voittamiseen. Koetuksen aikoina, kun sielu on suuren painostuksen alla, on usein vaikea pukea pyyntöänsä sanoihin, mutta Jumalan Henki tukee rukousta sanomattomilla huokauksilla. Tieteilijältä puuttuu usein perussuhde Luojaan, ja silloin on hän vieraantunut lapsen suhteesta Jumalaan, jossa Henki huutaa: »Abba, Isä!» Usea ei tiedä tästä lapsen suhteesta Jumalaan. Se on kuitenkin uskonnollisen elämän korkein huippu. Ulkonaiset aiheet eivät luo tätä suhdetta, vaan lapseuden Henki, joka uskovassa asuu, on todellisessa suhteessa Jumalaan. Luonnollista hyvää antaa Jumala kaikille, mutta Jumalan valtakunnan aarteita ei saa ihminen ilman rukousta. Paavali rukoili, että sanankuulijat vahvistuisivat Hengen kautta sisällisen ihmisen puolesta. Sitä uskovakin rukoilee. Ja hän rukoilee Isää

Jeesuksen nimessä, kun Kristuksen Henki asuu hänessä, ja hän rukoilee kokonaan Jumalan tahdon mukaan, sillä aina on Jumalan tahto paras meille. »Anokaa», sanoo Herra meille, »niin teille annetaan.» Jumala ei kuule niitä rukouksia, joissa pyydetään muille pahaa. Ja ulkonaisesti aisti-ihmistä liikuttava rukous on heikko rukous. Jumala katsoo sydäntä, ja sydämen rukous on yksinkertainen. Semmoinen oli Kristuksen rukous. Jeesus sanoo: »Kun rukoillette, niin älkää tyhjiä hokeko, niinkuin pakanat, jotka luulevat, että heitä heidän monisanaisuutensa tähden kuullaan» (Matt. 6, 7). Jumala ei anna ihmisille kaikkea, mitä he rukoilevat, sillä useat pyytävät, mitä heille on vahingoksi, mutta hyvää antaa Jumala rukoilevalle, ja Jumala kuulee aina rukouksen. Rukoilevan tulee tyytyä siihen, että Jumala antaa hänelle hyvää, sillä Hän on kaikkivaltias ja kaikkiviisas ja laupias. Rukous on hartauden ilmenemys, jossa ihmisydän lähenee Jumalaa tahi liikkuu Jumalassa. Ihminen tunnustaa tässä perussuhdettaan Jumalaan ja kääntyy tietoisesti olentonsa alkulähteeseen. Missä uskoa on, siinä on rukous sen välttämätön ilmenemys; missä ei ole uskoa, siellä ei ole rukoustakaan. Rukous on armon välin, sillä Jumala on antanut ihmiselle oikeuden tulla Hänen tykönsä ja luvannut rukousta kuulla. Ulkonaista hyvää antaa Jumala rukouksettakin, mutta itsekohtaisesti ei Hän anna itseänsä kellekään ilman rukousta. Rukous on myös hyveen välin, sillä se keskittää mielen korkeimpaan esineeseen ja vaikuttaa siten sivistävästi elämään. Rukous ei koskaan tule tarpeettomaksi uskovalle, sillä aina ihminen tarvitsee Jumalaa. Lapselle ja heikkouskoiselle on rukous erittäin tärkeä, sillä se lujittaa ja vahvistaa uskoa.

Korkeimmalleen nousee rukous, kun uskova voi rukoilla Jeesuksen nimeen. Vapahtaja sanoo, että opetuslapset saavat kaikki, mitä he rukoilevat Jeesuksen ni-

meen. Tämä rukous Jeesuksen nimeen tulee mahdolliseksi, kun uskova on elävän uskon yhteydessä Kristuksen kanssa ja Kristuksen Henki asuu hänessä, niin että hän välittömästi rukoilee Isää ja on tietoinen Isän yhteydestä Jeesuksen kanssa ja Jeesuksen yhteydestä Isän kanssa. Missä ei ole tietoisuutta tästä yhteydestä Isän ja Kristuksen kanssa, siinä ei vielä ole rukousta Jeesuksen nimeen, mutta Herra rukoilee uskovan puolesta. Jeesus sanoo: »Sinä päivänä te anotte minun nimessäni; enkä sano teille, että Minä olen rukoileva Isää teidän edestänne» (Joh. 16, 26). Kristuksen esirukous tahtoo auttaa meitä siihen yhteyteen Jumalan kanssa, että Jeesus sisällisesti asuu uskovan sydämessä, niin että Kristus ei enää sitä välitä vain ulkonaisesti, vaan sisällisesti. Silloin me voimme rukoilla Jeesuksen nimessä. Rukous Jeesuksen nimeen ei siis ole rukousta Jeesuksen käskystä, eikä tämä rukous synny siten, että lausutaan rukouksessa Jeesuksen nimi ja Hän pannaan välittäjäksi, vaan silloin me rukoilemme Jeesuksen nimeen, kun Hän asuu sydämessä Hengellään, niin että me voimme Jeesuksen Hengessä ja mielessä rukoilla. Se on lapsen rukous, joka rukoilee Isän tahdon mukaan ja joka siis saa, mitä se pyytää.

Ehdottomasti kuulee Jumala sitä rukousta, joka on Jumalan tahdon mukainen. Milloin ihminen ei tiedä, mitä Jumalan tahto on, täytyy hänen alistua tämän tahdon alle, eikä hän voi ehdotonta kuulemista pyytää. Milloin rukous on itsekäs ja pyytää syntiä, silloin Jumala ei kuule. Rukouksen voima on uskossa, ei ulkonaisissa kohdissa. Taivaallinen hyvä on etupäässä rukouksen esine; maallinen hyvä rajoittuu jokapäiväiseen tarpeeseen.

Rukous kasvattaa ihmistä, sillä siinä toimii usko. Ja jokapäiväinen työ on asetettava yhdistykseen Jumalan kanssa rukouksessa. Kaikkeen rukoukseen antaa Jumala hyvää, mutta ei aina sitä, mitä rukoilija tahtoo.

Uppiniskaisuutta rukouksessa Jumala voi kuulla vihassa, ja se on rangaistusta. Jumala tietää kulloinkin, mitä on paras ihmiselle, ja sentähden tulee rukoilijan tyytyä siihen, minkä Jumala antaa. Ja silloinkin, kun rukoilija ei luule mitään saavansa, antaa Jumala rauhaa ylhäältä.

Jumalan tahto on maailmankehityksen sisäinen peruste ja voima. Rukouksessa yhtyy ihmistahto Jumalan tahdon kanssa, ja Jumalan tahto on korkein määräävä tahto maailmassa. Jumala siis voi rukousta kuulla muuttamatta maailmankehityksen sääntöjä. Ihmisen vaikutus on paljon muuttanut maailmaa siveellisellä voimallaan. Jumalalleko olisi vaikutus maailmaan mahdoton? Rukoilevan mieli yhdistyy vapaasti Jumalan tahdon kanssa, joka maailmasuunnitelmaa hallitsee. Sentähden voi rukous paljon. Kun Jumala on meidän puolellamme, kuka voi olla meitä vastaan?

Rukouksella voidaan tauteja parantaa, mutta sitä käytetään väärin, jos ei Jumalan tahtoa kysytä ja tahdotaan sillä huomiota herättää. Jumala lähettää tahi sallii taudin, ja sillä on korkeampi tarkoitus. Ei ihminen saa Jumalan kasvatusta häiritä. Jeesus ei tahtonut uskoa herättää ihmetöillä. Paljon on mielivaltaa tässä tehty. Viralliseksi toimeksi ei saa sairasten parantaminen rukouksella tulla. Parantoloista, joissa vain rukouksella parannetaan, ei Raamattu tiedä. Apostoli jättää työtoverinsa Trofimuksen Miletoon sairastamaan, vaikka tämä kyllä olisi ollut hänelle tarpeen. Isä ja äiti rukoilevat lastensa puolesta, mutta aina tulee ihmisen uskossa alistua Jumalan tahdon alle ja pyytää sitä toteuttaa. Noitakin voi paljon saada aikaan, mutta häntä kannattavat pimeyden voimat. Hän käyttää Jumalan nimeä ulkonaisesti ja etsii omaa kunniaa ja hyötyä. On vaarallista liikkua alalla, jossa pimeyden vallat toimivat. Uskova elää ja vaeltaa Jumalan nimessä ja käyttää sitä siveellisessä järjestyksessä.

Itsesivistämistyössä on myös uskollinen ammattitoimi tarpeen. Jumala asettaa ihmisen johonkin maalliseen toimeen, jossa hänen tulee uskon hengessä vaikuttaa. Työ on arvollinen, mutta ei ole kaikki toimi työksi sanottava, sillä leikkikin on tointa. Työ on voimien käyttäminen säännöllisessä toimessa ruumiillisen ja hengellisen hyvän puolesta. Maalliset piiritkin ovat Jumalan vaikutuksen alaisia, jossa uskova oppii Jumalaa tuntemaan ja hänen tahtoaan tekemään. Mutta työtä ei saa tehdä minkä tarkoituksen tähden tahansa, vaan se on toimitettava hyvän puolesta, Jumalan säätämässä järjestyksessä; ei ole työtä tehtävä oman kunnian puolesta eikä ahneuden orjuudessa. Eläin ei voi työtä tehdä, mutta ihminen, joka on luotu Jumalan kuvaksi, kykenee siihen. Rukouksella ja sanalla on työ pyhitettävä Jumalan palvelukseksi. Rukouksen Henki tuo hiljaisuutta ja siunausta ihmiselle, niin että työkin tulee sapatin vietämiseksi. Kunkin on ammatti valittava erityisen lahjan ja voiman mukaan, jossa luontainen määräys ilmenee, ja sitä on katsottava, että ihminen voi Jumalaa palvella lahjallaan. Milloin ei ole tilaisuutta valitsemiseen, siinä ottaa uskova viran Jumalan kädestä ja pyytää Jumalaa palvella. Ammatti, joka vain nautintoa ja aistillista huvitusta katsoo, on hyljättävä. Sielun autuus on tässä kohden tärkein. Missä paljon vaaroja uhkaa, sinne ei tule mennä. Kristityn virka ja toimi on mukaantuva Jumalan toimen mukaiseksi, ja hänen tulee pyytää toimia Herralle mieliksi.

§ 45.

Siveellinen itsiö.

Kristityn elämällä on lähteensä ylimaailmassa, ja sielä on sen määräkin, mutta se toteentuu maailmassa, ja täällä on ihmisellä kutsumuksensa. Jos ihminen vain

viljelee maailmallista, raaistuu hän. Jos hän yksipuolisesti viljelee henkisyyttä, tunkee maailmallisuus kuitenkin sydämeen. Meidän on pysyminen Jumalan säättämässä perusjärjestyksessä, ja se vaatii uutteraa työntekoa. Kokemattoman nuorison kirjailijatoimi esittää ihmisen elämäntehtävät vallattoman mielikuvituksen siveltimellä ja tuottaa paljon hämmennystä kansojen elämässä. Apostoli kehoittaa kristittyä pysymään Jumalan säättämässä kutsumuksessa, olipa hän orja tahi vapaa, mutta jos orja voi vapaaksi tulla, niin siirtyköön hän asemaan, joka on Jumalan järjestyksen mukainen, mutta vallankumoojaksi hän ei saa ruveta. Paljon on epäkohtia nykyisten sivistyskansojen elämässä, jotka häiritsevät ihmisten hengellistä kehitystä. Usein käytetään ihmistä vain työvoimana, joten ihmisarvoa poljetaan. Hengen tulee hallita ruumista, jonka määränä on kirkastuminen. Työllä ovat asialliset tarpeet tyydytettävät, mutta kunnianhimo ja voitonpyyntö eivät saa työtä hallita. Milloin näitä himoja keinotekoisesti kiihoitetaan, syntyy ai-neellinen ja siveellinen vararikko. Väärä kehitys käyttää turmiokseen himoja hyväkseen. Työllä on siveellinen arvo, ja se on oikean maallisen nautinnon ehto. Ruumiillisellakin työllä on paljon siunausta. Hyödylliseen ja tarpeelliseen tarkoitukseen ovat ruumiin jäsenet käytettävät. Kun yksi elin vain on toimessa, väsyä ja heikkenee se. Joka ei työhön totu, hän on aina rippuvainen muiden avusta. Ja muiden auttaminen saa oikean arvonsa, kun apu lähtee oman työn hedelmästä. Jumala vaikuttaa aina, ja Kristus vaikuttaa. Kristityn tulee työtä tehdessään kestävyudessa kärsiä, niinkuin Jumala kärsii. Ei kukaan kärsi niin paljon ylenkatsetta ja pilkkaa kuin Jumala. Kristinuskon tekee työstä jumalanpalveluksen. Kristitty pyytää työssään ja kärsimisessään olla Jumalalle mieluiseksi. Hurskas kansanlapsi tekee usein työtä hiljaisuudessa Jumalan edessä, mutta

ilman Jumalaa tulee työ levottomaksi puuhaksi, jossa ei ole sisällistä eikä ulkonaista rauhaa. Himo on usein silloin työn vaikuttimena. Kristityn tulee toimia, niinkuin Jumala toimii. Raamattu antaa halvimmallekin työlle arvonsa, kun se Jumalalle tehdään. Kristus on tehty meille viisaudeksi. Nykyajan henki panee paljon kiusauksia kristityn eteen, kun hän tahtoo olla kutsumuksessaan uskollinen, mutta hänen tulee pitäytyä Jumalaan. Jumala auttaa sitä, joka hiljaisuudessa ja tunnollisesti tekee tehtävänsä.

Kristityn tulee antaa ruumiinsa eläväksi uhriksi Jumalalle. Sentähden Jumala ei tahdo, että elämänvoima kulutetaan liiallisissa ponnistuksissa. Mutta ei Jumala sitäkään tahdo, että ruumis ja sielu velttoudessa heikontuvat. Ruumiin terveys vaatii järjellistä työtä. Luonto ja koti antavat virvoitusta ja iloa. Luonto on kauniimpi kuin taidemaailma. Mitä tarkemmin katselee luontoa, sitä kauniimpi se on, mutta taideteos ei useinkaan kestä tarkkaa katselemista. Lepo ja virvoitus vahvistavat ihmistä uuteen työhön. Ylhäisessä Jerusalemissa on katoamaton rauha ja lepo. Omassatunnossa, luonnossa ja elämässä on kristityllä siveellinen sivistyskoulu, ja tämä on Jumalan koulu, sillä Jumala ympäröi täällä ihmistä, ja hänen iankaikkinen voimansa astuu kaikkialla ihmisen eteen. Täällä oppii hän Jumalan tahdon alle alistumaan ja hänen viisauteensa turvaamaan. Ei ole ihmisen hyvä vieraantua luonnosta. Jumala kannattaa luomakunnan elämää, Hän ravitsee linnun metsässä ja pukee kukkasen kedolla, ja Hän hoitaa ihmistäkin. Hän vaikuttaa kaikessa ja kaiken kautta, mutta Hän antaa tilaa ihmisen vapaudelle. Uskon alalla Hän ei pakkoa käytä. Kristus on ihmiskunnan perikuva. Hänessä on ihminen luotu, ja Hänen kaltaisekseen on kristityn tultava.

Elämän aika on Herran lahja, ja kristitty pyytää tästä

saada iankaikkista hyötyä. Sentähden vaatii elämä lujaa järjestystä, ja työ on yhtenäiseksi muodostettava. Vakava sääntö ja tarkka ajankäyttäminen on tarpeen, ja rakennuksen tulee aina saada tarpeellinen aika, niin että rukouksen henki päivän työtä kannattaa. Virvoitusta ja lepoa ei kristitty etsi keinotekoisista lähteistä, vaan luonnosta ja luonnollisista elämänsuhteista. Jumalassa saapi kristitty mielen lepoa, eikä hän kaipaa niitä huveja, joita maailmallismielinen rakastaa. Mutta lepo vahvistaa työhön ja on tulevan levon esimaku. Täällä ei ole lepoa haettava lepona. Luonnossa tietää kristitty olevansa Jumalan ilmestyspiirissä, jossa Jumalan viisaus, rakkaus ja kunnia ilmenevät. Hän näkee, kuinka ihminen on Jumalaan sidottu ja kuinka Jumala antaa runsaasti siunausta sitä pyytävälle. Ja elämässään näkee hän Jumalan armollisen käden, joka kaikkia tapahtumia käyttää iankaikkiseksi hyväksi, niin että vahva elämänjärjestö, Jumalan kannattamana, ympäröi häntä. Jumala tahtoo kasvattaa ihmistä elämässä hyvyydellä ja kovuudella. Niinkuin Hän ohjaa koko ihmiskunnan elämää, niin johtaa Hän yksityisenkin yhtä määrää kohti, jos ihminen on kuuliainen Hänelle. Yksityiskohdissa ilmenee paremmin ihmisen vapaus, mutta ratkaisevissa tapauksissa huomaa hän aina, jos tarkkaa niitä, että häntä väkevämpi valta ohjaa kaikki. Kristitty osoittaa elämässään viisautta, rehellisyyttä ja hyvyyttä.

§ 46.

Kristillinen viisaus.

Kristuksessa ovat kaikki viisauden ja tiedon aarteet kätkeyt (Kol. 2, 3). Viisaat, jotka ovat paljon oppineet ja paljon kokeneet maailmassa, tuntevat, varsinkin kun ovat vanhoiksi tulleet, kuinka tyhjä se tieto on, joka si-

vistyksen piirissä liikkuu, sen viisauden rinnalla, minkä Jumala Kristuksessa tarjoo. Mitä enemmän ihminen elämän koulussa kypsyi, sitä selvemmäksi tulee hänelle, että Kristuksessa on se viisaus, jota hän kaipaa. Maalliset ihanteet ovat tuulentupia. Raamatusta omistaa kristitty Jumalan ilmoittaman totuuden, ja kun hän uskossa antautuu tälle, tulee hän viisaaksi. Inhimilliset tiedonlähteet antavat vain rajoitetun määrän totuutta, eivätkä ne voi tyydyttää ihmissydämen tarpeita, sillä iankaikkisuus on siihen istutettu. Ajatus on vain yksityinen kyky ihmisen olennossa, joka on synnin turmelema, ja se tarvitsee elämän koulun kokemuksia. Tieteilijän yksipuolinen toimi lukukammiossa ei vie sen totuuden piiriin, joka on uskonnon ja siveyden lähde. Paljaalla ajattelemisella luulee moni meidän aikanamme pääsevänsä totuuden piiriin. Tiedekin on paljon tässä kohden rikkonut. Varjolla ja valheella on paljon palvelijoita, mutta ainoastaan Jumalan totuus antaa oikean viisauden. Kristus on tehty meille viisaudeksi, ja hänen koulussaan opitaan taivaan valtakunnan viisautta. Hänen oppinsa ja hänen elämänsä ovat sopusoinnussa keskenään, ja hänen elämänkuvansa ovat täynnä ihmeellisiä piirteitä, joita oppilas ihailee ja omistaa. Raamattu on viisauden sivistyskirja, jota tutkimalla Jumalan ihminen muodostuu. Siinä on nuhteita ja oppia ja kasvatusta vanhurskaudessa. Raamattua kyllä kiitetään, mutta vähän sitä tässä kohden käytetään, vaikka siinä on niin paljon esikuvia kaikilta elämän aloilta. Jumalan kasvatusta astuu näissä meidän eteemme, ja tämän kasvatuksen sääntöjä tulee viisaan oppia. Ihmiskunnan nykyinen tilanne ei olisi niin huonoksi tullut, jos tiede olisi paremmin Raamattua käyttänyt. Apostoli huudahtaa: »Oi sitä Jumalan rikkauden ja viisauden ja tiedon syvyyttä!» (Room. 11, 33), mutta useat nykyajan tieteilijät kritikoivat eivätkä ota noudattaakseen tätä viisautta.

Varsinkin olisi meillä ollut paljon oppimista Vanhan Testamentin perheellisistä ja yhteiskunnallisista suhteista. Jumala käyttää kuria, mutta Hän katsoo ihmisen heikkoutta ja sydämen kovuutta ja toimii sen mukaan. Vanhan liiton hurskas rakastaa ja kiittää lakia. Usea valittaa, että Raamattua on vaikea käsittää, mutta se on koko ihmiskunnan kehitystä varten kirjoitettu, ja siinä on niin paljon totuuksia, joita jokainen voi käsittää. Jumala alkaa vähästä, ja ihmisen tulee olla uskollinen vähässä, jos hän tahtoo viisautta oppia. Jokapäiväisen elämän pienissä oloissa tulee kristityn oppia tuntemaan Jumalan viisautta ja tekemään hänen tahtonsa. Ja sydämen puhdistusta tulee kristityn valvoa kaikilla sivistysasteilla. Ei saa korkea sivistys työntää sitä syrjään. Eikä hurskaus saa muuttua paljaaksi muodoksi, josta henki haihtuu pois. Jumalan kunniaa on etsittävä. Siitä syystä ei ole aina koko totuutta sanottava, jos ei kuuliija kestä kuulla. Helmiä ei ole heitettävä koirille ja sioille. Kristus puhuu usein vertauksissa, ja välistä kieltää Hän oppilaitaan sanomasta, että Hän on Kristus. Ja välistä Hän ei kysymyksiin vastannut. Aluksi voi se, joka ei ole Kristusta vastaan, olla Kristuksen puolella, mutta kehityksen edistyessä on se, joka ei ole Kristuksen puolella, Kristusta vastaan. Kaikella on aikansa. Vähitellen oppii ihminen totuutta käsittämään. Jeesus väistää juutalaisten vainoa, mutta kun hänen aikansa tulee, menee Hän Jerusalemiin kärsimään ja kuolemaan. Ja opetuslapsia käski Hän menemään kaupungista toiseen, kun heitä vainottiin, mutta kun Jumalan hetki tuli, oli heidän kärsittävä. Oppilaan tulee seurata Herraansa itsensäkieltämisessä. Ei se ole Kristukselle sovelias, joka ei seuraa Häntä. Ja Herra kysyy: »Rakastatko Minua?» Kolmasti kysyi Hän sitä Pietarilta. Ei saa ihminen valehdella, vaikka kuolemankin vaarassa olisi, sillä sen kautta saa sielu vahingon. »Ulkopuolella ovat valehteli-

jat» (Ilm. 22, 15). Suhde Jumalaan höllenee yhä meidän aikanamme, sentähden käytetään valhetta niin laajalta, mutta siitä tulee rangaistus. Yhä useammat uskovat valheeseen.

Totuuden aisti on meidän aikanamme tylsistynyt ja rakkaus totuuteen on heikentynyt, sentähden ei valhetta kammota niinkuin ennen. Paljon on niitä, jotka toimivat totuutta vastaan. Nuoriso joutuu vaaraan, jollei viha valheeseen pääse elpymään. Kasvatus luisuu yhä alemmaksi. Totuus käy yli kaiken. Plato arveli, että yhteiskunnan hyväksi on valhekin lääkkeenä, mutta siinä paljastuu pakanakunnan turmeltunut kanta. Valheesta ei koskaan lähde hyvää, sillä Jumala on aina valhetta vastaan. Raamattu ei hyväksy hätävalhetta. Sodassa pääsee eläimellisyys valtaan, raakuus kasvaa. Siinä käytetään petosta ja valhetta, mutta se ei oikeuta valhetta. Pimeyden valta on vielä kasvamassa. Sentähden toimii valhe niin laajalta, ja viimeisinä aikoina tulevat sodat vielä yleisemmiksi. Väärät valat ovat valheen hengen lapsia. Kristitty voi ottaa Jumalan todistajaksi, kun hän puhuu totuutta, sillä Jumala on kaikkialla, ja hän uskoo Jumalaan, joka on totuus. Jumala kannattaa valtiota ja yhteiskuntaa. Ei sivistys sitä voi tehdä. Sentähden täytyy valtion oikeuden hoidossa vaatia valaa. Väärä vala ei voi sitoa ihmistä tekemään vastoin Jumalan tahtoa. Herodes teki kaksinkertaisen synnin, kun kevytmielisesti lupasi ja sitten antoi murhata Johannes kastajan. Sielun varjeleminen ja pelastus on ihmisen tärkein asia. Ei voi koko maailma korvata sielun vahinkoa. Ei tieto eikä sivistys voi sielua pelastaa, vaan siihen on tarpeen Vapahtaja. Ja sielun pelastumiseen on viisaus ylhäältä tarpeen. Ei tiede kykene siihen, eikä mikään sivistys voi ihmiselle antaa iankaikkista elämää. Aatteellinen järkeisoppi astui aikaan Jumalan sijalle ja tämän järkeisuskon sijalle astui

materialismi, ja ne ovat vieneet tätä sukupolvea haaksirikon partaalle. Se on historian todistus.

Viisaus on totuuden käyttäminen elämässä Jumalan tahdon toteuttamiseksi, se on kyky Jumalan tahtoa yksityiskohdissa tuntea ja tehdä, sillä Jumala on korkein totuus ja viisaus. Viisaus alhaalta katsoo vain maailmallista etua ja hyvää, ja sentähden näyttää viisaus ylhäältä olevan sille tyhmyyttä. Jumalan viisaus käsittää maan ja taivaat, ajallisuuden ja iankaikkisuuden, sentähden ovat sen tarkoitus ja välimet korkeammat kuin maailman viisauden. Kääntymyksessä astuu ihminen tyhmyyden asteelta viisauden piiriin, mutta yhä enemmän tulee hänen oppia hyvää ja paha eroittamaan. Viisas vetäytyy moninaisuudesta ja katsoo Kristuksen esikuvaa. Ja Raamattu on hänen paras oppikirjansa. Siinä on hänellä elämän esikuvia ja oppi viisauteen, joka on täydellinen ja joka ei petä. Pieimmässä toimittaa Jumala suurinta ja hylkää korskan. Tämä viisaus toimii aina totuuden piirissä. Kaikki valhe ja petos on Jumalan siveellisen järjestyksen polkemista ja rikos Kristuksen korkeutta vastaan, sillä Hän on totuus. Totuuden tunnustus on siitä syystä velvollisuus, missä sitä poljetaan. Mutta tunnustuksessa tulee olla itsekohtainen totuus, ei vain ulkokohtainen. Ihmisen tulee tunnustaa totuus sydämen vakuutuksesta. Mutta tunnustajan tulee viisaana katsoa aikaa ja tilaisuutta, milloin Jumalan kunnia sitä vaatii. Kristus ei aina antanut kysyjille vastausta. Välistä vaatii Jumalan totuus tunnustusta, vaikka elämä on siinä vaarassa. Missä on muu maallinen tapaus kysymyksessä, siinä ei ole tunnustus ehdoton velvollisuus, eikä ihminen saa kaikkea puhua, mitä hän näkee ja kuulee, eikä hänen tule jokaiselle avata sydäntänsä. Usein on ihmisellä oikeus olla vaiti, mutta valheeseen ei ole lupaa, sillä valehtelija palvelee perkelettä.

Vala on totuuden vahvistaminen uskonnollisessa muo-

dossa siten, että Jumala otetaan todistajaksi ja valheen kostajaksi. Vala kuuluu vanhassa liitossa jumalanpalvelustoimiin, ja Raamattu todistaa, että uskova vannoo elävän Jumalan kautta taivaan valtakunnan korkeimmilla kehitysasteillakin. Herran sanat Matt. 5, 34—37:ssä eivät siis sisällä valan ehdotonta kieltämistä, ne vain tarkoittavat väärinkäytöstä jokapäiväisessä elämässä. Juutalaiset olivat tunnetut monista valoistaan, ja he pettivät niillä pakanoita ja luulivat, ettei vala ollut sitova, jos vain vältti Jehovan nimen mainitsemista. Siihen viittaa Herra, kun Hän sanoo: »Voi teitä, te sokeat taluttajat, jotka sanotte: 'Jos joku vannoo temppelin kautta, niin se ei ole mitään; mutta jos joku vannoo temppelin kullan kautta, niin hän on valansa velvoittama!'» (Matt. 23, 16. 18. 21). Ja sitten Hän puhuu valasta alttarin kautta ja temppelin kautta. Mutta Herra sanoo, ettei tällä alalla saa ensinkään vanna. Herra itse vahvistaa sanansa todistuksella, ja vastaa valalliseen velvoittamiseen (Matt. 26, 64). Enkelikin vannoo (Ilm. 10, 6). Jumala vannoo itse kauttansa; apostolit vannovat usein epistoloissaan. Vala on siis oikeutettu valtiollisissa ja kirkollisissa toimissa, ja se on tarpeellinen ja välttämätön, kun tärkeissä asioissa täytyy asettaa todistaja elävän Jumalan kasvojen eteen. Tässä asemassa tulee ihmisen aina olla, mutta kun hän on tästä vieraantunut, on hän siihen asetettava valan kautta. Synnin tähden on tämä kristityllekin tarpeen. Jos olot ovat niin rappiolle joutuneet, ettei enää ole todistajissa uskoa Jumalaan, täytyy valtion kuitenkin pitää valasta kiinni, sillä sen täytyy ihmisyyden kannattajana vaatia kansalaisilta uskoa Jumalaan. Jos epäuskoisen asema siinä kohden on raskas, niin on vala todistajana tästä tilasta, ja valtio tunnustaa valaa vaatiessaan, ettei se voi ihmisyyden perusvaatimuksesta luopua. Vala pakottaa ihmistä siihen perusasemaan, jossa hänen aina ihmisenä

tulee olla. Vala paljastaa ja tuomitsee epäuskon ja osoittaa julkisesti rappiotilaa. Mutta valaa ei saa väärässä asiassa käyttää, sillä Jumalan tahtoa vastaan se ei sodi.

§ 47.

Oikeamielisyys.

Jumalan maailmajärjestys vaatii oikeuden turvaamista kaikille. Yhteiskunnan tulee valvoa, että kunkin elämä ja terveys on suojeltu. Jumalan vanhurskaus valitsee ihmiskunnassa, ja se on kostamassa pahaa ja palkitsemassa hyvää. Paljon rikotaan näitä vanhurskauden sääntöjä, ja varsinkin joutuvat köyhät siitä kärsimään. Kaikki ihmiset ovat Jumalan kuvaksi luodut, ja sentähden ovat he samaa luontoa. Siitä syntyy keskinäisiä velvoituksia, jotka tahtovat rakkauden voimalla yhdistää ihmiskuntaa. Ihminen on asetettu luontoa hallitsemaan, ja se kuuluu Jumalan järjestykseen, että ihminen saa käyttää luonnon voimia elämän tarkoituksiin. Kaikilla on oikeus tähän. Israelissa sai velkaantunut perhe aikanaan palata takaisin köyhyyden takia menetettyyn perintömaahan. Ihmisellä on oikeus työhön, milloin sitä on. Oikeus on pyhä, ja sen loukkaaminen tuottaa tuhoja. Ei työn tarkoitus ole tavaran kokoamista, vaan velvollisuuden täyttämistä. Raamattu kehoittaa tekemään työtä ja toimittamaan »käsillään sitä, mikä hyvää on, jotta hänellä olisi, mitä antaa tarvitsevalle» (Ef. 4, 28). On paljon luonnollisia ja historiallisia eroituksia yhteiskunnassa, jotka ovat syntyneet eri kutsumuksen, omaisuuden ja säätyeroituksen kautta, joissa hyvää ja pahaa on sekaisin, ja ne ovat tarpeelliset, mutta toiset ovat historian kehityksessä syntyneet, toiset taas ovat synnin seurauksia. Eräs hallitsija ihmetteli, kuinka vähällä viisaudella maailmaa on hallittu. Olennollinen

tasa-arvo on oikeutettu, mutta historialliset eroitukset ovat välttämättömät.

Kristillinen oikeamielisyys on Jumalan oikeuskäsitteen määräämä elämä, joka kullekin antaa omansa Jumalan maailmajärjestyksen mukaan. Niin laajalta kuin valtiossa on Jumalan järjestystä ja säätämää, tulee kristityn sitä kunnioittaa ja pyhittää. Sielu on ihmisitsiön kannattaja, ja sen vahinko on suurempi kuin maailman menettäminen. Sielu, sekä oma että muiden, on siis Jumalassa ja Jumalalle varjeltava, sillä sielun perusoikeus on sen oikeus Jumalaan. Sentähden on sielu jumalisuuden hengessä Jumalalle hoidettava, ja se sivistys, joka Jumalasta vieroittaa, on väärä. Sielu asuu ruumiissa, joka on Jumalan temppeliksi pyhitettävä. Sentähden kristitty ei anna ruumiille liiallista arvoa, mutta ei sitä liioin halveksi. Ruumiin tulee olla hengen hallittavana ja kirkastettavana. Sitä ei ole sorrettava, mutta ei niin hoidettava, että se nousee henkeä määräämään. Siveellistä puhautta on pyydettyvä ja varjeltava, sillä Jumalan Henki ei asu himojen saastuttamassa ruumiissa. Siveys vaatii ruumiillista ja hengellistä hoitoa, se tarvitsee vakavaa parannustyötä ja pitkiintyvää uudistusta ajatuksessa ja mielessä ja puhdistusta Jeesuksen veressä. Missä hänellä, joka tahtoo vapaammin antautua Herran palvelukseen, on vasituinen, luonnollinen ja hengellinen lahja, joka varjelee epäsiiveydestä, on aviottomuus oikeutettu ja edullisempi, mutta muuten on aviottomuus hyljättävä.

Kuolema on synnin seuraus, mutta Kristuksessa se tulee voitoksi, sillä Hänessä annetaan uskovalle iankaikkinen elämä. Hän on ylösnoussut, ja uskova, joka omistaa Hänet, ei kuole iankaikkisesti. Uskovan ruumiin on aikanaan kirkastuva Kristuksen kirkastetun ruumiin kaltaiseksi, ja se on jo täällä Pyhän Hengen temppeli. Ihmisen ruumiin on Jumalan ihmeelli-

nen teos, joka aikanaan on muuttuva taivaalliseksi. Niin korkea on kristinuskon käsitys ihmisestä. Epäsiveydellä ei saa tahrata Jumalan temppeliä, mutta epäsiveydellä on nykyaikana suuri valta. Epäsiveää mielialaa kiihoitetaan monella tapaa. Laiskuus on paheiden kasvattaja, ja usealta puuttuu ruumiillista työtä, jota terve ruumis kaipaa. Ylellinen elämä vahvistaa aistillisia taipumuksia. Itsensäkieltämistä on vähän. Huonot näytelmät, romaanit ja epäsiveät taideteokset turmelevat kansojen ydinvoimia. Tulella leikitään ja kaikkea kaunistellaan. Nuorison asema on vaikea. Avio on säädetty siveyden varjelemiseksi, ja kaikilla on oikeus mennä avioon, mutta usein on köyhyys esteenä siihenkin. Yksiavioisuus on sopusoinnussa Jumalan luomistarkoituksen kanssa. Moniavioisuus synnyttää epäjärjestystä perheessä. Avio sukulaisten kesken aiheuttaa ruumiillista ja henkistä rappeutumista. Hätäpuolustus on oikeutettu, mutta jos kristityn päälle hyökätään kristittynä, on Kristuksen esikuvan noudattaminen paikallaan, rikosta hän ei kuitenkaan tee, jos hyökkääjän lyö maahan. Hän elää armon piirissä, mutta maailman piirissä vallitsee laki. Luther teki tässä kohden selvän eroituksen. Kristillinen siveys on toinen kuin yleinen. Vuorisaarna tuo ilmi kristillisen siveyden perusteet. Itsemurha on aina rikos, milloin se tehdään tietien tahtoen. Mielenhäiriössä oleva ei ole vastuunalainen teostaan. Perkele on murhaaja alusta. Murha on rikos Jumalaa vastaan, jonka kuvaksi ihminen on luotu, sentähden on kuolemanrangaistus oikeutettu. Kun kuolemanrangaistus poistetaan, jää murhaaja eloon, ja syyllisyyttä lankee yhteiskunnan päälle. Oikeus vaatii murhaajalta hengen. Murhaaja on Jumalan oikeutta loukannut ja sen mukaan tulee hänen kuolla. Armahtaminen ei kuulu tuomarille. Valtion piirissä vallitsee laki, ei armo. Luther sanoo, että roomalaiset ja kreikkalaiset paremmin käsittivät valtiollisia asioita kuin kristityt. Ei-

vät ne tämmöisistä armahtamisista tietäneet, sillä ne kuuluvat armon valtakunnan piiriin.

Kuolema on kristityllekin vihollinen, kun se on synnin seuraus, ja vain yhdistyksessä Kristuksen kanssa se voitetaan. Ja tämä elämä on armolahja, joka on valmistusaika iankaikkisuudelle. Murha on sentähden rikos Jumalan korkeutta vastaan, jonka kädessä elämä on. Murhaaja joutuu perusmurhaajan, perkeleen, valtaan. Mutta kristitty on muukalainen täällä ja etsii iankaikkisuutta. Ei hän hae elämän tarkoitusta täällä. Milloin henki on vaarassa, täytyy hänen pyytää sitä varjella siihen määrään kuin totuus ja velvollisuus sallivat, mutta missä Jumalan säännöt vaativat, on se uhrattava. Milloin kristitty Herran palveluksessa kristittynä toimii, edustaa hän armon perustetta, ja hänen täytyy tässä usein kärsiä. Kristitty ei voi niin puoltaa itseään, että toisen henki sen kautta joutuisi vaaraan. Mutta milloin hän kansallisella alalla toimii ja siinä vallitsee vanhurskaus ja laki, on hätäpuolustus luvallinen. Jumalan laki on täällä noudatettava.

Kuoleman rangaistus perustuu Jumalan käskyyn, ja Hänellä on valta elämän ja kuoleman yli, sillä Hän on Luoja ja tuomari. Tämä käsky perustuu ihmisitsiön pyhyyteen, joka edustaa jumalallisuutta maailmassa, lain pyhyyteen ja valtion tarkoitukseen, jonka tulee Jumalan lakia pitää voimassa ja sen vaatimuksia valvoa. Jumalan nimessä on Hänen käskynsä voimasta jokainen lain polkeminen kostettava, niin että laki pyhitetään ja rikos sovitetaan. Tähän ulkokohtaiseen sovituskäsitteeseen liittyy parannus ja pelvon herättäminen siveellisinä sivutarkoituksina. Sielu sielun puolesta ja tavara tavaran puolesta, se on lain mukaista, eivätkä tunteet saa täällä tulla kysymykseen. Sovittamaton murha jättää kirouksen kansalle, eikä omatunto tyydy, ennenkuin sovitus on tapahtunut. Kuolema ei ole korkein onnettomuus. Val-

tion ei tule tässä ensi kädessä kysyä parannusta ja anteeksiantoa, sillä uskonnollinen kohta ei ole tähän sekoitettava. Rikkojan tulee Jumalalta pyytää armoa ja kärsiä, minkä ansaitsi.

Vapaus on kallis hyvä, joka on varjeltava. Itsiön arvoon nähden on kaikilla sama oikeus, mutta tässä on kuitenkin moninaisia eroituksia iän, viran ja kehityksen tähden, joita kristityn tulee pitää arvossa. Mutta onpa semmoisiakin eroituksia, joita mielivalta ja synty ovat synnyttäneet. Niitä on johonkin määrään kärsittävä, mutta kärsimiselläkin on rajansa. Kristityn vapaus on puolustettava, milloin se poljetaan.

Mitä luontoon tulee, on ihminen pantu sen herraksi, ja se on käytettävä ihmisen elämän tarkoituksia varten. Ihmisellä on oikeus työhön, jolla hän luontoa hallitsee ja käyttää. Köyhälläkin on oikeus työhön, missä sitä voidaan antaa. Erityisellä huolella hoitaa Jumala vanhassa liitossa köyhiä. Riemuvuotena ja joka kolmas vuosi saivat he osansa. Pellonpientareet ja jälkinoukinta olivat köyhien käytettävinä. Rikkautta ei saa kukaan vasituisesti pyytää, sillä ylimaailman hyvää on ennen kaikkea etsittävä. Köyhällä on oikeus pyytää almuja eikä sitä saa häneltä kieltää.

§ 48.

Kristillinen hyvyys.

Jumala on hyvä, sentähden tulee ihmisen hyvydessä tavoitella Jumalaa. Mutta kristillinen hyvyys tahtoo ennen kaikkea palvella todellisia tarpeita, ei keinotekoisia. On paljon niitä, jotka ovat niin innostuneita hyvän tekemiseen, että keinottelevat tarpeita, saadakseen hyvän puolesta puuhata. Ei ole hyvä uusia tarpeita luoda. »Jumala on hyvä kiittämättömille ja pahoille», mutta ei ole hyvä »ottaa lasten leipää ja heittää sitä koirille.» Ja van-

hurskaus käy aina hyvyyden edellä. Usein on hätää läheisyydessä, joka ei saa apua, vaikka kaukana oleville annetaan. Hyvyyden tulee olla viisauden ja oikeamielisyyden palveluksessa. Ei Herra aina noudata pyyntöä. Hän sanoo opetuslapsilleen: »Ette tiedä, mitä anotte.» Kristitty ei voi kaikille mieliksi olla, vaan usein täytyy hänen alistua moitteen alaiseksi. Jeesus sanoo: »Voi teitä, kun kaikki ihmiset puhuvat teistä hyvää» (Luuk. 6, 26). Viisaus tekee eroituksia. Ei palvelijaa kohta kutsuta pöytään (Luuk. 17, 7. 9). Kristityn tulee tutkia, mikä Jumalan tahto on. Paljon puuttuu viisautta hyväntekemisenkin alalla. Viisailta neitseiltä pyydettiin öljyä, mutta he eivät antaneet. Usea antaa pois öljynsä, niin ettei ole tarvittaessa. Milloin kristittyä loukataan, tulee hänen sitä nöyryydellä kärsiä, ja hän jättää koston Jumalalle. Paavali jätti koston Jumalalle, kun Aleksander oli hänelle paljon pahaa tehnyt. Herra sanoo: »Jos veljesi tekee syntiä, niin nuhtelee häntä» (Luuk. 17, 3). Pahaa on siis nuhdeltava. Jumala kärsii ja on hyvä kaikille, mutta katuvalle Hän antaa anteeksi. Meidän tulee antaa anteeksi, niinkuin Jumala tekee. Jumala kyllä kärsii, mutta Hän ei anna anteeksi, jollei syntinen kadu ja pyydä.

Kristillinen hyvyys on pelastus- ja armokäsitteiden määrättävä, ja se katsoo lähimmäisen hyvää sieluun ja ruumiiseen nähden ja palvelee sitä. Toisen tositarpeessa on hän valmis auttamaan Kristuksen tähden, eikä hän pidä silmällä vain välttämätöntä, vaan myös sitä, mikä lähimmäistä ilahduttaa ja virvoittaa. Mutta syntiä ja pahaa hän ei tahdo tällä edistää. Vihollisellekin antaa kristitty, mitä on tarpeellista. Ensiksi ovat oikeuden vaatimukset noudatettavat ennenkuin hyvyyden. Ensiksi on oma velvollisuus ja kiitollisuus suoritettava, ennenkuin toisen kiitollisuutta pyydetään. Jumalan tahtoa pyytää kristitty tässäkin noudattaa. Hyvyyden tulee olla sivey-

den säännön mukaista. En saa muita auttaa niin, että omani joutuvat kärsimään nälkää.

Ja rauhaa pyytää kristitty varjella, milloin voi. Pahaa itseänsä kohtaan hän kärsii, ja hän kostaa sen hyvällä. Mutta totuutta ja oikeutta on puollettava, missä Jumalan asia vaatii ja Jumalan kunnia on kysymyksessä. Vääryyttä itseämme kohtaan me kärsimme ja tarjoamme rauhaa vihamiehillekin. Sota on oikeutettu, milloin hyökkäykset ovat torjuttavat, joita vääryydellä tehdään. Pakollisena vain voi osanottoa väärään sotaan puoltaa.

§ 49.

Kristillinen seurajärjestys.

Avio, perhe ja valtio ovat siveellisen seuraelämän ja yhteiskunnan perusmuodot. Perheen perustus on avio. Kristinuskko esittää kristityn elämää näissä maailmallisissa seuramuodoissa, joilla on arvonsa ulkopuolella kristikuntaakin.

Avio on Jumalan säätämä, jossa eri sukupuolet yhdistyvät korkeinta elämäntarkoitusta varten. Avio oli olemassa ennen kristinuskkoa, ja se perustettiin paratiisissa. Jumala sanoi: »Ei ole hyvä ihmisen olla yksinään. Minä teen hänelle avun, joka on hänelle sovelias» (1 Moos. 2, 18). Mies ja nainen ovat ennen kaikkea täydennyksiä toisilleen, sillä sieluruumiillinen eroitus jakaa ihmiskunnan kahtia. Aviossa tapahtuu ruumiillisesti välitetty sie-lujen yhdistyminen, niin että mies ja vaimo tulevat yhdeksi lihaksi. Kristillisessä aviossa liittyy tähän henkinen yhdistys Jumalan kanssa. Luonnollinen kohta on alhaisempi, mutta se kuuluu oleellisesti avioon. Kristillisen arvon saa avio miehen ja vaimon uskon ja kristillisen rakkauden kautta, mutta kristityt alistuvat kristinuskon perussääntöjen alle. Kristus ei antanut sääntöjä

aviosta niinkuin Mooses, joka esitti niitä valtion takia, vaan Hän esitti taivaan valtakunnan sääntöjä. Luther toi tässä kohden ilmi selvät perusteet, mutta ne ovat himmentyneet. Luther sanoi: »Kristuksen määräykset ovat uskonsääntöjä vapaille oppilaille, mutta te olette niistä tehneet orjuuden ikeen koko kansalle.» Kristuksen säännöt kysyvät vapaata kuuliaisuutta, mutta ne eivät ole pakkosääntöjä. Niinkuin valtion täytyy avioeroissa ottaa huomionsa ihmissydämen kovuutta, niin täytyy kansankirkonkin tehdä. Kirkon tulee siveellisellä ja uskonnollisella vaikutuksella vastustaa kevytmielisyyttä ja kurittomuutta, mutta se ei voi ulkonaista pakkoa käyttää. Vakavuutta täällä kysytään. Opetus, kehoitus ja nuhde ovat tarpeen. Naisemanssipatsioni on saanut paljon häiriötä aikaan avion piirissä. Kyllä on vapautus ennakkoluuloista ollut tarpeen, mutta vallanpyyntö turmelee naisen luontoa. Uskon piirissä vallitsee tasa-arvoisuus, mutta yhteiskunnassa on tehtäviä, jotka eivät sovi naisen luonnolle, ja niihin nähden on mies kristillisessä aviossa asetettu vaimon pääksi. Kristin-usko perustuu Jumalan säätämään järjestykseen. Naispalvominen turmelee kokonaan naisen, ja koko ihmis-kunta saa siitä kärsiä. Ei ole hyvä Jumalan panemia rajapyykkejä siirtää. Vakava on tässäkin kohden historian todistus.

Sieluruumiillinen eroitus jakaa sukukunnan kahtia, ja vasituisella omituisuudella täydentävät sukupuolet toistensa puutteet, niin että yksi itsiö syntyy. Avio ei ole vain ruumiillinen yhdistys eikä vain henkinen yhdistys, vaan se on ruumiillisesti määrätty sielujen yhdistys. Rakkaus kannattaa tätä yhdistystä ja mahdollisenta sen. Missä ei rakkautta ole, siinä ei ole oikeaa aviota. Kristin-usko pyhittää avion ja antaa sille korkeimman tarkoituksen. Avio on korkein yhdistys maan päällä. Sentähden verrataan Kristuksen suhdetta seurakuntaan

tähän. Avio kuuluu sekä valtion että kirkon piiriin. Vastuinen kristillinen kohta aviossa kuuluu kirkkoon. Aviollinen yhdistys on ajallinen, ja vain siihen määrään kuin Kristuksen Henki pääsee aviota hallitsemaan, kestää yhdistys yli ajallisuuden. Sentähden hajoittaa kuolema avion ja oikeuttaa jällelle jääneen uuteen avioon. Mutta kun avio on Jumalan asettama, ei ole kellään valtaa sitä hajoittaa. Kristitty on oikeutettu avioeroon vain silloin, kun toinen on aviota rikkonut huoruudella, ja silloin on viaton oikeutettu menemään uuteen avioon. Milloin aviopuolisot muusta syystä eriävät, ei ole eriävällä oikeutta mennä uuteen avioon, sillä jos hän sen tekee, tekee hän Raamatun mukaan huorin. Eriävän täytyy pysyä naimatonna tahi taasen sopia aviopuolisonsa kanssa. Nämä määräykset koskevat kristityitä. Ihmissydämen kovuuden tähden salli Jumala vanhassa liitossa avioeron, milloin avion olento oli rauennut, ja sama kohta esiintyy usein valtiokirkon nykyisissäkin oloissa.

Molemmat aviopuolisot ovat Jumalan edessä yhdenarvoiset, sillä molemmat ovat Kristuksessa luodut, lunastetut ja Jumalan perillisiksi aiotut. Jumalan edessä hallitsee siis yhdenarvoisuus. Mutta maailmallisella alalla on asema toinen. Mies on täällä vaimon pää, sillä hänen tulee johtaa ja määrätä, mutta rakkaudessa, ei itsekkyydessä eikä hallitushimossa. Vaimon ei tule hallita, mutta hän vaikuttaa syvästi avioon puhtaudella, kainoudella ja nöyryydellä. Hänen alistumisensa maallisella alalla tulee olla vapaa. Rakkaus Kristukseen yhdistää miehen ja vaimon.

§ 50.

Perhe.

Yhteiskunnan elämä on nykyaikana sairaalloinen. Kodilla ei enää ole sitä kasvattavaa voimaa, mikä sillä mui-

noin oli. Lapset pyrkivät hakemaan huveja kodin ulkopuolella, eivätkä palvelijat enää tahdo olla perheen jäseniä. Tehtaat ja kauppa ovat vähentäneet palvelijain lukua, ja harvoin palvelijat pysyvät kauemman aikaa samassa perheessä. Jumalanpelko haihtuu, ja sentähden kasvaa hajaannus kodissakin. Kristinuskok yhdistää rakkaudella isäntäväen, lapset ja palvelijat, ja se antaa iloa ja lämpöä kodille. Kristus yhdistää kaikki, sillä kaikki palvelevat Häntä. Vielä syntyy sen kristillisen siveyden kaipausta, joka Jumalan rakkauden siteillä yhdistää kaikki kodin jäsenet, kun uuden ajan tyhjät unelmat ovat haihtuneet. Lapsia pidettiin aina ennen kodin ilona ja valona, mutta on meidän aikanamme koteja, joissa lapsia pidetään vaivana. Osaksi on siihen syynä mukavuuden halu, osaksi lasten vallattomuus, kun ei heitä ole oikein kasvatettu, osaksi elatushuolet. Ulkonaiset olokin ovat tähän vaikuttaneet. Jeesus kasvoi iässä ja viisaudessa. Usea lapsi meidän aikanamme ei kasva viisaudessa, vaan huonoissa tavoissa. Raamatussa on paljon esikuvia ja neuvoja oikeaan kasvatukseen, mutta sitä käytetään vähän tähän tarkoitukseen. Kunnianpyyntöä käytetään usein vaikuttimena, ja itsekkyyks pääsee valloilleen, vaikka se olisi aikanaan voitettava. Kuria puuttuu usein, ja itsensäkieltämisestä tulee lapsen varhain oppia. Jokaisella päivällä on oma vaivansa, ja siinä tulee lapsellakin olla osansa. Paha on kurilla ja pelvolla painettava alas, mutta hyvä on istutettava viisaudella ja rakkaudella. Pahaan nähden ollaan usein velttoja, ja hyvään tahdotaan usein pakottaa. Lapsi oppii oikein kasvatettuna kiitollisuutta, kuuliaisuutta ja oikeamielisyyttä. Missä on vihaa siskojen kesken ja eripuraisuutta, siinä vallitsee pimeyden valta, ja siellä on vaivaa ja murhetta. Missä on rakkautta ja rauhaa, siellä vallitsee valo. Koti on hyveiden kasvatusta paikka. »Vanhemman tulee nuorempaa palvella», sa-

noo Raamattu, ja siinä on viisauden sääntö kodin elämälle.

Perhe-elämän yhteinen sääntö on rakkaus. Lapset ovat Jumalan siunausta, ja hyvin kasvatetut lapset ovat kodin paras tavara. Varhain ovat lapset opetettavat työhön, etteivät laiskuuteen mielisty, mutta lasten työ tarkoittaa aluksi vain voimien ja mielen harjoitusta. Jumalan kasvatusta, joka Raamatusta esiintyy, on esikuva kasvatukselle. Tämä yhdistää vakavuutta ja hyvyttä. Kurilla on pelko herätettävä ja rakkaus hyvytyksellä, ja mieli on johdatettava Jumalan tykö. Pelko on vain välin, ja sekin on tarpeen synnin tähden, mutta se ei ole määränä. Kasvatus pyytää itsekkyyttä ja mieltävaltaa sortaa, ja se tahtoo opettaa itsensäkieltämistä. Ilman kuria ei sydän valmistu hyvälle eikä puhdistu rikkaruohosta, mutta hyvää ei ole pakolla, vaan rakkaudella ja kärsivällisyydellä sydämeen istutettava. Jumalanpelko on viisauden alkuna sydämeen istutettava ja lapsi opetettava itse puhumaan rukouksessa Jumalan kanssa. Oppilauseita ja opetuksia Raamatusta on lapselle annettava, sillä Jumalan sana valmistaa lapsessa mielenmuutosta ja uskoa.

Vanhemmat edustavat Jumalan valtaa, sentähden tulee lasten heitä kunnioittaa, katsomatta ikään, sivistykseen tahi säätyyn, ja olla heille kuuliaiset Herrassa. Herran tahtoa vastaan lapsi ei saa tehdä, mutta kunnioitus ei saa kadota eikä rakkaus, vaikka vanhemmat unhoittaisivatkin velvollisuutensa.

Sopua ja rauhaa tulee olla sisarusten kesken. Luonnollisen sukulaisuussiteen tulee muodostua siveelliseksi rakkaudeksi. Itsekkyys on tässäkin usein häiritsemässä, mutta se on Jumalassa voitettava. Hyvyys ja oikeus on yhdistettävä. Eroitus vanhempain ja nuorempain kesken ei ole poistettava, mutta rakkaudessa tasoitettava.

Palvelusvirka on synnin tähden välttämättömäksi tullut. Kristinusko särki vanhat orjuuden kahleet, mutta jätti eroituksen palvelevan ja palveltavan kesken. Palvelijain tulee saada nauttia oikeutta ja hyvyyttä, ja he ovat veljinä ja sisarina pidettävät, joilla myös on osa Herrassa ja Lunastajassa. Heidät on pidettävä jäseninä perheessä. Heidän tulee uskollisesti ja jumalanpelvossa palvella niinkuin Herraa eikä vain ihmisiä.

§ 51.

Kristillinen kansanjärjestys.

Kristinusko ei anna sääntöjä valtiohallituksen ja järjestyksen puolesta, sillä tämä ala ei kuulu vasituisesti sen piiriin, vaan se opettaa, kuinka kristityn tulee käyttäytyä valtioelämässä. Kristinusko on ylimaailmaista olentoa, joka ei ole tästä maailmasta. Seurakunta ei kysy valtiollisia ja kansallisia eroituksia, ja vasta tulevaisuudessa se muodostuu Kristus-valtioksi. Sentähden kristinusko ei suosi mitään erityistä hallitusmuotoa, vaan se tunnustaa voimassaolevan. Esivalta on Jumalasta, ja sen hoitaja on Jumalan ohjauksen tahi sallimuksen kautta virkaan tullut. Huono esivalta on rangais-tukseksi tahi parannukseksi, ja sentähden on sitäkin to-teltava. Esivalta on Jumalan palvelija; ei se saa mieli-valtaisesti hallita. Eikä kansallakaan ole ehdotonta val-taa, sillä valta on Jumalan. Esivallan tulee Jumalan maailmajärjestystä pitää voimassa Jumalan palvelijana. Katsomatta ihmismuotoa täytyy esivallan olla hyvälle avuksi ja pahoille pelvoksi Jumalan nimessä. Siveelli-sesti vakaan hengen tulee tässä hallita.

Alamaisen tulee olla esivallalle kuuliainen ja avullinen kaikessa hyvässä, mutta ei pahassa. Vääryyttä täytyy kristityn kärsiä niin kauan, kuin tämä ei Jumalan perus-

järjestystä sorra. Pahaa on aina vastustettava ja hyvää puollettava. Rukoilla tulee alamaisen esivallan puolesta. Väkivaltaisiin mullistuksiin ei hän saa ryhtyä, mutta hyvän rajojen piirissä on kaikki paha ihmispelvotta tuomittava. Se on korkein valtiomuoto, missä ruhtinas ja kansa pyytävät Jumalan tahtoa noudattaa. Siveellinen parannus on ainoa tosiapu valtiollisessa rappiutilassa. Mullistukset panevat vain uusia muotoja ja henkilöitä entisten sijalle ja jättävät pahan parantamatta.

Kristittyjen yhdyskunta on taivaissa, josta he odottavat Vapahtajaa (Fil. 3, 20), ja tänä aikakautena rakennetaan Jumalan temppeli Hengessä, mutta Herran tullessa rakennetaan Kristuksen valtakunta ulkonaisesti maan päällä. Nyt tulee kristityn elävänä kivenä rakentua Hengen temppeliin, niin ettei hän Herran tullessa joudu hyljätynksi. Maallisessa valtiossa on tarpeen hallitusvalta, joka Jumalan palvelijana valvoo vanhurskautta ja ihmisyyttä. Hallitusvalta uskonnollisissa asioissa kuuluu ainoastaan Herralle. Huono hallitus on Jumalan sallima, ja se on kansalle rangaistukseksi. Kun kansa hylkää Jumalan säättämän järjestyksen, silloin tulee huono hallitus, joka pystyttää ihmissäntöjä. Hallitsija ei ole itsevalti, vaan hän on Jumalan palvelija, jonka tulee Jumalan tahtoa tehdä, ja hänen tulee pitää hyvä voimassa ja hyviä suojella sekä pahaa ja pahoja vastustaa. Usean hallituksen mielestä on se tietoisuus kadonnut, että sen velvollisuus on Jumalan nimessä valvoa ja edistää hyvää ja vastustaa pahaa. Valtiollisiin toimiin pyrkivät nyt nekin, jotka eivät voi valtiollisia oloja arvostella. On paljon tietoa ja viisautta valtiomiehelle tarpeen. Käy huonosti, kun kokemattomat rupeavat valtiota hallitsemaan. Kristityt olivat muinoin hiljaiset maassa. Nyt ei sitä saata heistä sanoa. Puolueisiin hajaantuu kansa, ja puolue taistelee toista vastaan. Mutta valta on Jumalan eikä Hän katso henkilöä. »Jos hyvää

teette, kuka voi teitä vahingoittaa?» sanoo apostoli. Kun apostolit odottivat Kristuksen valtakunnan tuloa, kysyivät he Herralta: »Tähänkö aikaan Sinä rakennat Israelille valtakunnan?» Ja Hän rakensi valtakunnan, mutta henkisen. Siihen tullakseen on ihmiselle mielenmuutos ja usko tarpeen. Kun Herra tulee, kukistaa Hän pimeyden vallan, ja kaikki maailman valtakunnat hajoavat ja katoavat niinkuin akanat suviriihessä, joita tuuli vie pois (Dan. 2, 35), mutta Kristuksen valtakunta valloittaa koko maan. Vanhat ovat Kristuksessa kadonneet, ja kaikki on Hänessä uudeksi tullut. Johannes sanoo: »Valtaistuimella istuja sanoi: 'Katso, uudeksi Minä teen kaikki', ja Hän sanoi minulle: »'Kirjoita, sillä nämä sanat ovat varmat ja todet'» (Ilm. 21, 5).

Sisälllys.

	Sivu
Alkulause	3
Lyhyt silmäys siveysopin historiaan	8
§ 1. Pakanakunnan siveyskäsite	8
§ 2. Kristinuskon siveys	12
§ 3. Skolastiikan ja mystiikan siveyskäsitteet	13
§ 4. Uskonpuhdistajain siveyskäsite	16
§ 5. Uudemman aikakauden siveyskäsite	19
Ensimmäinen osa	32
§ 6. Kristillisen siveysopin käsite	32
§ 7. Kristillisen siveysopin rakenne	41
§ 8. Kristillisen elämän synty	42
§ 9. Ihmisen siveellinen kyky	59
Uuden elämän perusjärjestys § 10	67
§ 11. Jumalan maailmasuunnitelma	69
§ 12. Kutsumus	76
§ 13. Usko	91
§ 14. Parannus eli mielenmuutos	96
§ 15. Parannus luonnollisen ihmisen kannalla	99
§ 16. Parannus lain kannalla	101
§ 17. Parannus uuden liiton piirissä	105
§ 18. Kääntymys	111
§ 19. Uudestisyntyminen	113
§ 20. Uudistus	118
§ 21. Vanhurskauttaminen	120
§ 22. Vanhurskauttavan armon vaikutus omaan- tuntoon	123
§ 23. Vanhurskauttavan armon vaikutus mieleen ..	124

	Sivu
§ 24. Kirkastus	125
§ 25. Sakramentit	129
§ 26. Kaste	141
§ 27. Kaste kolmiyhteisen Jumalan nimeen	145
§ 28. Herran ehtoollinen	154
Toinen osa	171
§ 29. Kristillisen elämän kehitys	171
§ 30. Kristityn muodostuminen Kristuksen kuvan kaltaiseksi	174
§ 31. Kristillinen rakkaus Jumalaan	192
§ 32. Evankeliset neuvomat	209
§ 33. Eroitus välttämättömien ja ehdollisten velvol- lisuuksien välillä	216
§ 34. Luvallisen käsite	222
§ 35. Velvollisuuksien ristiriitaisuus	229
§ 36. Kristillinen itsearvostelu	233
§ 37. Kristillinen ihmisrakkaus	247
§ 38. Kristillinen seurakunta ja kirkko	263
§ 39. Seurakunnan synty	265
§ 40. Seurakunnan ja kirkon järjestysmuoto	275
§ 41. Seurakunnan ja kirkon suhde valtioon	282
§ 42. Seurakunnan rakentaminen	286
Kolmas osa	298
§ 43. Kristillisen elämän siveellinen ilmenemys ..	298
§ 44. Kristillinen itsesivistämistyö	299
§ 45. Siveellinen itsiö	308
§ 46. Siveellinen viisaus	311
§ 47. Oikeamielisyys	317
§ 48. Kristillinen hyvyys	321
§ 49. Kristillinen seurajärjestys	323
§ 50. Perhe	325
§ 51. Kristillinen kansanjärjestys	328

